

ITINERARI DEL REY EN MARTÍ (1396-1402), per DANIEL GIRONA LLAGOSTERA.

I seguir les petjades d'un rey quiscun jorn de sa vida en sos viatges y en ses estades fixes, podia tot d'una semblar cosa banal y sens profit pera l'Historia, no resulta aytal après d'un detingut estudi; puix l'itinerari d'un rey en l'Edat mitjana, es talment com un extracte o esquema històrich de son regnat, en el qual passen la mostra tots els principals fets esdevinguts durant son governament, dona llum no sols pera aclarir fets dubtosos, adhuch pera denegar altres qui eren tinguts com a certos, y per semblant, de fer noves y fonamentades afirmacions de fets denegats. Emperò si aytal itinerari s'escau esser d'època de tanta esplendor pera nostra patria, com fou aquella en que nostre darrer rey En Martí visqué, comproben aytal importancia el sens fi de documents faents a dit regnat, els quals venen a afegir al pus alt interès històrich el delitable plaher que llur estudi dona de la vida real y viscuda.

No contrastant la curta durada del regnat del rey En Martí, de 1396 a 1410 — quatorze anys escassament, — la feyna es estada noresmenys fort llonga y feixuga, car pera l'assoliment de la tasca faedora ha calgut una recerca dels registres, pergamins, manuscrits y lletres reials de nostres arxius, portada fort detingudament y curosa, capable de posar a prova la paciencia monacal d'un frare benet, en la qual no haguerem pogut perseverar menys del sosteniment y ajuda que l'intensa y fonda amor a Catalunya, nos ha donats en tots temps d'ençà que començarem aquest treball, adhuch en els jorns de defalliment, quan no creyem poder assolir la fi de la grossa tasca de bon grat imposada.

Aquest itinerari es tranquil y plascèvol com el caràcter del rey. Ací no veurem un moviment com en el regnat del rey En Jacme I o de son fill el rey En Pere II, qui passaren la major partida de llur vida cavalcant, duyts pel vent de les victories. Per altra part, els temps de les guerres de conquesta eren ja de llonch passats en nostra Confederació; per tant, eren principalment els afers d'ordre interior del reyalme qu'obligaren el rey de viatjar per ses terres.

El rey En Martí era poch aimant de sortir de Barcelona, y si passava temps en Çaragoça y en Valencia era per la rahó que, malalt, l'estada en aqueixes ciutats era més confortable que l'hostatge en poblacions petites y mesquines, mancades de tot confort, ensembs que d'allà podia provehir mellor als afers pels quals en aquells llochs era, especialment a remeyar les constants lluytes de bandositats en Aragó y Valencia.

Nostre rey era de grossa complexió. En sos viatges li plavia més usar de llitera que no pas cavalcàr, y sempre com podia els feya en embarcació per mar o pe'ls rius navegables. Aturava en els convents tot quant los enutjoses y a voltes cuytats afers li permetien; allí bé obsequiat pe'ls monjes, passava hores llegint el *Vitis Patrum* y altres llibres consemblants; concorria ab la comunitat al chor durant els divinals oficis, qu'ohia ab devoció singular seguint son llibre d'hores. Malgrat esser fondament creyent, no donava paciencia a les transgressions dels més poderosos bisbes, abats y priors, a qui feya entendre com llur categoria ecclesiàstica no·ls lliurava del compliment de les lleys, aytant com els altres sotsmeses naturals del rey. Consemblantment no permetia que sos nobles fessen greuges y vexacions al poble, ni qu'aquest cometés excessos contra juheus y mahometans, a qui protegia contra·ls odis de classe y de creença, generalment admesos en aquella època.

Home de gran cultura, protegia les Belles Arts, bastint sos palaus, els quals ornavà ab retaules, mobles, joyes, llibres, draps, teles, randes, vidres, marbres, plantes y besties de terres llunyanas, etc. Eloqüent y erudit, sos discursos en les Corts a sos sotsmeses, són plens de citacions dels autors clàssichs, grechs y llatins, de versicles bíblichs y sentencies dels sants pares, segons la moda erudita de l'època. De son cor de rey, d'espós y de pare, ne són fidel mostra sos parlaments vessants amor a tots sos reyalmes, emperò de faysó ben palesa envers Catalunya; així com ses lletres en ocasió de la mort de sa muller y de son primogènit, perdura irreparable pera nostra nació, origen immediat de nostra dissord. Fidel servidor dels furs de sos reyalmes, accedí a la voluntat de sos pobles expressades per les Corts, soferint greument de les xorques y interminables discussions, moltes voltes tingudes pera exteriorizar odis que no pe'l bé de la cosa pública. Sempre digne, adhuch en els moments de justa ira y indignació contra sos nobles y sotsmeses inobedients, era sempre inclinat a usar de clemència.

En ses relacions diplomàtiques s'hi veu sempre un gran sentit y una previsió, base del bon reeximent en els afers. El considerable nombre de documents d'aquest capítol, dona idea de l'alta estimació y consideració que nostre rey mereixia dels sobirans dels altres Estats y com la seva opinió pesava y era respectada en les cancelleries d'Europa.

No tingué prou energia pera imposar-se al esperit incult y de revolta de molts de sos sotsmesos, qui mereixien més que'l cor noble y l'inteligència culta del bondadós rey En Martí, la mà ferria d'un Pere II o'l temperament d'un Pere III. A fi d'evitar dissensions entre sos reyalmes y dissorts pera nostra patria, volgué que fossin els propis naturals de tots els seus reyalmes qui decidissin, durant la sua vida, a qui pertanyia la corona quan fos passat d'aquesta vida. Ell clarament ho demostrà; si l'origen bort de son net Frederich d'Aragó era un obstacle insuperable, el nomenament de llochtingent a favor del comte Jacme d'Urgell no donava lloch a dubtes. Pe'ls docu-

ments de nostres arxius ja sabem qui foren cells qu'ho impiden y de quins mijans se valgueren pera assolirho.

Les fonts d'aquest treball són, en primer lloc y en sa pus grossa partida, els registres, pergamins, lletres reials y processos de Corts, del Arxiu Reyal de Barcelona, conegit per Arxiu de la Corona d'Aragó; les notes del començ del regnat tro que 'l rey se departí de Sicilia, les devem al professor Cav. Giuseppe La Mantia, de Palerm, qui les ha tretes de la «Reale Cancilleria de Sicilia» y de la «Bibliotheca comunale di Palermo». Del Arxiu Municipal de Barcelona, els Llibres Verts y Vermells y 'l Dietari del Concell de Barchinona, o sia el *Manual de Novells Ardits*. A més l'Arxiu de la Catedral de Barcelona, y l'antich Arxiu del Mestre Racional, avuy conegit per Arxiu del Reyal Patrimoni, ont hem repassats els registres de comptes del tresorer general y dos fragments d'itinerari del rey fort curiosos, els quals són posats en els mesos corresponents. Finalment, varies notes procedents de l'Arxiu departamental d'Avinyó, que ns donà el Sr. Sampere y Miquel.

Entre tots els documents dem, com es natural, prevalença al pergamí o a la lletra reyal o al document signat personalment pe 'l rey; y llavors que hi ha disparitat entre 'ls documents de varis registres, dem preferència als «Curie sigilli secreti», als «Comune sigilli secreti», y als «Itinerum» per demunt dels «Comune, Diversorum, Sentenciarum, Officialium, Varia», etc., etc.

Les lletres íntimes y familiars del rey, són entre tots els documents, les millors fonts de noves certes pera aquest itinerari, especialment les adreçades a sa muller, la regina Madona Maria de Luna.

Com pot esser vist, la major partida dels documents provenen dels registres intitolats «Curie Sigilli secreti», en els quals se troben les lletres íntimes del rey, y una quantitat de documents curiosos tan considerable referent a tots els ordres y activitats de la vida, la relació complerta dels quals faria interminable el present treball. Així referent a construccions de sos palaus major y menor de nostra ciutat, publicarem una nombrosa col·lecció en la *Revista Artístico Arqueológica de Barcelona*, anys 1909 y 1910, sens que 'l material romangués agotat.

En aquell temps, y més qu'are, hi havien moltes causes d'errors; l'escriptura a mà obligava a reproduir moltes copies d'un mateix document per diferents oficials d'escribania reyal, fins son definitiu transllat d'aquell al registre; els viatges reials ab tota llur impedimenta transportada en atzembles de bast, els oficials de la curia allotjats a voltes en poblacions properes ont el rey s'hostatjava o romanents en la capital o centres de població quan el rey s'allunyava poch, feyen que 'ls documents, ordes, manaments, concessions, portessin a voltes data enderrerida y lloc different de lletres signades personalment pe 'l rey, car la cancelleria no curava d'esmenar aytals errades.

En aquest itinerari, els jorns sense consignació per no saber ont el rey era, són pochs; hoc encare d'aquests, molts podrien esser consignats, com per exemple, en

les llargues temporades que l rey roman en Barcelona, Valencia o Saragoça, a voltes manca un jorn; ab tota seguritat podem creure que l rey fou en el mateix lloch; altres tenen explicació com són els jorns 25 y 26 de Desembre, o sien les festes de Nadal, en les quals el rey no signava sols que fos de molta necessitat.

Pera la millor comprensió y consultació d'aquest itinerari, he cregut mils pràctich consignar els estats esquemàtics per anyades seguides dels documents justificatius, lo qual permet de saber fàcilment y cuytada l'estança del rey en data determinada, sens obstacle de llegir els documents qui's pertanyen, si's creu freturós o covinent.

En la lectura d'aqueix itinerari cal tenir en compte el sistema de kalendació vigent allavors, o sia per anys de la Nativitat, començadors en 25 de Desembre; per tant, en els estats esquemàtics — els quals han estat kalendats segons la kalendació actual pera major claretat, — hi han notes indicatives de documents datats aparentment en any diferent.

En la foliació documental consignada en els estats esquemàtics, pot haver petites diferencies sens importància, degudes a que en el començ d'aquest treball, emprès ab criteri més restringit, se consignava l foli ont precisament era escrita la data del document. Més avant, ab la transcripció de molts documents, fou necessari consignar la foliació de la capsalera del document, y no essent factible refer en absolut l'interminable treball pera rectificar aytal petites variants, fem aquesta aclaració.

No hem dubtat d'escriure els noms tal com van consignats en els documents adhuc les variants d'un mateix nom, ço qui ns sembla molt útil pera coneixença de la toponimia d'aquella època. A més, hi ha varis mapes indicadors dels viatges que l rey feu, lo qual farà conèixer els camins que utilisaven en aquell temps, molts dels quals eren les antigues vies romanes, seguint les vores dels rius, o ls passatges més assequibles en les muntanyes y ls llochs més poblats en les planurias, y qual valor queda demostrat dihent que molts d'ells han estat seguits pels actuals camins de ferre.

A fi d'evitar repeticions enutjoses, els documents no portants nulla indicació, s'entindrà extrets de l'Arxiu Reyal de Barcelona; els de la «Reale Cancilleria Siciliana» seràn marcats per C. S.; els de la «Bibliotheca comunale di Palermo», B. P.; l'Arxiu de la Catedral de Barcelona, C. B.; l'Arxiu Municipal de Barcelona, M. B.; l'Arxiu del Mestre Racional, M. R. Les creus davant els jorns, indiquen els diumenges.

Malgrat tota la nostra cura, som bé lluny de creure a la perfecció d'aquest treball; sols cal pensar en una exactitud aproximada. Ab tot, podem afermar que hi havem posat el nostre amor y quelcom de la nostra vida, en aquest modest ramell de perpetuines qu'oferim volenters a la bona recordança del més català de tots els nostres reys de la casa de Barcelona, el bondadós En Martí, nostre darrer sobirà.

ANY 1396

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura			
MAIG								
Div. 19	Mort del Rey En Johan I (1)		26	In campo Castilionis (13)	CS 25, 18			
20	Cathania	CS 24, 183	27	Cathania	2209, 136 v.			
24	In castro nostro terræ Jacii	CS 26, 20	28	In Campo Castilionis	CS 25, 18.			
27	»	CS 24, 181	31	In castro terre Castrí Regalis regni Siciliae (14)	2209, 23 v.			
29	»	CS 24, 185						
JUNY								
1 (2)			1	Messina	CS 25, 100 v.			
6	In termini Leontini (3)	2209, 109	2	Castro Milacii (15)	CS 25, 19 v.-24			
8	Calathagironi	2209, 17 v.	3	Castell de Milàç	2169, 2			
10	Campo apud Plateam	2209, 111	4	»	2238, 3			
13	Calatagirone	2209, 125 v.	5	» (16)	»			
15	In obsidione terræ Placee	CS 25, 139 v.	6	Castro Milacii	CS 25, 19 v.-24			
18	In hoste terræ Placee (4)	CS 24, 188	7	»	2209, 25			
20	Campo apud Plateam	2209, 5	8	»	CS 25, 19 v.-24			
22	Camp denant Plaça	2209, 7	9	»	2209, 24			
23	Campo apud Plateam	2209, 1	10	Castell de Milàç del Regne de Sicilia	2238, 4			
24	»	2209, 11	11	Milazzo	CS 25, 20			
25	»	2209, 16	12	»	CS 25, 24			
26	»	2209, 5 v.	14	Messina	CS 25, 71			
27	»	(5)	16	Castro de Milacii	2209, 117 v.			
28	»	2209, 13	18	Messina (17)	CS 25, 27-54			
JULIOL								
Dis. 1 (6)			19	»	»			
5	In castro Aydoni (7)	{ BP Ms. Q. q. 6, 438	20	»	»			
8	Loco d'Andoni Regni Sicilie	2209, 17	21	»	»			
14	Cathania	CS 25, 3 a 5	22	»	2209, 27 v.			
20	{ Cathania	2209, 103	23	»	2209, 25 v.			
	In terra Aydoni	2209, 129	24	»	CS 25, 27-54			
24	(8)		25	»	2209, 25 v.			
26	Cathania	CS 25, 3 a 5	26	»	CS 25, 27-54			
28	Castell de Catania	2169, 1	27	»	2209, 134 v.			
29	Cathania (9)	2238, 1	28	»	CS 25, 27-54			
31	»	2238, 2	29	»	2209, 27			
AGOST								
1	Cathania	2209, 33 v.	30	»	2209, 161 v.			
2	In Castro Jacii (10)	CS 25, 7 v.						
3	Cathania	CS 25, 1 v.-15	OCTUBRE					
4	»	»	1	Messina	2209, 26 v.			
5	»	»	2	»	CS 25, 56 v.			
6	»	2209, 120 v.	3	Nostro regali palacio civitate Messine	2209, 28			
7	»	CS 25, 1 v.-15	4	Massena	2209, 160 v.			
8	»	»	6	Taormina	CS 26, 49 v.			
9	»	»	8	Cathania (18)	2209, 39 v.			
10	»	»	9	»	2209, 108			
11	» (11)	2169, 2 v.	10	»	2209, 47 v.			
12	»	2209, 50 v.	11	»	CS 25, 73-116			
13	»	CS 25, 1 v.-15	12	»	»			
14	»	»	13	»	»			
15	In Castro Cathanie	2209, 117	14	»	»			
16	Cathanie	2209, 133	15	»	2209, 53			
17	Catania	CS 25, 1 v.-15	16	»	2238, 4 v.			
18	»	»	17	»	CS 25, 73-116			
19	»	»	18	»	»			
20	»	2209, 130 v.	19	»	»			
21	»	2209, 31	20	»	2209, 34			
22	»	CS 25, 1 v.-15	21	»	CS 25, 73-116			
24	In terra abermine (12)	2209, 18	22	»	»			
			23	»	»			
			24	»	»			
			25	»	2209, 34 v.			
			26	»	CS 25, 73-116			

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
27	Cathania	CS 25, 73-116	26	Messina	{ CS 26, 60-76- 105
28	"	2169, 3 v.	27	"	"
29	"	CS 25, 73-116	28	Massena	2209, 51 v.
30	"	"	29	"	2169, 4 v.
31	"	2209, 35	30	Messina	{ CS 26, 60-76- 105
NOVEMBRE					
1	Cathania	2209, 33	DESEMBRE		CS 26, 58-98 v.
2	"	2209, 37	1	Messina	"
3	"	2209, 29 v.	2	"	"
4	"	2169, 4 v.	3	"	"
5	"	2209, 37 v.	4	Messana	2209, 102 v.
6	"	2303, 54 v.	5	Messina	2238, 5 v.
7	Lentini	CS 26, 23	6	"	2209, 145
7	Siracus ²	2209, 47	7	"	2209, 122 v.
10	"	2209, 43 v.	8	Messana	2209, 112
11	"	{ CS 25, 96-135- 157	9	Messina (20)	2238, 5
12	"	2209, 40 v.	10	"	2209, 127
13	Cesarauguste Regni Sicilie	2209, 43 v.	11	"	2209, 138
14	Siracuse	2209, 40 v.	12	"	2238, 5
15	" (19)	2209, 43	13	" (21)	"
16	"	{ CS 25, 96-135- 157	14	"	2169, 3
17	"	2209, 48 v.	17	Castiello de Miláz	2238, 7
18	"	2209, 89	23	Trapani (22)	MR 1051, 115
19	"	{ CS 25, 96-135- 157	24	Trapani	2300, 5 v.
20	"	2300, 51 v.	26	"	2209, 72 v.
23	Portu de la Brutula Regni Si- ciliae	2209, 145 v.	27	Trapani (23)	2238, 5 v.
			28	Trapani	2209, 52
			29	"	2300, 8
			30	Trapani	2238, 6 v.
			31	In terra Trapani (24)	2300, 12 v.

(1) *Manual de Novells Ardis*, vol. I, pl. 57. A. M. B.

Mort del Senyor Rey. Divendres XIX.—Mori lo rey En Johan ixent de Torroella e vinent per son camí cassant. E fo deseavalcat en lo camí hon li venç lo mal e ans que fos a Gerona mori y fo hi portat mort.

(2) *Manual de Novells Ardis*, vol. I, pl. 57. A. M. B.

Naus. Diyous I.—Ffo la fiesta de Corpore Xristi.—E donaren vela VII naus qui ab diverses gents d'armes ab Jurs cavalls e altres van ab les dites naus en Sicilia en ajuda del alt Senyor Don Martí rey d'Aragó per mort del alt Rey En Johan.

(3) El rey En Martí signa'l document ab son segell ducal. «In cuius rei testimonium hanc fieri et nostro sigillo ducali cum sigilla nostrâ regalia non dum sint facta in pendentri jussimus communiri».

(4) Segons el professor Cav. Giuseppe LA MANTIA en aquesta data se troba per primera vegada en la Cancilleria Siciliana la firma «Rex Martinus».

(5) Reg. n.º 10, fol. 27 v. de Procés de Corts.

Postmodum vero die martis XXVII junii anno predicto congregate persone subscripte in aula minoris palacii Reginalis ut facilius et expediencius tractentur negotia qui in parlamento seu consilio supradicto habent tractari pro utilitate domini Regis predicti et rei publice regnorum et terrarum suarum elegerunt XVII personas quibus plenam facultatem dererunt tractandi ordinandi et in bonum statum ponendi omnia que in et pro celeriori expedicione concilii seu parlamenti huiusmodi eis fuerint benevisa, etc.

E primerament es estat deliberat per tots los demunt nomenats concordablement que missageria solempte e honorable sia tramesa al senyor Rey ab dues galees.

Item es estat deliberat que en la missatgeria sien trameses un prefat, un baro, dos cavallers un de Ciutats un de Viles Reials.

Item es estat ordenat que les galees no porten banderes cendals ne panyos de senyal alcu sino del Comtat de Barchinona çò es barres grogues e vermelles tan solament.

(6) Reg. 10, fol. 34 de Procés de Corts.

Item lo dit dia los demunt nomenats han eletes les següents personnes per embaxadors les quals vajen al senyor Rey ab les dues galeres que el General de Cathalunya tramet en Sicilia al senyor Rey demunt dit. Çò es per los de la Església lo Bisbe de Tortosa (1).

E per los magnats barons e nobles I dels II maiors fills del comte de Cardona; e si cas es que algun d'ells no y vulga o puxa anar, es stat elet Mossen Roger de Moncada (2).

(1) N'Huch de Bages.

(2) Hi anà En Johan Folch, fill del comte de Cardona

Item per los cavallers e homens de paraigüe, Mossen Francesch Ca-Garriga e En Manuél de Rajadell; Item per les Ciutats e Viles reials, En Ramon Ca-Vall, ciutada de Barchinona e N Armengau Grimalt burges de Perpinyà.

(7) Segons el Cav. Giuseppe LA MANTIA, els documents de juliol a desembre, apareixen signats per abdos reys: «Rex Martinus, Rex Martinus».

(8) Reg. 10, fol. 38 de Procés de Corts.

Les persones dessus dites consenten que lo General face seguretat a les ciutats e viles en quantitat de XL. milia florins trametadors al senyor Rey ab los quals se n puxe venir en aquesta manera que les reliquies robes e joyes qui foren del senyor rey En Johan sien posades en penyora per la seynora Reyna en poder dels Deputats. E més la dita seynora Reyna mete en poder dels Deputats per habundant penyora la vila de Muntblanch ab tots drets d'aquella. E encara que ls missatgers qui van al senyor Rey no liuren la quantitat al dit Senyor tro a tant que hage fermat en lo metiment e obligacio que haura fet la dita Senyora de les dites penyores e vila. E aquest consentiment entenen a fer totes les dites personnes ab condicio que la dita moneda sie liurada als missatgers qui van al senyor Rey los quals prometen e juran aquella no liurar al dit Senyor entro que sien segurs de sa venguda e no en altre manera; e que l dit senyor Rey jur de no recobrar les dites penyores e vila sens restituir al dit General la dita quantitat ab tots interesses dans e missions.

(9) Reg. 2238, fol. 1.

Lo Rey d Arago. — Reyna molt cara muller. Primerament per En Casassatge, apres per En Pujada qui son venguts a nos, havem sabut l'estament d'aqueix regne, e per consequent les provisions qui son estades fetes apres la mort de nostre molt car frare lo Rey, que Deus haie. Certificants vos que continuament e ab gran sollicitud entenen en jaquir lo Rey de Sicilia nostre car fill e vostre e tot aquest regne en aquell mellor estament que porem, per manera que prestament siam en aqueix regne [per fer] hi ço que Deus nos administrara e de bon rey e principe se pertany. En l'endemig pregam vos, molt cara muller, que ab vostre conseil entenenats en lo bon estament de aquell així com tro ací havets fet. E si nengunes coses son a vos plascents de aquestes partides prescrits ncs en. E sia tots temps vostra guarda l'Esprit Sant. Dada en Cathania sots nostre segell secret a XXIX de juliol del any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VI. Rex Martinus. — Dirigitur domine Regine Aragonum. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

També n'escrigué d'altres a l'arquebisbe de Tarragona, a Mossen Francesch d'Aranda, al Concill de Barcelona, als prohoms de la mateixa ciutat, a Dona Johana de Prades y a altres personnes, en les quals lletres el rey expressa com pensa de deixar el reyalme de Sicilia a son fill, tantost hagi provehit a la sotsmessió dels rebetes, y son desig de partir ben tost devers Catalunya (Reg. 2238, fol. 1 y seg.).

(10) Probablement Aci Castello en la comarca propera a Catania on son varies viles ab el prefix «Aci»: Acireale, Aci Catena, Aci Castello, Aci St Antonio.

(11) *Manual de Novells Ardits. Vol. I, pl. 58, M. B.*

Divendres XI. — Partiren de la plaia de la mar de Barchinona VI galees armades qui per missatgeria van al Senyor Rey En Martí qui es en lo regne de Sicilia. E anaren en les dites galees per missatgers al dit Senyor per part de la Senyora Regina muller del dit Senyor Rey e de prelats richs homens cavallers homens de ciutats e viles ajustats en la ciutat de Barchinona, los Reverent pare en Xrist Mossen Huc bisbe de Tortosa lo egregi baró En Johan de Cardona Mossen Francesch Sagarrigá En Manuél de Reyadell donzell En R. Savall ciutada de Barchinona e N Armengau Grimau de la vila de Perpinyà. E lo dit die vench lo rempi armat d En Brien Sola qui venie de les dites parts de Sicilia.

(12) Taormina, lloc de la costa oriental de Sicilia, a uns 25 o 30 kms. al N. E. de Catania.

(13) Castiglione, lloc més interior de l'illa, prop de l'Etna, a uns 10 kms. al N. O. de Taormina. Encara que la data del 27 faci'l Rey en Catania, com que l'endemà torna a esser al mateix lloc, sospitèm que no s'en devia moure, donada la situació topogràfica d'abdós pobles y ls medis de transport. Si signà'l document datat en Catania, tal volta es per ço que la cancelleria datava ls documents en el lloc ont se trobava, els quals duyen a la firma del rey, alla ont fos, sens esmenar lloc ni data.

(14) Castroreale. El rey s'acostava més vers la part oriental de la costa septentrional de l'illa.

(15) Milazzo, situat en la part oriental de la costa Nord.

(16) Aquest dia escrigué al Concill de Barcelona, demanant que li sia tramesa de continent una nau armada per defensió de la ciutat y Castell de Caller.

Reg. 2238, fol. 3.

Lo Rey d Aragó. — Reyna molt cara muller. Sabents que u haurets plaer vos notificam que nos e nostre car fill e vostre mateix saber, pregam vos que com avinent vos sie, nos en certifiquets car gran plaer n'aurem. Reyna molt cara muller, significam vos que ls Concellers e promens de la ciutat de Caller han trames a nos de present son missager suplicant e demanant nos entre les altres coses que com la dita ciutat sustinga al present gran fretura de una galera la qual discrègue continuament en aquelles mars per deffensio d aquella ciutat, e part aço haien gran necessitat acorrriment per pagar los soldats del castell d aquella, los quals sense acorrriment no s'poden sostener, degussem en les dites coses provehir en tal manera que la dita ciutat e castell fossen de tot perill e cars simestre preservats. On molt cara muller, havents esguard que en les dites coses va molt axi com sabets a nostra honor, com lo dit castell sia clau de tot aquest regne e de totes aquelles mars, e per conseguent deiam ab tota cura vetlar en la defensa e restauracio de aquells, havem provehit en aquesta manera: que de aquestes galeres qui son ací en nostre servey, jatssia aquelles haiam molt necessaries, havem liberat trametre ich una la qual continuamente sie en guarda de aquelles mars. Quant es al fet del dit acorrriment, a tantes coses havem ací a sopir, molt cara muller, segons podets pensar, que no tan solament difficil abans impossible es que nos al present hi poguessem provehir; mes havem deliberat scriure a vos e al nostre Concill resident aqui. Perque Reyna molt cara muller, notificantos vos les dites coses, pregam vos affectuosament que ensembs ab lo dit Concill, al qual nos scrivim, façats en tota guisa que al fet del dit acorrriment sie provehit en tal manera, que la dita ciutat e castell sien preservats de tot simestre que per falta d aço pogues encorrer. E sera cosa de la qual nos farets assenyalat plaer lo qual molt vos

grahirem. E guard vos tots temps l'Esperit Sant. Dada en lo Castell de Milaz sots nostre segell secret a .V. de Setembre de 1 any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VI. Rex Martinus.—Dirigitur Domine Regine. —Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(17) Aquesta anada de Milazzo a Messina, de Messina a Milazzo y tornada novament a Messina, ab un jorn entremig en blanch, fan suposar que l'rey fes els viatges per mar, els quals per la distancia (15 o 20 milles) son ben possibles.

(18) El Rey feu aquets dos viatges de Messina a Taormina y a Catania, probablement per mar.

(19) Reg. 1051, fol. 115, M. R.

Item done al Reverent pare en Xrist Mossen Huch bisbe de Tortosa les quantitats devall contengudes les quals lo senyor Rey ab letra sua dada en Barchinona a XIII dies del mes de Juny l'any M.CCC.XC.VII. mana a mi que aquelles yo li pagas per ço com aquelles li eren degudes per lo dit senyor ab diverses letres. Primerament los quals li restaven a pagar d'aquells M.DCC.XX.III florins d'or d'Arago e VI solidos barchinoneses qui a ell eren deguts ab letra del dit senyor Rey dada en Saragoça de regne de Sicilia a XV dies del mes de Noembre l'any M.CCC.XC.VI. per prestech que n' havia fet al dit senyor... CCLXXIII florins, VI sous barchinoneses.

(20) Reg. 2238, fol. 5.

Lo Rey d'Arago.—Reyna molt cara muller. Per altres letres les quals vos tramestem per Mossen Bernat Dec Puig vos scrivim de nostra ma significantes vos nostre estament e axi mateix nostra partença. De present vos tramestem, Reyna molt cara muller, per En Gabriel Gombau de la nostra cappella qui va en la nau que patroneja N Andreu Ponç, dos cofres grans e una caxa stibats de diverses robes nostres e dos cofres en los quals ha IIII. draps de ras nostres, e XVI. esclaus e esclaves entre grans e pochs; pregants vos que a aquells ab totes les dites coses façats donar bon recapte e fets fer compliment al dit Andreu Ponç per raho del nolit dels dits cofres e costals de .X. florins e de .III. florins per testa de cascun dels dits esclaus e tot ço que muntara la provisió de aquells a raho de .IX. diners de Barchinona per cascun esclau, del jorn qui s'recolliren en la nau tro a aquell que exiran aqui en terra. E guart vos e us tingue en sa guarda l'Esperit Sant. Dada en Mecina sots nostre segell secret a IX de Deembre del any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VI. Rex Martinus.—Encara volem e us pregam, Reyna molt cara muller, que manets pagar al dit patro per nolit del dit Gabriel Gombau e de un mors seu, VIII. florins e per En Johan Sonam de la nostra capella .V. florins d'Arago los quals ab nostra licencia mantinen se'n van aquí en la dita nau. Dada axi com dessus. Rex Martinus.—Dirigitur Domine Regine Aragonum.—Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(21) Reg. 2238, fol. 5.

Lo Rey d'Arago.—Reyna molt cara filla. Per altres letres vos havem escrit encare vos escrivim significantes vos que vuy data de la present partira per anar aquí a vos, nostre car fill lo Rey de Sicilia marit vostre, e ab ell Mestre Pere Garcia e Maestre Blasco. En l'endemig pregam vos vullats esser a regiment, car nos havem esperança en Deus que vostre accident no sera res. E guart vos l'Esperit Sant. Dada en Mecina sots nostre segell secret a .XIII. dies de Deembre del any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VI. Rex Martinus.—Dirigitur Domine Regine Sicilie.—Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(22) Reg. 1051, fol. 115. — M. R.

Item los quals li eren deguts ab altra letra del dit senyor dada en Trapania a XXIII. dies del mes de Deembre del dit any per semblant raho VII milia. DCCCC.L solidos barquinoneses qui fan de florins... DCC.XX.II florins VIII sous barchinoneses.

(23) Reg. 2238, fol. 5 v.

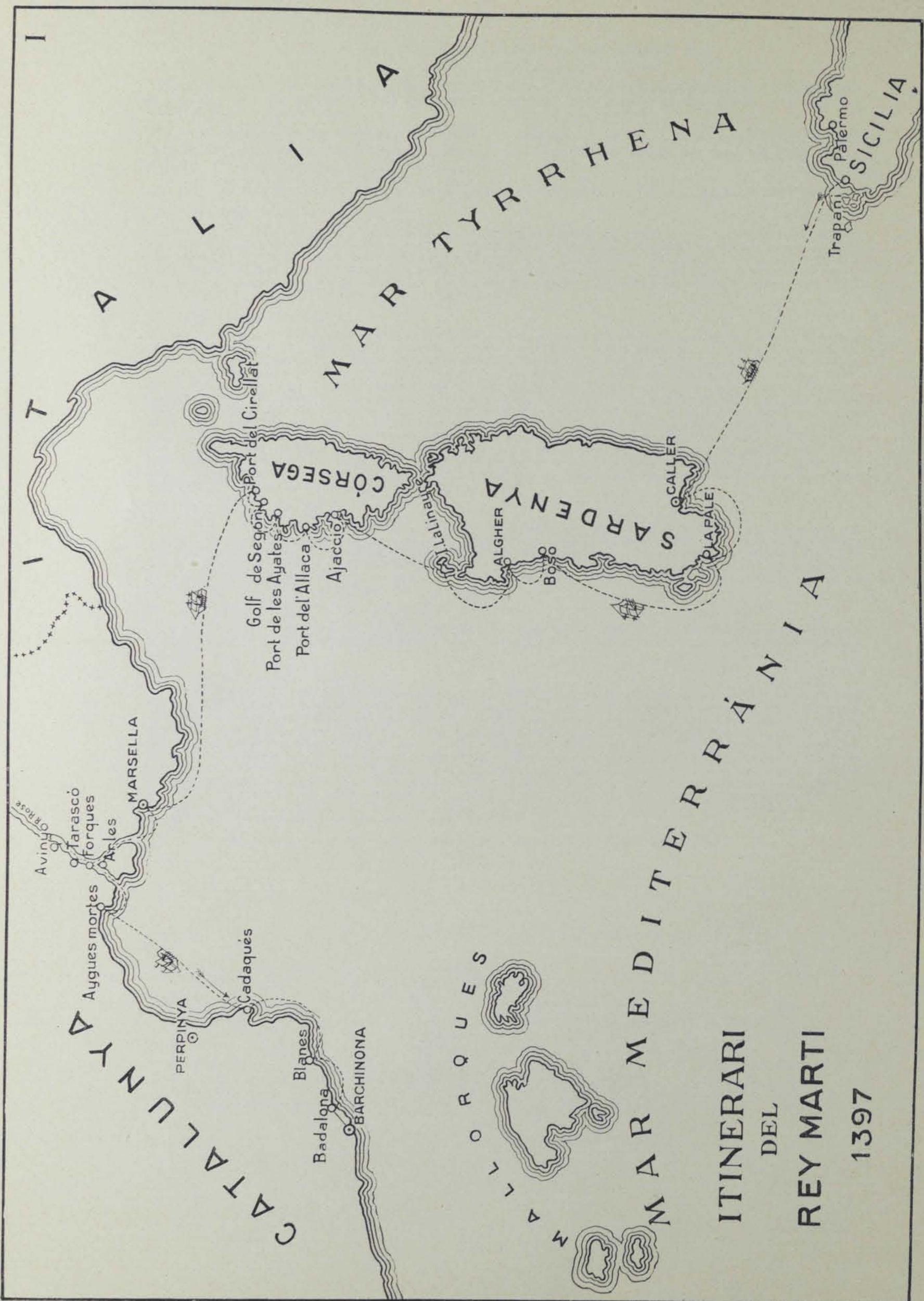
Lo Rey d'Arago.—Rey molt car fill. Sabents que n'haurets plaer certificam vos que nos som arribats aqüí en Trapania sans e en bona disposicio de nostra persona, merce de nostre Senyor Deus; e cobejants de vos e de nostra cara filla muller vostra aço mateix saber, pregam vos, molt car fill, que continuament com pus sovin porets, nos en certiquets car gran plaher nos en farets. Rey molt car fill, per letres trameses novellament a nos per lo noble Don Ffrederico d'Arago havem entes que Golota de la Balba capita de Trahma ha presos D. porchs e altres coses del dit Don Ffradric e li fa altres des-trenyments e novitats menys degudament; e com nos de present scriscam al dit capita que decontinent faça restituir e tornar les coses demunt dites al dit Ffrederico, pregam vos, molt car fill, que si ho reusava fer ho façats complir tota dilacio e excusacio apart posada. E en altra manera provehits hi segons que per justicia trobarets esser fahedor. E sia tots temps vostra guarda, Rey molt car fill, en vostra guarda l'Esperit Sant. Dada en Trapania sots nostre segell secret a XXVII. de Deembre del any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus.—Dirigitur Domino Regi Sicilie.—Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(24) Aquests documents y altres son escrits part en llatí y part en sicilià.

ANY 1397

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
JANER					
1	Trapania	2238, 6 v.	8	Terra Trapani	2300, 41 v.
2	"	2238, 6	9	Nostra regali Galea in portu Trapani	2300, 49
3	"	2300, 10 v.	10	In nostra regali galea in portu Trapani	2300, 50
4	Trapani	2209, 53 v.	12	Castro Callari	2209, 55
5	"	2209, 101 v.	13	Castell de Calleri	2238, 7 v.
6	"	2300, 20 v.	14	Castro Calleri	2169, 5 v.
7	Galea regali in porto Trapani	2300, 32 v.			

ITINERARI
 DEL
 REY MARTI
 1397

NARME DIT E RRA
 ORQUES

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
15	Castro Calleri Vila Lapale de appendicis Castri Calleri	2209, 58 2226, 18 v. 2226, 52 v.	23	Avinyó	2239, 2 v. 2209, 151 v.
16	Castro Calleri (1)	2226, 52 v.	24	"	2239, 7
FEBRER			25	"	2209, 87
7	In galea nostra regali coram villa Boso	2169, 6	26	" (17)	2239, 10
	Villa Algerii	2209, 72	27	"	2209, 148
8	" (2)	2238, 8	28	"	2239, 10
9	"	"	29	" (18)	"
10	"	2169, 13	30	"	
11	"	2209, 70	MAIG		
12	"	2209, 71 v.	1	Avinyó (19)	2239, 10 v. 2209, 164 v.
13	"	2242, 31	2	"	2239, 11
14	In galea nostra regali apud insula de la Linayre (3)	LIR, 13	3	" (20)	2239, 11 v. 2209, 141
15	Galea regali coram insula de la Linayre	2209, 104	5	"	2239, 12
17	Villa Alguerii	2226, 24	6	"	2239, 12 v. 2166, 5 v.
18	In nostra Galea regali apud portum Dajaccio	2209, 76	7	"	2239, 3
20	In portu de la Allaca Corsice insula	2226, 4	8	"	2166, 8 v. 2239, 6 v.
	Porto d'Ajaccio	2209, 76 v.	9	"	Ms. Arx. de part. d'Avinyó
21	"	2209, 77	12	Forques (22)	
22	"	2209, 80	13	Galea regali apud Aquas mortuas	2169, 14
23	Port de les Ayates del regne de Còrcega (4)	MR 1051, 115	18	Porto de Cadaqués (23)	2238, 11
24	Portu Eyacii	2209, 139 v.	21	Blanes (24)	2238, 10 v. Man. Nov. Ar. dits, vol. I, 66. M. B.
25	Portu Segeni	2209, 141 v.	22	Badalona (25)	
27	In Portu Sagoni insule nostre Corsice	2226, 2	23	Perrochia Badalone (26)	2169, 11
		2209, 78	24	Bitulone	2166, 12
MARÇ			25	Badalona	2229, 1
3	Port de Segon de la illa de Còrcega (5)	MR 1051, 115	26	Parrochia Badalone (27)	2169, 12 v. 2167, 38 v.
7	Port de Cirellat (6)	"	27	Barchinona (28)	2239, 16 v. 2239, 16
8	" (7)	"	28	"	2239, 16
15	Ciutat de Massella (8)	2169, 7	29	"	2239, 16
16	Portu Messalie (9)	2238, 8 v.	30	"	2239, 13
17	Port de Massella	"	31	"	2166, 16
18	" (10)	2238, 9	JUNY		
19	"	2209, 78 v.	1	Barchinona	2229, 1 v. 2239, 13 v.
20	Portu Messalie (11)	2238, 9 v.	2	"	2289, 41 v.
22	Portu Marsilie	2209, 85	3	(29)	2289, 42
29	Arles-Trenquatalhos (12)	{ Ms. Arx. de part. d'Avinyó	4	"	2289, 45
31	Avinyó		5	"	2289, 44 v.
ABRIL			6	"	2289, 43 v.
1	Avinyó (13)	2166, 10	7	(30)	2289, 44
2	"	2239, 1	8	"	2166, 18
3	"	2239, 1 v.	9	"	2239, 64
4	"	LIR n.º 15	10	"	2169, 11
5	"	2209, 147	11	"	2239, 18 v.
6	"	2239, 7 v.	12	(31)	2230, 4
7	" (14)	2239, 8	13	(32)	2239, 20 v.
8	"	"	14	(33)	2289, 46 v.
9	"	2239, 8 v.	15	"	2289, 45 v.
10	"	2239, 9	16	"	2239, 22 v.
11	" (15)	"	17	"	2289, 46
12	"	2166, 3	18	"	"
14	"	2166, 6	19	"	2239, 25
18	"	2166, 6 v.	20	"	2111, 21
19	"	2239, 9 v.	21	"	2289, 46 v.
20	"	2209, 146 v.	22	"	2229, 4
22	" (16)	Perg. n.º 54	23	"	2166, 34
			24	"	2239, 52
			25	(34)	2289, 47
			26	"	2289, 49
			27	"	

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura			
28	Barchinona	2289, 47	25	Sant Feliu de Llobregat	2241, 7			
29	"	2239, 26 v.	26	"	2230, 18 v.			
30	"	2289, 50	27	"	2241, 11			
JULIOL								
† 1	Barchinona	2239, 29 v.	28	"	2238, 17			
2	"	2289, 49 v.	29	"	2238, 18			
3	"	2289, 61	30	"	2238, 18 v.			
4	"	2289, 51 v.	31	"	2238, 19 v.			
5	"	2289, 50 v.	SETEMBRE					
6	" (35)	2239, 31 v.	1	Sant Feliu de Llobregat (46)	2238, 20 v.			
7	"	2239, 37 v.	† 2	"	"			
8	" (36)	2239, 38	3	"	"			
9	"	2289, 53	4	"	2238, 22 v.			
10	"	2289, 55 v.	5	"	"			
11	"	2289, 53 v.	6	"	(49) 2238, 23			
12	"	2239, 44 v.	7	"	2241, 18 v.			
13	"	2239, 40	8	"	2238, 24			
14	"	2289, 59 v.	† 9	"	(50) 2238, 25			
† 15	"	2239, 42 v.	10	Martorell	2241, 22			
16	" (37)	2239, 41	11	Piera	2241, 23			
17	"	2289, 60	Villa Appiaria	2168, 15 v.				
18	"	2286, 5	Igualada	2241, 23				
19	"	2166, 42	Santa Coloma de Queralt	2241, 23 v.				
20	"	2289, 61	Ca Real	"				
21	"	2239, 49 v.	Monestir de Poblet	2241, 24				
† 22	"	"	13	"	2241, 25			
23	"	2289, 63	15	Ilerde	2190, 129 v.			
24	"	2289, 62 v.	† 16	Leyda	2169, 56			
25	"	2239, 50 v.	17	" (51)	2238, 27			
26	"	2289, 66	18	"	2241, 28			
27	"	2239, 51	19	"	2241, 29 v.			
28	" (38)	2289, 63 v.	20	" (52)	2238, 28			
† 29	"	2166, 48 v.	21	"	"			
30	"	2239, 53 v.	22	"	2238, 28 v.			
31	"	2289, 65	† 23	"	"			
AGOST			24	"	2238, 29 v.			
1	Barchinona	2286, 5 v.	25	" (53)	2238, 30 v.			
2	"	2238, 13	26	Territorio sive terreno de Sida-	2241, 38 v.			
3	"	2239, 62 v.	munt	2168, 41				
4	"	2289, 66 v.	Belloch	2238, 31 v.				
† 5	"	"	27	Lleyda	2238, 32			
6	" (39)	2289, 67	"	2114, 111				
7	"	2239, 61	28	Torres (54)	2169, 74 v.			
8	" (40)	2238, 14	Fraga (55)	2238, 33 v.				
9	"	2239, 64 v.	29	"	2169, 72			
10	"	2238, 16 v.	† 30	Monestir de Xixena (56)	2238, 35			
11	"	2238, 12	OCTUBRE	2238, 25				
† 12	"	2169, 24	1	Monestir de Xixena	2238, 36 v.			
"	"	2238, 13 v.	2	La Nage	2241, 40			
13	Parroquia Sant Feliu de Llobregat	2226, 20 v.	3	La Lezinyena (57)	"			
14	Sant Feliu de Llobregat (41)	2238, 14 v.	4	Villa maiori (58)	2241, 41 v.			
15	"	2241, 2	5	Vilamaior (59)	2160, 74			
16	Collbató	2238, 15 v.	6	"	2238, 37 v.			
17	" (42)	2169, 26	† 7	Çaragoça (60)	2238, 43 v.			
18	"	2238, 16 v.	8	"	(1) 2169, 73			
19	Monestir de Montserrat	2169, 33	9	"	2113, 33 v.			
† 19	Sant Feliu de Llobregat	2168, 1	10	" (61)	2238, 37			
20	"	2238, 18	11	"	2241, 41 v.			
21	"	2238, 17 v.	12	"	2241, 44			
22	"	2241, 3	13	"	2241, 45			
23	"	2241, 4 v.	† 14	" (62)	2230, 69 v.			
24	"	2241, 5 v.						

(1) ZURITA, Anales de la Corona de Aragón, Llibre X, cap. LXV.

II

O.

G

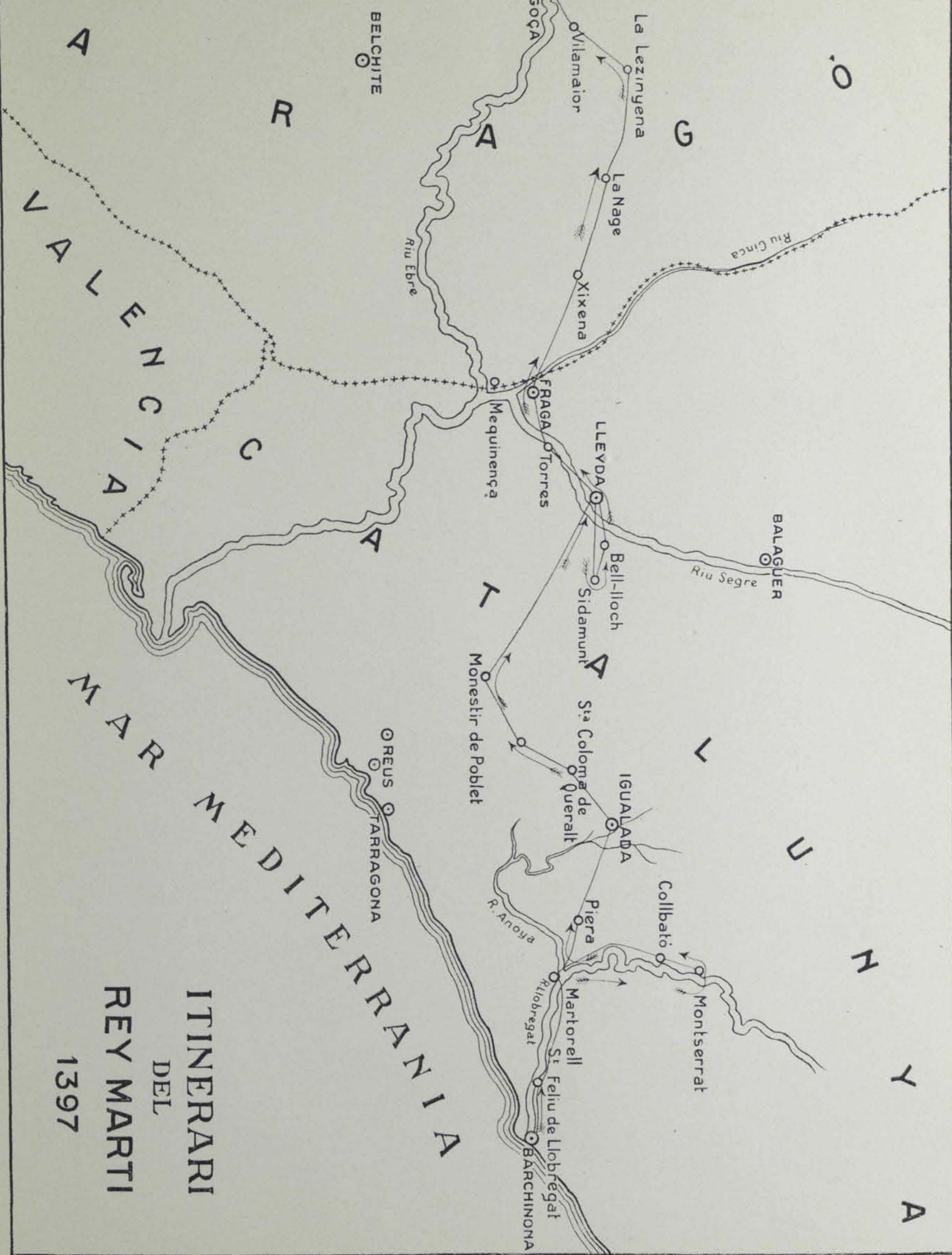
BALAGUER
Riu Segre

U

N

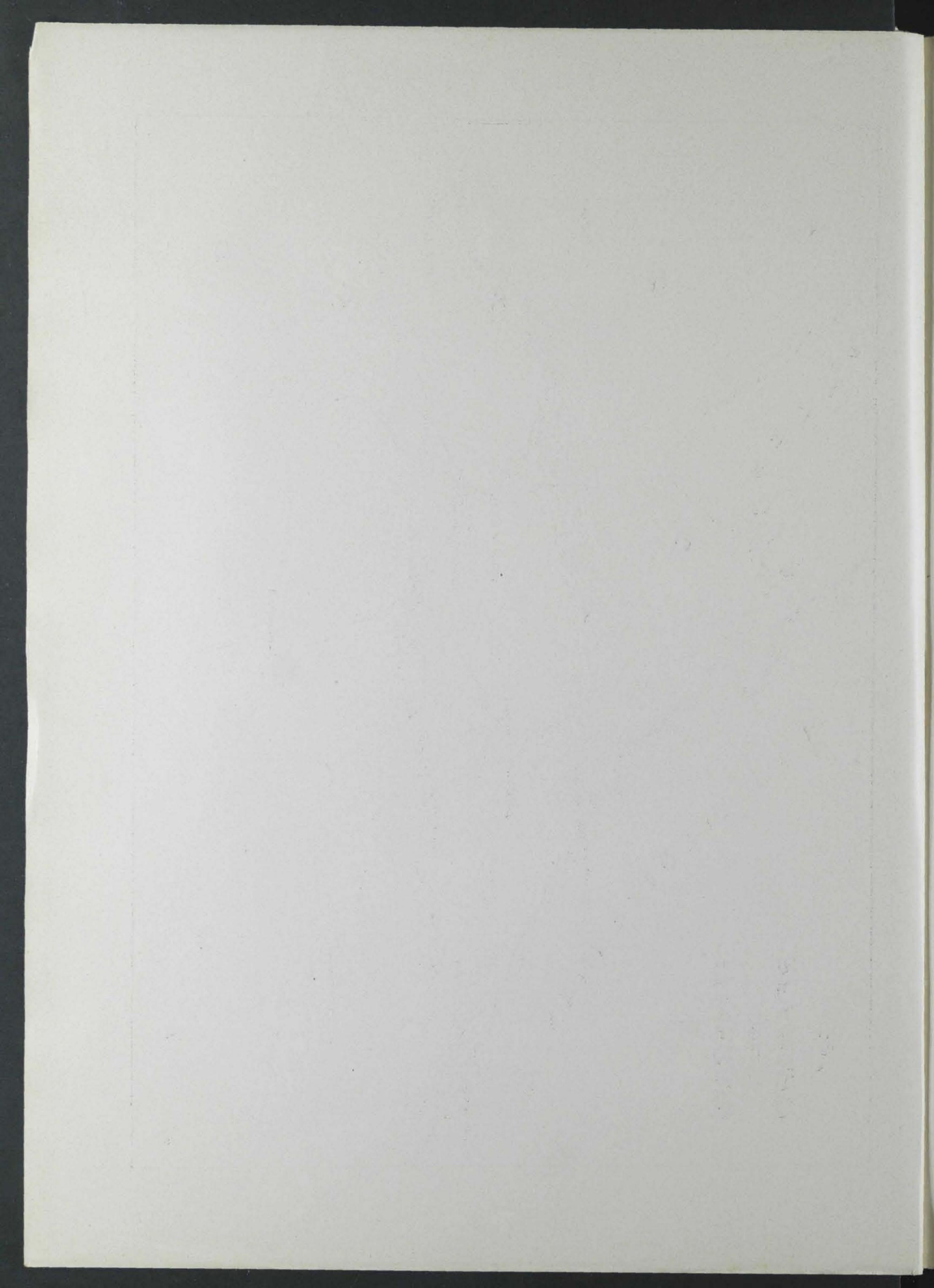
Y

A

ITINERARI
DEL
REY MARTI

1397

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
15	Çaragoça	2238, 38	23	Saragoça	2239, 89
16	9	2238, 39 v.	24	9	9
17	9	2238, 38	25	9	2239, 90
18	9	2238, 41	26	9	2289, 70
19	9	2239, 68 v.	27	9 (69)	2286, 14 v.
20	9	2240, 2	28	9 (70)	2240, 11 v.
21	9	2169, 85 v.	29	9	2289, 77
22	9	2239, 67	30	9	2289, 76 v.
23	9	2239, 67 v.			
24	9	2239, 69			
25	9	2241, 49 v.	1	Saragoça	2240, 14
26	9	2280, 10 v.	2	9 (71)	2289, 76
27	9	2289, 68	3	9	2240, 14
28	9	2240, 1 v.	4	9	2289, 77
29	9	2239, 70 v.	5	9	2239, 96
30	9	2239, 78	6	9	2239, 96 v.
31	9	2289, 69 v.	7	9	2239, 98 v.
			8	9	2239, 97 v.
			9	9	2240, 16 v.
			10	9	2240, 17
			11	9	2289, 77 v.
			12	9	2239, 98 v.
			13	9 (72)	9
			14	9	2289, 78
			15	9	2289, 78 v.
			16	9 (73)	2240, 19
			17	9	2286, 17
			18	9	2289, 80
			19	9	2239, 102 v.
			20	9	2289, 80 v.
			21	9	2239, 101 v.
			22	9 (74)	2239, 105
			23	9	2239, 67 v.
			24	9	2114, 167
			25	9	2289, 67 v.
			26	9 (75)	2239, 106
			27	9 (76)	2239, 105 v.
			28	9	2289, 80 v.
			29	9	2240, 22
			30	9	2289, 81
			31	9 (77)	2240, 22 v.

(1) Del 16 janer al 7 febrer hi ha complerta manca de documents degut a que el Rey feya el viatge per mar y sortint de Caller doblà els caps de Spertivento y Teulada, passà per devant les illes de St. Antioch y St. Pere y remuntant la costa occidental de l'illa de Sardenya se dirigí vers Alguer.

(2) Reg. 2238, fol. 7 v.

Lo Rey d Arago.—Comte. Vostra letra havem rebuda per Xaramo e Paganux missatgers vostres, e entes tot çó que n la dita letra se contenia e a nos es estat splicat per los dits vostres missagers, responem vos que nos per mls provehir sobre allo, considerants que havem passar per aquexa costera, havem deliberat de parlar ab vos personalment. Perque us pregam que ns sperets aquí en aquell loch qui sia a vos pus expedient e conixerets que nos dejam passar, en lo qual vos pregam noresmenys façats pertret e apparellament de vitualles, per tal que les nostres galeres puxen pendre aqui refrescamet per sos diners. Dada en la vila del Alguer sots nostre segell secret a VIII de Febrer del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC. XC.VII. Rex Martinus.—Dirigitur Comiti Rigo in Corçega.—Dominus rex mandavit mihi Jo-hanni de Tudela.

(3) En aquesta data concedi franquicies de drets de duana al Castell de Longo Sardo.

(4) Reg. 1051, fol. 115. M. R.

— Item los quals li eren deguts ab altra letra dada en lo Port de les Ayates del regne de Corçega a XXIII del dit mes de Febrer per semblant raho, C florins d Arago et XL florins de Fflorenci qui vallen ab los dits C florins d Arago... CLIII florins VI solidos barchinoneses.

(5) Reg. 1051, fol. 115. M. R.

— Item los quals li eren deguts ab altra letra dada en lo Port de Segon de la illa de Corçega a III dies del mes de Març del dit any per semblant raho... LXXXV florins.

(6) Reg. 1051, fol. 115. M. R.

— Item los quals li eren deguts ab altra letra dada en lo port de Cireffat de la illa de Corçega a VII dies del dit mes per semblant raho... CCXXIII florins.

(7) Reg. 1051, fol. 115. A. M. R.

— Item los quals li eren deguts ab altra lètra dada en lo dit port de Cirella a VIII dies del dit mes per semblant raho... CCC florins.

(8) Fins el 15 del corrent manquen documents en nostres arxius. El rey era en mar fent ruta devers Marsella ab vents contraris y forta tempesta, segons conta en varies lletres.

(9) Tantost arribà a Marsella rebé el nunci del Papa d'Avinyó referent els affers del schisma de l'Església catòlica. Ab aquest motiu el Rey escrigué les dues lletres següents:

Reg. 2238, fol. 8 v.

Sanctissime Pater, Litteras sanctitatis vestre recepimus grata mente per nobiles et dilectos nostros Gastonem de Montecatheno et Michaelm Petri de Gotor milites sanctitatis eiusdem ad nos destinatos. Et intellectis plenissime his que ipsi nuncii ex parte vestre sanctitatis nobis relaturi, respondemus quod nos informabimus plenarie predictis Gastonem de Montecatheno et Michaelm Petri de Gotor necnon nobilem ei dilectum consiliarium et camerlengum nostrum Anthonium de Lune militem quem una cum predictis ad V. S. transmitimus de presenti quorum relatibus fidem indubam adhibere placeat vestra sanctitas tamquam si proprio organo dicerentur. Et dirigat ac conservet vos sanctissime Pater infinita potencia Trinitatis. Datum in portu Messalie sub nostro sigillo secreto XVI. die Marci anno a Nativitate Domini M-CCC-XC-VII. Rex Martinus. — Eius humilis et devotus filius Martinus Rex Aragonum. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

Reg. 2238, fol. 9.

Lo Rey. — Mossen Pere. Certificam vos que apres que som estats ací en lo port de Massella, lo pare sant nos ha tramesos sos embaxadors pregannos que ns deiam veure ab la sua santedat avans que partiam d'ací; la qual cosa li havem atorgada. E com sie a nos sobiranament necessari haver vostra relacio de la resposta que havets hauda del papa de Roma, manam vos que decontinent, vista la present, de nit e de jorn a les majors jornades que puxats vingats a nos, tots altres affers posposats. E si per ventura vos, empatxat de just empedit, no podiats venir, axi prestament a nos, en aquet cars enviatnos un dels vostres companyons del qual pugats a ple confiar, informat plenerament de vostra intencio sobre les dites coses. E aço per res no mudets o allonguets una hora si a nos designats servir ne complaure. Dada en lo port de Massella sots nostre segell secret a XVI de Març del any M.CCC.XC.VI. Rex Martinus. — E enviatnos axi mateix totes les responses e altres coses que hajats reportades sobre la dita vostra ambaxada de Roma per major informacio nostra. — Dirigitur nobili Petro de Queralto. — Dominus Rex mandavit mihi Joanni de Tudela.

(10) Del viatje per la mar Mediterranía el Rey ne dona bon compte per la següent lletra:

Reg. 2238, fol. 9.

Lo Rey. — Reina molt cara muller. Jatsie per altres lletres vos hajam escrit notificant vos nostra venguda en aquexa ciutat de Massella, e com enteniem decontinent partir ab lo primer bon temps que haguessem, continuants nostre camí en aquexa ciutat de Barchinona. Empero apres lo Sant Pare nos ha tramesos sos ambaxadors pregant nos que per profit de la Església dejam pujar en Avinyó per veurens ab la sua santedat, e havem li respot quens plau. E com per occasio del mal temps que han haud les nostres galeres ni hacie molts malats dels quals alcuns ni van degotant com vuy data de la present hacie retut l'esperit a Deu Mossen Ramon de Palau, part altres molts que n'hi ha malats e siam venguts sense metge algun com Mestre Pere Garcia hajam jaguit en Sicilia a nostre car fill e vostre lo Rey, pregam vos, Reyna molt cara muller, que decontinent vista la present, per mar o per terra per on sia abans, nos trametats Mestre Pere Soler si es aqui o sino algun altre dels pus sufficients segons a vos sera ben vist. E aço per res no mudets o allonguets com sie gran perill en la triga. Part aço, vos pregam que digats a Mossen Pere de Queralt que decontinent vinga a nos per lo fet de Roma segons que per altres lletres li ho notificant. Dada en lo port de Massella sots nostre segell secret a XVIII de Març del any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Domine Regin. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(11) Durant aquets jorns d'estada en Marsella, el Rey escrigué altres lletres al rey Carles de França pregantli qu'atengui En Ramon de Blanes en els greus affers qu'ha a tractar; al rey d'Anglaterra tramet sos concellers En Joan Armengol abbat de St. Cugat del Vallés y Mossen Asbert Ca-Trilla; al Duch de Borgonya, al Duch d'Orleans y al Duch de Berry. (Reg. 2238, fol. 9).

Aquestes lletres eren pera tractar del affer del cisma de l'Església catòlica.

(12) El Rey remuntà en ses naus el riu Rose per anar a Avinyó. D'aquest viatge ne dona compte un document del Arxiu departamental d'Avinyó:

L'an M.CCC.III XX.XVII. lo jorn XXIX del mes de mars, que fon digous, de matin intret en Arle lo rey d'Aragon, per son nom apelat lo rey Martin, e venc an VII galeias armades, et arribet a Trenquatalhas e aqui pres terra; et an lo port se n passet en Arle et al pe del trapon, que es a l'intrat d'Arle, fon la profession de Sant Trofeme, et las gens de la villa, que lo reseupron an gran honor. Item aqui lo rey s'auvelhiet e baiset la cros; et apres si sorgi, et anet a san Trofeme, lo pali estendut dessus lo rey. Item, quant foron a l'intrat de la gleysa de San Trofeme, lo i fon monsen Jo. de Rochachoart, archivesque d'Arle, parat e revestit an sa mitra sus la testa, lo qual fes reverencia al rey; et apres lo receup an grant honor, e s'en intreron totz ensembs en la gleysa, l'arcivesque anet dereire lo pali ento l'autar maior, et aqui lo rey auzi Mesa. Lo cap de San Trofeme era sus l'autar e l'arqua ere uberta. Item, dicha la mesa lo rey s'en retornet an lo pali utendut sus la testa, entro lo port del Roze; et an lo port passet a Trenquatalhos, e de Trenquatalhos montet sus galeia, et aqui si dinet. Item si dinet en luy lo cardinal di Pamplona (Martin de Salva) e lo Arcivesque d'Arle, l'evesque de Malhorqua (Johan de Prades), l'avesque.... e Mossen Jo. d'Alsen protonotari del papa, e motos d'autres senhos. Item, dinat que fon lo rey, foron aperelhatz IIII lauts ab un quaraton atendat, on montet lo rey et s'en montoron ad Avinhon. Item suivent dos jorns apres s'en montoron tres galeias ad Avinhon et aqui demoreron tant com lo rey demoret ad Avinhon les antras quatre galeias ad Arle resteron. Item suivent apres a VI jorns d'Abril un autre galeia del sobredig rey venc en Arle, et aqui demoret e tro que lo rey fou vengut d'Avinhon. Item, sapies que mot granda enfarmetat avie et ac en tota la gent de las devant dichas galeias, quant vengron en Arles, i que los ospitals e motos ostals de la villa d'Arle en foron plens, e motos en moriron, devant que les galeias d'Arle partison» (1).

(13) Aquest jorn 1.er d'abril correspongué la Dominica «Laetare» en la qual el Papa donà la rosa al Rey qui la portà tot el jorn anant per la ciutat ab tot son seguici.

(1) Publicat per FRANZ EHRLER. — Neue Materialien zur Geschichte Peters von Luna (Benedicte XIII) en Archiv für Literatur-und-Kirchengeschichte des Mittelalters. — Friburg in Brisgau. 1893.

L'an M.CCC.XXIX.XVII. donet papa Benezech al rey d'Aragon la Roza a mīcia carema en Avinhon, que valie plus de IIII M francs, qui fou lo premier jorn d'Abrial. Item donch a dinar lo devant dig rey a totz los cardenals en Avinhon, en l'ordre dels Agostins lo jorn XII d'Abrial qui fou digous (1).

(14) Reg. 2239, fol. 7 v.

Lo Rey d'Aragó.—Reyna molt cara muller. Entes havem que vos per contemplació de nostra benaventurada venguda havets manat e fets sobreseure en los procechments començats contra los delats de la Cort del senyor rey En Johan, de bona memoria, frare nostre; e com vullam en tot cas que en aquells no s sobresegué ans hi sia enantat tant com requira justicia, pregam vos affectuosament e volem quē manets als jutges de les enquestes que enanten e procequen en lo fet tant com fer se puxa per justicia. Dada en Avinyo sots nostre segell secret a VII. dies d'Abrial del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus.—Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(15) El rey se disposava pera venir en Catalunya, segons se conté en la lletra següent:

Reg. 2239, fol. 9.

Reyna molt cara muller. Vostra letra havem reebuda, e responem vos que nos nos ich espatxam tant com podem e creem que dins fort breus dies nos hic partirem e axi com ja us havem fet saber per altres letres irem nos en. Deus volent, per mar tro a Canet o Colliure e d'aquí fins a Perpenya e puys continuarem nostre camí per terra fins en Barchinona. Per que tramelets nos a Perpenya un lit de camí e totes les nostres cavalcadures exceptat lo cosser que tramelem de Sicilia, lo qual vos pregam façats be pensar. E no dubtets ab la ajuda de Deu, de nos per la enfermetat que s'es mesa en les gents de nos'res galees car nos irem en altra fusta e no pujarem en aquelles. Dada en Avinyo a XI d'Abrial del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus.—Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2239, fol. 9.

Car così. Per tal car nos som venguts en Avinyo per fer reverència a nostre Sant Pare, son venguts de nostres regnes aci a nos, molts nostres naturals; e com haian entes que alguna ley rovarya (2) e altres gents de poca condicio del comte de Fföix se apleguen pera saltejar e apresonar e desrobar los dits naturals nostres en lur retornar, pregam vos affectuosament que per nostra honor vullats venir a la ciutat de Narbona per çò que ls camins sien e estiguén segurs e nostres gents se n puxen retornar sens perill, havents aquells per recomanats axi com de vos a plen confiam. E d'aço, car così, nos farets plae gran lo qual molt vos grahirem; e pregam vos axi mateix nos en responats de present per vostra letra. Dada en Avinyo sots nostre segell secret a XI dies d'Abrial del any M.CCC.XC.VII.—Dirigitur Ludovico de Samporre merexaudo Ffrancie.—Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(16) Durant l'estada del Rey en Avinyó tracta seriosament ab el Sant Pare de cloure el cisma y rebutjada la previa renonciació d'abdos apostolis, fou proposat un mijà qui devia romandre secret entró fos comunicat al papa de Roma, Bonifany, al rey de França y a altres reys y prínceps cristians, a qual fi foren tramesos embaixadors. El Rey feu homenatge al Papa per els reyalmes de Sardenya y Córcega de qual jurament ne fou escrita la següent acta obrant en el Perg. n.º 54 del A. R. de B.:

In nomine Domini amen. Noverint universi. Quod anno a nativitate eiusdem millesimo trecentesimo nonagesimo septimo, indictione quinta die vero vicesima secunda mensis Aprilis qua die festum Resurrecionis Ihesu Christi Domini Dei nostri celebrabatur in sancta Dei ecclesia pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Benedicti divina providencia pape terciidecimi anno tertio eodem domino nostro papa expletis missarum et communionis generalis corporis et sanguinis Ihesu Christi fidibus christianis solemnis ab eodem celebratum in capella maiori palacii sui apostolici Avinione et assistantibus sibi reverendissimus in Christo patribus et dominis, dominis sancte romane ecclesie cardinalibus prout ad missarum solepmna induiti fuerant presentibus etiam prelatis et nobilibus aliisque personis in multitudine copiosa illustrissimus et magnificus dominus, dominus Martinus Dei gratia Aragonum Valencie et Maioricarum ac Sardinie et Corsice rex, veniens cum prelatis et nobilibus et aliis regnum suorum regnicolis ad presenciam eiusdem sanctitatis domini nostri pape sedentis in cathedra sua magna dicte capelle modo premiso ornati et induiti pontificalibus suis indumentis et ornamenti non quod sic esse induxit et ornatum papam ut promittitur sit de natura feudi dum per reges recogniciones fiunt juramenta et homagia prestantur regni predicti Sed quia sic casualiter evenit illa die illico coram eo genua flexit in polpito cathedre antedicta et aperto libro evangeliorum ordinario in quo evangelia leguntur coram papa verbi forma jumenti fidelitatis et homagii quod debebat prestare idem dominus Rex erat adjuncta et consulta antequam ad aliquid aliud procederet existens genibus flexis coram predicto domino nostro Protestando solepmniter dixit verba in effectu subsequencia in romancio tamen: Pater sancte ego venio ad faciendum vobis homagium pro Regno Sardinie et Corsice quod teneo in feudum ab ecclesia romana, et pro isto regno solum modo et non pro aliis que habeo intendo vobis ut vero romano pontifici prestare homagium debitus et fidelitatis juramentum. Et cum secretarium seu notarium suum ibidem non haberet requisuit me Petrum Borrerii legum doctorem et camere apostolice clericum utde huiusmodi solepmniter protestacione sibi facere nō publicum instrumentum auctoritate offici mei. Acta fuerunt hec ubi supra anno indictionis die mense et pontificatu quibus supra. Presentibus et audiētibus reverendissimis in Christo patribus dominis P. Sancte Marie in Vialata, Amedeo Sancte Marie nove romane sacro sancte ecclesie diaconis Cardinalibus Francisco archiepiscopo narbonense Camerario domini nostri pape, venerabilibus et circumspectis viris dominis Petro de Juyers, Johanne la Vernha et Francisco Clementis clericis eandem apostolice ad premissa cum ibidem existerent auctorizanda requisitum et rogatum ut est moris.

¶ Et me Petro Borrerii legum doctore clericu camere apostolice quondam per prefatum dominum regem solepmniter protestaretur et alia prout supra coram prefato domino nostro papa sic agerentur et fierent una cum prescriptum, testibus presens sui vidi audivi et auctoritate mei officii predicti in notam irrei et requisitus per dictum dominum regem etiam in hanc formam publicavi sed per alium michi fidelem scribi feci et signum meum consuetum apposui et me subscripsi in testimonium omnium premissorum.

(17) Reg. 2166, fol. 4 v.

Civitatis Barchinonæ.—Lo Rey.—Reyna molt cara muller. Entes havem per los missatgers de la ciutat de Barchinona qui aqüi són ab nos, que vos havets manat que les hosts de la dita ciutat e altres del principat de Cathalunya isquen e vagen sobre lo vescomtat de Castellbo pera exercició d'aquell. E com los dits missatgers hagen a nos supplicat que deguessem fer sobreseure en la convocació de les dites hosts fins aqui fossem allegants que [per]lo carrech ve a Barchinona e a Perpenya e altres raons per que nos informats de les dites coses vos pregam e volem que façats sobreseure en la convocació de les hosts demundites tro nos siam aqui qui Deus volent hi serem dins breus dies. Dada en Avinyo sots nostre segell a XXVI dies d'Abrial del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus.—Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(1) Franz EHRLE, loco citato.

(2) Ve de Rotaticum? Du Cange en son *Glossarium* diu: «Rotaticum, rodaticum, rotagium, roagium, etc. Vectigal, seu tributum, quod pro damno, quod in viis publicis, quas Rotabiles vocat vetus Inscriptio 141. 1. currus facere solent, exolvitur domino predii». Probablement la paraula francesa «routiers» o sien los saltadors de camins, té questa etimologia.

(18) Lletra Reyal n.º 16.

Nos Martinus Dei gracia Rex Aragonum Valencie Maioricarum Sardinie Corsice Comesque Barchinone Rossilionis et Ceritanie. Ut vos egregius vir Alfonsus Marchio Villene consanguineus noster carissimus qui ad nos pro impendendo reverencia debitam et honorem personaliter proposuistis accedere, venire securius valeatis. Tenore presentis vos predictum marchionem et bona vestra guidamus et assecuramus in nostra regia bona fide, necnon quoscumque vobiscumque venientes de omnibus et singulis criminibus excessibus et delictis per vos et eos hucusque commissis aut de quibus sitis vel sint quomodolibet inculpati. Sic quod durante presenti guidatico quod durare volumus dum nobis placuerit et post ipsius revocationem que vobis personaliter habeat intimati per .XV. dies extunc continuos secuturos, non possitis vos vel ipsi capi detineri arrestare impedire nec in personis vel bonis quomodolibet aggravare quinquo huiusmodi durante guidatico ad nos ut predictur venientes possitis et possint esse et stare per totam terram et dominacionem nostram et exinde redire salve pariter et secure sicuti poteratis ante inculpacionem seu perpetrationem criminum et excessum predictorum. Dum tamen predicti vobiscum venientes non sint proditores, bausatores, heretici, sodomite, homicide, fractores itinerum, fabricatores false monete et crimen lese non commiserint maiestatis et concitacionibus seu depredacionibus aliamarum judeorum domini nostri non fuerint aut eis operam non dederint vel consensum. Mandamus igitur per presentes universis et singulis officialibus nostris et eorum locatenib[us] quatenus presens guidaticum vobis dictis marchioni et in vestri venientibus comitiva ut predictur per tempus prefixum teneant inviolabilitate et obseruent, tenerique faciant et firmiter observare et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro secreto jussimus communire. Datum Avinione XXIX die Aprilis anno a nativitate Domini Millesimo CCC.^o XC^o septimo. Rex Martinus. Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(19) En primer de Maig escrigué a la sua sor la regina Dona Yoland ab prech de destituir En P. Donat son procurador per els dampnatges que fa an G. de Vallespir prior del monestir del Camp del bisbat d'Elna. (Reg. 2166, fol. 7.)

(20) Reg. 2239, fol. 11.

Lo Rey.—Promens. En lo mes de Setembre prop passat vengueren a nos en lo loch de Milarç (1) de regne de Sicilia los vostres missatgers ab dues galees armades, de la venguda de les quals haguem sobiran goig e alegria; e presentaren nos de vostra part, los quals nos enviatges a prestecí, X milia florins d or d Arago, e d altre part un bacinet molt bell que de vostra part nos donaren pera servey e us de nostra persona; de les quals coes vos fem grans gracies, e les vos grahim molt. E los quals vostres missatgers apres que ns hagren feta per vostra part deguda reverencia, nos suplicaren e instaren ab molt gran diligencia e fort curosament de jorn en jorn, que deguessem venir en nostres regnes e terres de part dega, a suplicacio dels quals e axi mateix dels missatgers de Cathalunya nos partim del dit regne de Sicilia a X dies del mes de Janer prop passat, e per gran contrari de temps com navegassem en ivern non som poguts juyner deça tro ara, segons que los dits vostres missatgers, los quals havem licenciats de tornar a vosaltres, vos poran dir largament de paraula. Dada en Avinyo sots nostre segell secret a .III. dies de Maig del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus.—Dirigitur.... Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(21) Reg. 2166, fol. 8 v.

Lo Rey.—Madona Constança. A nos es estada la noble Madona Caterina de Pazis de la ciutat de Napolis e ha ns humilment supplicat que com entre ella e mossen Nicholau d Abella vostre fill sia stat fet matrimoni per paraules de present e la dita dona hage promes al dit mossen Nicholau dar en dot certa quantitat de moneda, de la qual li ha ja bestrets e donats .II. milia ducats d or e aço apar segons aferma la dita noble per publicques cartes, e lo dit Mossen Nicholau no hage volgut ne vulle vers lo dit matrimoni, ne la recepció de la dita moneda regoneixer bona fe, segons ha promes e jurat e es tengut vers Deu e lo mon, volguessem sobre aço a vos scriure. E vos veents la supplicacio de la dita noble esser consonant araho, vos pregam tan affectuosament com podem que per esguard de Deu e per satisfier a justicia, e a la supplicacio de la dita noble dona, escrivats al dit mossen Nicholau e en altre manera façats tot vostre poder e ginyets tant com vos sia possible, que faça e complecsa envers la dita noble dona ço que promes ha, e a que li es obligat e tengut per divinals e humanals leys. E d aço farets ço que devets e a que us estreny justa rao e u complaurets a nos grantment. Dada en Avinyo sots nostre segell secret a XI dies de Maig del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus.—Guillelmus Ponci ex provisione facta per Nicholau Canyelles regentem cancellerie facta comissione per dominum Regem.

(22) Les negociacions pera l'extinció del cisma no tingueren bon reeximent; y el rey Marfi veient que no podia resoldre el plet entre abdos papes per ambició dels mateixos, se departí de Benet XIII°, qui li feu donació, ab greu sentiment de sos cardenals, d'una grossa partida de la Vera Creu, y sortí d'Avinyó el dissapte 12 de maig del mateix any.

La que desus (2), lo jorn disaute, qui fon XII jorn de May, parti lo rey d Aragon d Avinhon, e venc dormir an sas galeias que eran en lo Roze de Forquas devant lo Castel de Forquas; quar d Arle si eran mudadas las galeias en lo Roze de Forquas; e venc an luy lo quardenal de Vivies (Johan de Brogni), lo quardenal de Panpalona lo quardenal.... e motos d autres clergues e laixs an luy. Item lo quardenal de Panpalona dormí en las galeias; Vivies dormí en Arle en l ostal de Bertran Filhol, lo cardenal.... dormí a l acivesquat en la cambra de l acivesque. Item lo dimengue sigueat parti lo rey de Forquas an IX galeias e III galeotes e tiret s en en son pais per lo dig Roze de Forquas (3).

(23) Reg. 2238, fol. 11.

Nos Martinus etc. Tenore presentis recognoscimus vobis fideli nostro Petro Parreto quod illas banderas d estamena ad signa nostra regia factas et per generale Cathalonie vobis commissas dedidisti de nostri speciale mandato et nobis presente nobili et dilecto nostro Anricho de la Rocha, Comiti in Corçega proponendo illas in aliquibus castris nostris in insula Corsice. Mandantes per han eandem cuicunque de predictis a vobis compotum audituro quatenus tempore vestri raciocinii vobis ponantur in Data banderas supradictas et restituente presente easdem in dicto compoto recipiat et admittat dubio ac questione quiescentibus quibuscumque. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus nostro sigillo secreto munitam. Datum in portu de Cadaques XVIII die Madii anno a Nativitate Domini M.CCC.XC.VII. Rex Martinus.—Dirigitur marquesio de Villena. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(24) Reg. 2238, fol. 10 v.

Nos Martinus Dei gratia etc. A Deo ut castrum de la Columbayre propter villam Trapani regni Sicilie mari undique conclusum de quo vos fidelis noster Petrus Ribons estis cappellanus tempore necessitatis ab adversis turatur

(1) Milazzo.

(2) M.CCC.IIIIXX.XVII.

(3) Franz EHRLE, loco citato.

periculis Quod quidem castrum clavis ipsius ville Trapani persistit tenore presentis, res sequentes, videlicet: decem glavios, item duas scarsavelas, item duos favars, duos rampagells; item .VIII. daylls; item IIII manayers, item quatuor caxias de viratons, item decem cuyraces, item decem cappellenies, item decem gorguerins, item decem pavesos, item unum pedem porci sive perpal ferreum, item unum cap pla, item duos grapials, quequidem res predicte vobis dicto Petro Ribons necnon Galcerando Marqueti tanquam comitis nostre regalis galee per daraçanarium civitatis Messane dicti regni Sicilie de nostri mandato tradite fuerunt vobis eidem Petro Ribons pro furnimento in dicti castri de la Columbayre ducimus concedendas. Mandantes per hanc eandem quibuscumque a vobis dicto Petro et Galcerando compotum de predictis auditurum quatenus tempore eorum raciocinii vobis ponantur in Data res predictas easdem in vestro compoto recipiat et admittat omni dubio quicunque cum nos sit de certa scientia duxerimus ordinandum. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus nostro sigillo secreto munitam. Datum in villa de Blanes XXI die Madii anno Nativitate Domini MCCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

Martinus Dei gratia etc. Tenore presentis recognoscimus vobis fidi comiti aifato galee nostre Galcerando Marqueti quod res sequentes videlicet: duas bombardas cum suis fornimenti, item duas caxias de viratons, item duos calderons, item sex lanternas, idem duos vectus sive pichs ferreos pro faciendo petras bombardas, item duos ferros de quoquinando, item unum pedem porci sive perpal ferreum vobis eidem Galcerando per Generale Cathalonie comissas tradidistis de nostri speciale mandato fidelis nostro Petro Ribons castellano castri de la Columbayre regni Sicilie pro fornimento ipsius castri. Mandantes quibuscumque a vobis eodem Galcerando compotum de predictis audituro quatenus tempore vestri raciocinii vobis ponetur in Data res predictas easdem in vestro compoto recipiat et admittat omni dubio quicunque cum nos sic de certa scientia fieri duximus ordinandum. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus nostro sigillo secreto munitam. Datum in villa de Blanes XXI die Madii anno a Nativitate Domini M. CCC. XC. VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(25) En els registres de nostres Arxius no he trobat cap document qui constatés la presencia del Rey en Badalona en aquesta data, emprò en el *Manual de Novells Ardits*, vol. I, plana 66, se troba çò qui segueix:

Dimars XXII. — Aquest dia fo lo Senyor Rey en Martí a Badalona qui venia de Sicilia.

(26) Reg. 2239, fol. 12 v.

Lo Rey. — Deputats. Com la galea appellada Santa Clara la qual per lo general de Cathalunya es stada armada e tramsa ab altres a nos en Sicilia sots patronia d En Bernat de Ribes, donzell, sie en article de desarmar per fretura de panatica, pregam vos que en tot cas acorregats decontinent a la dita galea de XX quintars de pa, de manera que puxa esser a nostre servy la benaventurada jornada que nos entrarem en Barchinona. E en aço per res no falgats si ns desitjats servir e complaure. Dada en Badalona sots nostre segell secret a XXIII de Maig del any M.CCC.XC.VII. — Rex Martinus. — Dirigitur deputatis generalis Cathalonie. — Dominus Rex mandavit mihi, Guillelmo Poncii.

Aquesta data del itinerari del Rey en Badalona, es confirmada per una anotació en el llibre dels comptes del tresorer general del Rey, Reg. 1051, fol. 112, del M. R., com segueix:

Item done an P. Alamany patro de galea la quantitat defora posada (1) per preu de la qual ell tenia en penyora I. calzer d aur ab sa patena de pes de IIII marchs, lo qual era del senyor rey qui aquell lo dit senyor havia liurat en lo regne de Sicilia al noble don Johan de Cardona en alguna ajuda de les suas despeses e aquell lo dit noble havia mes en penyora al dit P. Alamany per la present quantitat. E lo qual calzer lo dit P. Alamany liura a mi segons que totes les dites coses en una aposta son largament contengudes que cobre. Encara cobre una letra de la senyora reyna lochinent general del senyor rey dada en Barchinona a VII de Maig l any M.CCC.XC.VII ab la qual mana al mestre racional que la present quantitat me reebe en compte. E es cert que apres lo senyor rey ab letra sua dada en lo loch de Badalona a XXIII del dit mes de Maig mana a mi que lo dit calzer ab sa patena liuras a frare Bernat Dalmau, capella major seu segons que en la dita letra se conte, la qual cobre ensembs ab aposta del dit frare Bernat Dalmau.... CC florins d or.

(27) Zurita diu (2) que 'l Rey essent en Badalona el 26, rebé 'ls missatgers d'Aragó arrivats la vetlla, qui després de ferli acatament y homenatge lo pregaren d'anar decontinent en Saragoça a jurar llurs furs y privilegis. L'Arquebisbe de Saragoça parlà en nom de tots. Digué com ells eren contents d'haverlo per Rey, puix ere tant savi y honest; y après de ferli reverencia y acatament per tal, li feu avinent com en els furs y consuetuts del reyalme, ere manat que null podie esser jurat Rey ne tengut per senyor, en tant no hagués jurat en la ciutat de Saragoça, a presencia del Justicia d'Aragó, los furs, usatges, consuetuts, privilegis y llibertats del reyalme d'Aragó, aixis com cells de Valencia qui eren tenguts per fur d'Aragó, y 'ls furs de Teròl y Albaracín. A mes havia de jurar com mantindria units los reyalmes aixi com havia estat ordenat per lo Rey En Jacme y sos successors. Per tant li pregave d'anar en Saragoça avants de solaçar ne aturar en altres llochs de sos reyalmes; puix, mentres això no fos complert, ells no eren tenguts d'haverlo per senyor ne de respondre a manament qu'ell los fes; y que si ells havien permés qu'haguessin estades donades lletres intitolantse ell rey y sa muller regina, ho feren per llur servy contra l'invasió del comte de Foix. Y ferenli fermança com tantost hagués jurat li dodarien llurs bens y riqueses pera honor del reyalme. Lo mateix li fou dit per part de la ciutat de Saragoça. Mes com el Rey s'excusà de ferho decontinent, per rahó de la guerra contra 'l de Foix, el mateix jorn li fou feta requesta per els missatgers d'Aragó y de Saragoça en instrument publich a presencia dels barons y nobles En Bernat Galceran de Pinós, En Berenguer de Cruylles, En Guerau Alemany de Cervelló, En Pons de Roda y N'Huch de Santa-Pau camarlengs del Rey y de Mossen Francesch Aranda.

El jorn següent 27, el Rey a presencia d'En Huch bisbe de Tortosa respongué, com no creya haverlos causat nul greuge ab çò qu'ell havie fet, y qu'après d'haver reposat una peça en Barcelona del cansament dels jorns de mar, faria tot çò que sos predecessors havien en costum de fer.

(1) En la part de fora posada, diu: « Aposta del dit P. Alamany ab la qual atorga haver haut del dit En Jacme Pastor los dits CC florins d'Aragó per la raho açi contenguda. E letra de la senyora reyna deman al Racional que 'ls li reebe en compte. E letra del senyor Rey deman al dit Jacme Pastor que liuras lo dit calzer ab la dita patena a pare Bernat Dalmau capella maior del dit senyor. E aposta del dit pare Bernat ab la qual atorga haver haut e rebut del dit Jacme Pastor lo dit calzer d'or ab la dita patena. E es lur fet notament al XXV° libre de notaments en XCIX. cartes» (Reg. 1051, fol. 112), A. M. R.

(2) ZURITA. Anales de la Corona de Aragón, Llibre X, cap. LXIII.

(28) De sa arribada a la capital el *Manual de Novells Ardis*, vol. I, pl. 66, M. B., diu lo següent:

Dicmenge XXVII. — Aquest dia entra lo Senyor Rey en Marti en Barchinona qui venia de Sicilia e fo li feta per la ciutat solemna festa lo dit dia e lo dilluns e dimarts apres segunts.

En el Reg. 2193, fols. 75 v. y 76 v., se troben dos documents de confirmació de privilegis a la ciutat de Barcelona qual data es consignada com segueix:

Datum Barchinone in platea fratrum minorum in quodam videlicet cadasali quod ibi palii siriceis et aureis circumcinctum constructum extiterat ut sedendo ibidem certa solacia que ob festivitatem adventus et introitus nostri felicis ordinata fuerant cerneremus vicesima septima die Madii anno a nativitate Domini M.CCC.XC septimo. Regnumque nostri secundo. Matias vicecancellarius.

Els testimonis foren N'Huch bisbe de Tortosa, En Bernat de Cabrera, En Bernat Galceran de Pinós En Berenguer de Cruilles y N'Huch de Santa Pau militar conseller y camerlench. Escrigué ls documents En Guillem Ponç secretari del Rey.

Aquests documents son també en el segon Llibre Vert, fols. 108-109, M. B.

(29) Reg. 2239, fol. 18.

Lo rey d'Arago. — Car cosi. Sabut hatem ab desplaer que alguns homens d'armes stants per diverses lochs de nostre molt car frare lo rey de Ffranca spien nostres sotsmesos qui van e passen per la terra del dit rey seguint los ab armes cubertes e com son entre Salses e Leucata saltejen los e ls apresonen e roben, e apresonats los menen per lo regne de Ffranca e ls fan rescatar sots color de guerra de Ffoix. E per aquesta manera diluns a XXVIII del mes de Maig prop passat entorn mig jorn foren apresonats entre lo dit loch de Salses e de Leucata un scuder del noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Huch de Santa Pau e un seu capella e un altre prevere de Perpinya e quatre homens del loch del Volo ab quatre religioses qui venien d'Avinyo. E com tals coses sien fort perniciose e que en alguna manera no s'deuen o poden, sots dissimulacio tolerar, pregam vos com pus affectuosament podem, que sobre aquelles vos placia en tal forma proveir que del tot cessen, e d'aqui auant no s'seguesquen tals scandels e malefiscis ans los perpetradors fautors e sustenidors d'aquells sien durament segons lurs demerits castigats e en altre manera fer e denar obra ab acabament que los dessus dits apresonats sien breument ab tots lurs bens qui presos los sien, deliurats e absolts de la preso; certificant vos que nos havem singularament a cor e volem que en tot e per tot los sotsmesos del dit nostre car frare sien axi e pus favorablement tractats e acollits per tots nostres regnes e terres que nostres naturals e sotsmesos car veem que de semblants coses procex e crex prosperitat e amor; e del contrari se seguexen razonablement dans infinitis nutritius inconvenients e escandels. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a III dies de Juny del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — A nostre car cosi Mossen Luis de Sansorre mercexau de Ffranca. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(30) Reg. 2166, fol. 17 v.

Lo Rey. — Comte. Nos creents que n'hauriats plasent, havem provehit del offici d'almirall de nostres mars Don Johan vostre fill. Perque us pregam que havent la comissio del dit offici per acceptable com sie vengut en ell lo dit offici axi com razonablement deu de pare a fill, vullats lo ditt offici resignar en lo dit Don Johan vostre fill; lo qual attesa la sua edat florida e attes co que n'havem vist en lo viatge que ab nos ha fet, en lo qual s'es mostrat molt virtuos, sufficient e apte, sabra regir baronivolment e molt be l'offici demunt dit e relevara vos, qui sots ja avançat en dies, d'affanys e treballs e ls porà sostenir e portar ab menys affanys que vos per la raho demundida. Dada en Barchinona a VIII dies de Juny del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Comiti Cardone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(31) Reg. 2239, fol. 19 v.

Molt alt princep e molt car fill. Per contraris de temps que havem hauts en la mar despuds que partim d'aques regne e per tal car nos ha convengut passar per Avinyo pera tractar e fer tant com sia possible que aquest malvat cisme qui tant ha durat e es molt radicat en la esgleya de Deu, sia extirpat, remogut e levat, no sem poguts junyir en Barchinona tró a XXVII dies del mes de Maig pus prop passat que entram dins la dita ciutat, per les gents de la qual nos som stats reebuts ab gran alegria, goig e plaer e han feta per nostra benaventurada entrada gran solemne e molt bella festa. E per rao de nostra tan gran tarda no havem pogut provehir en co que havets aqui mester pera vostre sosteniment e pera tenir mes poderosament vostre regne. Ara molt alt princep e molt car fill ab aquella major vigilancia e cura que podem, apart posats tots affers altres, entenem en trametre us bon e poderos soccors axi de gents d'armes, de galees com de diners e d'altres coses que us seran necessaries. Per que stats ne en segur e ferm car axi ho veurets per obra, Deus volent, dins breu temps. E haieus molt alt princep e car fill per tots temps en sa santa guarda la sancta Divinitat. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XII dies de Juny del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

També escrigué a son nebó Johan d'Empuries pera la translació dels cossos dels reys Pere III, Johan y de la comtesa d'Empuries sor del rey:

Reg. 2239, fol. 20.

Lo Rey. — Car nebó. Nos havem deliberat translatar la ossa dels corsos dels molt als senyors reys En Pere de loable memoria, pare nostre molt car, e de Don Johan nostre frare, als quals nostre Senyor Deus don santa gloria, de la Seu de Barchinona hont de present son, al monestir de Poplet en lo qual los dits senyors reys en lur vida, lurs solemnes sepultures feren fer, e construir; e aço entenem a ffer de present sens altre ionch tardar mijançant la divinal gracia, com are ne haim mellor opportunitat e ab menys messions que no haurièm per ventura d'aquest gran temps. Per que com nos siam certs que la comtessa de Empuries dona Johana de bona memoria, sor nostra e mare vostra molt cara, a qui Deus perdon sos peccats, elegis en sa vida y hage elegida sa sepultura en lo dit monestir e vullam dels dits senyors reys e de la dita comtessa fer una solemnitat e una translació e aço per evitar affanys e messions e axi mateix que la dita comtessa no poria esser mils a sa honor translatada que are ab los dits senyors reys sos pare e frare, vos dehim e manam que encontinent e de feyt vistes les presents liurets e llurar façats al religios e amat conseller e almoynier maior nostre frare Vicent, abbat del dit monestir, lo qual de manament nostre per aquesta raho e no per altre va aquí, la ossa de la dita comtessa ab aquella solemnitat e honor que s'pertany e sots tengut pera portar aquella a la ciutat de Barchinona per tal que sia portada al dit monestir ensembs ab la ossa dels dits senyors reys e axi sera complida la ultima e bona voluntat axi dels dits senyors reys com de la dita comtessa. E aço fer no recusets en alguna manera car a singular desplaer ho haurièm. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XII dies del mes de Juny del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni d'Empuris. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(32) Reg. 2166, fol. 28 v.

En Marti etc. — Al molt alt princep Barcoch Melichacdar, solda de Babilonia, salut com a solda pera qui volriem honor e molta bona ventura. Per tenor de les presents vos notificam que los consellers e promens de la nostra ciutat de Barchi-

nona segons per privilegis de nostres predecessors de bona memoria reys d Arago, lus es stat legut, elegiren l any prop passat per consol de cathalans de Domas, lo feel nostre En Pere de Quintanes mercader de la dita ciutat, faentli del dit consolat semblant carta que es acostumada de fer als altres consols passats; e jassie que lo dit Pere de Quintanes apres que fou elegit passas en la dita ciutat de Domas pera obtendir e regir lo dit consolat, e per los consols de cathalans del trien prop passat ensembs ab los mercaders cathalans sotsmeses nostres fos presentat als vostres officials en Domas que reebesser aquell e haguessen per consol, pero los dits vostres officials no volguren aquell admetre, allegants que no portave letres nostres pera lo dit offici de consolat, per la qual rao li fou feta gran novitat en la dita ciutat de Domas per los dits vostres officials axi per preso de persona sua com per menaments a ell fets que l ouydas tota la vostra terra, dients que allo havien de manament vostre: de la qual cosa som molt meravellats e havem desplaer gran que de vos proceesquen tals manaments, posant dubte o faent novella questio en los antichs uses e costums, com la dita ciutat nostra de Barchinona ha tots temps acostumat de elegir o trametre consol als cathalans en aquexes parts, maiorment car lo dit Pere de Quintanes qui, per regir lo dit offici, partint de la ciutat de Barchinona era aqui anat, havia justa causa de no haver portada letra nostra, com fossen personalment la donchs en la illa de Cicilia pera posar aquella en pau e bon stament, de la qual cosa s es seguit gran e irreparable dampnatge al dit Pere de Quintanes per diverses messions e despeses que enant aqui e tornant ha fetes e haura a fer de que reputariem esser digna cosa que fossen al dit Pere de Quintanes pagades per aquell o aquells qui colpa tarda o lagui en lo dit fet han donat, part la minva que han donada a la dita nostra ciutat de Barchinona, no donant fe a la carta d aquella on es insertat lo privilegi royal de nostres predecessors. Per que molt alt principe vos pregam affectuosament e per deute de justicia vos requirim que decontinent lo dit Pere de Quintanes facats reebre e admetre al regiment del dit offici de consolat, com aquell tingam e haim haut per consol e no altre del dia ença qui per la dita nostra ciutat de Barchinona fou proveyt del dit offici fins que y sia trames altre e aquell façats respondre integralment de tots emoluments e drets acostumats axi de la Gemequia als consols passats atorgada, com de tots drets que dels mercaders cathalans e sotsmeses nostres li pertanguen axi del temps passat com del esdevenir sens tota diminució, e al consol passat de res no li façats respondre, com nos aquell revoquem e haim de tot en tot per revocat. Part aço, vos pregama affectuosament que per les primeres fustes qui vinguen d aça nos trametats lo dit consol passat ab tots sos bens, e vullats haver lo dit Pere de Quintanes e altres sotmeses nostres en recommandacio singular e aquell favorejar e tractar graciosament e benigna per contemplacio nostra, en manera que los mercaders cathalans sotsmeses nostres siem mes animats de continuar los viatges de Domas. Encare us pregam que per cessar que d aqui anant tals inconvenients no s seguesquen, nos vullats certificar qui son aquells per colpa de qui lo dit Pere de Quintanes no es stat admes en lo dit consolat, de manera que si algu de nostres sotmeses hi ha colpa, ne puxam fer lo castich que s mereix. E rescrivits nos fiancosament, molt alt principe, si algunes coeses vos plauran que per vos puxam fer. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XIII dies de Juny del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi, Guillermo de Poncii.

(33) Consemblants lletres escrigue al Melichalmera y al Agep de la ciutat de Domas; a Turqui Turquimany del principe Borcoch Melichacdar, soldà de Babilonia. També escrigue als mercaders catalans en la següent forma:

Reg. 2166, fol. 30 v.

Lo Rey d Arago. — Entes havem que per colpa e mal esforç de aquell qui es estat vostre consol aqui en lo trien prop passat, los officials del Solda han fetes diverses novitats e dans a vosaltres e a les mercaderies que hi havets portades axi en mengeries, dons e despesas vanes que us ha convengudes a fer e dar als dits officials com en altra manera, part aço ha tengudes maneres que lo feel nostre en Pere de Quintanes mercader d esta ciutat qui es elegit en consol d aquexa ciutat no es stat reebut per los dits officials ans injuriosament es haut exir d aquexa terra, les quals coeses si stan en veritat, son de mal exempli e no deuen passar sens dur castich. Per que volent sobre aço, qui tornen en vostre manifest periudici, degudament provehir, havem manat al dit Pere que decontinent sia aqui aiust tots vosaltres o la maior e pus sana part e ab vosaltres ensembs elegesquen III o V bons homens mercaders del concell dels quals prena informacio sumaria per la qual certifich nos decontinent de les coeses dessus dites e specialment dels dans mengeries e dons qui s son fets als dits officials del solda e en colpa de qui se son seguides, de manera que s puxa prestament provehir en e sobre los dans e inconvenients dessus dits; e per tal que d'aquí auant no s seguesquen ans ne sostenguen los qui n son stats causa la pena que mereixen, preguem manam com pus expressament e streta podem que sobre la bona e presta execucio de les dites coeses, les quals havem singularment a cor e de que desijam molt veer la fi, treballats e justets com pus continuosament e curosa porets, e en altra manera endrecets e procurets que lo dit Pere Quintanes sie reebut e admes en lo offici del dit consolat axi com per justicia fer se deu e es stat acostumat. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XIII dies de Juny del any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Als feels nostres los mercaders cathalans estants en la ciutat de Domas. — Dominus Rex mandavit mihi, Guillermo Poncii.

(34) Reg. 1051, fol. 116 v. M. R.

Item done a Micer Gonzalbo Garidell, los quals lo senyor Rey ab letra sua dada en Barchinona a XXV dies del mes de Juny l any M.CCC.XC.VII li mana donar en ajuda de les despeses per ell fetes en segunt la Cort del dit senyor segons que n la dita letra se conte la qual cobre ensembs ab apocha.... CL florins d or.

(35) Reg. 2239, fol. 37.

Lo Rey. — Manam vos que decontinent vista la present nos trametats per lo portador de la present los filats e les preseres qui son en vostre poder qui eren de nostre car frare lo rey En Johan que Deus haie; e aço no mudets ne alonguets si a nos desijats servir e complaure. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a VI dies de Juliol del any de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Seglera, civis civitatis Gerunde. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(36) Reg. 2239, fol. 37 v.

Lo Rey. — Lochtinent. Entes havem que en aquexa ciutat se ha mogut dues vegades gran avalot d infants contra los moros de la moreria d aquella per raho de la qual cosa no solament los moros de la dita moreria estan ab gran pahor e en perill, mas encare tots los altres moros d aqueix regne e par que sien en proposit de scamparse e fugir la hon se puxen salvar. E com sia molt necessari e nos vullam en tot cas que ls moros de les dites morerias sien salvats e defesos per manera que perill e dan alcu en persona o bens no puxen encorrer, manam vos tan expressament com podem, que guardets e defenats poderosamente los moros de la moreria de la dita ciutat, guardant aquells de nit e de dia en aquella millor manera que esser puxa. Manant als jurats e a tots officials ciutadans e promens de la ciutat demunt dita, axi com nos ab la present los manam sots pena de cors e de bens, que en fer la dita guarda e defensio vos accompanyen e us donen tot consell favor e aiuda ab armes e en aquella manera que per vos requestes ne seran. E encara tenits ben guardats los infants e altres qui son stats incitadors e convocadors dels dits avalots e ab ells e en altra manera com mils porets vos certifiquen si alcunes personnes de gran, mija o poch stament han concellat o dat loch o manera als dits infants de les dites coeses; e si cas es que ho hagen, aquells prenents e ben guardats tinguents tro nos hi haim per altra forma provehit. E noresmenys provehits hi pus prestament e al mils que porets, que les altres morerias de tot lo regne sien guardades e defesos faent hi aquelles privisions que conixerets que us sien necessaries; car nos vos encarregam com pus estretament podem de les dites coeses. E guardats vos que per colpa, peresa remissio o negligencia vostra,

los dits moros no encorreguen perill o prenen dan alcu, car siats cert que si u fahets, nós nos en tornariem sobre vostra persona. E d aço scrivim per semblant letra nostra al justicia en criminal de la dita ciutat pera que ab ell ensemeps entenets en les dites coses. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a VIII dies de Juliol del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Arnau de Vilarnau, lochinent de governador en regne de Valencia. — Dominus Rex mandavit mihi, Guillelmo Ponci.

(37) Reg. 2239, fol. 43 v.

En Marti etc.— Als feels nostres los batle e consols de la vila de Montblanch, salut e gracia. Com nos per occasio d aquestes epidemias qui son e com mes va pus fort en aquesta ciutat hajam deliberat partir d aço dins aquesta present setmana, Deu volent, manam vos que decontinent per lo portador de la present, lo qual va aqui per aquesta rao, nos trametats .X. besties de sella e .XV. de bast; car nos farem contentar aquells de qui seran les dites besties, del loguer e drets acustumats. E aço no mudets ne alonguets si a nos cobejats servir e complaure. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XVI dies de Juliol del any de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Similis litera fuit missa baiulo et juratis Villefranche Penitensis X de sella e XV de bast. — Item baiulo et juratis loci del Alborç VIII de sella e XII de bast. — Guillelmus Ponci mandato domini Regis facto per Franciscum d Aranda militem consiliarium.

(38) Reg. 2239, fol. 53.

Lo Rey. — Per tal car volem esser informats de la sanitat d aquexa vila e de les comarques d aquella, volem e us manam expressament que encontinent vos informets ab la maior diligencia que porets, ab los curats, metges e altres personnes que us parega, si aquexa vila e ses comarques son sanes e si y continuen aquestes epidemials pestilencies; e si no n i ha, quant temps ha que y son passades, e en quals parts n i ha pus vehines; e encontinent nos en certificets clarament per vostra letra per lo portador de la present que us trametem per aquesta raho. E aço no laguiets o mudets. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XXVIII dies de Juliol del any M.CCC.LXXXVII. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo et juratis Villefranche Penitensis. — Dominus Rex mandavit mihi, Guillelmo Ponci.

Aquest mateix jorn escrigué a Moley Açus rey de Tunis que per contemplació an ell, delliure varries religioses de l'orde de Santa Clara qui son del comtat de Ffundis. (Registre 2239, fol. 53 v.).

(39) Reg. 2238, fol. 11.

Lo Rey. — Prohomens. Be creem siats estats informats axi per los vostres missatgers que ns trametes en Sicilia com per les altres, de les necessitats e cõgones que havem axi per soccorrer als regnes de Sicilia e de Cerdanya e de Corçega com per tenir nostre estat lo qual axi com a Rey e princep per nostra honor e per la de vosaltres nos conve tenir; axi matex sie cert a vosaltres com lo nostre patrimoni es dissipat e alienat en tant per los nostres antecessors que quax no s troba que en res de aquell nos puxam aiudar. En al present no havem altra manera de tenir nostre estat tro tant ab concell e ajuda de vosaltres e dels altres naturals e sotsmeses nostres, hic sie per nos provehit en cobrar lo nostre patrimoni sino de la bona e presta subvencio e aiuda dels nostres naturals e sotsmeses e en special de la de vosaltres la qual totstamps a lurs naturals senyors e en special a nos, com necessari es estat singularment e innada s es mostrada entre les altres ciutats de nostre seuyoria. Perque notificant vos les dites coses, vos pregam axi cordialment com podem ne sabem, que volent continuar vostre bon servey nos vullats al present subvenir e soccorrer de aquella quantitat de moneda que a vosaltres sera ben vist e a aquexa ciutat e per consequent suportadora, havent vos hi axi com be tro ara havets acostumat per manera que us en siam mes anant tenguts e siam animats proseguir vosaltres en general e particular en son cars e loch de nostres singulars gracies e progratges. E sera cosa la qual molt vos grahirem. Sobre aço havem informat largament de nostra intenció lo noble e amat conceller nostre e governador d aquex regne Mossen Ramon Boyl al qual vos pregam vullats donar plena fe e creença e complir ho per obra axi com si nos personalment vos ho dehíham. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a VI dies d Agost del any de la Nativitat de Nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Ffuit directa Juratis et Probris hominibus civitatis Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(40) Reg. 2238, fol. 13 v.

En Marti per la gracia de Deu Rey d Arago de Valencia de Mallorcas de Cerdanya e de Corcega, comte de Barchinona de Rossello e de Cerdanya. — Al amat conseller e mestre racional de la nostra cort. En P. Darter o a son lochinent, salut e dileccio. Com lo feel nostre En Matheu de Loscos procurador real en lo regne de Mallorques, de nostre manament ha fets portar de Mallorques a nostre servey doentes peces de formages redons e tres llyures de cera vermelha fina, los quals formages e cera nos ha liurats dins lo nostre palau en Barchinona, per ço us manam de certa sciencia e expressament que en lo compte per ell donador de diverses comissions per nos a ell fetes en lo regne de Mallorques, li prenats en compte los preus que hauran costat los dits formages e cera, lo dit procurador royal restituint apoches dels dits preus, dubte o questió alguna sobre les dites coses al dit procurador royal no fahent. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a VIII d Agost en l any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(41) Reg. 2238, fol. 14.

El Rey. — Governador. Segunt per exposicion feyta a nos por part del abbat de Muntaragon havemos nuevament entendido ya sia nos por nuestras letras haviéssenos mandado a don Lop de Gurrea el qual tiene ocupado el monasterio de Muntaragon en gran periudicio del dito abbat que decontinent liurasse la possession del dito monasterio e castiello de Muntaragon e de los otros lugares de la dita abbadia e por executar las ditas nuestras letras e ciertas otras del arcebisp de Çaragoça assi como subexecutor de las bullas del dito abbat e encara del justicia de Aragon al dito don Lop de Gurrea por requerir lo de nuestra part que complisse las cosas contenidas en aquellas assin como fer devia e era tenido por justicia. Empero el dito don Lop complices e valedors suyos menospreziando nuestros mandamientos los quales si bien fuessen seidos aconsellados devian obehir a aquellos recibir homilmente assin como de su senyor, no han querido dar ne liurar lo ditos monasterio e castiello ne otros lugares del abbadiado al dito abbat o procurador suyo antes tirando piedras e canteras del dito castiello queriendo matar al dito nuestro sobrejuntero teniendo el nuestro pendon royal. No res menos de paraula e de feyto fizieron otras muytas resistencias fuerças e violencias e finalment al dito sobrejuntero haurian dado a muert sino que cuytadament fuye no gosando mas aturar devant el castiello. No res menos los sobre ditos no contentos de las ditas cosas ni excessos por ellos comesas mas aiustando mal a males fueron a un lugar clamado sancta Eulalia del dito monasterio do por semblant era ido el dito sobrejuntero por fazer nuestros mandamientos e fazer continuar sus processos vino Lop de Gurrea filio del dito don Lop con grant nombre de gent de cavallo e de pied con mano armada combatieron el castiello del dito lugar de Sancta Eulalia d on era el nuestro pendon royal el qual castiello el dito sobrejuntero havia liurado al procurador del dito abbat. E veyendo que no l podian haver fueron hora de media nueyt a la casa do dormia el dito nuestro sobrejuntero e cridando guerra guerra con mano armada metieron ne las puertas e combatieron e foradaron la casa en quatro partes do dormia el dito sobrejuntero cuidando seyer seguro assin como aquel qui era nuestro oficial e feriron aquel de ciertos colpes de los quales hauria aquel muerto sino por las armas que tenia por las quales fue preservado. E part de todo aquesto fueron los sobreditos a un lugar clamado Tierç que es del dito abbadiado el qual havia ya liurado el dito sobrejuntero al procurador del dito abbat e hi havia meso nuestro pendon royal e atacharon el alcayde que hi havia meso el dito nuestro sobrejuntero lexando aquel por muerto e roboron el dito lugar de Tierç no lexando hi cosa alguna. E agora han meso cierta gent d armes en el castiello d Angues qui es por semblant del dito abbadiado e ya sia

requeridos a liurar aquel al dito nuestro sobrejuntero, empero aquello recusan fazer antes combaten de part de dentro con balles-tas e otras armas al dito sobrejuntero que tenia sitiado con las juntas el dito castillo; muitas otras cosas e maleficios han cometido e cometan continuament los desusoditos en gran menosprecio de nuestra senyoria e cometrian piyores si por nos no hi era provehido, de las quales cosas si assin son en verdat somos muyto maravellados e mas de vos que en aquellos en nuestra absencia no hayades provehido ne curado certificar ne consultarne a nos ne fer hi alguna otra provision segunt a vuestro officio se pertenece. Porque si assin yes reprendientes vos fuertment de las ditas cosas e de vuestra gran remission e negligencia que hi havedes mostrado, mandamos vos expressament e de cierta sciencia dius incorrimiento de nuestra ira e indignacion e pena de perder la cabeza que decontinent yendo personalment al dito nuestro castillo de Muntaragon dedes la possession de aquel e de los otros castiellos e lugares del dito abbadiado al dito abbat de Muntaragon o a procurador suyo e en otra manera exequires si menester sera con mano armada las ditas nuestras provisiones ya feytas sobre aquesto segunt serie e tenor d aquellas, procediendo rigorosament a capcion de las personas e bienes do quiere que seran trobados de los ditos don Lop de Gurrea complices e valedores suyos e faziendo justicia corporal de aquellos, por manera que a ellos sia pena e a otros semblantes cosas querientes acometer exemplo e terror, car curadas seran con fierro las plagas que no sienten beneficio de medicina rescriviendo e notificando nos continuament de todo e quanto hi enantaredes por tal que si necessaria hi sera nuestra presencia nos qui ya somos partidos de Barchinona por ir en aquexe regno cuytaremos nuestro camino e hi seamos personatment e haviendo vos en tal manera que seades digno de loor. Dada en Sent Pheliu de Lobregat dius nuestro siello secreto a XIII d Agosto del anyo de la natividat de nuestro Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori Aragonum. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(42) Reg. 2238, fol. 16 v.

Lo Rey. — Gouernador. Vostra letra havem rebuda consultatoria sobre ls fets de traure hosts de certs lochs constituits en la vegeria de Conflent, a la qual vos responem que nos havem deliberat de remetre us lo dit fet. Axi que, sguardant totstems lo servey nostre e lo profit e utilitat de nostres regnes e terres, façats sobre les dites coses tot ço e quant a vos sera ben vist faedor, car nos ho haurem per agradable. Dada en lo loch de Collbato sots nostre segell secret a XVII d Agost del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur gubernatori comitatuum Rossilionis et Ceritanie. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(43) Reg. 2238, fol. 17.

Raymundi Torrelles domicelli. — En Marti per la gracia de Deu etc. — Al feel nostre En Ramon Torrelles, donzell, salut e dileccio. Segons per informacio de personnes dignes de fe havem novellament entes, alcuns en la vegueria de Valls e en la sots vegueria de Moya caçan e no dubten caçar les perdius ab laços, filats e calderes e altres artificis no caçant aquelles axi com fer deuen, ço es ab ocells o cans de mostra, en tant que com nos volem pendre plaer en caçar aquelles, no n trobam axi copiosament a nostre plaer [com fariem] en altre manera si per la dita forma no eren preses e caçades. Per que volents en les dites coses degudament provehir, de la vostra fe e industria plenerament confiantes, a vos dehim comanam e manam expressament e de certa sciencia sots incorrimiento de nostra ira e indignacion que discorrent per los lochs de les dites vegueria e sots-vegueria ab seu de publica crida per los lochs acostumats publicar façats que alcu de qualsevol condicíó o estament sia sots pena de perdre lo puny e de L. sous, la qual pena votem que per vos sia executada sense alguna gracia e mercé, no gos pendre les dites perdius ab calderes ne ab altre artifici algun sino ab ocell de presa o ab cans de mostra segons dit es. Noresmenys prenats a mans vostres tots los dits filats e altres artificis en poder de qualsevulla sien, per tal que aquells qui tendran semblants artificis freturats de aquells no haien occasio les dites perdius de caçar en la maniera dessus dita. Manants per la present a tots e qualsevulla oficials e sotsmeses nostres expressament e de certa sciencia sots lo ditta pena, que en les dites coses e cascuna de aquelles a vós dit En Ramon Torrelles o a substitut o substituts vostres en les dites coses donets consell e favor e ajuda cada e quant per vos ne seran requerits o per los dits vostres substituits. E aço per res no mudets com nos axi vullam de certa sciencia esser fet. Dada en lo loch de Sant Ffeliu de Lobregat sots nostre segell secret a XX d Agost del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(44) Reg. 2241, fol. 11 v.

El Rey. — Reverendo padre en Christo. Duas letras havemos recibidas la una de los jurados de la ciudat de Caraguoca e la otra de los jurados de la ciudat de Jacca por las quales havemos entendidos los ardidos de los afferes que aqui acaecidos, porque vos certificamos que nos fueremos ya partido d aqui sino por accident que havemos havido de nuestra persona, pero grado a Dios agora somos en buena disposicion de nuestra persona, e partiremos, Dios queriendo, por yr a aquexa ciudat el jueves proximo venient, e cuytaremos nuestro camino al mas ayna que podremos. E axi rogamos vos affectuosament que de dia e de nuytas con los governador e justicia e otros nuestros officiales ensemble, vetledes en la guarda de la ciudat por manera que mal no si faga. Dada en Sant Ffeliu de Lobregat dius nuestro siello secreto a XXVIII dias d Agosto del anyo M.CCC.XC.VII, Rex Martinus. — Dirigitur archiepiscopo Cesarauguste. — Dominus Rex mandavit mihi, Berengario Sarta.

(45) Reg. 2238, fol. 20.

Lo Rey. — En Barthomeu Sirvent. Com sobre l espatxament de les letres qui espatxar se deuen en nostra cort ab nostre segell secret sie questo entre ls nostres secretaris ja si deuen tots espatxar o quanta en la ordinacio de casa nostra la qual havem reconeguda no se n ich faça mencio alguna, e vullam ne usar segons que se n usava vivent lo senyor rey En Pere, pare nostre, los fets virtuosos del qual dignes son d esser trets a consequencia, manam vos que de continent per lo portador de la present nos certifiquets de les coses dessus dites, per tal que nos puxam sobre aquells degudament provehir. Dada en Sant Ffeliu de Lobregat dins nostre segell secret a XXX d Agost del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Bartholomeo Sirvent. — Dominus Rex mandavit michi, Johanni de Tudela.

(46) Reg. 2238, fol. 21.

Lo Rey. — Governador. Segund por exposicion feyta denant nos por part de los hombres de las villas de Cafranch e de Villanueva en las muntanyas de Jaca constituidos, havemos nuevament entendido los ditos lugares assin como aquellos qui son en ffrontera han recibido e reciben grandes e insuportables dampnages de los nuestros enemigos, e en otra maniera esta a punto de perdicion por la poqua gent qui en aquellos yes, e si yvercosament no yes provehido. Porque vos dezimos e mandamos que a la restauracion e defension de los ditos lugares e de los otros en las nuestras fronteras constituidos, provehescades segund sera necesario e de vos confiamos en tal maniera que sian defendidos e preservados de todo dampnage [e perdicion] que encorer pudiessen por los nuestros enemigos e havientes vos hi en tal maniera que n siades digno de laor e de gracia. Dada en Sant Ffeliu de Lobregat dius nuestro siello secreto a el primero dia de Setiembre del anyo Mil trecentos noranta siet. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori Aragonum. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(47) Reg. 2238, fol. 21.

Lo Rey. — En Pere de Benviure. Nos a pregaries de nostra molt cara sor la reyna Dona Yolant havem atorgat que li sia liurada copia de totes clausules fahents pera la dita reyna e pera nostre molt cara neboda la reyna de Napolis filla del dit rey En Johan frare nostre, de testament del dit rey. Per que us manam expressament que la dita copia façats e aquella com request ne serets, liurets a la dita reyna Dona Yolant e a qui ella volra en loch seu. E en aço dilació no metats alguna.

Dada en Sant Ffeliu de Lobregat sots nostre segell secret a II dies de Setembre del any M.CCC.XCVII. Rex Martinus. — Dirigitur nobili Petro de Benviure. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(48) Reg. 2238, fol. 20 v.

Lo Rey. — Governador. Vostra letra havem reebuda notificans nos la preso de Mossen Oliver e de certa altra gent d armes los quals son estats preses per los enemichs a gran culpa lur e per ordinacio e desiegla que s' mes entre ells. A la qual vos respondrem que nos havem haud sobiran desplaer de les dites coses. Pregants e manans vos que d aci avant ab gran cura e diligencia ineximitable en lo bon regimient e governacio d aquexa gent, vos hajats saviament segons de vos confiam; en tal manera que mengant la vostra bona ordinacio e governacio, les nostres gents perill alcu no puxen encorrer ne esser per los nostres enemichs dampnificats. E de totes noves que hajats e dels fets com succehiran d aci avant certificats nos en continuament. Trameten (1) los correus que ns trametets d aci avant camí de Leida, car nos havem deliberat, Deus volend, partir d aci infalliblement lo dimars primer vinent fahents la villa de Leida e d aci avant en Arago on la nostra presencia es per alguns molts urgents affers sobiranament necessaria. Dada en Sent Ffeliu de Lobregat sots nostre segell secret a III de Setembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori Rossiliorum et Ceritanie. — Dominus Rex mandavit mihi. Johanni de Tudela.

(49) Reg. 2238, fol. 23.

El Rey. — Bayle general. Por tal que queremos que unos organos sean feytos e acabados del todo a la fiesta de Nadal primera vinent los quales sian en la dita capella de la Aliafarja, enviamos de present asci En Bernat Ponç, xantre de la nuestra capella, portador de la present, mayestre de fer los ditos organos. Porque vos mandamos que decontinent vista la present, li visitagades assi en dineros como en otras cosas todo e quanto haura mester a fazer los ditos organos. Encara dat casa cierta do millor puedan fazer aquellos, por manera que a la dita fiesta de Nadal seán del todo acabados. E questo per res no mudedes si a nos deseades complacer, certificantes vos que todo e quanto hi bistraredes, vos faremos prender en vuestro compto al nuestro maestro racional. Dada en Sant Ffeliu de Lobregat dius nuestro siello secreto a VI dias de Setiembre del anyo M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Luppo Sanchez d Auero, Baiulo generali Regni Aragonum. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

Reg. 2238, fol. 23 v.

Lo Rey. — Governador. Entes havem que en la execucio que fets de present contra lo comte de Ffoix, ultra lo nostro peno reyal, apportats un peno o estandart ab vostre senyal, de la qual cosa som fort maravellats com en semblant execucio maiorem que s' faça per vos com a oficial nostre no s' deie aportar sino lo nostre standart reyal. Perque volem e us manam que d aci avant no us curets de portar altre estandart sino lo nostre. Empero volem que no sie en res toquat al estandart de Barchinona com sié rahanable considerant los graus e notables serveys e subvencions que ns han fetes que n reporten aquesta honor. E aco per res no mudets com nos ho vullam de certa sciencia que axi s' faça. Dada en Sant Ffeliu de Lobregat sots nostre segell secret a VI de Setembre del any M.CCC.XC.VII. No entenem aytampoch periudicar en res a vos, ço es; que si guerra si metia pus fort, ço que Deus no vulla, per la qual convengués pendre a vos sou, que en aquest cas vos puxats portar vostre standart segons que a tot capita o cap de gent es legut e ho pot fer. Dada axi com dessus. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori comitatum Rossiliorum et Ceritanie. — Dominus Rex mandavit mihi. Johanni de Tudela.

Reg. 2238, fol. 23 v.

Lo Rey. — Batle. Segons per letra d En Thomas de Berbeg cambrer nostre havem entes ell ha jaquits aqui en vostre poder II. draps nostres d aur, e com nos haiam aquells necessaris aci, manam vos que de continent vista la present nos trametats per certa persona los dits draps nostres; e aço per res no mudets o allonguets si a nos desitjats servir ne complaure. Dada en Sent Ffeliu de Lobregat sots nostre segell secret a VI de Setembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo ville Martorelli. — Dominus rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

Reg. 2238, fol. 23 v.

En Marti. — Al feel nostre lo batle de Sabadell o a son loch tinent, salut e gracia. Dehim e manam vos que vista la present nos trametats .X. bisties de sella e .X. de bast per raho de la nostra partença la qual, Deu volent, devem fer d aci al regne d Arago, car nos las farem be e complidament de lurs salariis e drets acostumats satisfier; e aço per res no mudets per alcuna rabo. Dada a Sent Ffeliu de Lobregat sots nostre segell secret a VI de Setembre en l any de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit michi. Johanni de Tudela.

Similis litera fuit missa baiule de Terraça.

(50) Reg. 2238, fol. 26.

Lo Rey d Arago. — Canceller. Vist havem ço que ns havets scrit per vostra letra la qual e totes les coses en aquella contengudes ben enteses, respondem vos e primerament al regimient del rey nostre car fill en les coses necessaries a la perfeccio de aquell axi de donarne carrech a .I. tot sols o a altres certes personnes en fort poch nombre, e que nos apres que haguessem visitat e mes en bon stat tots nostres regnes e terres, nos anassem aqui deportar e que nostre fill vingues deça. Nos encara no havem visitat sino aquest Principat de Cathalunya en lo qual la nostra visitacio e pressencia era molt necessaria, e havem aquell mes en bon estament per la gracia de Deu. E vuy data de la present partim d aci e fem la via d Arago on per semblant som molt necessaris e apres entenem esser en regne de Valencia, e apres segons los fets succehiran aqui en aqueix regne, axi provehirem car segons podets pensar en lo bon estament de aquell molt hi va a nos e aquell devem tenir en nostra pensa. En l endemig speram en Deus e confiam en lo bon consell vostre e de los altres que havem aqui jaquits en regimient e concell del dit rey que ell regira e regnara be e sos fets prosperaran continuament per manera que vos e ells altres ne serets axi com sots tro al present dignes de gran e perpetua lahor. E com nos regraciats en la dita nostra letra ço que nos havem fet en Avinyo ab lo sant pare e ab los cardenals pera vostra honor e promocio havem fet ço que devem e som tenguts e de bon e conexent princep se pertany no metre en oblit aquells qui personnes e bens han dispost a tants perills dels quals podem dir sots vos un; certificantvos que no tant solament som contents d aço que havem fet, mes encare entenem fer molt mes en l esdevenir. Pregants e encarregants vos axi affectuosament com podem que en lo servey honor e benavenir del dit rey e de son regne no vullats causar, mes continuar e preservar aquell axi com tro aci hayets tots temps acostumat, e molt mellor si mellor pot esser dit. E la successio dels fets d aquex regne e de totes novelles que sapiats continuament nos en certificiets car gran plae nos en farets. E com dehorts que ls nostres secretaris no us scrivien axi com a Canceller ne n fem alguna mencio en les letres que us trametem, a nos es estat fort greu; e de fet los havem manat que d aci avan s i guarden e que vos scriven axi com a Canceller car ab bon e just titol ho havets gonyat. Nos dins breus dies entenem trametre Mossen Anthoni Caldes Navinyo de nostra intencio per conclusio dels dits fets informat. Dada en Sant Ffeliu de Lobregat sots nostre egell secret a VIII dies del mes de Setembre del any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Domino Cardenali Cathaniæ Cambellario Domini Regis Siciliæ. — Dominus Rex mandavit mihi. Johanni de Tudela.

(1) Hauria de dir «Trameteu».

En data 8 setembre, se troba un document signat en Sant Feliu de Guixols el qual es una errada; empero crida l'atenció car l'escrit diu aixis: «Datum in loco Santi felicis de lu Guixolense». La paraula «lu» es tatzada. (Reg. 2169, fol. 53 v.)

(51) Reg. 2238, fol. 27.

Lo Rey. — Lo nostre page se jaqui en la vostra casa hon nos posavem lo nostre bacinet; per que us manam que vista la present nos trametats aquell per lo portador de la present lo qual vos trametem tan solament per aquesta raho. E aço per res no mudets si a nos desjats servir ne complaure. Dada en Leyda sots nostre segell secret a XVII de Setembre del any M.CCC.XC.VII. — Dirigitur Raymundo Carrio, hospiti seu hostalerio ville Aqualate. — Dominus Rex mandavit michi, Johanni de Tudela.

(52) Reg. 2241, fol. 30.

Lo Rey. — Comanador. Nos som venguts aci en Leyda on entenem solament aturar un jorn o dos e dret cami anar nos en a Çaragoça; e per affers qui ns sobrevenen covendra ns hi aturar alguns dies per la qual aturada som aci en necessitat de diners per la despesa de nostre cami; e per aquesta raho havem acordat de trametre lo feel porter nostre En Johan de la Guerra portador de la present a la aljama dels juheus de la vila de Muntgo aemprant qui ns vullen ajudar d'alcuna quantitat graciosa en ajuda de nostra despesa. Per que pregam vos que en aço donets loch e manera per manera que lo dit porter haia recapte per çò que l trametem e d aço nos ferets gran plaher e servir lo qual molt vos grahirem. Dada en Leyda a XX dies del mes de Setembre en l any de la Nativitat del nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur fratri Alamanyo d Orriols comendatori Montsoni vel eius locum tenenti.

Reg. 2241, fol. 29 v.

Lo Rey. — Governador. Entes havem que molts homens dels comitat d Urgell, de Pallars e de Cardona han donat e donen consell favor e ajuda als homens d armes e de peu e als vassalls del vescomte de Castellbo la qual cosa si axi es, no deu passar sens gran punicio e castich. Perque us manam expressament que vos del dit fet encontinent ab sobiranà diligencia inquirats com pus secretament porets la qual inquisicio trametats a nos closa e segellada per tal que aquella vista e reconeguda puixam en lo dit fet provehir segons se pertany a nostra honor e a conservacio de nostres sotsmeses. Dada en Leyda sots nostre segell secret a XX dies de Setembre del any M.CCC.XC.VIII. — Dirigitur gubernatori Rossillionis et Ceritanie. — Dominus Rex mandavit mihi, Berengario Sarta.

(53) Reg. 2238, fol. 30 v.

Lo Rey. — Mossen Maymo. Jatsia nos per altres letres vos haiam manat que postposats tots altres affers per urgents que fossen e tota dilacio a part posada venguessets a nos, empero no ho havets curat complir de la qual cosa som fort meravellats. Perque us manam altre vegada tan expressament com podem que decontinent vista la present no sperat altre manament nostre vingats a nos onsevulla que siam car nos havem deliberat partir dema d açi. Deus volent, e anar nos en sopar e jaure a Bell loch en o aqui de prop en les sues comarques nos trobarets. E si per ventura vos duptavets d'altra cosa, nos a maior seguretat e cautela vostra en nostra bona fe reyal guiam e asseguram per tenor de les presents vos e aquells qui ab vos vindran de tots e qualsevol crims que haiets comesos vinent a nos, stant en nostra cort e tornant en çò del vostre. E aço per res no mudets o alonguets si a nos desjats servir ne complaure. Dada en lo monestir dels Agustins de la ciutat de Leyda sots nostre segell secret a XXV de Setembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Maymono Ça Cirera, militi. — Similis tres litere fuerunt misse infrascriptis. Prima G.º Ça Cirera, domicello. Item alia Raymundo d Oliva domicello. Item alia Galcerando d Oliva domicello. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(54) Reg. 2238, fol. 32 v.

Lo Rey. — Prohomens. Vostra letra havem reebuda e entesa la creença a nos splicada per part de vosaltres per En Simon de Marimon, conceller, e per Micer Berenguer Vinyes, missatgers vostres per tal com segons que diverses vegades e en privat e en publich havem rahanat nos entenents tractar aquexa ciutat entre les altres de nostres regnes tan favorablement que apparega que li havem affectiò singular e entre les altres rahons qui ns induixin si es com esguardada la practica del temps passats tenguda per la dita ciutat en conservacio e augmentacio de la corona reyal desconsellant e squivant lo contrari havem ferma confiança que en lo recobrament de les coses patrimonials qui axi dissolutament en gran periudici e lesió de la dita corona son stades dissipades fora peu e ferma instancia en son cars e temps que mijençant justicia les recobrem. Responem vos que nostra intenció es de fervos fer la carta del jurament e confirmació de vostres libertats, franqueses o privilegis per la forma que us fo feta per lo senyor Rey En Pere de gloriosa memoria, pare nostre, no posant hi certa retenció la qual justament e rahanable per conservacio dels drets de la corona havem deliberat posar en qualsevol jures o confirmacions que haiam a fer axi a barons e cavallers com a universitats nostres. E per mils e pus amplament demostrarloz lo zel que havem a la dita ciutat, de gracia pero separadament e per forma que no ns puxa esser tret a consequencia per altres ne esser enjeurrat prejuhi alcu, nos plau confirmar e loar les concessions e gracies fetes per lo senyor rey Don Johan frare nostre a qui Deus perdo, a la dita ciutat en universal, jatsia que segons som informats aço sia cosa de gran preu e en molts cops diminucio dels drets e regalias de la dita corona, empero volem ho fixar per amor d aquexa ciutat. Quant es aço que per los dits missatgers vostres nos es estat suplicat que en la dita jura e confirmacio fossen compreses totes concessions fetes als singulars de la dita ciutat encara que fossen vendes o altres alienacions de coses patrimonials, responem vos que ns som fort maravellats e no sens raho de aytal suplicacio ne podem per res creure que si vosaltres fossets be certificats del dampnatge que a nos e a nostra corona se seguiria de aço, lo qual redundaria en gran part en aquexa ciutat, que ho demanessets ne sol consentis aquexa ciutat que per part sua algun rahanas per acolorament que dir ho volgues cosa tant dampnosa a la corona e tant contrariant al zel, costum e practica en los temps passats servada per aquexa ciutat en conservacio e augmentacio dels drets e regalias reyal e de que s pogues seguir ultra lo dit dampnatge renom a la dita ciutat de esser causa de destruccio dels dits drets o cloure via a la reperacio d aquells. E pus podets esser certos que nostra intenció no es de recobrar lo dit patrimoni per man forte ne per violencia no servat orde, dret, mes per via de justicia. E d'altra part sabets que venim acordats de no fer injusticies extorsions ne oppressions a vosaltres ne als altres sotsmeses nostres per haver diners per gran necessitat en que siam, par nos que dejats haver mes plaer e encara fer ne instancia que mijençant justicia cobrem çò que rahanablement porem cobrar de nostre patrimoni de que us ajudem; que si per la via demandada lexaven les coses que justament podem haver e per suprir a nostres necessitats haguessem a posar la ma en los bens de nostres sotsmeses contra justicia o ab massa rigor. Per que la nostra intenció final es de no confermar ne loar les concessions o alienacions fetes en particular a singulars alguns maiòrment com ne haja segons que n som certificats la maior part que devallen de usures e mogubells e de altres contractes no leguts e fets sens causa justa e contra Deu e en gran dan e periudici de la dita corona. E en part de coses tals que nos som tenguts mijençant sagrament per vie de justicia reduhir los al primer stament. Dada en lo loch de Torres sots nostre segell secret a XXVIII dies de Setembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur consiliariis et probis hominibus civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(55) Reg. 2238, fol. 35.

Lo Rey. — Gobernador. Certificamos vos que huey viernes dada de la present somos venidos en aquesta villa de Ffraga e cras entendemos partir e ir nos en el monasterio de Xixena e entendemos aturar allí todo el dia y el domingo apres

siguient. E el lunes entendemos partir e continuar nuestro camino ença d aquexa ciudat. Porque vos mandamos que decontinent nos enviedes vuestro fillo Johan Ferrandez con plenera informacion de todos los aferes que sabedes. E aquesto per res no mudedes si a nos deseades servir ne complacer. Dada en Ffraga (1) de Setiembre del anyo M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori Aragonum. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(56) Reg. 2238, fol. 35.

Lo Rey d Arago. — Mossen Ffrancesch. Vostra letra havem reebuda per la qual nos havets notificada com s es tornada la malaltia a la reyna, a la qual vos responem que nos ne scrivim largament e nostre molt car fill lo rey encarregants aquell que per res no sie que en la sua malaltia e en lo regiment de aquella no hale gran colp de Sicilians per tal que si altra cosa s i sdevenia no lin pogues esser donat carrech alcun e que faça per manera que sie tots temps ab la sua gent ajustada e amassada segons que en les letres que li trametem veurets esser contengut, pregants encarregants e manants vos que entre tant que la dita reyna sia axi malalta no permetas ne donets pacencia alguna que l dit rey dorma neague ab ella, avans li consellats que se n luny aytant com mes pora. E aço per profit e sanitat de sa persona haveit vos en les dites coses segons de vos confiam singularment, e rescrivits nos continuament del stament d aqueix regne e de la successio dels fets de aquell, car gran plaer nos end farets, etc. Dada en lo Monestir de Xixena sots nostre segell secret a XXX dies de Setembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco Ca Garriga Camerlengo Regis Sicilie. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

Reg. 2238, fol. 25.

Lo Rey d Arago. — Rey molt car fill. Vostra letra havem reebuda e aquela entesa a ple responem vos e primerament a aço que ns fets saber que continuament havets letres nostres en favor de alguns les unes contraries a les altres e que no sabets que n façats, que volguessem deputar un scriva nostre lo qual hagues carrech de totes les altres que us hajam trametre per tal que per ignorancia o inadvertencia o per importunitat de supplicants no us fahessem letres les unes contraries de les altres de les quals axi com importants contrarietats se segueyen molts de inconvenients. Rey molt car fill, loants e havents per bona vostra intencio la qual veem de ferma e filial obediencia prochein, nos de fet havem depurat un dels nostres secretaris co es En Johan de Tudela lo qual ell tot sols haje carrech de totes quantes letres a nos convendra fer a vos en todo aqueix regno. E si per ventura, Rey molt car fill, semblants letres contraries havets hautes, tots temps es estada nostra intencio que vos hauid primerament madur e digest consell dels vostres consellers sobre les dites letres, ne façats co qui sia a vos pus profitos e honorable, car no es nostra intencio scriureus de res que a vos sie dampnos ne los fets d aqueix regne ne valguessen menys; e si lo fet per lo qual vos haguessem scrit era axi ponderos e de gran pes o carrech, volem que en aquest cas nos rescrivats consultant nos en per tal que us puxam rescriure co que a vos sie pus profitos. Quant es al als que ns fets saber que la reyna vostra muller es continuament malalta e li es tornat lo mal que solia haver, e axi que en e sobre la manerà de la sua cura e regiment vos deguessem scriure en quina ne qual manera vos en captendriets, volem molt car fill que en lo regiment e cura de la malaltia de la dita reyna, façats tots temps intervenir gran colp de sicilians; per tal que si Deus ordenava d ella en altra manera, que cosa alguna sinistra non pogues esser notada a vos. E part aço vos tots temps haiats vostres gents plegades e amassades ab vos, per tal que si contrari s i sdevenia, co que Deus no vulla, puxats esser vos potent los temps e senyor; car ja sabets que en lo temps passat de la rebellio, per tal que haviem la gent aplegada e ajustada ab nos fom restaurats, e si la haguessem tenguda scampada forem estats perduts e no podiam haber estorça ne cosa alguna. En exeguir e metre en obra, rey molt car fill, les coses e monicions dessus dites haiats vos ab gran pensa e ab diligencia acomanant aquelles a l extrema cellula de la vostra memoria e usant ne axi com de bon rey se pertany gordants vos tots temps d on venits ne qui son stats los vostres predecessors e seguint les petjades de aquells les quals encare viuen e viuran per fama perdurable. E sie Rey molt car fill vostra guarda e us prosper e us faça tots vostres fets benavvenir la sancta Trinitat. Lo fet del noble Mossen Berenguer de Cruilles havents sguart als serveys que ns ha fet e que continuament axi mateix aquells que fa a vos aqui en aqueix Regne lo noble Mossen Johan de Cruilles fill seu havem e entenem haver en singular recomendacio. E sie tots temps Rey molt car fill vostra guarda e us faça tots vostres fets prosperar e benavvenir l Esperit Sant. Vuy data de la present, Rey molt car fill, havem reebuda una letra del pare sant per la qual nos ha notificat com per honor nostra ha creat novellament tres cardenals naturals nostres tots, lo bisbe de Taracona, Micer Pere Serra, e Mossen Joffre de Bon; notificam vos ho per tal com sabem que n haurets plaer. Dada en lo monestir de Xixena sots nostre segell secret a XXX. de Setembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Regi Sicilie. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(57) Reg. 2241, fol. 41.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Sapiats que nos fom açi anit vespre en lo loch de la Leçinyena, e ja en lo loch de La Nage foren anos lo governador el justicia e el batle general del regne d Arago per fer nos reverencia e apres una legua luny d aquest loch son estats a nos los missatgers de la ciutat de Saragoça per semblant raho entre los quals ere en P. Cerdan ab ells lo qual es dels principals dels bandos e nos per tal com tro ssus que haim feta la jura no podem usar, manam al governador quel prengues e axis feu de fet de la qual cosa los dits missatgers se maravellaren e se squiven supplicants a nos quel fessem deliarar per raho de lur missatgeria la qual cosa nos no volguem atorgar ans los reptam com lons havien amenat denant per tal com es criminos. Apres d aço supplicaren a nos de .V. coses; la primera per fer nos reverencia, la segona que per tal com la entrada del pont es avol e no haurim loch tant be de fer lur festa que entrassem per la part del camí de Fuentes on es la entrada exuta e bona, la terça que tardassem nostra entrada per tota l altre setmana, la quarta que durant la festa no fessem pendre algu, la quinta que pertal com la jura que haviem affer es acostumada de fer en la esgleya de sent Salvador ab gran solemnitat en poder del Justicia d Arago nos qui encara no la haviem feta servant la dita solemnitat que drecem nostre camí a la esgleya de sent Salvador pera fer la dita jura axi com es acostumat, car axi la feu lo rey en Johan de bona memoria frare nostre. E nos responem los ala segona que ns plahia entrar per la dita porta del camí de Fuentes, a la terça que no tardariem nostra entrada sino d aqui a diumenge prop vinent, a la quarta los responem que nou fariem per res, a la quinta los responem que ns plahia fer la dita jura en la forma acostumada, axi que la nostra entrada serà per la dita part lo dit die de diumenge qui ve si a Deus plau. E pertal com aquell dia per raho de la dita jura haurem molt a leguiar, nos a supplicacio dela dita ciutat havem acordat que vos entrets lo dilluns seguent. E certificam vos del dit fet pertal quen haiats plaher e que façats lo camí que nos haurem fet per tal que entrets lo dit die de dilluns per aquella part mateixa pregantvos quens certifiquets per vostres letres com vos sets trobada en lo camí car gran plaher ne haurem. Dada en la Lezinyena sots nostre segell secret a III dies d Octubre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi, Berengario Sarta.

(58) En el Registre 2240, fol. 2 v. hi ha dues lletres, adreçada una al prior de la cartoixa de Sant Pol de Mar y l'altre al del monestir de Sant Jaume de la mateixa ordre, datades erroneament el 4 del corrent en Saragoça. L'una d'elles diu aixís:

Lo Rey — Com nos entenam anar en breu, Deu volent, [en] regne de Valencia e visitar lo nostre monestir de la Vall de Jhesu Christ e siam certificats que encara en lo dit monestir no ha compliment d'officers ne responsers notats ab que puxam fer lo divinal offici, per co us pregam affectuosament que per En Johan de Artayne portador de la present, lo qual vos trame-

(1) Del contingut d'aquesta lletra se despren que la data era 'l 28.

tem per la dita rahó, nos trametats encontinent un bon responser e un bon oficier notats; e en smena dels dits libres trametem vos per lo dit Johan cent florins, pregants vos que aço no haia falla, e que 'ns haials per recomanat en vostres oracions e farets nos en servey lo qual molt vos grahirem. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a IIII dies d'Octubre del any M.CCC.LXXX set. Rex Martinus. — Dirigitur prior et conventui monasterii Sancti Pauli de maritimo ordinis de Cartuxa. — Dominus Rex mandavit mihi, Berengario Sarta.

El Rey no era en Saragoça com ho prova una lletra datada en Vilamaior l'endemà 5 y adreçada a sa muller la Regina.

(59) Reg. 2238, fol. 37.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Vostra lletra havem reebuda com entras ir en Pina e supplicas nos que deguessem guiar don Artal d'Alago lo qual vos vol acompañar anant a Çaragoça. E ben sabets, reina molt cara muller, quines ne qualcoses s'i son fetes com han portat aquest regne en gran scandal e punt de perdicio e com som venguts en aquest regne tan solament per provehir e castigar los criminosos e que ara haguessem a guiar aquells no seria als sino perdicio de tots los fets e de la justicia per lo qual som venguts. Et hauriem gran plaer que entre ls altres trobem lo dit don Artal ignocent e sense culpa alcuna; perque us certificam que no ho fariem e per cosa que sia en lo mon. E semblant resposta havem feta als jurats e missatgers de Çaragoça los quals ab gran instancia una e diverses vegades han suplicat a nos per altres. Empero si lo dit don Artal se vol metre solament en nostre poder plau a nos que vinguen devant nos e no en altra manera. E sia vostra guarda, reyna molt cara muller, la santa Trinitat. Dada en Vilamaior sots nostre segell secret a V. d'Octubre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(60) El 7 octubre qui era diumenge, el Rey feu ⁽¹⁾ sa solemnil entrada en Saragoça. No he trobat cap document datat en aquest dia, sols la lletra del 3 corrent adreçada a sa muller ne parla.

Fou rebut ab grans festes tal com era de consuetut rebre ls prínceps quan venien pendre possessió del reyalme. El mateix jorn feu solemnil jurament en mans del Justicia d'Aragó, de servir personalment y de fer servir inviolablement a sos sotmesos de qualsevulla classe tots els furs establerts per son pare el rey En Pere en les Corts de 1348; tots els altres furs, privilegis, llibertats, usatges y costums d'Aragó. També jurà els del reyalme de Valencia tinguts per el fur d'Aragó, y a més els de Therol y Albarracín. Finalment jurà no separar jamay els reyalmes qui eren vinguts a una unió en la corona, segons els establiments de son pare el rey En Pere III.

(61) Reg. 2238, fol. 37.

Lo Rey. — Mossen Ffrancesch. Meravellats som fort com encara no sots vengut a nos ab los falconers e falcons nostres; perque volem e manam que decontinent vista la present, no sperat altre manament nostre, vingats a nos ab los dits falconers e falcons. Et si per ventura vos ocupat d'altres afers urgents no podrets venir, manam vos que ns trametats tots aquells falconers qui seran estats quitats o acoreguts. Et aquells qui a vos sera ben vist, per tal que nos puxam a vegades prendre plaer en la guisa. Et aço per res no mudets o allonguets si a nos desijats servir ne complaure. Dada en Saragoça sots nostre segell secret a X. d'Octubre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco Bertrandi militi falconerio domini Regis. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(62) Reg. 2239, fol. 69.

Lo Rey. — Veguer. Nos per avenir e metre pau e concordia entre aqueys bandos dels Cireres e dels Ulujes manam los per altres letres nostres que decontinent sien ab nos e que per res nos reten les treves; scrivim encara sobre aço al noble e amats nostres En Berenguer Arnau de Cervello e a Mossen Berenguer de Boxadors que en aço donen tot aquell millor endreçament que poran e part aço scrivim als prohomens d'aquexa vila que per semblant hi treballen ab gran diligencia. E si no ho voleu fer que aquells qui faran part en los bandos gitets e façats exir de la vila. Perque us dehim e manam expressament e de certa sciencia sots incorriment de nostra ira e indignacio que decontinent vista la present presentets als dessus dits les dites nostres letres e de les presentacions fets ne levar cartes publiques e treballats en les dites coses ab gran diligencia per manera que n siatis digne de laor. E d aço que hi haurets fet certificats nos en per lo portador de la present. E aço per res no mudets o allonguets si a nos desijats servir e complaure. Dada en Saragoça sots nostre segell secret a XXIII dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur vicaris Cervarie vel eius locumtenenti. — Dominus Rex mandavit mihi, Johanni de Tudela.

(63) Lletra Reyal n.º 51.

Lo Rey. — Daraçaner. Manam vos que vistes les presents de les veles de les nostres galeres que tenit en la nostra Daraçana donets e liurets decontinent al amat conseller e camerlench de nostre molt car fill lo rey de Sicilia Mossen Loys de Rajadell una vela borda o un artimo de les millors que hic sien. E cobrats d'ell la present ab aposta de reebuda, car nos ab aquella mateixa manam e volem que vos restituint la present e la dita aposta, la dita vela sie denotada del libre de notaments, tota excepcio e dilacio apart posades. Dada en Çaragoça sots nostre segell menor a VI de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Al feel nostre En Bertran Sala, daraçaner de la Daraçana de Barchinona.

Aquest mateix document es ab petites variants de redacció en el Reg. 2238, fol. 46 v.

(64) Reg. 2239, fol. 81.

Lo Rey. — Per letra d'En Ffrancesch Foix havem entes que la galea de Mossen Luis de Rajadell ha fretura de panatica; per que havem deliberat que li sia donat tant pa que li bast per lo temps que para aquí e encara entro sia a Maho. Per çò volem e us manam que de part nostra manets al dit Ffrancesch que encontinent liure al scriva de la dita galea aquella quantitat de pa que haura mester estant aquí e enant tro a Maho, car nos ab altra letra manam al dit En Ffrancesch Foix que la quantitat de pa qui per vosaltres o l'un de vosaltres li sera dita o expressada, pach e liure encontinent al dit scriva. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur als fees consellers nostres En G. Pujada e En Ffrancesch de Casasaja mercaders de Barchinona e a cascun d'ells. — Dominus Rex qui eam signavit jusit expediri.

(65) Reg. 2240, fol. 5 v.

Lo Rey. — Daraçaner. Com per la notable armada que les ciutats de Barchinona e de Valencia acorden de fernes haian mester les galees nostres qui son aquí, manam vos que aquelles e totes lurs exercies regonegats e tingats a punt, de guisa que no se consum res ne s'i perda res; en altre manera seria imputat a vostra culpa. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret

(1) ZURITA, *Anales de la Corona de Aragón*, llib. X, cap. LXV.

a XIII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Al feel conservador de la nostra daraçana En Barthomeu Sala. — Dominus Rex mandavit mihi, Petro de Beviure.

(66) Reg. 2240, fol. 6.

Lo Rey. — Per alguns ardis que havem hauts ara novellament de Sicilia havem deliberat e es molt necessari tra metre fort prestament e cuytosa cert nombre de gents d armes de cavall e de peu e vitualles e altres coses necessaries a nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia e a aquells cathalans e feels sicilians qui ab ell e en son servey son en lo dit regne. E per aquesta raho havem mester cert nombre de naus e altres fustes aptes e suficients a pasar la dita gent, cavalls, vitualles e altres coses demunt dites; perque us manam tan estretament com podem que encontinent façats deteniment e detingats totes naus e altres grans vaxells qui aqui sien trobades e totes quantes junyiran d aqui avant aptes e suficients a passar los dits cavalls e altres vitualles sobre dites e no ls donets licencia de partir per anar o navegar en altres qualsevols parts, car nos del dia avant que ls farets lo dit deteniment, los farem comptar e pagar lur nolit e altres coses segons es acostumat. E guardats vos que en aço no siats negligent o donets avol cura, car nos nos en tornariem sobre vostra persona. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Thomme Deç Bach vice admirato regni Maiorica rum. — Dominus Rex mandavit mihi, Guillelmo Ponci.

Consemblant lletra fou tramesa a Nicholau Pujada, batile general de Valencia e altra als consols.

(67) Reg. 2239, fol. 86.

Lo Rey. — Manam vos expressament que aquell astor norech lo qual fo comanat an Carrio de la vila de Gualada per un castella, manets donar e liurar encontinent al portador de la present lo qual vos trametem per la dita raho; guardant vos no haia falla ne triga com nos lo vullam per nostre servey, e en altre manera seria imputat a colpa vostra. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XX dies de Noembre del any M.CCC.[XC]. set. Rex Martinus. — Dirigitur baiulis ville Gualada. — Dominus Rex mandavit michi, Berengario Sarta.

(68) Reg. 2239, f. 87 v.

Lo Rey d Arago. — Vist ço que ns havets escrit dels affers de la ambaxada per vos feta al emperador d Alamanya, responem vos que ns plau e volem e us manam que continuades jornades vengats a nostra presencia pera fer nos relació d aço que reportats dels affers demunt dits. E no dubtets de venir car nos a sobre habundant cautela, vos trametem nostre guiatge bastant segons que n l altre daquin sera feta, copiosament pores veure. Dada en Saragoça sots nostre segell secret a XXI de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Olzinella jurisperito Perpinian. — Dominus Rex manda vit Petro de Beviure.

Reg. 2240, fol. 7 v.

Lo Rey. — Procurador. Entes havem que en la castellania del castell de Vall de Muça la qual te En Jachme Deç Puig scri va de la governacio de Mallorques de la qual nos e vos en nom nostre li pagats cascun any XXV lliures, no esta en aquella, ans loga les cases e habitacio del dit castell; axi qu ell ha de nos d una part cert salari e d altre part cert loguer. E com aço torn en nostre evident dampnatge, e perill e destruccio del dit castell, manam vos tan expressament com podem que no respondats ne paguets res d aci avant al dit Jacme Deç Puig del dit salar, i si donchs personalment e continua no stara en lo dit castell; e si personalment e continua segons dit es no y estara, metets hi alguna bona persona qui alli tenga e scrivets nos en tantost per tal que n puxam degudament provehir. E guardets vos que aço no mudets, car certificam vos que sen tornariem sobre vos e vostres bens. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXI dies de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur procuratori regio Maioricarum. — Dominus Rex mandavit mihi, Guillelmo Ponci.

(69) Reg. 2239, fol. 92.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda, e responem vos que som molt meravellats de les maneres que tenits en vostre pro ceir si axi es; car segons havem entes havets fer fermar sindicat a la maior partida dels homens del noble e amat nostre En Bernat Galceran de Pinos que havets reemuts per força de personnes e encara metent los dogals en los colls e grillons en les cames e axi mateix vos ne havets menats de homens propis del dit noble qui no volien fermar en lo dit sindicat bestiars e molts dels quals part aquell que havets menjat e destrovit s es perduda la maior part e ço qui pijor es havets meses e fets officials homens celerats e de mala vida, la qual cosa segons se diu no es acustumada e encara en fer la dita reemço havets menada gran gent del sagrmental ed altres pera dar dampnatge al dit noble; och encare fet fermar sindicat tro en quantitat de LX milia sous e no li havets oferts pagar sino XII milia D. sous e moltes altres coses havets fetes segons se diu males e de fort mal exemple qui fretenen de molt gran reparació. Per que representen vos en fortment si axi es e attenents que l dit noble ha servit a nos en temps passat e continuament serveix fort altament, vos dehim que no es nostra intencio que li sien preses postats ne aytam poch volem li sien reemudes juridiccions tro als derrers car no seria raonable que ell ne altres qui ns servexen fossen vexats ne dampnejats ells ne ço del lur, ans axi com ja us havem scrit per nostres patents letres sobre l enantament per nos fet al dit noble, aquelles tengats e servets e no y contrevingats en alguna manera si de nostra gracia e merce confiats. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur biaulo generali Cathalonie. — Dominus Rex qui eam signavit jussit eam expediri.

Reg. 2239, fol. 92 v.

Lo Rey. — Mossen Bernat. Per diverses sguarts nos havem a cor que la pau dels bandos appellats d Uluges e Cireres entre ls quals se son seguits molts scandels se faça a ma nostra qui sobiranament desijam pau e tranquillitat de nostres sotsmeses, e per tal com sabem que vos entre ls altres qui maiors e pus assenyalats son entrevenits en aquests affers, haviem acordat que personalment vinguessets a nostra presencia; mas per l accident de vostra persona e pera lunyar vos de fatigacio de camins e presumints que d aquest fet complaurets a nostra reverencia e voler haurem ho per scusat, vos faent la ferma deius scrita e no en altra manera. On vos pregam e us manam ab tanta expressio com podem que en tot cas per nostre servey e benavenir vostre e dels altres qui per o favor dels quals entrevenits en aquests affers, fermets aquell compromis en nos en poder del feel secretari nostre En Berenguer Sarta lo qual per los dits affers trametem en aqueixes partides que us dirá lo dit En Berenguer, e noresmenys façats e donets obra ab acabament sens falla e ficio alguna que per part vostra e lur los dits affers se leven de arraga a ma nostra, e no prengats tant gran carrech que per la ferma vostra los dits affers vinguen a rompiment, car nos som clarament informats que hauda vostra ferma, los dits affers vindran a bona fi. Certificant vos que en altra manera no us hauriem per excusat de vostre venguda ans en lo dit cas, vos manam per la fe e naturalesa que ns sots tengut e obligat que lexats tots affers vingats a nos encontinent ab lo dit nostre secretari e siats avisat que per vostra ferma no darem loch a tants dans aparellats de seguirse per falta vostra. Empro no contenats per punt d honor ni per altre rao car nos entenem sobre aço guardar vostre honor axi en la ferma del compromis com en la sentencia per nos donadora segons que pus largament vos recitaran lo feel nostre En Bernardi Deç Palau donzell, veguer de Cervera, e lo dit En Berenguer Sarta los quals son per nos dels dits affers largament informats, a les paraules dels quals volem pregam vos e us manam que donets plena fe e creença, axi com si nos personalment vos ho dehim. E podets creure fermament e de nos confiar que, Deus volent, darem conclusió final e tal e los dits affers que cascunes de les dites parts ne romandrets en bona concordia segons se pertany. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Bernardo de Boxadors militi. — Dominus Rex mandavit Petro de Beviure.

En el mateix jorn 27 escrivia a Bernat Deç Palau veguer y batle de Cervera que en cas de que 'l dit Bernat de Boxadors no volgués signar y firmar el compromís de concordia entre les dites bandositats, el foragi i de la vila de Cervera y li prengui tots els castells qu'aquell te per el rey; y mana a tots sos oficials que donguin ajuda al dit Deç Palau pera 'l dessus dit objecte tantes vegades com ne seràn requests.

També li mana que qualsevol dels formants de les bandositats qui no vulguin signar, els foragiti de la vila y no 'ls deixi entrar en ella (Registre 2239, fol. 93 v.). També mana an Raymond d'Uluja y a sos dos fills Galcerán y Berenguer d'Uluja, an Galcerán de Vergós, Arnau de Vergós, Raymond de Montcò, Huch de Copons, Berenguer de Copons, Berenguer de Montagut, Bernat de Montagut, Johan de Montagut y Guillelm Tallada y llurs partidaris d'una part y als Cireres y llurs partidaris d'altre donantlos el guiatge necessari pera que puguin anar a signar el dit compromís de pau. (Registre 2239, fol. 94).

(70) Reg. 2240, fol. 11 v.

Lo Rey. — Com nos haiam ací mester una roda de vidre vermill qui sia bell e net d aquells qui venen d Alemayna o de Flandes e que la dita roda sia de granea o torn de un plater mijaneer semblant d aquell en què nos acostumam de menjar o de .I. palm e mig poch mes o menys, pregam vos que encontinent per persona certa o per correu nos tramestats la dita roda un marcapa embolicada en stopa o coto, de guisa que al port no s puga trencar. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur de Casasaja et Guilhelmo Pujades mercatoribus Barchinonæ. — Dominus Rex misit signata.

(71) En 2 de Desembre manaba an Johan de Çabastida, de començar el seu palau.

Reg. 2239, fol. 95 v.

Lo Rey. — Per dar començament e aviament a la obra del palau per nos deliberat fer en la plaça o denant la deraçana d aquixa ciutat, fem totes aquelles mellors provisons que podem de haver diners pera trametre ls vos aquí pera continuar la dita obra; e entre aquells que ara de present haurets e aquells que us farem dar per tot lo present mes de Deembre haurets compliment a mes de mil florins, Deu volent, puys per anant abans que aquells hajats despeses, tramearem vos en al pus sovent e los mes que porem, per manera que la obra del dit palau se puxe poderosamente continuar. E per tal que entre tant lo verger sic continuit en manera que ls arbres se puxen plantar e prenguen tot avançament e no s y perde temps, ans en lo mes de Janer primer vincent hi puxen esser plantats, volem que façats estimar tots los alberchs o cases qui son dins la dita ciutat del mur tro a la Torre Blanca, on sera lo pati denant lo portal del dit palau, lo qual pati haia tant d ampla com ha l ort dels frares menors; e fets, totes les dites estimes nos tramestats aquelles per scrit distintament e clara, e primerament aquelles dels orts on sera fe lo verger per tal que les puxam pagar primeres, per çò que l verger no perde temps, e nos tramearem vos diners pera pagaries, Deus volent, dins breu temps. Item fets que en los fonaments que havets començats sien preses IIII peus de torres per manera que si puxen aquelles fer, e tractats o fets tractar e assaia ab los consellers de Barchinona o ab altres personnes que us parregui si volran comprar lo nostre palau menor e estrenyets vos ab ells del preu que dar hi volran, per guisa que d aquell no puxats certificar de present, e totes les dites coses vos scriu pus stremament l amat conseller e algutzir nostre Mossen Ramon de Blanes. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a II dies de Deembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni Çabastida. — Dominus Rex mandavit mihi, Guilhelmo Poncii.

(72) Segón Llibre vert, fol. 110. M. B.

En 13 desembre el Rey lauda els capitols ordinats per la ciutat de Barchinona dessus armaments de deu galeres contra 'ls serrahins de Barberia.

(73) Reg. 2240, fol. 19 v.

Lo Rey. — Trametem vos per lo portador de la present XII pernils de carn salada bona e fina, menjats la per amor de nos test per tal que n merescats haver mes. Dada en Barchinona (1) sots nostre segell secret a XVI dies de Deembre del any de la nativitat de Nostre Senyor M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco de Casasaja mercatori Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi, Guilhelmo Poncii.

(74) Reg. 2239, fol. 105.

Lo Rey. — Molt car così. Vostra letra havem reebuda per En Dalmau Ç-a-Cirera donzell e entesa la creença a nos per lo dit Dalmau de vostra part en veritat de la dita letra explicada, vos responem que a nos plau que lo trate del matrimoni mogut entre una de vostres filles d una part, e lo fill de Brancha d Oria de l altre, se continui e s proceesque en aquell, si conexets sia factible e benaventir vostre. Per çò pregam vos que de tot çò e quant hi procehirets nos vullats ans de conclusio certificar per vostra letra. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXII dies de Deembre del any M.CCC.XC.VII. Rex Martinus. — Dirigitur Comiti Urgelli. — Dominus Rex mandavit mihi, Guilhelmo Poncii.

(75) Reg. 2239, fol. 106.

El Rey. — Pocos dias son passados vos havemos scripto que por nuestro delito e placer nos quisiesedes enviar un buen galgo que havedes, antes el missatge que por aquesta razon vos havíamos enviado s' yes tornado sines lo galgo e respuesta que de vos no havemos hovida, de que nos meravellamos. Porque otra vegada vos rogamos que nos enviedes per el portador de la present el dito galgo, e d esto nos faredes servicio e placer. En otra manera si no lo faredes, lo que no pensamos, hajats por cierto que cognosceremos que de poca cosa no nos havedes querido complacer e en su caso e lugar nos recordara bien. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a XXVI dias de Deziembre del anyo M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Garcia Perez de Moros. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expediri.

(76) Reg. 2239, fol. 105 v.

Lo Rey. — Honrat pare en Christ. Vostra letra havem reebuda ensembs ab la novella fruya que trames ens havets del qual havem haut fort gran plaer e la qual nos es stada tant pus acceptable com es venguda en temps no acostumat e fora molt més venguda si los ambaxadors del rey d Anglaterra e del duch de Lancastre hic fossen; mas ja ls havem espatsxats e hic eren partits. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. Dirigitur Episcopo dertusense. — Dominus Rex mandavit mihi, Guilhelmo Poncii.

(1) Es una errada del copista: ha de dir Çaragoça.

(77) Reg. 2240, fol. 24.

Lo Rey. — Molt car oncle. Segons letres que havem hautes de nostre molt car cosí lo rey de França e apres havem sabut certament lo dit rey nos tramen fort solemnes ambaxadors per lo fet de la Esgleya, e venen a jornades tirades a nos dret camí; e com haguessem sobirà plaer que en lur proposicio e en lo procediment qui s seguirà vos fossets ab nos, pregam vos tan affectuosament com podem que vengats a nos com avans porets, per tal que ab vostre consell e d alguns maestres en theologia doctors e fundats clergues que ych fem venir, puxam saviament respondre a aço que ns sera proposat per los ambaxadors demunt dits. E sera cosa, molt car oncle, de que ns farets plaer e servey gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXXI dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur a nostre molt car oncle lo marques de Villena. — Dominus Rex mandavit mihi. Guillelmo Ponci.

Consemlant lletra fou tramesa al comte d'Urgell.

ANY 1398

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
JANER					
1	Çaragoça	2190, 100	15	Çaragoça (15)	2289, 92 v.
2	» (1)	2239, 107	16	» (16)	2289, 92
3	»	2239, 109	17	»	»
4	» (2)	2239, 108 v.	18	»	2289, 93
5	»	2239, 109	19	»	»
6	»	2286, 37	20	»	2286, 20
7	»	2239, 109 v.	21	»	2289, 96 v.
8	» (3)	2240, 26	22	»	2289, 95
9	» (4)	2239, 110	23	»	2289, 97
10	»	»	24	»	2166, 122
{	Aljaferia	2230, 41 v.	25	» (17)	2289, 96
11	Çaragoça	2239, 110 v.	26	»	2281, 99 v.
12	»	2239, 111	27	» (18)	2289, 100
13	»	2289, 81 v.	28	» (19)	2239, 123 v.
14	» (5)	2289, 82	MARÇ		
15	»	»	1	Çaragoça	2190, 138
16	»	2289, 83	2	»	2240, 63
17	» (6)	2286, 42 v.	3	»	2240, 59
18	»	2286, 45	4	» (20)	2240, 58 v.
19	» (7)	2239, 114	5	» (21)	2289, 100 v.
20	»	2289, 84 v.	6	» (22)	2289, 114
21	»	2286, 19	7	»	2240, 61
22	»	2289, 85	8	» (23)	2286, 22 v.
23	»	2289, 85 v.	9	»	2240, 64 v.
24	» (8)	2239, 115	10	»	2240, 63 v.
25	» (9)	2289, 86	11	»	2286, 21
26	» (10)	2289, 86 v.	12	»	2240, 68 v.
27	» (11)	2239, 119	13	»	2286, 20 v.
28	»	2289, 91 v.	14	»	2240, 65 v.
29	» (12)	2239, 116 v.	15	»	2239, 129
30	»	2240, 39 v.	16	» (24)	2240, 69 v.
31	»	2239, 107 v.	17	»	2240, 67 v.
FEBRER					
1	Çaragoça	2289, 88 v.	18	»	2240, 68
2	»	2240, 41	19	»	2289, 107 v.
3	» (13)	2289, 89	20	»	2289, 108
4	»	2289, 89 v.	21	» (25)	2289, 108 v.
5	»	2290, 90 v.	22	»	2289, 112
6	» (14)	2239, 119 v.	23	» (26)	2289, 113
{	Aljaferia	2240, 46	24	»	LI. R. n.º 87
7	»	2240, 46 v.	25	»	2230, 62
8	Çaragoça	2240, 46	26	»	2240, 70 v.
9	»	2289, 91	27	»	2286, 23
10	» (15)	2240, 43	28	»	2289, 112 v.
{	Aljaferia	2189, 179 v.	29	»	2289, 113
11	Çaragoça	2240, 41	30	»	2289, 115 v.
12	»	2240, 48	31	» (27)	2298, 52
13	»	2239, 121	ABRIL		
14	»	2239, 120 v.	1	Çaragoça (28)	2289, 115
			2	» (29)	2289, 116 v.

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
3	Çaragoça	2289, 116	7	Çaragoça	"
4	"	2239, 132 v.	8	"	2289, 127 v.
5	"	2113, 151 v.	9	"	2240, 113 v.
6	"	2240, 82 v.	10	"	2242, 6 v.
† 7	"	2240, 77 v.	11	" (46)	2229, 84
8	" (30)	2239, 130 v.	12	"	2289, 128
9	" (31)	2239, 134 v.	13	"	2289, 131 v.
10	"	2239, 135 v.	14	"	2242, 2
11	"	2239, 132 v.	15	" (47)	2240, 115 v.
12	"	2240, 78 v.	† 16	" (48)	2289, 129 v.
13	"	2240, 79	17	"	2242, 2 v.
† 14	"	2230, 65 v.	18	" (49)	2240, 117
15	"	2240, 79 v.	19	"	2242, 3
16	"	2289, 117	20	"	2264, 52 v.
17	"	2239, 136 v.	21	"	2289, 130 v.
18	" (32)	2289, 118	22	" (50)	2289, 132
19	"	2240, 82 v.	† 23	"	MR 3674, 6
20	"	2289, 118	24	"	2115, 110 v.
† 21	" (33)	2239, 139	25	"	2289, 132
22	"	2239, 141	26	"	2242, 6 v.
23	" (34)	"	27	"	2242, 6
24	"	2240, 86	28	"	2240, 118 v.
25	" (35)	2240, 84 v.	29	"	2298, 71 v.
26	"	2286, 23 v.	† 30	" (51)	2229, 89
27	"	2289, 118 v.	JULIOL		
† 28	"	2239, 142	1	Çaragoça (52)	2240, 118
29	" (36)	"	2	"	2229, 92
30	"	2289, 119	3	" (53)	2242, 9
MAIG			4	"	"
1	Çaragoça	2289, 121 v.	5	" (54)	2242, 13 v.
2	"	2289, 119	6	"	2240, 127
3	" (37)	2239, 143 v.	† 7	" (55)	"
4	" (38)	2289, 119 v.	8	" (56)	2240, 119
† 5	"	2240, 91	9	"	2242, 16
6	"	2289, 121 v.	10	" (57)	2240, 120
7	"	2239, 144	11	"	2242, 7 v.
8	"	2289, 122	12	" (58)	2286, 26
9	"	2229, 78 v.	13	"	2289, 132 v.
10	" (39)	2289, 120 v.	† 14	"	"
11	" (40)	2239, 144	15	"	2242, 15
† 12	"	2240, 94	16	"	2229, 101
13	"	2239, 145	17	"	2240, 121 v.
14	"	2239, 144 v.	18	" (59)	2240, 120 v.
15	"	2240, 95	19	"	2240, 122
16	"	2190, 178 v.	20	" (60)	2190, 234
17	"	2239, 147 v.	† 21	"	2210, 49
18	"	2240, 96 v.	22	" (61)	2242, 16 v.
† 19	"	2289, 125	23	" (62)	2240, 124 v.
20	"	2286, 24 v.	24	"	2230, 98
21	"	2239, 145 v.	25	"	2240, 125 v.
22	"	2240, 110	26	" (63)	2240, 125
23	"	2190, 182 v.	27	"	2289, 133
24	" (41)	2239, 147	† 28	"	2229, 102 v.
25	"	2240, 97 v.	29	" (64)	2240, 126
† 26	"	2167, 161	30	"	2289, 133 v.
27	" (42)	2239, 147 v.	31	" (65)	2229, 105
28	"	2239, 148	AGOST		
29	"	2289, 126	1	Çaragoça (66)	2240, 126
30	"	2289, 126 v.	2	" (67)	2289, 134
31	"	2240, 100	3	"	"
JUNY			† 4	" (68)	2295, 61 v.
1	Çaragoça (43)	2240, 104	5	"	2289, 142
† 2	"	2240, 109	6	" (69)	2167, 184 v.
3	" (44)	2240, 105	7	" (70)	2289, 138 v.
4	" (45)	2240, 102 v.	8	"	2289, 137
5	"	2229, 83	9	" (71)	2240, 127 v.
6	"	2240, 113	10	"	2242, 20 v.

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura			
† 11	Çaragoça	2263, 102 v.	9	Çaragoça	2190, 243			
12	»	2242, 27 v.	10	»	2240, 142			
13	»	2286, 27	11	»	2242, 38			
14	»	2289, 138 v.	12	»	2240, 142			
15	v. (72)	2240, 128 v.	† 13	»	2240, 150 v.			
16	»	2242, 21 v.	14	» (81)	2240, 141 v.			
17	»	2289, 140	15	» (82)	2286, 32 v.			
† 18	»	2289, 140 v.	16	{ Monestir de Santa Fe (83)	2240, 145			
19	»	2115, 158	17	{ » » »	{ MR 8674 pro-			
20	»	2242, 21	Moel (1) (84)	visional, 14				
21	»	2242, 23	18	{ » Carinyena	»			
22	»	2240, 129 v.	19	{ » Thovet	»			
23	»	2289, 140 v.	† 20	» (85)	»			
24	»	2190, 236	21	{ » Miedes (86)	»			
† 25	»	2242, 25	22	{ » Langa (2) (88)	»			
26	»	2289, 141	23	{ » Darocha	»			
27	»	2289, 141 v.	24	»	»			
28	»	»	25	{ » Vila Helig (3)	»			
29	»	2289, 142	26	{ » » (89)	»			
30	{ Aljaferia	2240, 131	† 27	{ » Calathaiu	»			
31	Çaragoça (73)	2190, 235	28	»	»			
		2242, 26 v.	29	» (90)	»			
SETEMBRE			30	{ » Horca	»			
† 1	Çaragoça (74)	2119, 23	31	{ » Carinyena (91)	»			
2	»	2242, 27						
3	»	2229, 115 v.	NOVEMBRE					
4	v. (75)	2240, 131	1	Carinyena (92)	2281, 25			
5	»	2229, 116	2	» (93)	2281, 28			
6	»	2240, 141	† 3	»	2281, 23 v.			
7	»	2242, 29	4	» (94)	2281, 26			
† 8	»	2290, 1	5	{ » Moel	{ MR 3674 pro-			
9	»	2229, 118	6	{ » Santa Fe	visional, 17			
10	v. (76)	2290, 1 v.	7	Çaragoça	»			
11	»	2242, 37	8	»	2305, 43 v.			
12	»	2167, 196	9	»	2240, 161			
13	»	2242, 33 v.	† 10	»	2305, 80			
14	»	2263, 108 v.	11	»	2242, 46 v.			
† 15	»	2240, 133 v.	12	»	2240, 153			
16	»	»	13	» (95)	2242, 45			
17	»	2242, 30	14	»	2240, 153 v.			
18	»	2290, 2 v.	15	» (96)	2240, 154 v.			
19	»	2229, 119	16	» (97)	»			
20	v. (77)	2286, 28 v.	† 17	»	2240, 155 v.			
21	»	2242, 32 v.	18	»	2298, 11 v.			
† 22	» (78)	2240, 134	19	»	2240, 156			
23	»	2290, 3 v.	20	»	2280, 35			
24	»	2240, 134 v.	21	»	2240, 157			
25	»	2240, 134			2295, 93			
26	»	2290, 3 v.						
27	»	2240, 140						
28	v. (79)	2290, 1						
† 29	»	2210, 66						
30	v. (80)	2240, 138 v.						
OCTUBRE								
1	Çaragoça	2240, 140 v.						
2	»	2290, 3						
3	»	2242, 27 v.						
4	»	2240, 141 v.						
5	»	2242, 38 v.						
† 6	»	2190, 242						
7	»	2240, 141 v.						
8	»	2230, 116						

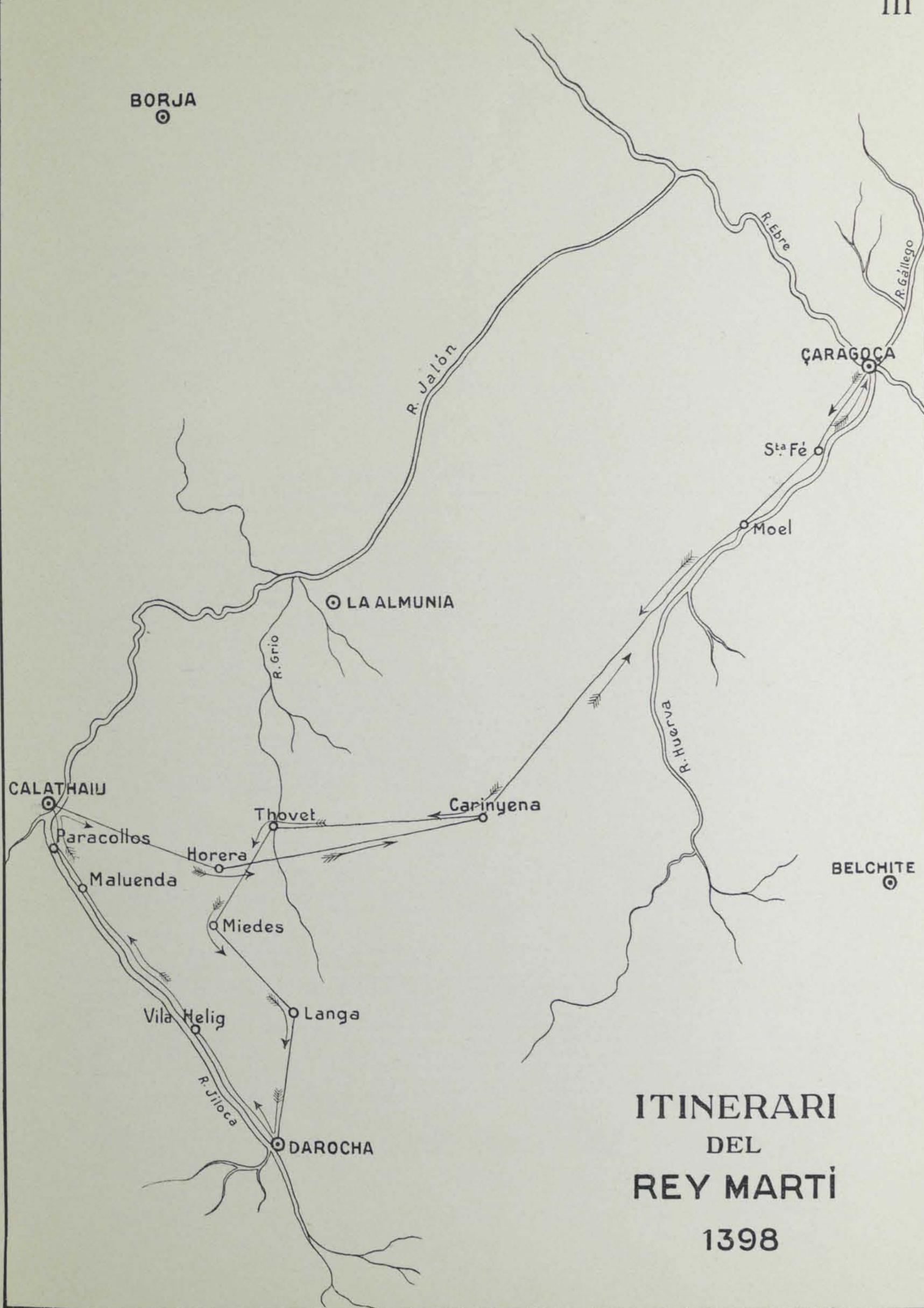
(1) També es nomenat Lloch de Moell, 2240, 143; Almuell, 2170, 10; Castro de Muell, 2240, 143; Almues, 2240, 144 v.

(2) Alanga, 2240, 146.

(3) Vilafelip, 2240, 147.

(4) Paracuellos, 2281, 13.

III

ITINERARI
DEL
REY MARTÍ

1398

179

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
22	Çaragoça	2240, 157 v.	10	Çaragoça	2240, 160 v.
23	"	2295, 94	11	"	2242, 28
24	"	2240, 158 v.	12	"	2240, 162 v.
25	"	"	13	"	2240, 163 v.
26	"	2240, 159	14	"	"
27	"	2263, 114 v.	15	"	"
28	"	2242, 51	16	"	2240, 164 v.
29	"	2229, 130	17	" (103)	"
30	" (98)	2242, 51	18	" (104)	2240, 165
DESEMBARQUE					
1	Çaragoça (99)	2242, 52	22	"	2242, 58
2	"	2240, 159	23	"	2217, 74
3	"	2240, 160	24	"	2217, 74 v.
4	"	"	25	"	2194, 58
5	"	"	27	"	2242, 58 v.
6	" (100)	2240, 161 v.	28	"	2240, 166 v.
7	"	2242, 54	29	" (105)	2240, 166
8	" (101)	2240, 162	30	"	2230, 135 v.
9	" (102)	2242, 54	31	" (107)	2242, 60

(1) *Llibre dels Novells Ardits*, vol. I, p. 69. M. B.

Dimecres II. — Aquest dia vench l'onrat En Fferrer de Marimon de Saragoça hon lo Senyor Rey era, qui per part de la ciutat era anat al dit Senyor per afers molt tocants a la dita ciutat.

(2) Reg. 2240, fol. 24 v.

El Rey. — Hombres buenos. Sabido havemos ciertamente que Martin Morezo d'aquesta villa havia prometido a nos, que le haviamos scripto por nuestra letra, una galga que demandamos por nuestro placer; e despues penediente sende non nos ha querido embiar la dita galga. E como seja de razon que pus nos ha prometido la galga dessusodita, nos embie aquella, por esto vos mandamos que aquella galga prengades del dito Martin e le nos mandedes por lo portador de la present que hi cambiamos por aquesta razon; e si per ventura non la querra donar o la haura scondida, prenet el dito Martin e preso e ben guardado lo tenet tro haya dada la dita galga dessusodita. Dada en Çaragoça dius el siello nostro secreto a .IIII. dias de Janero del anyo M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Justicie et juratis ville de Moros. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(3) Reg. 2240, fol. 26.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda e aquella entesa vos responem que ns plau e us manam que si conexets e veets que ffrare Miquel de Gurrea, prior de Gurrea e canonge del monestir de Montarago no stiga axi honestament com se pertany e us parra que li anas lo cor e hagues girat lo voler en mal alcu, ab aquelles pus savies e mellors maneres que us pareguen, lo foragitets del castell o monestir de Montarago ne aquell per res lexets d'aqui anant aturar dins lo dit castell o monestir, ans se n vaia al dit priorat o en altra part que s vulla. En ço que us fets saber que us vullam fer desembargar de la guardia dels castell e monestir dessus dits, siats cert que si En Johan de Gurrea era vengut qui tots jorns hic deu esser e per consequent deu fermar com a procurador de Mossen Lop certs capitols sobre lo contrast del dit monestir, nos vos farem quitar e deliurar decontinent de la guardia dels castell e monestir dessus dits. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII dies de Janer del any Mill CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Dalmacio de Bierzo. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(4) Reg. 2239, fol. 110.

Lo Rey. — Per letra que havem del capita de moro havem sabut que ns ha tramesa una bota de fin vi de aquella terra e no ns fa saber per quina fusta. Sapiats qui la ha aportada e haiats la e tantost trametets le ns a Tortosa scrivint al batlle de la dita ciutat de Tortosa que fantost lens faci aci pujar per lo riu amunt; axi mateix havem entés que Andreu Ponç nos ha aportats certs faysants e francolins; reebets los axi mateix e fets los portar a la gabia del nostre palau menor de Barchinona. Dada a Çaragoça sots nostre segell secret a VIIII. de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Francisco de Casasaja et Guillelmo Pujada mercatoribus Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(5) Reg. 2239, fol. 112 v.

Lo Rey. — Mossen Ramon. Molt som meravellats car les universitats reials de Cathalunya les quals han manament que trametessen, e ja devien haber trameses, sindichs en la ciutat de Leyda lo segon die del present mes de Janer, per rao de la qual cosa, segons vos havem fet saber per altre nostra letra, nos los havem fetes segones letres les quals los havem ja trameses. E apres havem deliberat que pusque les dites universitats no han curat ne curen trametre los dits sindichs en la dita ciutat, que convoquen les hosts e ja de fet havem manades fer les altres pero havem provehit no sien trameses tro n' aliam nos certificat e sapiam que hauran fet sobre aço Mossen Ramon de Blanes e Micer P. Sent Martí los quals asi com sabets havem trameses en Barchinone e dels quals speram tots jorns haver resposta. E si ab la dita ciutat de Barchinona los dits Mossen Ramon han trobat ben expedient arrestar lo hem de bon grat sino trametrem les letres de la dita convocació e ab les hosts de les dites reials universitats farem e complirem, Deu volent, la execució del vescomtat. E per saber abans ço que ls dits nostres missatgers hauran fet ab la dita ciutat, scriven los per nostra letra ab correu fort cuytat manants los que us facen saber cuytadament per leurs letres tot ço que fet hauran. E vos encontinent per correu cuytat scrivets nos vostra intenció sobre aço e altres coses si les hi veets per maior expedició dels affers. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIII dies de Janer del any Mil CCC.LXXXVIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(6) Reg. 2240, fol. 113.

Lo Rey. — Honrat pare en Christ. Vostra letra havem reebuda ensembs ab la leona que ns havets tramesa, la qual vos grahim molt e us en fem moltes gracies, etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVII dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo Dertusense. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2239, fol. 114.

Lo Rey. — Honrat pare en Christ. Lo religios et amat nostre frare Bernat Çà Fabrega nos ha demanat de part vostra del fust de la vera creu. Per que nos volents vos ne fer part, vos trametem per lo dit frare Bernat dins un reliquiari una creu qui es estat partit d'aquell troç que nostre senyor lo papa nos dona en Avinyo com ab ell erem. E pregam vos que per honor nostra lo portets e tengats ab vos tota vegada que celebrarets per tal que us vage lo cor en nos, e ns façats participants en vostres oracions. E jassia la cosa se mostre poca pero haut esguart al precios cors que sostengut ha, lo do es gracios e bo. Pregam vos axi mateix que en e sobre algunes coses que han ab vos a fer lo prior e frares del nostre monestir de la Vall de Jhesu Christ que us dira lo dit frare Bernat, los hajats per recomanats sabents que d aquelles e de totes obres que ls farets haurem plaer gran e las vos grahirem molt. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVII dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo Dertuse. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2240, fol. 33.

El Rey d Aragon. — Mossen Diego. Como nos tomemos soven muy grand placer en caça, rogamos vos affectuosamente que por honra nuestra nos querades enviar dos bons canes de treilla e duas alanas e faredes nos ende servicio el qual vos agraderemos muyto. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a XVII dias de Janero del anyo M.CCC.XC.VIII. Dirigitur al noble e amat nuestro Mossen Diego Furtado de Mandoça, consellero e camerlengo del rey de Castiella nuestro muy caro sobrino. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

En aquesta mateixa data, segons el segon Llibre vert, fol. 236 v. M. B., consta un decret en el qual establí lo següent:

Statuisse ne aliquis audiat predicare, disputare vel quandolibet improbare vel proferre in aliquam puritatis glorioissime virginis Mariae conceptionis iacturam.

(7) *Llibre dels Novells Ardis*, vol. I, p. 69. M. B.

Dissapte XIX. — Aquest dia partiren los hourats En Simon de Marimon e En Guillèm Oliver qui per part de la ciutat anaren a Saragoça al Senyor Rey pera suplicar al dit Senyor que no do treta de gra alguna persona quel trasque fora del regne.

(8) Reg. 2239, fol. 119 v.

Lo Rey. — En Miquel de Novals. Regraciam vos los XI pots de confits que ns havets trameses los quals de vostra part ha a nos donats En Johan de Tudela nostre secretari, e havem hagut plaer car ja sabets que en aquestes mars no hi naveguen naus d Alexandria; si per cas d'aventura n'i venia d'aci avant, enviats nos en, car servey nos en farets. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Micael de Novals rationali civitatis Valencie. — Dominus Rex misit signatum.

(9) Reg. 2239, fol. 115 v.

Lo Rey. — Entes havem que a supplicacio del senyor rey En Johan de bona memoria frare nostre, papa Climent de loable recordacio, vos present e instant, atorga que en temps que la ciutat de Çaragoça fos entredita, se pogues fer e celebrar offici divinal dins l'Aljafaria de la dita ciutat; e com nos plagues molt haver les bulles de la dita concessio, pregam vos e manam que optengats e hajats e a nos trametats o portets les dites bulles. E d'aço ns farets plaer e servey gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXV dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro de Berga. — Dominus Rex mandavit michi Guillelmo Ponci.

(10) Reg. 2239, fol. 119 v.

Lo Rey. — Meravellats som que jassie En Johan de Tudela secretari nostre qui no ha gayre es vengut de Valencia haia a nos dit de vostra part que seriets vengut aci ab la veronica acabada, migant lo present mes de Janer; empero no u havets fet. Per que us manam expressament que ab la dita veronica acabada vengats a nos axi com pus prestament porets; e en aço dilacio alguna no metats. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVI de Janer del any Mil. CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Guillelmo Coscolla argenterio domini Regis. — Dominus rex misit signatum.

(11) Reg. 2240, fol. 38 v.

Lo Rey. — Veguer. Manam vos spressament que façats fer crides ab certes penes per los lochs acostumats de la ciutat de Barchinona que tota terra e altres coses qui romandran o exiran de obres qui s'facen en la dita ciutat, que s'hagen aportar o gitar en la playa de la mar o fora la dita ciutat, tiren, porten e lancen aquelles en lo vall qui es apres lo mur de la ciutat on nos havem deliberat fer nostre palau per reblier aquell vall, segons que l'heu nostre En Johan Çà-Bastida obrer del dit palau, ho ordonera e administrara. E aço no mudets com nos haim deliberat que axi s'faça. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur vicario Barchinone.

(12) Reg. 2239, fol. 116.

Lo Rey. — Molt car nebó. Vostra letra reebuda continent en si .V. caps; la qual entesa, vos responem e primer al primer cap, que ns plau molt que les naus qui deuen portar los cavalls venguen pera carregar aquells a la playa de Barchinona, pero par nos que us errets en los comptes dels nolis car segons l'acord que n'haugem aci present vos, En Ffrancesch de Casasaja nos faia compte que tots los nolis pujassen a més anant de X milia florins. E parriens e creem que la errada sia per tal car vos e lo dit Ffrancesch de Casasaja feyets compte de pagar nolis a les dites naus de IIII mesos; e es nostra intenció que attéss que tantost que sien juntes en Sicilia les dites naus, se poran licenciar, los sia dat nolit tan solament de II mesos e faent aço e triant les naus menors per portar los cavalls segons informació que havem dels navilis la qual vos trametem dins la present interclusa, munten los dits nolis tan solament a XII milia florins e a menys; per que a nos par que dejats fer venir les dites naus en la playa de Barchinona e que ls accorregats en diners al menys que porets e d'aço que ls restara tenguts manera que ls sia feta dita de qualquier cambiador o mercader a pagar per tot lo mes de Juliol e que al dit cambiador o mercader sia fet peu o assignació special de la tanda de les decimes de Sent Johan del mes de Juny primer vinent. Al segon cap vos responem que ns pregam e volem que cuytets tant com vos sia possible d'haver vostres gentz d'armes e que cascuna setmana o pus soven si porets nos certifiques quants e quals homens d'armes haurets hauts e empreses e qual dia vos parra sia assignat en fer mostre en Barchinona, per manera que aquell mateix dia puxam nos assinar a la gent d'Arago a fer aqüi semblant mostra. Al terç vos responem que nos forem cuytar tant com nos sia possible fer portar lo nostre forment del nolit del qual no ns par dejats fer compte car para esser pagat la on se descarregara axi

com es acustumat als comenador de Muntso e an Johan Fferrandiç de Heredia pera portar lur forment no poden esser dats alcuns naviils si no que meten aquelles virtualles que poran en les naus on metran lur cavalls. E si per aquesta rao volran una nau gran on vejam los dits lur cavalls e virtualles, plau nos e volem que les lus donets. Al quart cap responem que veem e conexem be la necessitat de la cuya e per aquesta rao hayem ja provehit que en poder d En Ffrancesch Foix ha entorn V. milia florins e En Pujol notari de Barchinona qui se n porta sindicat bastant pera vendre censal per preu de VI. milia florins e nos qui us aturam ací VIII. m li florins pera accorrer mig sou a les gents d armes d Arago e a Anguerot de Larea e haurem compliment. Deus volent, dins breus dies a tot lo restant. Per que us pregam que a la maior cuya que porets espexets vostres fets car de res a ades no ns poriets tant servir e complaure. Al darrer cap faent mencio que l tresorer no ha trames aqui recapte de III. milia D. florins axi com devia e havia promes, responem que sta en veritat que lo dit tresorer hi ha aquells e mes anant trameses. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVIII dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus.

Fets anar al pus tot que porets a Tortosa navili sufficient pera apportar lo nostre forment que trametem en Sicilia que es II. milia salmes, per manera que s puxa tantost navegar e anar en lo dit regne. Dada axi com dessus. Guillelmus secretarius. — Dirigitur Bernardo de Capraria. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(13) Reg. 2240, fol. 42.

Lo Rey. — Deputats. Pregam vos tan affectuosament com podem e de cor que si jàmés nos desitjats servir e complaure, nos vullats trametre per qualche persona de qui puxats confiar, les dues spines que vosaltres ensamps ab altres nostres reliquies, tenets en penyora, car nos desijam haver aquelles per singular devoció que hi havem; e no ns par dejats star per l or en que les dites spines stan, com molt mes valega lo fermall que nos vos havem lexat que l or d aquelles ne les altres coses que preses ne havem e d aço de que satisfarets molt a nostra devoció nos farets singular plaer e servey lo qual en son cas e loch nos recordara be. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a .III. dies de Ffebrer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur deputatis Cathalonie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(14) Reg. 2239, fol. 120.

Lo Rey. — Frare Bernat. Vostra letra havem reebuda e havem hagut gran plaer com havets començada la obra specialment com los monges ne son cònsolats. Per que volem e us manam que ab sobiranà inteligençia entenats en continuar la dita obra tant com fer se puxa. Havem hagut plaer dels .XXV. florins que havets cobrats per rao de la decima. Aço que ns scrivets de Mossen Ffrancesch d Aranda e de Micer P. Pujol, no ns hi cal resposta. Tramettem vos per lo portador de la present dos brandons grans daurats los quals tingats a les festes a la elevació del preciosos cos de Jhesu Christ, e dos blanchs que tingats als dissaptes a la missa de Madona Sancta Maria. Los senyals que demanats, nos los farem fer e trametrem vos los decontinent. Al fet d En Berenguer Marq nos li fem tal letra que ell conexera be sa errada e li manam que d aciavant que s'guard del contrari, translat de la qual vos trametrem. D aço del agualament de la obra spatxets ho al pus breu que porets car ja volriem que fos fet. Al fet dels D. soles censals nos vos hi darem dreça al pus breu que porem; la letra dels homens de Castello ja es segellada e nos la us trametrem decontinent; trametrem vos les letres de Sent Pol e dels frares; havem hagut gran plaer de ço que ns havets fet saber de Mossen Ffrancesch d Aranda qui es stat aquí e que han donat .CC. volums de llibres a Porta-Celi. Meravellam nos molt de vos de ço que ns fets saber que mes munten aquells que tots vos altres havets, que tots quants ells han. Aço que s' toquats sobre l fet de la obra de trametre diners, no dubtets ne cessets d obrar, car nos, mijancant la gracia divinal, vos trametrem bon recapte de diners e de ço que haurets mester, car tan gran cor hi havem com vos; e axí pus que nos no y planyem los diners, no plangats de continuar la obra. Hayats nos continuament per recomanats en vostres oracions. Dada en l Aljeferia nostra de Çaragoça a VI dies de Ffebrer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur dilecto fratri Bernardo Çafabrega. — Dominus Rex misit signatam.

(15) Lletra Reyal, n.º 72.

Martinus Dei gracia Rex Aragonum Valencie Maioricarum Sardinie et Corsice Comesque Barchinone Rossillionis et Ceritanie. Ffideli nostro Petro de Torrelles in Medicina Magistro salutem et graciā. Quia non fuit sicut nec esse rationabiliter debint nostra intencio Medicos Cirurgicosque apothecarios habitantes in villis et locis comitatus de Luna qui cum suis redditibus emolumenis et juribus omnibus illustri Marie Regine Aragonum coniugi nostre carissime sunt pro camera assignata. Et etiam in loco de Biel et aliis locis dicte Regine sistentibus in Regno Aragonum intelligi seu aliquatenus comprehendendi in commisione quam vobis cum litera fecimus date Ceserauguste XVIII die Octobris nunc proxime retrolapsi ad inquirendum contra omnes et singulos Medicos Cirurgicos et apothecarios degentes in dicto regno Aragonum qui officiis seu artibus Medicine et Cirurgie u-i fuerint atque utuntur non prounte examine..... in ministrando pacientibus herbas alias be medicinas fraudes et negligencias committere non pavescunt et culpabiles debite pumendum dicimus et mandamus vobis de certa sciencia et expresse sub ire et indignacionis nostre incursu districtibus inhibend ne in inquirendo pumendo seu alias de dictis medicis cirurgisque et apothecariis in villis et locis degentibus supradictis presumatis vos intromittere ullomodo abdicantes vobis nichil horum ad cautelam potestatem omnimodam contrarium faciendi. Data sub nostro sigillo secreto Ceserauguste XV die Ffebruario anno a Nativitate Domini M.CCC.LXXXVIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(16) Reg. 2239, fol. 122.

Nos En Marti, etc. Per tenor de la present atorgam haver reebudes de vos feel nostre En Matheu de Loscos, procurador nostre en Mallorques, per ma del feel nostre En Galceran Pallares qui aquelles nos ha liurades en la nostra cambra, sis catifes grans e tres poques, les quals de manament nostre nos havets comprades e trameses. Per que manam per aquesta mateixa al Maestre rational de la nostra cort o a qualsevol altre de vos compte oydor, que tot ço que costen les dites catifes e les messions que fetes havets pera trametre a nos aquelles, vos admeta en lo compte per vos donador de diverses comissions qui per nos vos son stades fetes en Mallorques, vos restituint apoques dels preus de les catifes e messions dessus dites, segons estil de la nostra cort. En testimoni de la qual cosa la present manam esser feta e ab nostre segell secret sellada. Dada en Çaragoça a XVI dies de Ffebrer en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(17) Reg. 2239, fol. 123.

Lo Rey. — Per nos es stat deliberat e ordonat que en los florins d or qui d aqui anant se batran en les seques nostres de Barchinona e de Mallorques, sien emprentades ço es en la superficies o partida on es lo senyal de la flor, lo nom e nostre titol reyal per semblantes lletres e per semblant forma o figura que us trametem depint o figurat, dins la present; e que l altra superficies o partida on es la figura de Sent Johan, sien les lletres acostumades de posar en los altres florins de temps passat. Perque us dehim e us manam que encontinent en los ferres o motlos dels dits florins esculpsicats, entalles e figurets la forma del florí ab les lletres del nostre nom propri e titol reyal segons es dit e veurets esser contengut en la mostra que dins la present vos trametem; volents e expressament manants sots pena de perdre nostra gracia e merce, als maestres, guardes e moneders e a tots altres de les dites seques a qui s' pertanga que d aqui avant baten los dits florins ab los dits ferres o motlos qui per vos seran fets en la forma e manera dessus dites, guardantse que d aqui avant no baten ab altre motle o ferres en neguna manera. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXV. dies de Ffebrer del any M.CCC.XC.VIII. Rex

Martinus. — Dirigitur an Romeu Deç Feu mestre del entayll de les nostres seques de Barchinona e de Mallorques. — Berengarius de Busquets mandato domini Regis ad relacionem qui cam vidit.

(18) Reg. 2239, fol. 122 v.

Lo Rey. — Promens. Desiguants que aquesta armada que s fa de nostra licencia e voler contra infels enemichs de la creu per la ciutat de Valencia e per aquexa ciutat de Mallorques e per altres de nostra senyoria sia regida per certa persona qui sia capita per la qual la dita armada prosper e sia notablement governada, confiants plenerament per experiencia, la qual es maestra de les coses, del noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Huc de Santa Pau, havem scrit als jurats e promens de la ciutat de Valencia pregantlos que vullen elegir en capita, lo dit Mossen Huc. E creem fermament que ho faran axi per complaurens a nos, com per lo profit e benaventur de la dita armada. E com en aquesta eleccio sia necessari vostre assentiment, pregam vos affectuosamente que havente consideracio a les dites coses, vullats esser una cosa en la dita eleccio ensembs ab la dita ciutat de Valencia; e sera cosa de la qual nos farets agradable servir lo qual vos grahirem molt. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Ffebrer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur juratis et probis hominibus civitatis Maioricarum. Fuit expedita similis litera sub eisdem data et signo que dirigitur consulibus ville Perpiniani. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(19) Reg. 2140, fol. 57 v.

Lo Rey. — Ffrare Bernat. Vostra letra havem reebuda a la qual nos haguerem la respost si no fos que som stats caucom distresiats en nostra persona, mas com ara, merce de nostre Senyor, siam restituits a bona sanitat, responem vos que us trametem .D. florins per lo nostre alcadi de regne de Valencia, per manera que si los .M. florins que us en porta l'altre jorn no basten a la obra, que ls hi convertiscats o si us parra que n compreys censals e per res no stats de obrar, car migancant l ajuda de Deu e nostra affeccio cordial, no us falira per res diners. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a .XXVIII. dies de Ffebrer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus.

Item vos trametem per lo dit alcadi una somo (1) Johanna e .XII. pastiços de salmo. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(20) Reg. 2240, fol. 58.

En Marti per la gracia de Deu rey d Arago etc. Als religios amat e feels consellers e capella maior de la nostra capella Micer Bernat Dalmau e En Ramon Torrelles, cambrer nostre e a cascu d els, salut e dileccio. Per tal car som certs que ls deputats de Cathalunya qui de nos tenen penyora certes reliquies joyes e altres coses nostres qui foren de la capella del senyor rey En Johan, frare nostre de bona memoria, nos trametran dues spines qui son entre aquells de la corona de Jhesu Christ, e una pinta de la Verge Madona Sancta Maria e lo bras de Sent Jordi, les quals desijam haver fort per sobiran devocio que y havem, vos dehim comanam e manam de certa sciencia e expressament que anants personalment e: la ciutat de Barchinona, demanets prengats e haitats per nos e en nom nostre dels dits deputats, les dites dues spines o mes si mes n i ha e la pinta e el bras demunt dits; de les quals vosaltres e cascuns de vos los puxats fer e fermar e per nos e en nom nostre apoca e apoques fins absolucions e definicions ab totes clausules necessaries axi largament e bastant com fer se puxa e los dits deputats volran e nos poriem fer si personalment hi erem; car nos ab la present havent les dites spines e pinta e bras per reebudes tantost que sien en poder vostre, loam e approvam les dites apoques absolucions e definicions ne volem ans expressament inhibim que de o per aquella per nos o nostres svarhidors (?) no ls puxa esser feta d aci avant alguna questio o demanda. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a IIII dies Març en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

El mateix jorn el Rey escrivia al veguer de Cervera:

Reg. 2240, fol. 60 v.

Lo Rey. — Veguer. Sapiats que En Galceran d Ulyua, lo qual deya que ere vengut aci denant nos en nom seu propri e axi com a procurador d En Ramon d Ulyua, pare, e d En Berenguer d Ulyua frare seus e d En Huguet e d En Berenguer de Copons, se n es anat sens licencia e sabuda nostra; e per tal com havem entes que tots los sobredits entren, ixen e estan en la vila de Cervera contra forma de les provisions per nos sobre aço fetes, e entenem que vos ho permetets creent que lo dit Galceran haia fermat lo compromis lo qual han ja fermat tots los de la part del bando dels Cireres, o lurs procuradors la qual cosa no ha feta ans se n es anat per la forma dessus dita. Per ço volem e us manam ab la maior expressio que podem que no permetats ne consintats que los sobre dits Galceran d Ulyua ne altres de sa part de cavall ne de peu, estiguen entren ne habiten en la dita vila, entro que hainen fermat lo dit compromis segons forma de les provisions per nos fetes e a vos trameses. E guardats vos que per vos no sia fet lo contrari car siats cert que nos tenim a cor lo dit fet, que pus lo havem començat vinga a bona perfeccio, e la dita vila romanga en pau e en tranquillitat; en l altre manera seria imputat a vos e a vostres bens. Manam vos a vos noresmenys que una letra que trametem a Mossen Bernat de Borxadors sobre los dits affers, li trametats encontinent per un vostre missatge lo qual vos faça relacio de la presentacio per tal que ignorancia no puxa esser allegada. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a .V. dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Bernardo Deç Palau, domicello vicario et baileu ville Cervarie. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(21) Reg. 2240, fol. 59 v.

El Rey. — Como nos queramos recobrar un nuestro falcon que nos havedes tomado pocos dias ha, mandamos vos como mas expressament podemos dius encorrimiento de nuestra ira, que dito falcon nos embiedes luego por el portador de la present, el qual vos trametemos per questa razon; e por res no y haya falla si deseades vuestro bien venir. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a .V. dies de Març del any mil CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur hostalerio capelle sancte Lucie de Pina. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

Reg. 2240, fol. 60.

Lo Rey. — Honrat abbat. Entes havem que homens del vostre abbadiat han portades victualles e refreshments e donat concell favor e ajuda a companys e homens dels lochs del vezcomtat olim de Castellbo, rebels e publichs enemichs nostres, de la qual cosa si axis es, havem haud gran desplaer com torn en gran nostre desserver; per la qual rao vos trametem informat sobre aço largament de nostra intencio l amat conseller e capella nostre N Arnau Graner, canonge e sagrista de la seu

(1) Vé de Soma, membrana, Glos, Graec, Lat.... liber, membrana, o bé de Sagma, Salma, Sauma, sagmarius, Salmarius sommarius, summarius, etc., voces unius ejusdemque originis.—Du Cange, Glossarium, vcl. VI, p. 50.

Sauma yini, inquit Broilius, ea est quam appensis ad latera yasis, vulgo Barres nuncupatis, equus ferre solet. Et apud Cenomanos dicitur esse unius, etc., go, pintarum cum semisextarido; quatuorque summas prægrande vas vinarium, ab eis Pipe appellatum, ac tot pintas quot sunt in anno dies contineus. Ibidem, p. 54.

Saumada de palla trobe ser lo mateix que xavega de palla, perque aixi se conte en una capbreuació de casa den Civila de Vilablareix,... en poder de Gaspar Barrot quondam notari de Gerona a 14 de febrer de 1541. — De Onofre Caxas. — Notabilium rerum diversarum, p. 177 v. — Aquesta nota la dech al Sr. Botet y Sisó.

d'Urgell, manants a vos que creegats lo dit Arnau de tot ço que us dira de nostra part sobre l dit fet axi com si vos ho dehiem. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a V. dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur abbatii de la Serra. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(22) Procés de Corts, Reg. 10, fol. 2, segona foliació.

En nombre de Dios a todos sea manifesto. Que dia sabbado que se contaba a seys dias del mes de Março en el anyo de la nativitat de nuestro senyor Jhesu Christo MCCC.XC. huyto. El muyt alto e molt e muyt excellent princep e poderoso senyor el senyor don Martin por la gracia de Dios Rey d Aragon de Valencia de Mallorques de Çardenya de Corsega e conte de Barchinona de Rosellon e de Cerdanya, personalment constituido en la ciutat de Çaragoça, el dito senyor Rey por certas razones publica utilitat e serveyo de la cosa publica del regno d Aragon e de los habitantes en aquell concernientes, e entre otras por tal que quiso que por los habitantes en el regno d Aragon fuese prestado e feyt al dito senyor jurament de fieldat a ell devido assin como a Rey e princep suo natural. E encara que por los del dito regno fuese jurado encontinent por senyor el muyt excellent e poderoso senyor el senyor don Martin por la gracia de Dios Rey de Sicilia e Duch de Athenas e de Neopatria, primogenito del dito senyor, e apres dias del dito senyor don Martin Rey d Aragon, en Rey e por Rey d ellos natural, e otras cosas fazederas concernientes servicio de la sua corona reyal e proveyto de la cosa publica de su regno e de los habitantes en aquell, mando e ordono clamar e ajustar Cortes generales a los del dito regno d Aragon al XI.º dia del mes d Abril primero vinient atorgando e enviando sus letras citatorias por a los prelados personas ecclesiasticas, religiosos, richos hombres, mesnaderos, cavalleros, scuderos, ciudades villas e villeros del dito regno jus la forma seguent:

Prelatis et personis religiosis.

Martinus Dei gratia Rex Aragonum Valencie Maiorice Sardinie et Corsice, Comesque Barchinona Rossilionis et Ceritaniae. Reverendo in Christo patri Garsie divina providencia Archiepiscopo Cesarauguste, salutem et dilectionem. Quia nos certis causis publicam utilitatem regni Aragone concernentibus Curia generale in hac civitate Cesarauguste celebrare intendimus ad quam incipiendam undecimam diem instantis mensis Aprilis duximus assignandam. Et velimus inter alia que utilitatem et quietem tocius generali dicti regni et incolarum eiusdem concernent quod per vos et alios dicti regni prestetur et fiat nobis fidelitatis debitum juramentum quodque juretur per vos et alios de regno predicto in dominum statim et in Regem Aragonum et successorem nostrum post dies tamen nostros illustris Martinus primogenitus noster carissimus Rex Siclie et Ducatum Athenarum et Neopatrie dux. Ideo vos requirimus et monemus quatenus ad huiusmodi juramentum prestandum inter alia in dicta curia agenda dictis die et loco totaliter intersitis. Datum Cesarauguste sexta die Marcii anno a nativitate Domini M'CCC.XC octavo. Rex Martinus.

Segueixen les lletres citatorias als qui devien concorre a les dites Corts.

(23) Reg. 2240, fol. 66 v.

Lo Rey. — Promens. Ja sabets com certes ciutats o universitats de nostra senyoria entre les altres la ciutat de Valencia, ab licencia e voler nostre armen cert nombre de galees e de fustes contra infels moros de Barberia enemichs de la creu; e com haian entes que vosaltres semblantment per reverencia de nostre Senyor Deu e honor nostra, volets aiudar e armar en la dita armada, loants vostre bon e sant voler e intenció que mostrats segons vehem en aquests affers, pregam vos affectuosament que ho vullats continuar e armar aquelles mes fustes de rem que porets de manera que en lo merit divinal e honor del mon siats ab los altres participants. E sera cosa de la qual nos farets servey molt agradable. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur procuratoribus et probis hominibus civitatis Dertuse. — Dominus Rex misit signatam.

Consemblant lletra fou tramesa als de Tarragona y als de Menorca y a altres ciutats y viles. En aquest temps se feyen los darrers y més febrosos preparatius pera enllestar l'esquadra trametedora al rey de Sicilia l'infant En Martí pera son socors y ajuda; per qual motiu son abundosos los documents qui fan referencia a la dita esquadra.

(24) Reg. 2240, fol. 69 v.

Lo Rey. — Veguer. Segons per relacio de personnes fidedignes havem entes N Esteve Salvador qui en vostre poder es pres per moltes rahons, e entre les altres per un fermall e un xapellet nostres qui li foren tramesos de Sicilia a Barchinona per Michalet de la Torra qui sobre aquell nos havia prestats alguns diners, lonch temps ha passat ha venut e transportat lo dit xapellet e ara de nou lo dit fermall. On com nos vullam los dits xapellet e fermall cobrar satisfact en ço qui es degut sobre aquells, manam vos expressament e de certa sciencia que vista la present, facats fer de manifest al dit Steva lo dit fermall e si no volra o nopora lo dit N Esteve manifestar lo dit fermall, que ab veu de crida publica manets de part nostra imposants penes e en altre manera a tot hom qui sapia on es o l'hage o l tenga en comanda o en penyora o en altre manera lo dit fermall, que aquell haien a manifestar en poder vostre dins terme convenient. E com aquell sia manifestat, aquell emparats e sequestrets, en manera que satisfet per nos en ço qui degut es sobre les dites penyores, puxam aquelles cobrar. En l'endemig empro tro altre manament haiats de nos, volem e us manam que l dit N Esteve tingats pres e ben guardat, sino certificam vos que la sua fuya seria imputada a vos e vostres bens. E de tot ço que farets e trobarets sobre les dites coses, decontinent per vostres letres siam certificats afi que sobre aquelles puxam provehir segons lo fet requerra. Dada en Çaragoça sots no tre segell secret a XVI de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Vicario Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(25) Reg. 2240, fol. 69.

Lo Rey. — Per alguns affers nos havem licenciats Mossen Albert Puchalm nostre camerlench, e En Johan de Sent Feliu, sobrecoch de nostra cara companyona la Reyna, que una vegada, dues e moltes puxen entrar a parlar ab lo comte d Empuries abdos ensemeps, e no res que si ls dits Mossen Albert e Johan ho tenran per bo hi entren aximatex a parlar En Johan Simon e En Ramon Roger e qualsevol d ells; pero que tota vegada que vos hi entrevingatse ojats lurs parlaments. Part aço, nos plau e volem que lexets scriure lo dit comte a nos e a la dita reyna e a don Johan e a don Pedro fills del dit comte quan scriure volra, mas que vos vejats e lijats les letres per ço que n siats apercebuts; e si los dits fills al comte venen aqui que abdos ensemeps e no la .I. sens l'altre los lexets entrar al dit pare lur e parlar ab ell tantes veus com parlar hi volran entro que s'sien avenguts; empero siats en tot present cascuna vegada. E siats be avisat que per alguna de les dites entrades e parlaments no oblidets de ben guardar lo castell ne l dit comte segons que s pertany. Dada en Saragoça sots nostre segell secret a XXI de Març del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco de Montebovino, domicello, castellano Castri veteris de Rosans vel ejus locum tenenti. — Dominus Rex mandavit mihi Petro de Beviure.

(26) Reg. 2240, fol. 72.

Lo Rey. — Nos havem certes letres dels catius christians qui son en poder del rey de Tunç que si nos trametem al dit rey alguna notable persona, ell deliurara tots los catius christians que te de nostra nacio, hoc encara ço qui es pus gracios nos trametra les sanctes Eucaristies que los moros infels se'n portaren l'any passat de regne de Valencia. Com haian deliberat

trametre hi los nobles e amats nostres mossen Pere de Queralt, l'ardiacha de Tortosa e lo rector de Torralba prevera ab una custodia pera cobrar e haver les sanctes Eucaristies dessus dites, pregam vos tan affectuosament com podem e encarregam que per reverencia de nostre Senyor e honor nostra treballs tant com puxats, que haiats una nau qui puxa portar a Tunís per la dita rao los demunt nomenats, e si per res es possible que no ns hage res a costar. E parrie us si pogues servar be manera si per l'estol haviets bon compliment de nau lexant ne anar alcuna de aquelles que mester no haguessets donant entenent al patro que per fer lo dit viatge lexariets anar la nau que no fos tengula anar en lo passatge de Sicilia e en altre manera hi servets totes aquelles millors e mes savies maneres que us pareguet, car nos ho remetem tot a vostra industriosa saviesa. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. E d'açò havem parlat pus largament ab Messen Bernat de Cabrera qui us ho dira estesament. Dada axi com dessus, Guillelmus secretarius. — Dirigitur Francisco de Casasaja. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(27) Reg. 3095, fol. 93 v. M. R.

Item done an P. de Galve qui porta l'asta de la bandera davant lo senyor Rey los quals li eren deguts ab albara de scriva de racio scrit en Saragoça lo darrer dia de Març del any M.CCC.XC.VIII. per raho de sa quitació segons que s'conte en lo dit albara que cobre.... XC. florins barchinones.

(28) En els Registres dels comptes del Tresorer general en l'Arxiu del Mestre Racional, se troben innombrables documents d'aquesta data, en la qual lo Rey feya 'ls manaments a son escrivà de ració de pagament a sos servents. En l'impossibilitat de transcriurels tots ací, n'esmentarem qualcuns:

Reg. 1942, fol. 80. M. R.

Item done an Guillem Salvatge, illuminador de ploma de la casa del senyor Rey, los quals lo dit senyor li mana donar ab albara de scriva de Racio scrit en Saragoça primer dia del mes d'Abril del any M.CCC.XC.VIII. per son vestir del dit any segons que n'lo dit albara se conta que cobre.... CL sol. barch.

Reg. 1942, fol. 87. M. R.

Item done an Gonçalvo Daycoça qui talla denant lo senyor Rey, los quals li eren deguts ab albara de scriva de Racio scrit en Saragoça primer dia del mes d'Abril del any M.CCC.XC.VIII. per raho de son vestir del dit any, segons que s'conte en lo dit albara que cobre.... CCCLX sol. barch.

Reg. 1942, fol. 88. M. R.

Item done a Maestre Luys metge de sirurgia, los quals lo senyor Rey, ab albara de scriva de Racio scrit en Saragoça primer dia del mes d'Abril del any M.CCC.XC.VIII. li mana donar graciosament per son vestir del dit any, segons que s'conte en lo dit albara que cobre.... CCC sol. barch.

Reg. 1942, fol. 89. M. R.

Item done an Bernat Dez-Pla ajudant de Museu de casa del senyor Rey, los quals lo dit senyor li mana donar ab albara de scriva de Ració scrit en Saragoça primer dia del mes d'Abril del any M.CCC.XC.VIII. per son vestir del dit any, segons que s'conte en lo dit albara que cobre.... LXXX. sol. barch.

Reg. 2239, fol. 138.

Lo Rey. — Battie. Nos havem en nostre plen consell solemnament deliberat de reembre e reintegrar çò de nostre patrimoni reyal que d'aquell segons que havem vist per nostres predecessors es stat alienat e totalment dissipat en tots nostres regnes e terres e en açò donar tota aquella cura e diligència que puxam; e per aquesta rao trame tem aquí lo feel de la nostra tresoreria En Guillem Ferrer lo qual havem deputat e fet procurador nostre a entendre en la dita reemço e reintegració del dit patrimoni informat plenerament de nostra intenció. Per que us mānam que a tot çò que l'dit Guillem Ferrer vos dira de part nostra sobre los dits affers donets plenera fe e creença axi com si nos personalment vos ho debiem, e allo complits per obra si designats nostre profit e honor. Dada en Saragoça sots nostre segell secret primer dia d'Abril del any de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur baile generali regni Valencie. — Similis litera fuit missa Bernardo de Podio baiulo Xative. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(29) Reg. 2240, fol. 75 v.

Lo Rey. — Deputats. Per letres dels jurats de la ciutat de Valencia havem sabut que vosaltres no volets o duptats prestar los la galea reyal appellada Sent Johan Evangelista per servey de la armada per divinal voler empresa, e en gran part avençada per la dita ciutat contra los enemichs de la fe, e en dura e greu venjança d'ells qui axi com es massi notori en l'any passat discorrenz poderosament nostres mars ab fustes de remes armades han preses e barrejats lochs maritims e fetes preses en aquells e portades ab fi que tornen en offensio del nostre Salvador, menyspreu scarn e vituperi nostre; e en dubtar o no voler fer lo dit prestech vos mouen e allegatz que per çò car la dita galea fon feta pera nostra persona e aquella ha recep-tada e portada victoriósament en lo regne de Sicilia e d'aça tornada gloriósamente, e creets e pensats altres indignes de esser portats per aquella la qual en si ha receptada tenguda e salvament portada nostra reyal persona segons que en les letres dels dits jurats sobre açò a nos fetes, es largament contengut. E ja ssia nos conejam e vejam vostre proposit sobre açò procehir d'alt coratge e d'immensitat de pensa, empero haut guard que aquesta benaventurada empresa se fa principalment pera recobrar lo sobiran Redemptor e pera sa sobiran gloria e lahor e pera nostra reverència e honor no volents guardar en semblant cas essència o dignitat de personnes, havem deliberat e volem que la dita galea qui axi com es dit ha servit a nostra persona servessa axi com servira si li plau pera sa incomprendible humilitat e bonea, a tornar deça en poder de sos feels excellents aquell lo qual elegi en la virginal claustra venir per nostra reemço. Per que us pregam affectuosament e volem que per tan excellent misteri a servir la dita galea prestets aquella als jurats demunt dits ab veles, arbres, entenes, remes, armes, exarcies correus e altres apparellaments e forniments de la dita galea; hoc encara totes altres armes, exarcies e forniments de galees que tingats o sien en vostre poder soberchs havents per cert que d'açò servirets altament a nostre Senyor Deu e farets a nos plaer e servey gran e a la dita armada ajutori e bon sforç. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a II dies d'Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Deputatis Catalonie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(30) Reg. 2239, fol. 134.

Lo Rey. — Molt car cosi. Vostra letra havem reebuda e responem vos què haguerem plaer gran que vos fosses en tal esser de vostra persona que poguessedes venir sens affany. E per çò car es necessari en tot cas que vos hic siatis, per tal car ab lo marques ensembs sots procurador de nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia, havem prorrogada la cort a XXI. dia del present mes d'Abril. Per que us pregam tan affectuosament com podem que en tot cas hic siatis la dita jornada la qual axi com dit es havem prorrogada pera que vos hi puxats esser. E en açò per res no metats falta. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII dies d'Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Comiti Urgelli. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(31) Reg. 2240, fol. 78.

Lo Rey. — Molt car oncle. Vostra letra havem reebuda, e responem vos que no volem per res com no us calega ne sia necessari anar vos en en lo comitat de Ribagorça, car nos provehirem axi com se pertany en lo debat qui es entre vos e En Bernat Galceran de Pinos tantost que vos siats aci. Perque deçrats vostr: cami e venits a nos decontinent com, axi com vos havem fet saber, siats procurador de nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia, e per tal que vos hic pugats esser a la jornada que nos proposarem en la cort, havem aquella prorrogada al XXI dia del present mes d Abril. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a IX dies d Abril de l'any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Marchioni Villene. — Dominus R: x mandavit mihi Guillermo Poncii.

(32) Reg. 2240, fol. 83 v.

Lo Rey. — Molt car nebó. Vostra letra havem reebuda notificant nos la mort del conte vostre pare que Deus haia, la qual avans de la recepció de la dita letra, haviem sabuda; e havem ne agut desplaer. Quant es al fet que ns suplicau que us haim per recomanat, nos ho tenim per dit car lo deute hi es tal que ho devem fer sense suplicacio vostra. Al als contengut en la dita vostra letra sobre l liurament del cors del dit comte, plau a nos e volem e de fet scrivim an Ffrancesch de Muntbuy qui deia decontinent liurar lo cors del dit vostre pare e que sia portat a Barchinona lla on s es lexat. Empero que siats primerament en segur que no sia emperat a instancia dels creedors com gran desonor se seguiria a vos principalm ent e apres a nos; e en aquest cas volem que sia portat a frares preicadors de Castello d Empuries e alli acomanat, e ab aço sera provehit al fet de les dites empars. Quant es al derrer cap en la dita vostra letra contengut que nos vullam donar loch que l dit comte sia per justicia portat de sa ignocencia en sa mort de ço que era stat inculpat en sa vida puys ell vivent no s es pogut fer, som contents e ns plau donar hi tot aquell loch que puxam per justicia e que dels merits o demerits del dit comte sia conegut, e sab Deus que haurem mes plaer que a aquell puxam sa fama per justicia restituir, e absolle l de sa ignocencia en sa mort que no condempnar aquell. E volem e us manam que feta per vos la sepultura del dit comte vingats a nos decontinent. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVIII dies d Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro d Empuries. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(33) Reg. 2239, fol. 139 v.

Lo Rey. — En Coscolla. Meravellats som fort, e digne sots de gran reprehensió de la vostra longa triga e mes musa importable que hayets donada en enviar nos la veronica que us havem manada fer, ab la qual esplegada del tot en lo mes de Febrer prop passat segons digue a nos En Johan de Tudela secretari nostre de vostra part. Per que us manam que de continent per lo dit nostre secretari nos trametats la dita veronica; e pus dubtats de marca podets venir ab ella segurament. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXI dies d Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus.

Part aço vos manam que ns apportets e ns trametats los nostres segells que tenits, com aquells haim molt necessaris. — Dirigitur Bartholomeo Coscolla argenterio civitatis Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(34) Reg. 2239, fol. 141.

Lo Rey. — Mossen Pere. Axi com sabets Mossen Huc de Santa Pau es passat d esta vida, e es romas hereu de tota la heretat de Santa Pau, Mossen Galceran de Santa Pau. E com nos per tal nos par que vingua be, haim deliberat e vullam que sia fet matrimoni entre lo dit Mossen Galceran e Na Elenor vostra sòr, pregam vos affectuosament e volem que si us par lo matrimoni faedor avans de vostre recullir, nos ne scrivats vostra intencio e voler; e lexets procuracio e poder a alguna persona en e sobre tot ço que vos hiaias a fer vers la dita vostra germana, per ço que li pertany e ha en e sobre vostres bens; car nos en lo fina del dit matrimoni guardarem vers vos e vostre heretatge, vostre be avenir e conservacio de vostra heretat. E d aço podets star en segur. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII dies d Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur nobili Petro de Queralt. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(35) Reg. 2240, fol. 86 v.

Lo Rey. — Vescomte. Sabut havem per letres dels jurats de Valencia e dels patrons e de les galees de la armada qui santament es començada e s continua en la ciutat de Valencia e altres parts de nostra senyoria, que us han elet en capita fiaidor e rector lur e de la dita armada, e vos havets acceptada lur capitania; e com les dites eleccio e acceptacio nos sien stades e sian molt plascents e agradables, pregam vos affectuosament e volem que spatxets tant com puxats vostres affers, per tal que per vos la dita armada no puxa laguar un jorn con lo temps no u requira. E nos per favor vostre havem vos atorgada la galea nostra reyal ab la qual lo senyor rey En Johan de bona memoria frare nostre passa en Mallorques, ab veles, arbres, entenes, remes e tots apparellaments e correus d aquella, segons veurets en una letra que us trametem ensembs ab la present la qual se endreça an Bartholomeu Sala, daraçaner de la nostra daraçana de Barchinona, qui aquella us liurara de present; e noresmenys havem fet guiatge allongament e sobreschiment a vos e a vostres homens e a aquells qui ab vos iran en la dita armada segons pores veure en la letra que us deu trametre En Guillem Pong nostre feel secretari qui de vostres affers ha pres carrech molt cuerosament. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXV dies d Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur vicecomiti de Rupebertino. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2240, fol. 87.

En Martí per la gracia de Deu, etc. — Al feel daraçaner de la nostra daraçana de Barchinona En Bartholomeu Sala, salut e gracia. Per tal car havem atorgada prestar la nostra galea reyal ab la qual lo senyor rey En Johan de bona memoria nostre frare, passa en Mallorques, al noble e amat conseller nostre Mossen Jofre vescomte de Rocaberti, lo qual es capita ductor e guiaidor de la armada qui santament se s començada e s continua en la ciutat de Valencia e altres parts de nostra senyoria contra los infels et enemichs de la fe, e altres nostres enemichs rebetes, vos manam expressament e de certa sciencia que encontinent liurets al dit vescomte o a qui la us demanarà per part sua, la demunt dita galea ab arbres e entenes veles, remes, armes, exarcies cortens e apparellaments d aquella. E en lo liurament cobrants la present ab apocha, car nos ab questa mateixa manam al mestre racional de la nostra cort e a altre qualsevol a qui s pertangua, que la dita galea ab arbres entenes veles remes exarcies correus e altres apparellaments damunt dits, vos desnotei en tal forma que per aquelles daquianant questio o dupte alcu no us sia o puxa esser fet, vos restituint la present et la apocha damunt dites. E guardats vos que aço no laguiets o mudets, com nos vullam de certa sciencia que axi s façan. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXV dies d Abril en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2240, fol. 88.

Nos En Martí etc. — Sabents que los patrons e altres perçoners en la armada qui santament es stada començada e s continua en la ciutat de Valencia e altres parts marítimes de nostra senyoria informats plenerament de la strenuitat baronivol e virtuosa abtesa de vos noble e amat conseller nostre Mossen Jofre vescomte de Rocaberti, per lo poder per nos a ells donat de elegir constituir e posar capita, han elet triat e ordenat vos en capita regidor ductor e governador lur de la dita armada e de tots aquells e sengles qui en aquella iran, segons que n som clarament certificats per letres dels amats e feels nostres los jurats de la ciutat de Valencia e dels patrons encara de la dita armada. E com sia molt necessari per bon regiment con-

servacio e benaventir de la dita armada e dels qui iran en aquella, vos sia dat poder auctoritat e loch d exercir en e sobre aquells e cascun d aquells tota jurisdicció criminal e civil e altre qualsevol, per ço ab tenor de la present loants aprovants ratificants e confirmants la eleccio per los demunt dits feta de vos dit capita axi com a salutifera profitosa e bona, nos plau atorgar e volem que vos dit vescomte siats capita, ductor, guiaidor e regidor de la dita armada e de tots sengles qui iran en aquella de qualsevol ley stament o condicio sien, e haiaats e exerciscats axi en mar com en terra en e sobre aquells e lurs bens servidores e companyes tota jurisdicció criminal e civil e altre qualsevol qui anomenar se puga e que capitans ductors guiaidores e regidors de semblants armades han acostumada exercir e haver. Axí mateix, coneigats e conexos pugats de totes questions controversies e debats qui per raho de la dita armada seran o poran esser per qualsevol manera entre los patrons armadors e altres qualsevol de la dita armada o en aquelles si ben vist vos sera, ordenar e deputar conexedors o jutges o aquelles questions controversies e debats si pus expedient e profitos vos parra levar de carrera decisir o determinar en aquella forma e manera que Deus vos administrara e a vostra industriosa saviesa mils parega. E nos ab la present manam a tots e sengles patrons, homens d armes, comits, sotacomits, companyons, homens de rein e altres qualsevol de qualque stament o condicio sien qui en la dita armada iran o seran sots la fe e naturalesa a que ns son obligats e tenguts e en altre manera com pus streitament podem, que tant com la dita armada durará e apres tro haia desarmat, haien, vos dit vescomte, per capita guiaidor ductor e regidor lur e a vos e a vostres manaments e ordinacions obeesquen axi com farien a nos si personalment hi erem. Car nos ab questa matexa en e sobre totes les dites coses e altres emergents e dependents d aquelles vos fem mer executor ab tota plenera jurisdicció e conexió e us donam plen poder e us comanam plenamente nostres veus. En testimoni de la qual cosa manam la present esser feta e ab nostre segell secret segellada. Dada en Çaragoça a XXV dies d Abril en I any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2240, fol. 87.

En Marti etc. — Als amats e feels tots e sengles officials nostres onsevol constituits presents e sdevenidors e a lurs loch-tinents, salut e dileccio. Com lo noble e amat conseller nostre Mossen Jofre vescomte de Rocaberti sia stat constituit posat e elet en capita regidor e ductor de la armada qui sanctament es començada e s continua a gran cuya en la ciutat de Valencia e en altres parts de nostra senyoria contra los infeels enemichs de la fe, per ço en favor de la dita armada havem guiauts e assegurats e ab tenor de la present guiam e asseguram en nostra bona fe reyal lo dit vescomte e tots aquells qui s'acordaran e iran en la dita armada, de tots e qualsevol crims excesses e delictes que hagen comeses en qualsevol parts o de que sien o puxen esser inculpats fins al dia de huy, exceptat que no sien bares, traydors, heretges, ladres, sodomites, falsadors de moneda, trencadors de camins e que no hajen comes crim de lesa magestat ne sien stats a les concitacions e avalots qui s'son seguits e fets en la ciutat de Çaragoça. Elongam encara lo dit noble e tots aquells qui ab ell, segons dit es, iran en la dita armada e cascun d ells e lurs mullers, deutors e fermances ab ells e per ells axi principalment com per qualsevol manera ensembs o departidament obligats, totes penes e usures cessants, de tots e qualsevol deutes per aquells deguts axi a christians com a juheus e sarrahins per qualsevol manera. Exceptats censals morts, violaris e comandes veres, declarants que n'los dits guiatge e allongament sien enteses o compreses tots aquells qui per qualsevol crims e excesses o deutes tenen o tindran d aci avant sots manleutes o axi com a carcellers aquells qui s'acordaran e iran ab lo dit noble segons dit es ab que no ls tinguen per ocasio dels crims o deutes per nos dessus exceptats. E noresmenys volem que sia sobresegut en tots e sengles plets processos execucions e enantaments civils e criminals e encara arbitrais tocants en qualsevol manera lo dit noble e altres qui s'acordaran e iran en la dita armada e encara deutors e fermances ab ells e per ells obligats segons dit es los quals guiatge allongament e sobresechiment volem que duren per dos dies apres que los dessus dits seran entrats per accordarse en qualsevol ciutats viles e lochs reyals e s'seran acordats e d alli avant durant la dita armada e apres que d aquella sien tornats per hun any continuament seguent. Per que a vosaltres e a cascun de vos dehim e manam expressament e de certa sciencia sots incorrimient de la nostra ira e indignacio, que ls dit guiatge elongament e sobresechiment tingats e observats e tenir e observar façats al dit noble Mossen Jofre e a tots aquells qui ab ell iran en la dita armada e fermances d aquells e bens lurs sots la forma dessus dita e no y contrevingats per alcuna rao ans aquells publiclets e publicar façats aytantes vegades com requests ne serets. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a .XXV. dies d Abril en I any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(36) Procés de Corts, Reg. 10, fol. 16, segona foliació.

Apres de aquesto el dito dia lunes que se contava a XXIX del dito mes d Abril del dito anyo al qual la celebracion de las Cortes sobreditas por lo dito senyor Rey fue assignada. En la ysgleya de la Seu de la ciutat de Çaragoça. El sobredito senyor Rey don Martin por la gracia de Dios Rey d Aragon de Valencia de Mallorques de Cerdanya e de Corsica e Comte de Barchinona de Rossellon e de Cerdanya, personalment constituido en aquella e estando el dito senyor en su solio e cadira reyal delant l'altar maior de la dita Seu e present el molt honorable e circumspecto baron don Johan Eximenez Cerdan, cavallero consellero del dito senyor Rey e justicia d Aragon e Jutge en las ditas Cortes e encara present en aquellas el honrado e discreto don Ffernando Eximenez de Galloç savio en dreyto e procurador fiscal del dito senyor perexeron por los quattro braços del dito regno d Aragon los que se siguen yes assaber:

Aci segueix llonga llista dels concorrents. El Rey Martí adreçà a sos sotsmeses un discurs lo tema del qual era: «Hec est victoria que vincit mundum fides vestra». En ell cita exemples de Samsó, de Nabuchodonosor, de David, etc., pera demostrar que la victoria no es en la fortalesa corporal ni en la riquesa temporal aytampoch en multitud de gent cordial, anch be se troba en aquells qui han véritable fe y cor lleal, lo qual se troba en ells los aragoneses; per axò los aragoneses han hautes sempre tres condicions, ço es: gran liberalitat en fer dons a lurs reys, gran animositat en les guerres per les quals no han planyuts jamay llers cossos y personnes, y gran humilitat car — diu lo rey — «si vassallos ha en el mundo que sean humiles a su senyor que si sos vos otros, car no es constrenydos por senyoria tiranica antes ço es muyt franchos e libertados de muytas franquezas e libertades». Per tant qu'ell los ha aplegats en aqueixes Corts pera qu'ells li facin jurament de fealtat com a Rey y senyor llur y segonament pera que vullan jurar son primogenit el rey de Sicilia per llur senyor de present y apres de la mort d'ell com a llur rey.

(37) Reg. 3674, numeració provisional. M. R.

Sots aquesta signatura se comprehen dos fragments de llibre de Scrivà de Ració. L'un comprèn del jorn 3 Maig 1398 al 12 Febrer 1399; l'altre, del 26 Maig al 31 Desembre 1401.

Divendres a III dies del mes de Maig lo senyor Rey en Saragoça.

Disabte a III dies del dit mes lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia vench per servir en Marian Janer, Raboster.

Dicmenga a V dies del dit mes lo senyor Rey en Saragoça.

Dilluns a VI dies del dit mes de Maig lo senyor Rey en Saragoça.
 Dimarts a VII dies del dit mes de Maig lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia vench servir la cort P. Borras, porter.
 Dimecres a VIII dies del dit mes de Maig lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen les dates en igual forma, referintse sempre a l'estada del Rey a Saragoça, fins al dia 31 del mateix mes.

(38) Reg. 2240, fol. 92.

Lo Rey. — Jassia temps ha nos respondents a una consultoria vostra vos manassem per nostra letra que l'arrest en lo qual havets mes En Galceran Marquet ciutada de Barchinona menor de dies e sos amichs e valedors tinguessets e servissets no mudant hi alguna cosa pero per certes causes justes e rahonables volem e a vos dehim e manem expressament e de certa sciencia que l'dit arrest si, pero als Concellers de Barchinona ab los quals volem que sobre aço communiquets e no en altra manera, sera vist faedor ampliets sots les penes e seguretats ja fetes o altres semblants novellament faedores en la forma seguent ço es: que donets e assignets als dits Galceran Marquet amichs e valedors seus tot lo carrer Ample tro a frares menors inclusive axi com ja 1 an e mes anant que ixent del carrer Ample puxen entrar en lo carrer de la Payeria hon solien esser los cambis e qui passen devant la carniceria puxen entrar en lo sementeri e en la esgleya de Madona Sancta Maria de la Mar e que per los dits sementeri e esgleya puxen star e anar per la plaça del Born e mes anant tro al canto d'En Simon Deç Vall tot dret e del alberch del dit Simon tallan tot dret tro a la mar e que hagen tambe tornant d'aquí tro a frares menors tota la marina e no mes anant. E guardats vos que l'dit arrest, lo qual volem que dur tro per nos en altre manera hi sia provehit, ultra la forma dessus dita no ampliassets car certificam vos que si assajavets de fer lo contrari, ço que no pensam, nos vos en castigariem per manera que a vos seria fort pena e a altres greu terror. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a IIII dies de Maig del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur vicario Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guilhelmo Ponci.

(39) Reg. 3095, fol. 112. M. R.

Item done al Senyor Rey los quals ab letra sua dada en Saragoça a X dies de Maig del any M.CCC.XC.VIII. atorga haver hauts e reebuts de mi en ses mans per donar los al prior e convent del monestir de la Vall de Jhesu Christ, segons que n' la dita letra se conte que cobre en loch d'apoca e de manament.. D florins d'or.

La dita letra del senyor Rey ab la qual atorga haver hauts e reebuts comptans en les suas mans del dit tresorer los dits D. florins d'or d'Arago. E es manat al Racional que ls' li reeba en compte cobrant la dita letra per apocha e manament.

(40) Reg. 2240, fol. 93.

Lo Rey. — Promens. Axi com vosaltres no podets amagar o celar vostra innata naturalea e intrinseca e cordial affeccio sots stats primordials promovedors conselladors e supplicadors que lo rey de Sicilia nostre primogenit molt car fos jurat, es raonable e just e encara degut que convinguem e participem ab vosaltres nostres prosperitats benavenirs e plaers. Huy dada present la cort que havem convocada en Arago nos ha feta resposta que juraran liberalment e ab sobira voler plae e alegria lo dit nostre primogenit de present en lur natural senyor, e apres nostres dies, en rey e senyor lur. Per que scrivim vos en per darne recreacio consolacio e plae a vostres naturals coratges. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XI dies de Maig del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Consiliariis civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guilhelmo Ponci.

Reg. 3095, fol. 109. M. R.

Item done a Mestre Guillem Çà Garriga, metge cirurgia de casa del senyor Rey los quals lo dit senyor li mana donar ab letra sua dada en Saragoça a XI de Maig del any M.CCC.XC.VIII, per raho e en satisfacció dels treballs e despeses que ha sostinguts e fets en venir de la ciutat de Barchinona a Saragoça per algunes necessitats de la persona del dit senyor, segons que s' conte en la dita letra, que cobre ab apoca..... CC florins d'or.

(41) Reg. 2239, fol. 147.

Lo Rey. — Promens. Per tal com sabem que n' haurets plae e consolacio vos significam que ir que fou dijous XXIII del present mes, nos fa'm lo jurament als d' aquest regne e ells no (1) han jurat en lur rey princep e senyor natural segons forma acostumada. E noresmenys es acordat que dilluns prop vinent ells ab gran solemnitat juren nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia per lur senyor de present, e apres nostres benaventurats dies en rey e princep lur, e universal successor nostre. Part aço, havem deliberat que ans que partiscam d' aquest regne d'Arago celebrarem nostra coronacio en lo nom de la santa Trinitat, per tal que a ades no us calga aci tornar ni discorrer per aquesta rao, e puxam més entendre en los altres juraments e en ço que havem a fer aqui e en regne de Valencia segons que s' pertany a nostra honor e servei e a utilitat, pau tranquilitat e bon stament de la cosa publica de nostres regnes e terres. E en tant com ara son aci lo marques e lo comte de Urgell per ventura si en altre temps speravem de fer la dita coronacio, dubtam que y poguessen esser lo dit marques per sa antiquitat e lo comte per sovin-teiats accidents de sa persona; e encara ho havem axi acordat pera squivar molts perills e scandels e tolre parlaments e provisions sinistres de diverses gents. Lo iorn de la dita nostra coronacio no us fem saber encara, mas ab temps covinent per alguns dies avans vos en escriurem axi com e a les altres ciutats e viles insignies de nostra senyoria, pero entre tant avisam ne singularment aquixa ciutat la qual sabem tots temps zeladora e molt affectuosa de nostra prosperitat per tal que n'haiats caucuns plae e alegria e puxats en aquest fet retre més e pus honorablement vostre deute. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII dies de Maig del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur consiliariis Barchinone. — Dominus Rex mandavit Petro de Benviure.

Reg. 2240, fol. 103 v.

El rey dona un decret de com havent estat elegit el noble conseller y camarlench seu, Mossen Huch d'Anglesola, en capità de l'armada, qui era formada per les ciutats de Mallorques, dona un guiatge a tots aquells qui vulguin allistarse en la dita armada.

(42) Procés de Corts. Reg. 10, fol. 107, segona foliació.

Apres de aquesto, el dito dia lunes a XXVII del dito mes de Mayo del dito anyo de la natividat de nuestro Senyor M.CCC.XC.VIII. en la dita Seu de Çaragoça el dito muyt excellent principe e poderoso senyor el senyor don Martin por la gracia de Dios rey d'Aragon de Valencia de Mallorques de Cerdanya e de Corsega, e comte de Barchinona de Rossellon e de Cardanya estando en su solio o cadilla real e present allí la muyt illustre senyora dona Maria por la gracia de Dios reyna de los regnos e comtessa de los comtados desuso ditos assi como a procuradriç del muyt excellent e poderoso senyor don Martin por la gracia de Dios rey de Sicilia e duch d'Athènes e de Neopatria e present el dito justicia d'Aragon e jutge en las ditas Corts

(1) Per lo sentit hauria de dir «nos».

car nos ne encarregam segons dit es vostra consciencia, e si trobavem lo contrari nos en tornariem sobre vos e vostres bens. e present encara el dito don Fferrand Ximenez de Galloç procurador fiscal del dito senyor rey parexieron por los quatro braços del dito regno los que se siguen y es assaber.» etc.

Aci segueix llista dels representants dels braços de l'església, dels nobles, dels cavallers escuders y de les universitats. L'arquebisbe de Çaragoça en nom de tota la Cort endreçà al rey un discurs lo tema del qual era «In te occuli respiciunt tocius Israel ut judices eis quis sedere debeat in solio tuo post te Domine mi Rex.» Lo rey respongué ab altre discurs dividit en diverses partides segons la costum erudit d'aquella època; après el qual, la regina Dona Maria feu lo jurament en nom de son fill el rey de Sicilia. Allavors la cort general feu el jurament al rey Martí y a son fill Martí rey de Sicilia.

(43) LL. R. n.º 98.

Lo Rey. — Veguer. Nos ab carta seigellada ab nostre segell pendent dada axi com dejus induits per cert motius expressats en aquella fort raonables, e tocants molt lo profit e lo bon estament de tota la cosa pública de nostres regnes e terres havem fet edicte ordinacio e pragmatica sancio sobre les monedes estranyes qui corren e s metten en los dits nostres regnes e terres, ço es que aquelles daciavant no sien ne puxen esser dades reebudes ne meses sino per ço que vallen per lur materia o ley, ne encara puxe algu esser forçat e reébre les per la valor o preu qui per lur materia vallen sino sie aytant com procehira de sa voluntat. E jassia la dita pragmatica sia general a totes monedes estranyes, e generalment comprengat totes aquelles segons que aquestes coses e altres pores veure per la dita carta plenerament. Empero per causa qui a aço nos mou raonablement, volem e us manam de certa sciencia e expressament que aquells segons sa forma exequiscats e façats servar en los escuts e blanques tansolament tro sobre aço hajats altres manament nostre. Dada en Saragoça lo primer dia de Juny del any M.CCC.LXXXVIII. Matias vice cancellarius.

Abaix al marge y ab lletra petita, diu: «de Tarrega». Probablement era adreçada al veguer de la dita vila.

Reg. 3095, fol. 117. M. R.

Item done al dit Pascual Ledos (1) los quals li eren deguts ab altre albara de scriva de racio scrit en Saragoça primer dia del mes de Juny del any M.CCC.XC.VIII. per diverses confits de sucre que ha liurats a la cambra del dit senyor en lo mes de Maig prop passat segons qu en lo dit albara se conte que cobre ..... CCXLVIII solidos VI denarios jacqueses.

(44) Reg. 2240, fol. 105 v.

Lo Rey. — Veguer. Sabut havem que .I. hom appellat Galceran lo qual ab cert ballester haviam trames enguany en Corcega e lo qual ha venut .I. castell a genoveses, es vengut en aquexa ciutat e aquí sta amagat e desfreçat pera pendre .I. cambi de .CCCC. florins qui li deu esser aqui pagat per cert mercaders; e com nos vullam en tot cas haver a nostres mans lo dit Galceran, manam vos sots pena del cap a perdre, que tots affers lexats ab aquella maior diligencia e cura que pores, entenats en pendre e haver a vostres mans lo dit Galceran e noressimyng sapiats ab les millors e pus savies maneres que pores, quals son los mercaders o personnes qui li han a complir lo dit cambi per manera que no l puxa haver ans lo tenguen emperat tro nos hi hajam provehit. E tantost que hajats lo dit Galceran e hajats emperat lo dit cambi, nos ho notifiquets per correu fort cuytat. E guardats vos que en aço no s perda res per culpa vostra car si ho fahia, ço que no pensam, hajats per cert que exequiriem encontinent en vos la dita pena. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a III dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur vicario Barchinone. — Dominus Rex misit signatum.

(45) Reg. 2240, fol. 102.

Lo Rey. — Promens. No es de huy ne de hir la conexençà que havem de la superlativa affeccio e voler no menor que per vostra innata naturalea mostrats havets e mostrats envers nos e nostre benavenir, car molt eurosament e ab gran diligencia havets vetlat e entenets nit e dia en usar e metre avant tan alta e tan preciosa regalia com es lo proces de la pau e de la treva que a nos, no curant d aquell ne avisant nos en, nos havets mes entre mans; de les quals no caura ne exira Deus volent, daquiant ans ne usarem en lo cas del vescomtat que tenem entre mans e en tots altres en que loch haura en l'esdevenir, ne entenats que sia digne de menys memoria lo sant bo e saludable consell que ns donas de fer jurar lo rey de Sicilia nostre molt car primogenit. En aquests dos tan assenyalats actes e en molts altres qui per squivar prolixitat explicar non curam, se verifica la paraula que incessantment dehia lo senyor rey En Pere nostre glorios pare, que aquexa era font e rabaça ferma de tots sos regnes e terres font en derivacio de sans consells tots bens e compliment de totes habundancies, rabaça en fortificacio corroboracio e fermetat de la reyal corona; e tant quant sobrepuge mes en virtuts tan excellents, tant la havem mes impressa dins lo palau de nostre intrinsech coratge e la entenem tractar daquianant tant mes favorablement quant les obres e ls consells se mostren e son pus altos pus excellents e pus notables. E axi si a Deu plaura nos o mostrarem e ho conixerets per obra. E si gran affeccio e voler ha en nos aquexa ciutat, no l han gens amagat ans han mostrat palesament tots temps que cas e loch hi son venguts los vostres missatgers que havets aci tramesos los quals de les dites coses e de nostre stament e esser se n van de nos plenament informats, qui us ho poran recitar stesament de paraula als dits dels quals volem donets plena fe e creençà axi com fariets a nos si us ho dehien boca a boca. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a IIII dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Consiliaris et probis hominibus civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(46) Reg. 3095, fol. 61 v. M. R.

Item done an Samuel Abuarrabi juheu de Caragoça los quals li eren deguts ab letra del senyor Rey dada en la dita ciutat a XI dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII per preu de una mula de pel castany la qual lo dit senyor d ell compra e aquella lo dit senyor dona graciosament a Mestre Guillem Çà Garriga metge cirurgia, segons que n la dita letra se conte que cobre ensembs ab aposta ..... LX florins d or.

(47) Reg. 2240, fol. 115.

Lo Rey. — Governador. Vostra letra havem reebuda e aquella entesa vos responem que havem revocada la concessio que haviem feta del anchoratge per tal car segons nos havets fet saber era dampnosa a nostres rendes e drets; per que no jaquiats usar d aquiat d aquella, e per tal car havem entes que lo capdeguayta d aquexa illa es tan vell que no pot treballar en exercir aquell, vos manam que si axi es, e d aço carregam vostra consciencia, quan aquell no pora regir la dita capdeguayta o per defalliment de vellesa o per malaltia o per absencia d aquell, la façats regir per N Arnau de Cabres habitant en la illa demunt dita per lo qual segons som informats sera lo dit offici ben regit. E en aquell cas que l dit Arnau de Cabres lo regesca, fets li respondre d alcuna cosa del salari o emoluments pertanyents al offici de capdeguayta; pero es nostra intencio que tota vegada haja lo dit ver capdeguayta la meytat o mes del dits salari e emoluments. E guardets vos que en aço no us moga affeccio alguna

(1) Era specier del Rey.

Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XV dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori Evice. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2240, fol. 115 v.

Martinus etc. — Fidelibus nostris Gobernatori ceterisque officialibus nostris insule Evice vel eorum locumtenenti ac aliis ad quos spectet, salutem et graciam. Meminimus his diebus cum carta nostra pendent i sigillo munita, data Cesarauguste XII.^{ma} die Aprilis proxime preteritis, concessisse et etiam assignasse Arnaldo Oliverii, civi Barchinone toto tempore vite sue anchoraticum sive totum integrerit jus anchoratici insule supradicte prout in carta predicta laicus continetur. Cum autem recognoverimus potsmodum quod jus predictum nunquam fuerit in predicta insula positum et ex impositione einsdem si fierit impositione ipsam sequentur dampna non modica redditibus et juribus regis insule supradicte cum metu impositionis seu solucionis anchoratici supradicti vasa marina que ad dictam insulam veniunt et appellunt adventum et appulsionem einsdem devicarem confestim ad partes navigancia alienas. Volentes idcirco jurium nostrorum tanta prejudicia tolerare, dicimus et mandamus vobis de certa sciencia et expresse quatenus habita per revocata assignacione predicta quam habemus fieri revocamus nullum jus anchoratici vigore concessionis einsdem colligi seu levari sciatis nec dictus Arnaldus Oliverii uti aliqualites de eadem enim nos faciendo oppositum vobis et dicto Arnaldo Oliverii omnem tollimus potestate. Datum Cesarauguste sub nostro sigillo secreto XV die Junii anno a nativitate Domini M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(48) Reg. 2240, fol. 116.

Capitania Pero Sin.

Nos En Marti etc. — Per tal car per experientia havem vist e sabem la aptesa e la strenuitat de vos feel nostre Pero Sin, axi en lo regne de Sicilia on nos havets continuament servit com en altres parts e som certs que en les coses dejus scrites sabrets dar bon recapte, per tenor de la present nos plau atorgam e volem que vos dit Pero Sin siats capta ductor guiator e regidor de tota aquella gent de peu del regne d Arago qui ab la creuada va en l armada que santament se fa contra infelis moros, e coneguts e coneguts pugats de totes questions controversies e debats qui per rao de la dita armada seran o poran esser per qualsevol manera entre la dita gent de peu del dit regne d Arago; e en aquella si ben vist vos sera ordenar e deputar conexedors o jutges o aquelles questions controversies e debats si pus expedient e profitos vos parra levar de carrera decisir e determinar en aquelles forma e manera que Deus vos administrara e a vos mils parega. E nos ab la present manam a tots e singles homens de la dita gent de peu qui en la dita armada iran e seran sots la fe e naturalesa a que ns son obligats e tenguts e en altre manera com pus estretament podem que tant com la dita armada durara e apres tro haia desarmat, hien vos, dit Pero Sin, per capita guiator ductor e regidor lur e a vos e a vostres manaments e ordinacions obeesquin axi con farien a nos si personalment hi erem. Car nos ab questa matexa en e sobre les dites coses e altres emergents e dependents d aquelles, vos fem mer executor ab tota plena conexençia e us donam plen poder e us comanam nostres veus. Volem empro que sobre vos e tota la dita gent de peu sia lo noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Joffre vezcomte de Rocaberti, capita general de la armada al qual volem vos obeiscats a ell axi com fariets a nos. En testimoni de la qual cosa nos manam la present esser feta e ab nostre segell secret segellada. Dada en Çaragoça a XVI dies de Juny en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(49) Reg. 2242, fol. 2 v.

Lo Rey. — Molt car oncle. Vostra letra havem reebuda e entes ço que ns ha dit Mossen Simo d Aroles per vigor de la creença per vos a ell en aquella comanada, vos responem que a present no ha loch vostra venguda aci a nos per algunes raons que nos vos direm quan ab nos serets; mas, Deus volent, nos partirem d aci dins breus dies e passarem per aquelles partides e lavors plaura ns molt que vos siats ab nos pera fernes reverencia o dir nos tot ço que us plaura. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVIII dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur comiti de Prades. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(50) Reg. 2240, fol. 117.

Lo Rey. — Mestre Pere, L altre jorn nos scrivim ab altre letra nostra com nos haviem deliberat tramestre al rey de Sicilia, nostre molt car primogenit, dos metges; la un metge en Medicina e l altre en Sirurgia; de que ns meravellam molt com resposta no n havem hauda. Per que us pregam affectuosament e us manam que en continent dejats procurar e cerquar bons metges qui vagin en servey del dit rey, e nos fer los hem assignar en Valencia lur provisió segons que us havindrets ab ells per cascun any. E d aço haiam vostra resposta encontinent. Dada en Saragoça sots nostre segell secret a XXII dies d Juny al any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Magistro Petro Solerii. Item similis Magistro R. Queroli. — Dominus Rex misit signatam.

(51) Reg. 1942, fol. 106. M. R.

Item done an Saçon Juheu, ministrer de corda de casa del senyor Rey en paga prorrata d aquells CLXXX solidos barchinonenses a ell deguts ab albara de scriva de racio scrit en Saragoça derrer dia de Juny del any M.CCC.XC.VIII. per raho de sa quitacio, segons que n lo dit albara se conte, el dorç del qual foren scrits per abatuts per ma del notari qui la apacha feu, que cobre CL solidos barchinonenses.

Reg. 3095, fol. 81. v. M. R.

Item done an Galceran Carbó qui porta lo tallador de la vianda denant lo senyor Rey, los quals li eren deguts ab albara de scriva de racio scrit en Çaragoça derrer dia del mes de Juny del any M.CCC.XC.VIII. per raho de sa quitacio segons que n lo dit albara se conte que cobre.... CCCCL solidos barchinonenses.

Reg. 3674 num. prov., fol. 14. M. R.

Dissapte primer dia del mes de Juny lo any M.CCC.LXXXX.VIII lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo dit senyor scriure per porter de maça de casa sua En Gil Asnar de la Tora quitacio.... I llyura.

Aquest dia mana lo senyor Rey que en Barthomeu de Bonany qui solia esser hoidor dels comptes de la sua cort ans que l dit senyor vengues a dignitat reyal, que haia aquell mateix compte ordinari que havia lavors ço es quitacio a III llyures e CCCLX sous de vestir e axi en presencie com en absencia.

Festa de Sincogesma.

Diemenge a II dies del mes de Juny lo senyor Rey en Saragoça.

Dilluns a III dies del dit mes de Juny lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen les dates en igual forma, referintse sempre a l'estada del Rey en Saragoça, fins al dia 30 del mateix mes.

(52) Reg. 2240, fol. 118.

Lo Rey. — Comte. Gran plaer havem haut de la venguda que han feta a nos don Johan e don Hugo, vostres fills. E haguerem haut molt maior si vos ab ells ensembs hic fossets pogut venir, mas pus vostra antiguitat no u permet, havem

vos en per excusat. Los prisoners de Solsona dels quals nos ha parlat lo dit don Johan, nos plau que hajats e cobrets per via de tracte o de rescat o en aquella altre mellor manera que haver los puscats. Del matrimoni de Mossen Guerau de Cervelló e de vostra filla del qual nos havem aça parlat largament ab los dits vostres fills, havem deliberat que s'faça en tot cas; vos pregam que ns rescrivatis tantost vostre intenció e donats li tal dot que parega de la casa d'on hix e mòstrets que ves amats vostra filla, car nos som certos que ella es tal que ho mereix. Dels altres fets de que ns ha parlat lo dit don Johan nos farem per manera. Deus volent, que ans que de nos se partesque vos e ell ne serets contents. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret lo primer dia de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Apres que la present es estada feta havem fet aturar aça lo dit don Hugo e havem lo fet nostre conseller e camerlench. Rex Martinus. — Dirigitur Comiti Cardone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

Reg. 3095, fol. 63 v. M. R.

Item done a Maestre P. Cathala sartre del senyor Rey los quals li èren deguts ab albara de scriva de Racio scrit en Çaragoça primer dia del mes de Juliol del any M.CCC.XC.VIII per ço com aquells ha pagats a diverses drapers e botiguers de la dita ciutat per raho de drap vays e altres menuderies que n'ha preses per lo dit senyor en los meses d'Abril Maig e de Juny prop passats, segons que lo dit albara se conte que cobre..... M.DCC.XXIX sous, IIII diners jacqueses.

(53) *Llibre dels Novells Ardits*, vol. I, pàg. 71. M. B.

Dsmeccres III. — Aquest dia partiren los honrats en Simon de Marimon y en Bernat Buot qui per part de la ciutat anaren a la ciutat de Saragoça al Senyor Rey.

Reg. 2242, f. 9.

Lo Rey. — Batle general. Mossen Jacme De Soler te en penyora un fermall nostre per noranta florins de Florença en lo qual fermall ha un safir en lo mig e V. safirs en torn del dit fermall e V. murons e en cascun muro ha .III. perles e una punta de diamant, en cascun muro ha V. gascons en los .III. dels quals no ha res, mes en la un ha L. balaxet. E com nos desigem e vullam haver lo dit fermall, pregam vos e volem que dels diners de vostre offici qui vers vos son o dels primers qui a mans vostres pervendran per rao del dit offici, quítets lo dit nostre fermall. E aço per res no hage falla car sapiats que plaser nos en farets molt gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a III dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo generali regni Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(54) Reg. 3095, fol. 110. M. R.

Item done an Simon Miro cavalleric del senyor Rey los quals lo dit senyor li mana donar ab letra sua dada en Saragoça a V dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. per preu d'una mula de pel castany ab sella e ab fre que d'ell compra e aquella dona al reverent pare en Christ En Ffrancesch arquebisbe de Bordales, que n la dita letra se conte que cobre ab apoca..... CXL florins d'or.

(55) Reg. 2242, fol. 11.

El Rey. — Official. Segunt havemos entendido en un lugar d' aquellas comarques de nuestro regno ha acayescido un miraglo al qual vos hayedes contrastado que venga a nuestra noticia: de que sin assi yes, somos muy maravellados. Porque redarguyentes vos de lo sobredito, vos enviamos mandar que con el reverendo en Christo, padre el arcebispe de Athenas a qui sobre questo scrivimos, tengades tales maneras que nos podades veder lo sobredito de que nos faryes grant servicio e en el contrario desplaçer e deservicio, lo qual vos dariamos a demostrar en su caso. Dada en Çaragoça a VII dias de Julio del anyo M.CCC.XC.VIII. Rey Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Martino Egidii Daso.

(56) Reg. 2240, fol. 119.

En Marti per la gracia de Deu Rey d'Arago etc. — Als nobles amats e feels tots e senlges officials nostres on sevol constuits presents e sdevenidores e als lochtinents d'aquells e altres als quals les presents pèrvindran e les coses devall scrites se pertanguen, salut e dilecció. Recorde ns, nos en favor de la armada qui per divinal ordinació es estada començada en la ciutat de Valencia e feta en aquella e en altres parts de nostra senyoria, haver fet e atorgat al noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Joffre vezcomte de Rocaberti capitá de la dita armada e a tots aquells qui ab ell iran en aquella e a homens vassalls e sotsmeses seus, guiatge elongament e sobresechiment ab altra nostra letra del tenor seguent: En Marti per a gracia de Deu Rey d'Aragó etc. Als amats e feels tots e sengles officials nostres, etc. ut supra in LXXXVIII foleo presentis registri, post cuius data sequitur: E segons havem entes vosaltres o alcuns de vosaltres en menspreu de nostre manament dessus dit no curats o volets servar los guiatge elongament e sobresechiment demunt dits, de la qual cosa si axi es, sots dignes de gran reprehensio e punicio. Perque reprenents vos en forment, a vosaltres e a cascun de vosaltres dehim e manam de certa sciencia e expressament sots incorrimient de nostra ira e indignacio e pena de X'milia florins d'or d'Arago a nostres cofres applicadors, que lo prop dit guiatge elongament e sobresechiment als dits vescomte homens vassalls e sotsmeses seus, fermances e mullers d'aquells e bens lurs e altres demunt nomenats per tot lo temps dessus expressat, tingats e obliguets e tenir e observar façats fermament totes excepcions interpretacions e malicies a part posades e no y contravingats per alguna rao ans aquells per veu de crida e en altre manera publicquets e publicar façats per los lochs acostumats tantes vegades com resquests ne serets. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII dies de Juliol en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

Reg. 2240, fol. 119.

En Marti etc. — Al noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Jofre vescomte de Rocaberti capita general de la armada per obra divinal començada e feta en la ciutat e regne de Valencia e en altres parts de nostra senyoria contra los infels de la santa fe catholica, salut e dilecció. Per tal car speram fer manament que s'seguirà que alguns ciutadans burgueses e altres homens de be qui no son de peratge per gran virtut de prehesa e altres exercicis personals que loablement faran en la dita armada contra los dits infels e en altre manera per lurs bons e dignes merits merexeran esser elevats e exaltats en grau e honor de cavalleria e per çò axi mateix que mils hi serien animats, per tenor de la present nos plau e volem e encara us dam licencia e plen poder que en veu e nom nostre aquells aytales que vostra avisada saviesa conexera esser dignes de aconseguir los dits grau, titol e honor de cavalleria, puxats fer e facats cavallers habilitant hi aquells e ls puxats decorar dels dits grau titol e honor de cavalleria, los quals aconseguits aquells grau titol e honor volem que sien hauts per cavallers, e ells e tota lur posterioritat daquiant se alegran e s'puxen alegrar de totes honors, privilegis, libertats immunitats, franceses e gracies que altres cavallers de nostra senyoria se alegran e s'poden alegrar e deuen; car nos en e sobre les dites coses vos donam tot poder e us comanam nostres veus ab la present. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII dies de Juliol en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

Reg. 2240, fol. 119 v.

En Marti per la gracia de Deu Rey d'Arago etc. — Al feel nostre En Ffrancesch Algeber guardia del nostre Reyal de la ciutat de Valencia, salut e gracia. A humil supplicació sobre aço a nos feta per part dels amats e feels nostres los jurats

e promens de la ciutat de Valencia, vos dehim e manam expressament e de certa sciencia sots pena de II milia florins d or d Arago, que tota interpretacio excusacio e excepcio remogudes, donets e liurets als dits jurats o a qui ells elegiran que aquells trametran ab la armada qui per divinal ordinació es stada començada en la dita ciutat e feta en aquella e en altres parts de nostra senyoria contra los infeels de la sancta fe catholica, aquells dos trebuchs o ginys ab tots arrements, exarcies, artellaries e altres apperellaments d aquells qui son dins lo dit nostre Reyal, e en lo liurament cobrats d ells apoca; car nos, liurant vos aquells als dits jurats o a aquells qui ells volran segons dit es, manam a nostre maestre racional o a altre qualsevol persona a qui s pertanga que vos restituïnt la present e la dita apoca, vos desfaça tot notament qui per rao dels dits trebuchs arreus e artelleries vos son o sien estats fets. E si per aventura aço fer no volrets o dilatarets sol una hora, ço que no creem, ab aquesta mateixa manera al feel Conseller nostre e batle general d aquex regne En Nicholau Pujada que exequint realment e de fet la dita pena, vos forç ab aquells pus forts remeys que s pertanga epora en fer e complir les dites coses e en altre manera vos corregeasca greument de tan gran inobediencia. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII dies de Juliol en l any de la nativitat de Nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(57) Reg. 2242, fol. 12.

Lo Rey. — Governador. Per En Johan de Tudela nostre secretari es stat a nos supplicat de part vostra que us deguessem relevar de la guarda del comte de Passanet lo qual vos comanam l altre jorn. Per que nos inclinats a aquesta supplicacio e volents vos relevar d aquest carrech considerant que tenir lo dit pres en vostra casa es perillós de fugir [e] a vos molt carregos en aquest cas, scrivim per altres letres nostres les quals vos trametem ab la present al noble e amat nostre mossen Anthoni de Vilaregut, alcayd del castell de Xativa que lo dit comte prengua e tenga en comanda pres e ben guardat tant e tant longament tro haia de nos altre manament en contrari. Per que plau a nos, volem e us manam que pres e ben guardat lo trametats al dit castell de Xativa comanant lo de nostra part al dit Mossen Anthoni segons es dit. Manants vos encara que en lo fet de les demandes de aquex regne, entenats diligentment tots altres affers apart possats avreviant vostres noçes e altres festes axí com per diverses letres vos havem manat. Dada en [Çaragoça] sots nostre segell secret a X dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori regni Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(58) Reg. 2242, fol. 29 v.

Lo Rey. — Promens. Com nos siam posats en necessitat de nostre viure per ço com en nostre novel regiment havem trobat tots nostres emoluments e drets reals sens causa e culpa nostra alienats e dissipats, e confiants de vostra naturalesa e lealtat qui totstems havets be acostumat a nostres predecessors en lurs necessitats subvenir e socorrer, per ço pregam vos affectuosament que per honor e contemplacio nostra vullats aytal subvencio fer a la dita nostra necessitat que aquella e dels altres nostres sotsmeses mijançant, siam de la dita nostra necessitat deliurats; volents empero que per la present subvencio que a nos farets, a vos, vostres furs, privilegis e libertats no puxa esser fet perjudici algu ans aquells romanguen en sa fermesa e valor, la dita subvencio en alguna cosa no contrastant ne en sdevenidor no s puxa esser tret à consequencia. Dada en Çaragoça a XII dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Juratis et probis hominibus ville Algezire. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(59) Reg. 2240, fol. 120 v.

Serenissime princeps. Literas vestras recepimus et credenciam per vos in eis comissam nobili dilectis et devotis nostris Nicholao de Sancto Flaymundo senescalco et Bartholomeo de Duçe de Neapoli dicto Zizo secretario ambassiatoribus vestris audiimus et intelleximus diligentes quibus respondidimus prout idem Zizus de intencione nostra informatus plenarie serenitate vestre retulerit nostre parte. Data Cesarauguste sub nostro sigillo secreto XVIII die Julii anno a nativitate Domini M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Regi Lançalao. — Fuit facta similis Regine Margarite. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2240, fol. 120 v.

Lo Rey. — Com Zizo secretari del rey Lançalau embaxador per lo dit rey a nos trames, haia deliberat tornar e anarsen en Sicilia ab la vostra nau, manam vos que havent lo dit Zizo recomanat, aquell per nostre servey e honor levets e façats tota cortesia e plaer; car aço sera cosa a nos fort plascent. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVIII dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur.... patrono navis. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2240, fols. 120 v. y 121.

Decret a tots els bisbes, nobles y oficials, de respectar y bé tractar al dit Barthomeu de Duçe Zizo, qui s'entorna vers Sicilia. Altre donant saul-conducció al dessus dit ambaixador.

(60) Reg. 2242, fol. 16 v.

Lo Rey. — Maestre Pere. Com nos haiam hauida una cessió de febre terçana e de present ne comencem haver altre, manam vos e us pregam que lexats tots affers com pus cuytamament porets vingats a nos car nos havem manat an Berenguer Martí que us faça acorriement de doents florins. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XX dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. E no us meravellets si no la havem signada de nostra [ma] car en lo fehiment nos tenia la accessio. Dada axi com dessus. Guillermus secretarius. — Al feel metge de casa nostra Maestre Pere Soler. — Berengarius Sarta mandato Regis facto per nobilem Alfonsum de Procida consiliarium et camerlengum.

(61) Reg. 2242, fol. 16 v.

Lo Rey. — Maestre Pere. Com nos haiam hauida una cessió de febre qui pensam nos tornarà a rao de terçana, pregam vos e us manam que encontinent vista la present vingats aic a nos. E aço no laguiets o dilatets sol una hora. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXII dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. E no us meravellets sino la havem signada de nostra ma, car en lo fehiment nos tenia la accessio. Dada axi com dessus. Guillermus secretarius. — Al feel metge de casa nostra maestre Pere Torrelles. — Berengarius Sarta mandato Regis facto per nobilem Alfonsum de Procida consiliarium et camerlengum.

Reg. 2242, fol. 17.

Lo Rey. — Com nos haiam hauida una cessió de febre terçana e de present ne comencem haver altre, havem manat a Maestre Pere Soler que encontinent lexats tots affers vinga a nos, car vos dels diners de les nostres demandes li farets acorriement de doents florins; per que us manam que no contrastants qualsevol assignació e provisions per nos fetes en contrari, donets e paguets, vista la present, al dit maestre Pere los dits doents florins e no haja falla ne triga per res; car aço qui es salut de nostra persona, res no y deu contrastar. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXII dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Matias vicecancellarius. — Al feel nostre En Berenguer Martí, rebedor de les rendes e emoluments nostres de regne de Valencia. — Berengarius Sarta mandato Regis facto per nobilem Alfonsum de Procida consiliarium et camerlengum.

(62) Reg. 2242, f. 17.

Lo Rey. — Mossen Ffrancesch. Vostra letra havem reebuda e responem vos que havem haut plaer com aquexa gent de la croada es scampada e tornada en lurs cases; pero encara volem e us manam que haiats en comanda les nostres moreris de la jurediccio a vos comanada, les preservets de tots sinistres tant com pores. E en cars que puxats haver a vostres mans aqueix hom castella qui mou rumor contre les dites moreris dient que ha manament e provisions nostres de fer batir los dits moros o de auicure ls, manam vos que ell e los altres adherents e ell prengats e n façats justicia segons que merexen; en manera que a ells sia castich e a altres exempli. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XXIII dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Matias vicecancellarius. — Dirigitur Ffrancisco Aquilonis. — Berengarius Sarta mandato Regis facto per nobilem Alfonsum de Proxida consiliarium et camerlengum.

(63) Reg. 2240, fol. 124 v.

Lo Rey. — Lochtinent de Governador e promens. Nos per la bona relacio que havem entesa del honrat pare en Christ lo bisbe de Suelli lo qual anant per sos affers en Roma fon pres per una galiota armada de Caller e del feel scriva nostre En Pere Otger qui lo dit bisbe ha menat aci denant nos, a instancia e humil suplicacio d alguns familiars e domestichs nostres desjants lo bon estament de la illa, havem atorgada treva axi per mar com per terra a tres meses e puys altres tres axi e segons que per lo noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Roger de Muntcada vostre governador e reformador general o Mossen Ffrancesch Johan de Sancta Coloma lochtinent seu en lo cap de Caller, vos sera escrit; a Micer Brancha d Oria comte de Muntleho, Madona Elionor sa muller e Micer Mariano lur fill jutge d Arborea a tota la nacio Sardescha. Perque us diem e expressament vos manam sots incorriment de nostra ira e indignacio, que fermada la dita treva, e a vosaltres sera notificat per lo dit lochtinent de governador, aquella tingats e fermament observets axi e per la forma e manera que us en scriura per sa letra publicant la dita treva o fahent publicar ab veu de crida per los lochs acostumats d aquexa illa. E aço per res no mudets e siats avisats e ben sollicits ara mes que james en la bona guarda de la terra. Dada en Çaragoça a XXVI dies de Juliol sots nostre segell secret del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Als amats e feels nostres Mossen Ponç de Jardi lochtinent de governador en Cap de Lugudor e consellers e promens de la vila del Alguer. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2242, fol. 18 v.

Lo Rey. — Governador. Jassia l altre jorn vos scrivissem per altra nostra letra dada en Çaragoça a .XII. dies del present mes de Juliol ab la qual entre les altres coses vos manavem que faessets lexar la creu a tots aquells qui li han presa per anar en la sancta armada contra los moros de Barberia, com la armada pus anant no hagues loch per tal car estol era d aquia partit e creyem que per aquexa rao no hagues loch mes anant croada per lo sant pare donada a aquells qui anaven contra los moros de Barberia e per ço axi mateix car segons letres que haviem d aqueix regne era molt apparellat seguirse scandels e perills en los moros d aquell per molta gent axi de castellans com altres de poch de be qui indiferentments e alegaven en aqueix regne e en altres parts de la nostra senyoria. Empero car despuds havem sabut per letres dels amats e feels nostres los jurats de la ciutat de Valencia, que encara ha en la dita ciutat e regne de Valencia als uns vers croats qui hi son romasos, als uns per impediment qui ls es entervengut, altres per dar spexamet que al dit estol sie trames reforç de gent e refrescamet d armes e viandes axi com es ben necessari car en altre manera lo dit estol no s poria sostener ans si no era socorregut e reforçat de gents d armes e de virtualles se porie, ço que Deus no vulle, perdre o tornar se n sens venir a cap de la santa empresa, havem deliberat volem e us manam que no contestant la letra demunt dita, lexets portar la dita creu a aquells qui vertaderament la han presa e a aquells qui d aquianant la pendran per anar en lo dit estol, e soccorrer lo segons que drissus es dit; car nos scrivim al vicari general d aqueixa Seu e als jurats demunt dits, que no donen la creu a alcuna persona sino en aquexa ciutat e es be abonada e a son cost e a sa messio faça lo viatge. E d aço havem dat carrech als dits jurats de Valencia e ho lexam tot a lur providencia e industriosa saviesa com siam certos que son tals que hi guardaran nostre profit e honor e benavenir d aqueix regne a consell dels quals volem que n reglets sobre aço. En totes altres coses qui toquen custodia o benavenir d aqueix regne, entenets e vetlets ab los dits jurats ensembs o sens ells en aquella meller manera que pores e havets be acostumat. E sapiats que la causa qui ns moch a fer a vos la letra de que demunt es feta mencio, fou car enteniem que mes anant, estol reforç ne refrescamet no degues esser trames a aquell qui ja era partit, car en altre manera no la haguerem feta. Dada sots nostre segell secret en Çaragoça a XXVI dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori regni Valencie. — Guillelmus Ponci ex provisione facte in consilio.

Reg. 2242, fol. 19.

Lo Rey. — Vescomte. Vostra letra havem reebuda e aquella entesa vos responem que havem haut e havem desplaer sobira del forniment que als uns genoveses han fet als moros de Barberia, pero han fet ço que acostumat han, e dels avisaments que han fets en la costa de Barberia del estol de la santa armada, havem axi mateix haut e havem desplaer del dan que ns havets fet saber, que donen en lo regne de Sicilia .III. gales de genoveses qui han portat en la illa de Malta Artal d Alago nostre publich rebelle e traydor. E som meravellass que ns consultats que farets e com procehirets si us encontrats ab semblants homens com pugats presumir e saber que ab tots aquells qui donen dan a vassalls e sotsmeses nostres o de nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia, son enemichs nostres e per tals los reputam e havem. Per que declarants vos ab la present nostra intencio sobre aço, vos dam licencia e plen poder e volem e encara us dehim e manam que tots aquells que trobarets qui hainen dat o donen dampnatge aleu a vassalls e sotsmeses nostres o del dit nostre primogenit, dampnifiquets e maltractets de tot nostre poder, axi com nostres enemichs publichs, car no volem que per la dita rao puxats encorrer perill o cometre crim aleu. Dada sots nostre segell secret a XXVI dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur vicecomiti de Rupebertino. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(64) Reg. 2240, fol. 126.

Lo Rey. — En Pere Brunet. Gabriel Boni mercader de Barchinona te una corona d or ab perles e pedres qui es stada del comte de Ffoix nostre vassall rebelle e traydor publich o de la comtessa sua muller; e com nos haiam de gran necessitat la dita corona, pregam vos tan affectuosament com podem que ns vullats prestar per haver la dita corona .DCCC.LX. florins, VIII, sous, los quals liurets al feel cambrer nostre En Ramon de Torrelles donzell. E sera cosa de que ns farets plaer e servey gran al qual e als altres que ns havets fets per l'espaxtament de Sicilia e en altre manera e fets e continuats incessantment, haurem envers vos, Deus volent, tal esguard, que us en deurets raonablement contentar; e per maior vostra segretat, nos vos assignam la dita quantitat sobre la moneda qui exira de les demandes que de present fem fer en lo principat de Cathalunya per nostra benaventurada coronacio, e los quals DCCC.LX. florins VIII sous, volem vos pugats de la dita moneda aturar, per poder e licencia que nos vos en donam ab la present. E nos havem fet fer sagrament e homenatge a tots aquells qui son deputats a fer les dites demandes, que tota la moneda qui n exira deposen en vostra taula; hoc encara a maior vostra seguretat volem que us sien assignats e aquells haiats sobre la nostra corona que vos tenets en poder vostre. E d aço vos havem fermat lo dia present debitori larch e bastant ab assignacio sobre les dites demandes en poder del feel secretari nostre En Guillelmo Ponç qui aquell vos trametra segellat e clos axi com se pertany. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIX dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Bruneti campsoi Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(65) Reg. 3674, num. prov., fol. 6 v. M. R.

Dilluns primer dia del mes de Juliol del any M.CCC.XC.VIII.
 Dilluns primer dia del mes de Juliol, lo senyor Rey en Saragoça.
 Dimarts a .II. dies del dit mes, lo senyor Rey en Saragoça.
 Dimecres a .III. dies del dit mes, lo senyor Rey en Saragoça.
 Dijous a .III. dies del dit mes, lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia vench servir G. de Mas d' Ovelles.

Segueixen les dates en igual forma, referintse sempre a l'estada del Rey a Saragoça, fins al dia 31 del mateix mes.

(66) Reg. 3095, fol. 64. M. R.

Item done an Guillem Ça Tria comprador de casa del senyor Rey los quals li eren deguts ab albara de scriva de Racio scrit en Çaragoça primer dia del mes d' Agost del any M.CCC.XC.VIII per raho de la messio que ha feta en la casa del dit senyor en lo mes de Juny present: ço es en offici de sobrecoch, panicer, botaller, raboster sobreatzemblar e altres missions extraordinaries segons que n' lo dit albara se conte que cobre..... XIX milia C.XXVII sous, III diners jaccques.

(67) Reg. 2242, fol. 19 v.

Lo Rey.—Comte. Nos havem fets ordonar e haver apuntats certs capitols sobre l' matrimoni que havem molt desijat sie fet entre lo noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Guerau de Cervello e Na Aldonça vostra filla, dels quals vos tramestem translat perçò [que] veiats lur tenor. Perque us pregam tan affectuosament com podem e volem que en aquells no mudets res, car nos los farem passar en la forma que ja hem a Mossen Ramon Alamany de Cervello e al dit Mossen Guerau son fill los quals son certs que pus nos ho havem fet no mudaran res en aquells, maiorment car nos los havem posats en tal egualtat que ne vos ne ells no y devets res mudar. Havem haut fort sobira plaer car nos havets trameses don Johan e don Hugo, del servey dels quals nos tenem molt per contents e per contemplacio d' ells e aximatez per vostra honor nos vos havem atorgades les imposicions de vostra terra e us havem feta certa remisio e relaxacio de les pasades imposicions, segons porets veure en les cartes de aquelles, e us ho hora citar pus largament lo dit don Johan vostre fill. En totes altres gracies e prerrogatives que haurets de nos mester, nos haurem vers vos e envers los dits vostres fills per tal manera que coneixerets que havem a vos e a ells e a tota vostra casa affeccio e voler gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a .II. dies d' Agost del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur comiti Cardone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(68) Reg. 2317, fol. 104.

Lo Rey.—Prior. Pus la gracia de Deu mijancant som pervenguts a estament de reyal dignitat, havem deliberat de celebrar la festa de nostra benaventurada coronacio lo dia de Tots Sants prop vinent; e com per raho de la dita coronacio e de la solennitat de aquella nos convenga fer moltes e grans despeses a les quals sens aiuda vostra e dels altres feels naturals e sotsmeses nostres no poriem bonament satisfer, affectuosament vos pregam e expressament vos dehim que per la dita raho nos façats liberalment tal aiuda que us siam daquivant obligats a prosseguir vos de specials gracies e favors. E sobre la dita ajuda haiats en consideracio la gran alienacio e diminucio que de nostres rendes e patrimoni se son fetes ans de nostre regiment e les moltes e grans missions que, ates lo temps present, nos cove de fer per la dita solemnitat; per les quals e altres rahons diverses, la ainda que us demanam ha esser pus copiosa que a nostres predecessors no fon feta, per la dita raho. E sobre aço e altres coses havem informats plenamente de nostra intencio los amats e feels nostres Mossen Ffrancesch Bertran, falconer maior nostre, e En Guillem Oliuer, ciutada de Barchinona, a la relacio de cascu dels quals donats plenaria fe e creença complint ho prestament per obra axi com si nos de nostra boca propria vos ho dehiem. Dada en Çaragoça sots nostre segell menor a .III. dies d' Agost del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Salvator de Podio mandato Regis facto pro thesaurario.

Segueixen llistes dels priors, abbadesses y abbats a qui fou adreçada consemblant lletra.

(69) Reg. 2240, fol. 127.

Lo Rey.—Batile. Ja sabets com en aquexa ciutat per la gran immensitat dels privilegis que ha, la nostra reyal jurisdicció es fort debilitada e encar la ns minven tots jorns tant com poden ab los stabliments que s' i fan de nou, los quals vos indiferentment los confirmats en nom nostre no guardant si son fets contra lo poder dat per costum scrita en prejuhi nostre, ne si hi basta vostre poder. Perque us manam expressament e de certa sciencia que daquivant siats ben avisat abans que alcuns stabliments faedors tant com per cascun es permes e no pus confirmets que aquells sien favorables a nostres regalies e jurisdicció e que per algu no romanguen interpretadors al contrari. E en altre manera siats cert que seria imputat a vostra culpa la qual no passaria sens pena condigna. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VI dies de Juliol (1) del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo Dertuse. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(70) Reg. 2240, fol. 127.

Lo Rey.—Entes havem que vos tenits aquí arrestada la qual fahiem venir pera nostre servey de la ciutat de Barchinona una caxa plena de sabo la qual era ab una carrega de robes qui son del feel specier nostre En Pasqual Lados dien e allegan que pus que aquella caxa no era en lo memorial de les robes del dit nostre specier, deu pagar en lo dret de les generalitats. E com nos no siam tenguts pagar semblant dret ne altre per robes algunes que pregam a obs e servey nostre, dehim vos e us manam tant spresament com podem que encontinent vista la present desarrestes e façats desarrestar la dita caxa e aquella franca e quitta del dit dret e altre qualsevol ensembs ab la dita carrega de robes que aximateix tenits, nos trametats sens tarda alguna. E aço per res no mudets car certificam vos que si ho fahiets nos nos en tornariem sobre vos e vostres bens. E liurats la dita caxa an P. Fageda specier. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VII dies d' Agost del any M.CCC.LXXXVIII. Rex Martinus. — Als feels nostres micer G. de Montso jutje e deputat del General en Leyda e als collidors d' aquell. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(71) Reg. 2240, fol. 127 v.

En Martí, etc.— Al feel nostre En Carner patro de la nau que han noliejada per anar en la sancta armada contra los infeels enemicichs de la creu, e a tots notxers mariners e altres qualsevol ductors de la dita nau, salut e gracia. A humil suppliçacio sobre aço a nos feta per los jurats e per prohomens de la vila de Vilafranca de Peneders e per tots aquells qui en la dita vila e en ses encontrades han presa la sancta creu per anar contra los dits moros e encara per gran affeccio devocio e voler que havem a la dita armada, vos dam licencia e facultat ab la present que no contrastants qualsevol letres per nos fetes sobre aço en contrari, levets e portets en lo dit sant viatge tots aquells qui de les dites viles e encontrades han presa la dita creu e en lo

(1) Aquest document es en mitg d'altres signats en agost, y segueix l'ordre correlatiu de dates, per lo qual se pot dir que la data de juliol es errada del copista. Pera'l fet de l'itinerari, té poca importancia, car lo Rey En Martí fou en Saragoça tant en lo mes de juliol com en el d'agost.

dit viatge volran anar entro en nombre de .D. persones ab tots arneses, armes, vitualles, forniments e altres coses que portar s'en volran. Manants ab aquesta mateixa al governador, veguers, batles e a tots e sengles officials nostres e encara admiralls visalmiralls, capitans e altres nostres maritims officials e a lurs lochtingents presents e sdevenidors que la present nostra licencia tinguen e observen e tenir e observar facen e contra aquella no venguen per alguna rao. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a IX dies de Agost en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex manda-vit mihi Guillermo Ponci.

(72) Reg. 2240, fol. 128 v.

Lo Rey. — Promens. Alcuns sentiments havem que papa Benet deu exir d'Avinyo e dubtam nos que no venga en aquexa vila; per que us manam tan expressament com podem per la fe e naturalesa a que ns sots tenguts, que si cas era que y vingues no l'acullats ans li convenga tornarsen. E guardats vos que axo no mudets car de res al mon nos poriets tant desservir; e aço tenits secret. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XV dies d'Agots del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur consulibus vñlle Canquiliberi. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(73) Reg. 3674 num. prov., fol. 9. M. R.

Dijous primer dia del mes d'Agost del any M.CCC.XC.VIII.
Dijous primer dia del mes d'Agost lo senyor Rey en Saragoça.
Aquest dia vench servir en P. Sentcliment e Mestre Pere Soler mege de phisi[ca]...
Divendres a II del dit mes lo senyor Rey en Saragoça,
Dissapte a III dies del dit mes, lo senyor Rey en Saragoça.
Aquest dia parti en G. de Mas d'Ovelles.
Diumenge a IIII dies del mes d'Agost lo senyor Rey en Saragoça.
Aquest dia començé a servir Johan Seues.

Segueixen les dates en igual forma, referintse sempre a l'estada del rey en Saragoça, fins a' dia 31 del mateix mes.

(74) Reg. 3095, fol. 115 v. M. R.

Item done a mestre P. Cathala sartre del senyor Rey los quals li eren deguts ab albara de scriva de racio scrit en Saragoça primer dia del mes de Setembre del any M.CCC.XC.VIII. per algunes robes que feu al dit senyor en lo mes de agost passat e per anarirs d'aquelles, segons que s'conte en lo dit albara que cobre. .... { II solidos jacqueses. CXLI florins d'or.

(75) Reg. 2240, fol. 131.

El Rey. — Como Maestre Johan, astrologo nuestro, por algunos negocios a nos tocantes entienda seyer por algun tiempo en la vuestra ciutat de Calatayud, dezimos e mandamos vos que l'dit Maestre Johan astrologo nuestro, querades tractar caritativamente e benigna en aquello que a el sera necesario; certificantes vos que lo que al dito Maestre Johan faredes, reputaremos a nuestro servicio seyer feyto. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a IIII dias de Setiembre en el anyo Mil.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur aljame judeorum civitatis Calatayubi. — Dom'nis Rex misit signatam.

(76) Reg. 2240, fol. 137.

Lo Rey. — Comte. Vostra letra havem reebuda e aquella entesa vos responem que si esta en veritat axi com creem que sia pus vos nos ho havets fet saber, que l'Capdal de Buig vos haia scrit o tramesa persona que versemblant pugats presomir que l'dit Capdal vos deman e vulla parlar ab vos e no per res en alcuna altre manera, anets a ell no mostrant ne donantli a conixer en res que y anets ne y siats per nos ne per nostra ordinacio manament o voler, ne volem aytampoch que res li proposets, digats, façats o tractets ab ell per nos o de part nostra. E volem e us encarregam com pus estretament podem que tingats be esment, pomets, cullats e retinrats en vostra pensa tot ço que d'ell porets culir, haver e traure ab aquelles millor e mes savies maneres que us parega e en altre guisa vos avisets d'ell e de sos continents e preparatoris e de tota sa intencio, car nos remetem tot aço a vostra industriosa saviesa. E tantost que siats d'ell tornat, certificats nos de tot ço que haurets fet ab ell e de totes les coses dessus dites, tan distintament e tant clara com porets sens laguar o tardar. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a X dies de Setembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Comiti Pallariense. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

Reg. 2240, fol. 131 v.

Don Martin etc. — A los fieles nuestros los alcayde jurados e hombres buenos de la Vall d'Echo, salut e gracia. Entendido havemos por verdadera informacion que vosotros de la fiesta de Sancta Maria d'Agosto aca hayedes presos diversos ganados en los puestos d'Aspa e d'Elestí, de vassallos del comte de Ffóix; e entre los otros prendiestes lo primer dia del present mes setiembre en los ditos puestos, dozentas vacas, cien puercos e mil cincuenta ovejas qui eren de hombres de la Vall d'Aspa e del lugar d'Elestí. E como del dito tiempo aca los vassallos del comtado de Ffóix haian estado deus nuestra fe por vigor de sobreseimientos por nos feytos a rogarias del padre santo en l'execucion que faziamos cuentra el conte de Foix qui muerto yes, e non sea cosa convinent que pendient el dito sobreseimiento, en el dito tiempo fuessen dampnificados por nuestros vassallos, queremos e a vosotros e cada uno de vosotros dezimos e mandamos dius incorrimiento de nuestra ira e indignacion, que luego sin tarda alguna toda excepcion e excusacion postposadas, rendades el ganado dessuso dito e todo otro que hajades preso, del dito tiempo aca, a aquellos de qui los hayedes presos. E esto cumplades de feyto sin dilacion alguna. En otra manera si esto fazer recusaredes lo que no u creemos, con esta misma mandamos al sobrejuntero d'Osca o de Jacca o a su lugar tenient que yendo personalment al dito lugar faga contra vosotros e cada uno de vosotros execucion en personas e bienes, por la valor del dito ganado e de todos cosas missiones e danyos que por la dita razon faran e sostendran por vuestra culpa e contumacia. E otra aquesto vos ponesca de vuestra contumacia e inobediencia. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a X dias de Setiembre en el anyo de la nativitat de nuestro Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(77) Reg. 3095, fol. 52 v. M. R.

Item reebi dels jurats e promens de la ciutat de Xativa a compliment d'aquells M. florins d'or que proposaren donar al senyor Rey en ajuda de les despeses per ell fetes com vench del regne de Cicilia en Cathalunya. E per les necessitats de la dita ciutat lavors no donaren sino solament D. florins los quals lo dit senyor reebe en ses propries mans, e apres han liurats a mi la resta de que fas la present reebuda, per la qual raho obtengueren una letra de la cort del dit senyor dada en Çaragoça a XX dies de Setembre del any M.CCC.XC.VIII, ab la qual los fo atorgat que per lo present do o subvencio per ells al dit senyor fet, no ls sia perjudicat en lurs privilegis ne ls sia tret a conseqüencia en altres casos semblants. E han de mi aposta en poder d'En Ramon Baro, feta en Çaragoça a XXIII dies de Noembre del any present M.CCC.XC.VIII.... D. florins d'Arago.

(78) Reg. 2240, fol. 134.

Lo Rey. — Procurador. Manam vos que per la primera fusta qui aqui s'espais pera venir d'aça nos trametats a la ciutat de Tortosa liuradors an Arnau de Torrelles nostre batle, qui aquells nos trametra decontinent ací, dos destilladors de XII canters cascú ab lurs grifons de coure e IIII copells pera destillar aigua; e per res no haia falla, car nos ab la preent manam a nostre mestre racional e a qualsevol de vos hoidor compte, que vos restituent la present ab apòques dels preus de les coses dessus dites, aquelles admeten en vostre compte. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXII dies de Setembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Mathei de Loscos procuratori regio in regno Maioricarum. — Dom nus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(79) Reg. 2240, fol. 136 v.

Lo Rey. — Així com creem sapiats lo sant pare es constituit en gran necessitat e pressura dins la ciutat de Avinyo, en tant que si per nos no li es soccorregut prestament, ell e tots aquells qui ab ell son de nostra nació pòrien encorrer en lurs persones e bens irreparable perill, de que s'seguria a nos e a tota nostra nació gran diffamacio vituperi e escarn. E com no solament nos mes encara tots nostres sotsmeses, siam tenguts de subvenir e ajudar al dit pare sant e a aquells qui ab ell son en tant urgent necessitat per moltes rahons que ací no son necessaries explicar, e per aquesta raho hauriem sobira plaher que per l'estol de la croada ell fos soccorregut a la major cuya que esser pusques, creent que aço seria cosa pus acceptable a Deu e necessaria a la fe catholica que altra obra que l dit estol pugues fer a present. Per ço us pregau tan cordialment com podem volem e requerim ab aquella major instancia que fer se pot que ginyets e façats ab lo capita e patrons e altres qui sien necessaris del dit stol que a la major cuya que esser puxa sia fet lo dit socors al dit sant pare e als altres demunt dits. E d aço que tenem tan a cor que no pòrem mes servirats principalment a Deu e a son vicari, e n farets a nos assenyalat plaer e servey lo qual vos grahirem molt. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVIII dies de Setembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur als amats e feels nostres los jurats de la ciutat clavaris e altres deputats de la sancta armada de Valencia. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Fonci.

Consemblant lletra fou tramesa als patrons de les armades de Valencia y Mallorques, al vescomte de Rocaberti, capità de l'armada de Valencia y a Mossen Jordi Sent Johan, capità de la de Mallorques. (Reg. 2240, fol. 137.)

(80) Reg. 3674 num. prov., fol. 12. M. R.

Dicmenge primer dia del mes de Setembre i any M.CCC.XC.VIII.

Dicmenge primer dia del mes, lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo dit senyor scriure per cambrer seu Artelet de Lago quitacio II besties. E mes manà lo dit senyor que En Vicenç Colaç xantre de la sua capella en loch de Cassin xantre.

Dilluns a II dies del mes de Setembre lo dit senyor en Saragoça.

Aquest dia parti de la cort Berenguer de Busquets.

Dimarts a III dies de Setembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Dimecres a IV dies de Setembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo dit senyor scriure per capella de la sua capella Ferrando Martines quitacio una bestia.

Segueixen les dates en igual forma, referintse sempre a l'estada del rey en Saragoça, fins al dia 30 del mateix mes.

(81) Reg. 2240, fol. 141 v.

Lo Rey. — Mossen Jacme. Per ço com nos volem cobrar de vos lo fermall nostre lo qual tenits penyora per noranta florins de Florença scrivim al batle general d'aquex regne que us assigne los dits noranta florins sobre son offici per manera que us sie segur de haverlos. Per que us manam que vos lexets lo dit fermall a alguna persona qui per vostra absència haia de vos poder de dar lo dit fermall e de reibre los dits noranta florins o la assignació de aquells. E aço per res no mudets. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIII d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Jacobo de Solerio militi. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Fonci.

(82) Reg. 2240, fol. 151.

Lo Rey. — Procurador reyal. Ja per altre letra vos havem manat que ns trametessets d'aquex bona cera gomada vermella de Mallorques e no u havets fet; perque us manam altre vegada que decontinent vista la present per la primera fusta nos en trametats unes VIII llyures de fina e dreçats la an Johan de Tudela nostre secretari qui aquella nos donara de part vostra; car nos en manam al mestre racional de nostra cort que vos restituent la present, prenga en vostre compte ço que us haura costat la dita cera. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XV dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Matheo de Loscos. — Dominus Rex mandavit Johanni de Tudela.

Reg. 3095, fol. 80 v. M. R.

Item done a Maestre Pere Soler metge de casa del senyor Rey los quals lo dit senyor ab letra sua dada en Çaragoça a XV dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. li mana donar en ajuda de les despeses per ell fetes en lo viatge que de manament del dit senyor feu de la ciutat de Valencia a la ciutat de Çaragoça hon lo dit senyor lo feu venir per necessitat de la sua persona, segons que n la dita letra se conte lo qual cobre ensembs ab apocha..... CC florins d or.

(83) Reg. 2240, fol. 143.

Lo Rey. — Tresorer. Aquesta nit nos ha convingut pendre e haver cena vergonyosament d'aquest monestir on albergam per nostra provisió; per que us manam que encontinent nos en tramettats per manera que dema on que siam nos ne hajats fornits. E guardat vos que no ho mudets o allonguets, car seria cosa a nos massa vergonyosa e a vos no menys carregosa, e tal que no la pòrem pacientment tolerar. Dada en lo monestir de Sancta Fe sots nostre segell secret a XVI dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni de Plano, thesaurario Domini Regis. — Dominus Rex misit signatum.

(84) Reg. 2240, fol. 143 v.

Nos en Martí etc. — Sabents que los jurats e concell de la ciutat de Valencia e patrons e armadors en los fets de la armada qui santament s'es feta en la ciutat de Valencia axí com los es permes e lagut segons los capitols per nos en lo començament del armament de la dita armada fermats e jurats, han destitut e remogut de la capitania del estol de la dita armada lo noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Joffre vescomte de Rocabruna lo qual haviem elet en capita d'aquella, e han elegit o deuen elegir en capita del dit estol alguna notable cavaller i vol industriosa e savia persona qui aquell capitaneig conduga e regesqua e a aquell precedesque. E com sia molt necessari per bon regiment, conduymen, benavenir e conservacio de la dita armada e de los qui iran en aquella sia dat poder autoritat e loch a aquella persona qui es o sera eleta per los demunt nominats

o per aquella a qui s'pertanga en capita conduyidor o regidor del dit estol de exercir en e sobre aquells e cascuns de aquells tota jurisdicció criminal e civil e altre cualsevol, per ço ab tenor de la present, loants approvants ratificants e conformants qualsevol eleccio feta a faedora per los demunt dits de qualque persona, nos plau, atorgam e volem que aquella persona eleta o elegidora sia capita ductor conduyidor e regidor de la dita armada, e haia e exerceasque axi en mar com en terra en e sobre aquells de la dita armada e altres cualsevol de qualque stament o condicio sien qui en aquella iran e lurs bens, servidors e companyes, tota jurisdicció criminal e civil e altre cualsevol que nomenar se puxa, e que capitans, ductors, guiadors e regidors de semblants armades han acustumada exercir e haver. Axi mateix conege e puxa conexer de totes questions controversies e debats qui per rao de la dita armada seran o poran esser per qualsevol rao o manera entre los patrons armadors e altres qualsevol de la dita armada o en aquelles si ben vist li sera ordonar e deputar conexedors o jutges e aquelles questions controversies o debats si pus expedient e profitos li parra levar de carrera decisir e determinar en aquella forma e manera que Deus li administrara e a sa industriosa saviesa mils parega. E nos ab la present manam a tots e sengles patrons, homens d'armes, comits, sota comits companyons, homens de rem, e altres qualsevol de qualque stament o condicio sien qui en la dita armada iran o seran sots la fe e naturalesa a que us son tenguts e obligats e en altre manera com pus estretament podem que tant com la dita armada durara e apres tro haia desarmat haim la dita persona axi com dit es eleta o elegidora per capita, guiador, ductor e regidor lur e a ella e a sos manaments e ordinacions obeesquen axi com farien a nos si personalment hi erem. Car nos ab questa matexa en e sobre totes les dites coses e altres emergents e dependents de aquelles, fem la dita persona mer execudor ab tota plena jurisdicció e conexença e li donam plen poder e li comanam plenerament nostres veus. En testimoni de la qual cosa manam la present esser feta e ab nostre segell secret segellada. Dada en lo loch de Muell a XVII dies d'Octubre en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(85) Reg. 2240, fol. 145 v.

Lo Rey. — Reyna. Trametem vos dins la present intercluses dues letres, la una nostra, l'altre vostra que Maestre Blasco de Stamata metge de Cathania nos ha trameses per lo prenyat de nostra e vostra filla la reyna de Sicilia ab les quals letres demana e volria fos tramesa a la dita reyna una madrina. E per ço volriem fort que n'fos tramesa si a vos paria que y'fos bona, la alcaydessa de Paterna; e si ella no us paria bona o no la podiés haver, que haguessets si us paria bona Na Johaneta. Tot aço Reyna lexam nos a vostra bona e industriosa saviesa e pregam vos que n'parlets ab Mestre Bernat Oriol al qual d'aço scrivim e li mostrets les letres del dit Maestre Blasco e ab consell del dit Maestre Bernat, procehits en lo fet per manera que si acordats de metre n'i, ho façats com pus cuytosament fer se puxa, per tal que puxa esser ab temps al infantar de la dita reyna. Dada en lo loch de Tovet sots nostre segell secret a XX d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur etc. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(86) Reg. 2242, fol. 40 v.

Lo Rey d'Arago. — Molt car così. Per los fets de sancta mare esgleya assats en angoxa posada, trametem al sant pare e a nostre molt car così lo rey de Ffrança los honrats religiosos noble e amats feels nostres frare Ramon abbat del monestir de Rippoll, Mossen Guerau de Cervelló camerlench, frare P. Mari maestre en theologia, ministre dels frares menors en la província d'Arago, Micer P. Ca Calm doctor en leys, nostres ambaxadors. E per tal que no s'puga seguir o esser fet per ol cas qui es entre lo dit sant pare e alguns de sos cardenals, e la ciutat d'Avinyo als dits nostres ambaxadors algun sinistre injuria o affany, vos pregam tan affectuosament com podem que als nostres ambaxadors dessus dits, facats e trametats guiatge e saul conduyt per manera que puguen anar e star segurament per lo reyalme del dit nostre così. E d'aço ns farets plaer e servey gran. E si res volets d'aquestes parts que nos puxam fer per vos, fiablement nos n'escrivets. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XXI dies d'Octubre del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. — Dirigitur a nostre car così Mossen Luys de Sansor, merexaut de Ffrança. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci (1).

(87) Reg. 2240, fol. 146 v.

Lo Rey. — Batle general. Vostra letra havem reebuda responsiva a un altra que us ne havem enviada sobre les joyes nostres qui son en vostre poder e havem vista axi mateix la cedula dins la dita letra en la qual distintament e per manut nos designats les dites joyes, ço es aquelles qui romangueren en poder del feel cambrer nostre En Pere Torrelles e les altres qui foren a vos restituides en la ciutat de Saragoça de Sicilia per Mossen Johan d'Arago ço es: dues garlandetes una copa cubertorada ab pedres e ab perles, una gubellera d'argent e un peu de confiter e dos leons d'argent, e no resmenys lo xapellet que quitas a Mecina d'un jenoves per L. onzes. A la qual vos responem que pus la mare del dit Mossen Johan es pagada del fet del castella d'Amposta en la quantitat qui era deguda al dit Mossen Johan, pregam vos nos trametats decontinent per persona certa les dites penyores que reebes del dit Mossen Johan e retrarts vos lo dit nostre xapellet al present, e vos mateix com vindrets a la festa de nostra benaventurada coronacio portarets nos aquell. Quant es al fet que ns suplicats que com vos haiats bestret per nos axi per raho de les dites coses com altres quelques quantitats les quals pujen entre tot DCCC.VIII florins e que ns placia fer vos assignacio de aquells, plau a nos e som fort contents fer vos en assignacio sobre los emoluments del vostre offici de la batlia, per ço que abans e pus prestament ne siats pagat com sie digna cosa e raonable que vos cobrets ço del vostre. Dada en lo loch de Miedes sots nostre segell secret a XXII dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Apres que la present letra haguem feta per tal que les dites joyes haim pus prestament e pus segura, acordam enviarlos lo feel de la nostra cambra En Domingo de Calatayut portador de la present, per lo qual vos pregam affectuosament nos trametats lo dit xapellet e les altres joyes, car per ell vos enviam de present cautela sufficient ab la qual dels emoluments de vostre offici pugats vers vos retenir los DCCC.VIII florins dessus dits. Rex Martinus. Dirigitur baiulo generali regni Valencie. Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(88) Reg. 2240, fol. 146.

Lo Rey. — Reyna. Vostra letra havem reebuda e aquella entesa vos responem que per gracia de Deu, nos nos som molt be trobats e ns trobam con mes va mils en lo camí e havem haut o havem plaer gran de vostra sanitat de la qual nos havets certificats per vostra letra demunt dita. Ir qui fou diluns, proposam a Miedes als aldeans de la comunitat de Calatayud e huy dimars apres seguent en Alanga havem proposat als aldeans de la comunitat de Daroca, et tots han se aturada deliberacio a fer nos resposta a nostra proposicio demunt dita e segons sentiments que n'havem faran tot ço que ls havem demandat; e mes anant encara dins fort breus dies, Deus volent, nos haurem ben finats los feysts per qui ych som venguts e tantost tornar nos n'em aquí dret camí mijançant la divinal aiuda. Notificam vos totes les dites coses a vostra consolació e plaer. A Marti Loppez de Lanuça, hagrem volenter atorgada per vostra contemplacio la licencia que per ell nos havets demandada sino que per ell mateix e altres havem sabut qu En Berenguer de Tarba en vostra letra contengut es en tant millorat que de sa malaltia es gran esperança de salut e per consequent no ha calgut. E sia tots temps en vostra guarda la sancta Divinitat. Dada en lo loch de Alanga sots nostre segell secret a XXII dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(1) Aquesta lletra es datada en Saragoça, quan tots els documents proven que en aytal data lo rey fou en Thovet y Miedes.

(89) Reg. 2240, fol. 147.

En Martí etc. — Als amats e feels nostres los jurats de la ciutat de Valencia clavaris patrons comits sotacòmets e altres qualsevol armadors de la armada qui sanctament s es feta en la dita ciutat de Valencia contra los infeels moros de Berberia s'hiut e dilecció. Jassia nos ab altre letra nostra dada en lo loch d Almuel a XVII dies del present mes d Octubre havem donada tota jurisdicció civil e criminal e tota altra a qualsevol persona electa o elegidora en capita, ductor conduhidor e regidor de la dita armada en e sobre tots aquells qui en aquell i iran e lurs bens servidores e companyes segons que n la dita letra es largament contengut E la dita jurisdicció haian dada al dit elet o elegidor per vosaltres en capita per tal car nos fou dat entenen que de la capitania de la dita armada axi com vos era legut segons era affermat per los capitols per vosaltres sobre aquella fets e per nos confirmats havets remogut lo noble e amat conseller e camerlensch nostre Mossen Joffre vescomte de Rocabruna. Empero car lo dit vezcomte sabent les dites coses e vengut devant nostra presencia nos ha affermat e dit que la letra nostra demunt dita es estada feta contra justicia e en gran perjudici seu, affermant que entre vosaltres e ell es estada feta certa covinença que dins cert temps lo qual diu que encara corre, ell havia a servir com a capita lo dit astol e vosaltres dins aquell temps no l ne podets remoure, perque ns ha humilment supplicat que sobre les dites coses li deguessem per justicia provehir. E nos veents la dita sua supplicació esser justa e no podents defallir a justicia, havem provehit e volem e a vosaltres e a cascun de vosaltres e altres qualsevol a qui s pertanga dehim e manam de certa sciencia e expressament sots la fe e naturalesa a que ns sots tenguts, que per vigor de la nostra letra demunt dita no elegiscats en capita ductor o regidor de la dita armada alcuna persona; e nos ab la present injungim a aquella persona per vosaltres electa o elegidora sots la dita pena que no ns o presumesca usar per vigor de la dita nostra letra de jurisdicció alcuna tro lo governador d aqueix regne al qual nos ho comatem al qui la present oides les parts de paraula hage regonegut e vist si les dites coses se son pogudes fer en perjudici del dit vezcomte lo qual entre tant volem que us de la sua capitania, tolents ab la present a la dita persona electa o elegidora tota jurisdicció e poder que li haian atorgats ab la nostra letra demunt dita. Dada sots nostre segell secret en Vilafeliz a XXVI dies d Octubre en l any de la nativitat de nostre Senyor Mil.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

(90) Reg. 2240, fol. 148 v.

Lo Rey. — Promens. Vostra letra havem reebuda e responem vos que nos trametem al governador e al justicia en criminal de Valencia la provisio que demanats sobre l fet dels bandos tal com l havets demanada, encare la havem ampliada tant com havem pogut. En ço que us ha dit de part nostra Micer P. Cathala responem que sta en veritat que us ha dit ço que nos li havem comes, empero nos volem e es nostra intencio que ans que l stol partescha faça bona e bastant seguretat a vostra coneixença que no dara dan o dampnatge algun a personnes o lochs sotsmeses al rey de França ne al comitat de Proença si donchs a la ciutat d Avinyo, e que haut lo dit stol a sa ma lo sant pare si ell haura mes o metra tot son fet en ma e poder nostre, ea tal cas lo dit stol men e meta lo dit sant pare en aquella ciutat, loch o partida de nostre senyoria que a ell plaura; si empero en nom e poder nostre mes no u haura ne metre volra, en aquell cas lo dit stol men e meta lo dit sant pare en aquell loch o partida fora nostra senyoria que ell volra. E aço n es nostra final intencio. Dada en Calatayut sots nostre segell secret a XXVIII dies d Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Pardo Lacasta merino Cesarauguste. — E dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

Reg. 2240, fol. 148 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda e responem vos que nos vos trametem per fra P. Barart .CL. florins; donat los a Maestre Johan argenter per aur, e fets cuytar tant com pugats la coberta que te l argenter per manera que si esser pot quan nos hi serem qui, Deus volent, sera diluns primer vinent sia acabada. Dada en Calatayut sots nostre segell secret a XXVIII dies d Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Pardo Lacasta merino Cesarauguste. — E dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

Reg. 2240, fol. 149.

Lo Rey. — Reyna. Vostra letra havem reebuda e responem vos que havem haut e havem gran plaer d aço que ns havets fet saber per aquella e per tal car sabem que n haurets plaer, vos certificam que havem be finat ço per que som venguts ab la ciutat e aldees de Calatayut. Dijous primer vinent, Deus volent, serem a Caranyena hon havem dada jornada als de les aldees de Daroca, e aqui finarem ab ells be segons havem ab los lochs de Calatayut con ja n haian sentiment. E no porem esser aqui a festa de Tots-Sants, mes diluns primer vinent mijançant la divinal ajuda serem aqui sens tota falla. Dada en Calatayut sots nostre segell secret a XXIX dies d Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

(91) Reg. 3674 num. prov., fol. 14. M. R.

Primer dia del mes d Octubre del any M.CCC.XC.VIII.

Dimarts primer dia del mes d Octubre lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana escriure lo senyor Rey de casa sua En Jacme Grenell de la ciutat de Tortosa, quitacio a II besties.

Dimecres a II dies del mes d Octubre, lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana escriure lo senyor Rey En P. Roig per sots cavalleriq seu, quitacio a I bestia.

Dijous a III dies del mes d Octubre, lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen les dates iguals, dia per dia, fins lo dia 14.

Dimarts a XV dies del mes d Octubre lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana escriure lo senyor Rey en Bernat de Marimon per cambrer seu, quitacio a II besties.

Dimecres a XVI dies del mes d Octubre, parti lo senyor Rey de Saragoça e ana sopar e jaure a Sancta Fe.

Dijous a XVII dies del mes d Octubre, parti lo senyor Rey de Sancta Fe e ana dinar e jaure a Moel.

Divendres a XVIII dies del mes d Octubre parti lo senyor Rey de Moel e ana sopar e jaure a Carinyena.

Dissapte a XIX dies del mes d Octubre, parti lo senyor Rey de Carinyena e ana dinar e jaure a Sancta Maria de Thout.

Dicmenge a XX dies del mes d Octubre lo senyor Rey en Thout.

Dilluns a XXI dies del mes d Octubre parti lo senyor Rey de Thout, anas dinar e jaure a Miedes.

Dimarts a XXII dies del mes d Octubre parti lo senyor Rey de Miedes ana sopar e jaure a Langa.

Dimecres a XXIII dies del mes d Octubre parti lo senyor Rey de Langa, anas dinar sopar e jaure a Darocha.

Dijous a XXIV dies del mes d Octubre, lo senyor Rey en Darocha.

Aquest dia mana scriure lo senyor Rey en Guillem Lopez de Bolea per capellan de la sua capella quitacia a I bestia.

E mes mana lo dit seyor escriure per capellan de la sua capella En Johan de Dous, quitacio a I bestia.

Divendres a XXV dies del mes d Octubre parti lo senyor Rey de Darocha ana sopar e jaure a Vila helig.

Dissapte a XXVI dies del mes d Octubre, parti lo senyor Rey de Vila helig anas dinar a Meluenda, sopar e jaure a Paracollos.

Aquest dia mana escriure lo senyor Rey de casa sua Pedro Lopez del Cano quitacio a I bestia.

Dicmenge a XXVII dies del mes d Octubre parti lo senyor Rey de Paracollos anas dinar sopar e jaure a Calathaiu.

Dilluns a XXVIII dies del mes d Octubre, lo senyor Rey en Calathaiu.

Dimarts a XXIX dies del mes d Octubre, lo senyor Rey en Calathaiu.

Dimecres a XXX dies del mes d'Octubre parti lo senyor Rey de Calathaiu ana sopar e jaure a Horera. Aquest dia mana a mi lo senyor Rey que escrivis frare P. Martinez de Torres, canonge de Jherusalem per capellan de la sua capella, causa honoris.

Dijous a XXXI dies del mes d'Octubre parti lo senyor Rey de Horera, anas dinar sopar e jaure a Carinyena.

(92) Reg. 2240, fol. 149.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda, e responem vos que havem haut plaer car prestament nos havets certificats d'aco que us ha scrit lo Senescal de Carcassona e de la letra del senescal que ns havets en sa forma tramesa. E sapiats que entre nos ne l'Capdal de Buig no ha alligances ne confederacions alcunes, jassia lo dit Capdal haia trames a nos Mossen Ramon Arnau de Coarasa sobre certes coses no tocants en res confederacions ne alliances, e plau nos e volem que respondats al dit senescal en la dita forma co' es que entre nos ne l'dit Capdal no ha alliances ne consideracions algunes segons que damunt es dit. E pregam vos manam e encara us encarregam que de tot co' que pugats saber e sentir, que s' proceosque o's enant per lo dit senescal o per altre en nom del rey de Ffranca contra lo dit Capdal e de totes altres novelles que sapiats, nos certificiets com avans e pus soven porets e sera cosa de que ns complaurets e servirets molt. Dada en la vila de Carenanya sots nostre segell secret lo primer de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur gubernatori comitatuum Rossilionis et Ceritanie et consulibus ville Perpinianii. — Dominus Rex mandavit mihi Gui'llemo Ponci.

Reg. 3095, fol. 97. M. R.

Item done an Pascual Castielo atzemblor los quals li eren deguts per salari a ell pertanyent per co' com ab dues atzembles porta diverses robes e scriptures fahents per mon offici en lo viatge que l'senyor Rey feu en lo mes d'Octubre prop passat de la ciutat de Çaragoça a les ciutats de Calatajut e de Darocha segons que s' conte en una apicha que n'cobre aclosa per En Rafael Ultzinelles notari..... CXXXII solidos jacques,

(93) Reg. 2242, fol. 44 v.

Lo Rey. — Promens. Per lo feel panicer maior de casa nostra En Johan Margarit alcayd d'aqueix castell d'Alacant havem reebuda vostra letra. E entesa la creença per ell de part de vosaltres esplicada sobre la reparacio del dit castell, lo qual segons scm certificats ha fretura de gran reparacio e forniment d'armes, responem vos que jassia nos haiam axi com devem sobiranament a cor les dites coses, com lo dit castell sia en frontera e per consequent clau e salvament de vosaltres. Empero per los grans e excessius carrechs que ns cove continuament sostener los quals pus largament vos recitara de nostra part lo dit alcayd, no podem de present axi com volriem e seria necessari provehir en les dites coses sino es en la manera siguiente; co' es que no obstant que aquexa vila haia privilegi que en aquella no s' puxa tenir tafuraria, vullats consentir e permetre per profit e benefici de la cosa publica e per honor e complacencia nostra que en la dita vila se tingue tafuraria per temps de .X. anys tan solament sense empero periudici algun del dit priv.legi. E los emoluments qui exiran de la dita tafuraria en los dits .X. anys sien fetes dues parts la una de les quals sie convertida en la reparacio e forniment del dit castell, l' altre en adob dels murs de la dita vila. Perque us pregam axi affectuosamente com podem que les dites coses per les rahons dessus dites vullats permetre que sien axi fetes, e sera cosa de la qual nos farets molt gran plaher e servey las quals haurem fort per agradables. E atorgat per vosaltres aco', decontinent vos enviare provisio per la qual sera provehit que les dites coses seran stades fetes sens perjuici e derogacio del dit vostre privilegi e que passats los dits .X. anys, no puxa esser per nos ne nostres successors esser tret a conseqüencia avans romanga lo dit privilegi en sa forca e valor. E nos ja per aco en l'endemig no cessarem que continuament no entenem en provehir e donar obra ab acabament que de nostres rendes acorregam a la dita obra axi com aquelles qui toquen a nos principalment. Pregants vos encara que decontinent per vostres letres nos certificiets de co' que fet haurets en les dites coses per nostra honor. Dada en Carenanya sots nostres segell secret a II dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur juratis e probis hominibus ville d'Alacant. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(94) Reg. 2240, fol. 149 v.

Lo Rey. — Merino. Per lo feel panicer nostre N' Anttoni Cirera vos enviam dos saffirs, manant vos que decontinent facats aquells metre en encasts e que ls' encasts sien plans e percusats en guisa que s' puxen enfiilar pera metre ls en la creu. E aco per res no mudets o laguiets com nos axi vullam que s' faça. Dada en Carenanya sots nostre segell secret a IIII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Pardo Lacasta, merino. — Dominus Rex mandavit Johanni de Tudela.

Reg. 2240, fol. 150.

Lo Rey. — Per fernos tallar una cota la qual volem a la festa de les nostres reliquies, enviam de present aqui a vos lo feel panicer nostre N' Anthoni Cirera, pregant vos affectuosamente que li donets e liurets decontinent dues peces de drap de seda domasqui negra del millor que tindrets per la dita cota. E no dubtets en res car nos etc. — Dada en Carenanya sots nostre segell secret a IIII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Mironi, mercatori Barchinone. — Dominus Rex mandavit Johanni de Tudela.

Reg. 2240, fol. 151.

El Rey. — Castellan. Porque vos havemos manester por algunos afers nuestros necessarios e cuytados vos rogamos affectuosamente e queremos que al mas ayna que podredes vengades a nos en la ciudad de Çaragoça en la qual nos end himos dreyto camino. E esto non mudedes si nos cobdiciades servir e complacer. Dada en Carenanya dius nuestro siello secreto a IIII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur castellano Emposte. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(95) Reg. 2240, fol. 154 v.

Lo Rey. — Mossen Ffrancesch. Per tal car que nos per plaer de nostra persona volem caçar alguns dies en aquestes comarques de Çaragoça, volem dehim e us manam expressament e de certa sciencia que decontinent nos enviets los nostres falconers e falcons e fets per manera que y vingue En Montagn falconer nostre; car nos per altres letres nostres manam an Pere Pallars rebedor general de les monedes qui ixen de les demandes que fets aqui per raho de la nostra benaventurada coronacio, que de les dites demandes pach e acorrega als dits falconers nostres sengles terces; e encara scrivim an Pere Brunet cambiador de Barchinona les quals letres vos enviam ensembs ab la present. Per que fets per manera que aquestes coses haien bon recapte e res no y mudets si a nos desijats servir e complaire. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIII de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco Bertrandi militi falconerio maiori Domini Regis. — Dominus Rex mandavit Johanni de Tudela.

Reg. 2242, fol. 46.

Lo Rey. — Manam vos que encontinent sens triga alguna prengats una deposicio la qual deu fer en poder vostre lo feel nostre En P. Marti prevere sobre lo fet de la sancta reliquia de la sanch de nostre Senyor Jhesu Christ, la qual es stada trobada en lo loch de Simballa e de tots altres qui depositar vullen. E aco no mudets o laguiets car axi volem que s' faça. Dada en

Çaragoça sots nostre segell secret a XIII dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni de Sancto Johanne notario Calataubi. — Dominus Rex misit signatam.

(96) Reg. 1942, fol. 103. M. R.

Item done a Maestre Pere Torrelles metge de casa del Senyor Rey los quals lo dit senyor ab letra sua dada en Saragoça a XV dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII li mana donar en ajuda de les despeses per ell faedores en lo viatge que per lo dit senyor deu fer en lo regne de Sicilia segons qu en la dita letra se conte que cobre ab apocha..... D florins d or.

(97) Reg. 2240, fol. 155 v.

En Martí etc. — Als noble e amats Conseller nostre Mossen Ramon Bohil, governador de regne e lo justicia en criminal de la ciutat de Valencia, salut e dileccio. L altre jorn vos scrivim per nostra letra del tenor qui s segueix: En Martí per la gracia de Deu Rey d Arago etc. Als noble e amat conseller nostre Mossen Ramon Bohil governador de regne e lo justicia en criminal de la ciutat de Valencia, salut e dileccio. Sabut havem certament que ls pus principals de cascu dels bandos d aquex regne secretament e de nit son entrats e stan dins la ciutat amagats e no poden esser trobats e han aemprats e empreses no solament homens de paratge e ciutadans, mas encara manestral de la dita ciutat en molt gran e excessiu nombre, de la qual cosa se poria seguir a aquella ciutat e a tota la nostra cosa publica del dit regne scandels e irreparables perills. E nos a qui s pertany sobre aytals perills degudament provehir, havem deliberat sia per vosaltres de part e en nom nostre feta la crida seguent: Mana lo senyor Rey a tots e sengles de cascu dels bandos axi principals com valedors ço es aquells valedors los quals en dies passats o presents se sien armats per l un bando o pel l altre, que dins III dies apres seguentes e peremptori isquen e sien exits de la ciutat e de son terme e en aquell no guosen ne presomesquen tornar ne star sots pena de perdiment de tots sos bens e sots encoriment de la feletat del dit senyor e sots pena de mort sens tota gracia e merce, si donchs aquell o aquelles aytals qui en la dita ciutat tornar o star volran, no faran en poder de la cort la obligacio dessus contenguda la qual faent e tenint cascu axi principal com valedor puxa romandre o en son cas tornar e star en la dita ciutat e en son terme. Ço es que prometa e s oblich ab sagrament e ab homenatge e ab pena de mil florins d or o de mes o de menys segons la qualitat o condicio de la persona, a coneiguda de la cort, que dins la ciutat de Valencia ne dins lo terme de aquella no fara valençia ne ajuda de persona sua ne de sa companya ne d altres en que ell haja poder o manament, ne encara de bens ne de consell a alcó o alguns d aquells bandos ne consentra que en casa sua o d alcó en qui ell haja poder ne manament ne prechs, sia fet dins de la dita ciutat o dins son terme ajust algu gran o mijancer ni poch de personnes ne d armes pera tractar ne pera fer mal o dan en aquells bandos, ans si sabra que tal ajust sia fet o s faça o s deixa fer que allo encontinent dexelara e manifestara a la cort. E si alguna persona tendra o haura receptat algun o alguns dels dits bandos, que aquells haien decontinent de nunciar a la cort sots la pena demunt dita. Per que us manam que la erida demunt dita façats publicar ab veu de crida per los lochs acostumats de la dita ciutat per tal que algun no puxa ignorancia allegar. E si per ventura algun o alguns de qualsevol ley stament o condicio sia, contrafara o vendra en tot o en part e no servara ab acabament les coses en la dita nostra crida contengudes, manam vos sots pena del cap a perdre e encara de tots vostres bens que les dites penes axi corporals com peccuniaries si comeses seran, exequists e levets sens tota merce. Certificant vos que nos farem les dites penes en vostres personnes e bens exequir, si en les dites coses serets negligents o remeses o les dites penes axi corporals com peccuniaries no exequirets encontinent e de fet. Dada en Calataiut sots nostre segell secret a XXIX dies d Octubre en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. E com vosaltres obehints a nostres manaments haguessets feta fer la dita crida segons som estats informats, lo sindich del braç militar opposantse, ha impugnades les dites letra e crida dient que son contra expresses furs e privilegis, senyaladament per les forts penes que y son contengudes, axi com de feletat com de perdiment de bens, per la qual rao vosaltres lo nostre batle general e los jurats e los advocats pensionats e altres de la ciutat de concell de tots provehis e us parech que per bona moderacio dels affers revocades e hautes per no fetes les dites letres e crida en la talla que huy jaen, fossen fetes de nou en aquesta substancial forma. Ço es que gitats en tota manera de la ciutat e de son terme los caps o principals dels dits bandos sots pena de la nostra merce e indignacio e de deu milia florins, fos ordenat en los valedors de cascun d aquells que dins tres dies isquen e sien exits de la ciutat e de son terme e en aquella o en aquell no gosen o presomesquen tornar ne star sots les penes deus scrites, si donchs no faran en poder de vosaltres dits governador e justicia, la obligacio seguent: ço es que cascu prometa e s oblich ab sacrament e homenatge e a pena de mil florins d or, que dins la ciutat ne dins son terme no fara ma ne dan a alcó o alguns del altre bando; empero cascun d aquells qui tal obligacio haura feta puxa si e quant volra desexirse de aquella e tornar lo sagrament e l homenatge a vosaltres dits governador e justicia o a vostres lochtingens axi empero que encare la dita obligacio dur per III dies apres seguentes dins los quals aquell aytal sia exit de la ciutat o de son terme sots les dites penes. Perque nos havents per acceptables agradables e profitoses les ordinacio e deliberacio per vosaltres ab consell dels demunt dits fetes e moderades en fa forma demunt dita e les penes posades en la preinserta letra, vos dehim e manam tan expressament com podem que les coses contengudes e moderades en la present nostra letra, façats servar segons lur serie e tenor e no resmenys façats les dites coses si us parra faedor ab veu de crida publicar per tal que ignorancia no puxa algu allegar. E si per ventura algun o alguns seran inobedients e cauran en les dites penes, d aquelles fets execucio realment e de fet. E guardats vos que per culpa e negligencia vostra, sinistre alcó no s puxa seguir; car imputar ho hiem a vosaltres e a vostres bens. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Noembre en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(98) Reg. 2242, fol. 51.

Lo Rey. — Batle general. Ja sabets com tots los florentins mercadejants e negociejants en la ciutat de Barchinona sots nostre guiatge e protecció donen e deuen donar cascun any en la festa de Nadal per dret nostre e costum antiquada ço es cascu d ells un drap d or domasqui; e com nos vullam haver de present aquests draps, dehim e manam vos que façats per manera que los dits florentins que antieipen e ns donen decontinent los dits draps d or, los quals deuen donar en la festa de Nadal prop vinent. E enviats nos aquells mantinen que ls haiats per persona certa, per tal que nos havem aquells necessaris. E aço per res no mudets o alonguets si a nos desijats servir e complaire. Dada en Çaragoça sost nostre segell secret a XXX dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Bernardo Serra baiulo generali Cathalonie. — Dominus Rex manda vit mihi Johanni de Tudela.

Reg. 3674 num. prov., fol. 17. M. R.

Primer dia del mes de Noembre del any M.CCC.XC.VIII.

Divendres primer dia del mes de Noembre lo senyor Rey en Carinyena.

Dissapte a II dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Carinyena.

Dicmenge a III dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Carinyena.

Dilluns a III dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Carinyena.

Dimarts a V dies del mes de Noembre parti lo senyor Rey de Carinyena, anas sopar e jaure a Moel.

Dimecres a VI dies del mes de Noembre parti lo senyor Rey de Moel anas dinar a Sant Fe, sopar e jaure en Saragoça.

Dijous a VII dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana scriure lo senyor Rey En Bernat de Sent Feliu per cambrer seu, quitacio a II besties.

Divendre a VIII dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen les dates, dia per dia, en la mateixa forma, fins al dijous.

Dijous a XIII dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Saragoça.
Aquest dia mana lo dit senyor que fos fet compte an Bernat Calopa de lochinent de mestre racional segons que a ell o els altres lochinent del dit ofici de mestre racional es acostumat. E que li fos fet lo dit compte dezpuys que servex.

Divendres a XV dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça. Aquest dia mana lo senyor Rey que escrivis Jacobo Carpençano sicilià per fill de cavaller de casa sua, quitacio a I bestia e son vestir ordinari.

Dissapte a XVI dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Dicmenge a XVII dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana scriure lo senyor Rey En Gonçalvo Davila per fill de cavaller de casa sua quitacio a I bestia.

E mes mana escriure lo senyor Rey per capellan de la sua capella N Huch de Nestanya, causa honoris.

Dilluns a XVIII dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen les dates d'estada del rey en Saragoça, fins el dia 22.

Dissapte a XXIII dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana scriure lo senyor Rey en Guillelmo Turida de la escuderia sua a provisió.

Aquest dia parti de la cort Pere Soler mege de phisica.

Dicmenge a XXIII dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Dilluns a XXV dies del mes de Noembre, lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo senyor scriure En Berenguer Ferran per vèrger de la sua audiencia a provisió de....

E mes mana lo dit senyor anadir I bestia an P. Feritza scriva del ofici de Mestre Racional de la sua cort.

E mes mana lo dit senyor anadir I bestia an Barthomeu dez Soler scriva del offici de Mestre Racional de la sua cort.

Aquest dia mana lo dit senyor del ofici de mestre racional en Gabriel Çà Pila quitacio II besties.

Dimarts a XXVI dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia....

Dimecres a XXVII dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana scriure lo senyor Rey en Johan de Tornos per capellan de la sua capella, causa honoris. Item mana mes lo dit senyor scriure En P. de Cap de vila per porter de maça, quitacio a I bestia.

Dijous a XXVIII dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Saragoça.

Divendres a XXIX dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Saragoça.

Dissapte a XXX dies del mes de Noembre lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia vench servir la Cort en Johan Vidal porter de maça.

(99) Reg. 2242, fol. 51 v.

Nos Martinus etc. — Tenore presentis recognoscimus debere vobis fideli nostro Gabrieli Boni, mercatori Barchinone quantitates sequentes pro pretio aliquerum peciarum pannorum tam anri quam sirici quas a vobis emimus preciis subsequentibus. Primo videlizet pro precio duarum peciarum seu pannorum auri vellutorum, mille florenos. Item pro precio duarum peciarum panni auri fini carmesinis brocats, ducentos florenos. Item pro precio unius panni d'atzeytoni viridi vallutat brocat e fino auro, trecentos novem florenos. Item pro precio duarum peciarum de vellut carmesi, quingentos triginta quator florenos quator solidos Barchinonenses. Item pro precio quator peciarum panni de vellut de grana, quingentos sexaginta octo florenos. Item pro precio undecim canarum quinque palmorum cum dimidio de velluto albo, centum triginta florenos. Item pro precio unius pecie de xamello tenat, quadraginta quinque florenos. Item pro precio unius pecie panni sirici viridi et albi, triginta octo florenos. Item pro precio decem canarum cum dimidia ex velluto nigro, centum quindecim florenos cum dimidio. Item pro precio unius pecie panni de sirico nigro, quinquaginta florenos. Item pro precio duarum peciarum de atzeytoni livido, octuaginta florenos. Item pro precio novem canarum cum dimidia velluti avellutati nigri cum rosis albis et vermillii, ducentos octuaginta quinque florenos. Item pro precio unius pecie de atzeytoni vermillio vellutati carmesi, ducentos triginta sex florenos cum dimidio. Item pro precio trium peciarum velluti viridi, ducentos nonaginta quator florenos, duos solidos, novem denarios Barchinone. Item pro precio cuiusdam pecie de panno aureo, centum quincuaginta florenos. Item pro precio alterius pecie de panno sirico nigro, octuaginta florenos. Item pro precio alterius pecie de atzeytoni albi, viginti florenos. Item pro precio quinque finaliorum auri parvorum cum aliquibus perulis et lapidibus, centum septuaginta florenos. Item pro precio unius pecie d'atzeytoni nigro vellutato cum rosis vermillii, centum octuaginta florenos. Item pro precio octo canarum panni de sirico de tripa alba, centum triginta sex florenos. Item pro precio unius pecie d'atzeytoni nigro vellutati, centum octuaginta unum florenos cum dimidio. Item pro altera pecia de panno de sirico domesquino, octuaginta florenos. Item pro precio quatuor peciarum de cercanells vermillii troceis et lividis, triginta sex florenos. Item pro precio duarum lapidarum vocatorum balaxos qui per nos empti fuerunt pro maiori precio a Jacobo de Palomario de Sancto Romulo, mercatore januense quod quidem premium vos dictus Gabrieli Boni pro nobis eidem mercatori assecurastis tres mille centum florenos. Item pro precio quator peciarum de vellut de Florença nigrarum et unquilarum, centum viginti florenos. Item pro precio unius pecie de panno de sirico, quinquaginta florenos auri de Aragon. Que quidem quantitates desuper portulariter signillat et distincte posite sumari in universo capiunt octo mille nongentorum octuaginta novem florenos auri de Aragone, duorum solidorum novem denariorum barchinonenses, quos ut facilius et brevius habere possitis ipsos in et super preciis que pervenient per nos per hanc eaudem mandamus magistro rationali curie nostre vel eius locum tenenti seu ali cuicunque a dicto Petro Pallaresii de predictis compotum audituro quatenus tempore sui raciocinii ipso ponente in date dictos octo mille nongentos octuaginta novem florenos duos solidos, novem denarios in suo compoto recipiat et admitat eosdem octo mille nonge totos octuaginta novem florenos duos solidos novem denarios, executoria dicti nostri thesaurariorum minime ad predicta ut profertur expectata et nullum dubium aut questionem propterea dicto Petro Pallaresii faciat vel apponat cum nos sic de certa scientia et consulte duxerimus ordinandum. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus nostro sigillo secreto munitam. Datum Cesarauguste prima die Desembris anno a nativitate Domini M. CCC XC VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(100) Reg. 2240, fol. 161 v.

Lo Rey.

Promens. Per letra de vostres precessors Consellers de Barchinona havem sabuda la eleccio de vosaltres feta en consellers de la dita ciat per l'any present, de la qual nos tenem per contents e havem plae gran com sia estada feta de tals personnes que n'es satisfet a nostres desjos [e] voler, com creegam que de vosaltres, haut sguard a vostra condicio, sera be e profitosament regida e gubernada la cosa publica d'aquixa ciutat. Per que us manam que en regir e governar aquella tota parcialitas toragitada vos haiats ab aquella maior diligent cura que porets en tal manera que ni siats dignes de laor e n'aconseguiscatt corona meritoria e fugiats a tota reprehensió, e nos vos haiam que grahir. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VI dies de

Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Consiliariis civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(101) Reg. 2242, fol. 54 v.

En Marti etc. — Al feell nostre En P. Pallares, salut e gracia. L altre jorn vos scrivim per nostra letra que quitassets de Mossen Ffrancesch Taverner un retaula d argent daurat lo qual ensembs ab altres joyes te de nos en penyora per certa quantitat; e com nos vullam haver en tot cas lo dit retaula, manam vos expressament que si haut no l havets, aquell quites e haiats decontinent e aquell liurets al feell de la nostra cambra En Domingo de Calatayut lo qual vos trametem aqui per aquesta rao; car nos ab la present, vos liurant a ell lo dit retaula, li donam plen poder de fer vos en nom nostre apoca e fi d aquell, car nos manam ab la present a nostre Maestre rational a o altre qui del dit retaula de vos compte oira, que vos restituint li la present ab la apoca demunt dita, vos admesta aquell en vostre compte e dute alcu no n hi faça. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII dies de Deembre en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(102) Reg. 2240, fol. 162.

En Marti etc. — Als amats e feels tots e sengles officials nostres onsevol constituents presents e sdevenidors e a leurs lochtingents als quals les presents pervingirian, salut e dileccio. Jassia nos hiam fets guiatge elongament e sobresehiment ab nostra letra del tenor qui s segueix: En Marti etc. als amats etc. Sapiats que l feell nostre Johan de la Rosa etc. est registrata super in folio CXXX et in dicto respice ibi post cuius date seguirut: Empero car havem sabut que ls dits guiatge elongament e sobresehiment son del tot desafarts e tan copioses guiatges elongaments e sobresehiments no calia atorgar per armament de tan petita fusta com sia barcha de XIII. banchs tan solament e d aço son ja partits molts plets, contrasts e debats, volent en aço degudament provehir, a vosaltres e a cascun de vosaltres dehim e manam de certa sciencia e expressament sots incorrigment de nostra ira e indignacio, que ls dits guiatge elongament e sobresehiment als qui s son acordats e s acordaran d aqui anant ab lo dit Johan de la Rosa no tingats ne servets sino aytant com de fur fer se deia. E aço no mudets com nos de certa sciencia hajam deliberat que axi s faça. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVII dies de Deembre del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Gui'elmo Ponci.

(103) Reg. 2240, fol. 164.

Lo Rey. — Com Mossen Ffrancesch de Montboy nos haia donada una tenda que l rey de Tunis hava dada a son pare en temps de sa vida la qual En March de Montboy frare seu te aqui en Barchinona, e lo dit Mossen Francesch scriva per sa letra de aço al dit frare seu, la qual vos trametem ab la present, manam vos que decontinent donets la dita letra al dit March e la dita tenda hajats e recapets ab gran diligencia; e hauda, la metats en lo archiu de nostres armes. E aço per res no mudets ne dilatets si a nos desijats servir e complaure. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVII dies de Deembre del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al feell nostre En Pere Palau tinent les claus de nostre archiu de Barchinona. — Dominus Rex mandavit mihi Raymundo Baroni.

(104) Reg. 2240, fol. 165.

Lo Rey. — Batle general. En la cedula tramesa per nos an Johan de Tudela secretari nostre havem vistes les coses qui eren necessaries als magrosos qui devien esser cinquanta canes de huit pals e mig d ample; e com començats los dits magrosos lo primer dia de Janer serien fets e posats aquí en Valencia per tot lo mes de Juny primer vinent. Per que notificants a vos nostra intencio sobre aço, vos manam que si los dits magrosos no podem haver tro per lo dit mes de Juny, no us en curets car no ls havem necessaris. Mas si enteniets ne possible fos per manera que aquells poguesen haver per tot lo mes de Febrer primer vinent, seria a nos fort plasent e acceptable e que costassen los tres milia cinquantes florins segons fets saber, en altre manera no us en curets segons es dit. Mas volem e us manam que ns enviets decontinent les XVIII llyures de la seda de Almeria e axi mateix los telers segons que us havem fet saber. E en aço no haia falla. E com hiam entes que de la fusta qui ve aqui en Valencia de la qual havem nos lo cinquante, deien esser aqui per tot lo present mes ben sis milia fusts dels quals se pertanyen a nos cent e vuit fusts, volem e us manam que decontinent que sien arribats aqui, vainen per mar a Barchinona com nos hajam aquells assignats a la obra del palau nostre que havem ordonat fer alli. E aço per res no mudets com nos axi vullam esser fet. Certificant vos que a maior cautela nos scrivim an Bernat Dez Puig batle de Xativa que ell no se n cur de pendre algun dels dits fusts; perque enviats li la letra que li fem sobre aço la qual ab la present vos trametem. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XVII dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo generali regni Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Johannii de Tudela.

(105) Reg. 2242, fol. 57 v.

Lo Rey. — Mossen Elfo. Vostra letra havem reebuda a la qual vos responem que lo batle general ha scrit que en fer los draps que demanem es mester sis meses tots del primer dia de Gener tro per tot lo mes de Juny prop vinent. E nos scrivim de present que no ls havem mester no se n cur, pus tant de temps haia a passar abans que fossen fets; mas si ls podien haver per tot lo mes de Deembre, plauria fort a nos, e manam li que us trameta decontinent la seda e ls telers; dels fusts que dehits que venen, havem hagut plaer e de fet havem scrit al batle de Xativa que s'guard que algu no se n hi barreg com nos vullam aquells a la obra del nostre palau de Barchinona. La licencia que demanats de entrar en Valencia per nostres affers vos donarem volenterosamente, empero seria a nos tréta a consequencia per altres e axi no us en cureu al present. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XIX dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Elfo de Proxida. Dominus Rex mandavit mihi Johannii de Tudela.

(106) Reg. 2240, fol. 165 v.

Lo Rey. — Promens. Per esperienza actual de notables e grans fets, havem sentit nos e nostres predecessors de recordacio gloria quant virtuosament e animosa havets entes en exaltament de nostra reyal casa e quant sots estats de totes bones noves e prosperitats lurs e nostres enunciadors primitius ne ara havets falgut en la bona nova que de la benaventurada nativitat del primogenit de nostre molt car fill lo rey de Sicilia nos havets primers de tots altres feta saber; d on sapiats havem vosaltres e aquixa ciutat en pus singular recomendacio e memoria e us ho graham ten singularment com podem, com veem proceex de vostra fervent devocio e naturalesa. Pregant vos que de la dessusdita benaventurada nativitat facats aquella solemnia festa que de vosaltres havem plena fiana. E noresmenys de ten gran e ten insigne do, retats a nostre Senyor labors e gracies e ab humils e devotes oracions li suppliques que Ell qui per sa merce lo ha fet nexer, lo vulle fer viure longament al seu sant servir e prosper de manera que sie en temps degut vertader lum augmentacio, endrecament e segura tutela de nostres regnes e terres. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XXVIII dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Consiliariis civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(107) Reg. 3674 num. prov., fol. 19 v.

Primer dia del mes de Deembre del any M.CCC.XC.VIII.
Dicmenga primer dia del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo dit senyor scriure per conseller seu fra. P. de Moros, castella d Amposta, quitacio. ...
 Dilluns a II dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Dimarts a III dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Dimecres a IIII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Aquest dia mana lo senyor Rey escriura En Jacme Millas cambrer seu, quitacio a II besties.
 Dijous a V dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Divendres a VI dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Dissapte a VII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Dicmènge a VIII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia mana a mi que escrivis en P. Dez Feu per ajudant de la su i cambra, quitacio a I bestia.
 Dilluns a VIII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Aquest dia mana lo senyor Rey que fos fet an Johan de Tudela compte axi com als altres secretaris primers del dit Johan
 axi del temps passat com del esdevenidor.
 Dimarts a X dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Dimecres a XI dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Dijous a XII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Divendres a XIII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Dissapte a XIV dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.
 Aquest dia mana scriure lo senyor Rey per ajudant de la almenyua de casa sua En Berenguer Ramon a provisió de XII
 diners.
 Dicmènge a XV dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia mana lo senyor Rey scriure per porter de maça de casa sua Johan Perez de Vilaraya, quitacio a I.na bestia.
 Paga en R. Fivaller.
 Dilluns a XVI dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia vench servir En Cama Longa.
 Dimarts a XVII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia mana lo senyor Rey transportar En Ramon Baro qui era scriva del registre de scriva de manament, quitacio
 a. II besties.
 Aquest dia vench servir En Ramon Boffill porteur.
 Dimecres a XVIII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen les dates de l'estada del rey a Saragoça fins lo dia 26, sense cap nota curiosa. Continuen després les següents:

Divendres a XXVII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia mana lo dit senyor scriure per uxer d armes, Mossen Francesch Ribera, quitacio. IIII besties.
 Dissapte a XXVIII dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Dicmènge a XXIX dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia mana lo dit senyor scriure per scriva de la tresoreria En Johan Buçat quitacio II besties.
 Dilluns a XXX dies del mes de Deembre lo senyor Rey en Saragoça.
 Aquest dia mana lo dit senyor scriure per capella de la sua capella Francisco Sanxes de Azuara, causa honoris.
 Dimarts derrer dia del mes de Deembre lo senyor Rey en Çaragoça.

ANY 1399

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
JANER					
1	Çaragoça	2242, 60 v.	24	Çaragoça	2242, 71
2	"	2240, 181 v.	25	"	2240, 172
3	{ Aljaferia	2302, 49 v.	26	" (7)	"
3	{ Çaragoça	2242, 60 v.	27	" (8)	2240, 173
4	" (1)	2242, 61 v.	28	" (9)	"
4	"	2242, 62 v.	29	{ Aljaferia	2242, 74 v.
5	"	"	29	{ Çaragoça	2264, 68 v.
6	"	2242, 63 v.	30	Çaragoça	2240, 175 v.
7	"	2286, 51 v.	31	" (10)	2240, 176
8	"	2242, 64			
9	"	"			
10	"	2242, 62			
11	"	2240, 167			
12	" (2)	2210, 74			
13	"	2242, 66			
14	"	2242, 114 v.			
15	"	2240, 167 v.			
16	" (3)	2242, 67 v.			
17	"	2240, 168			
18	"	"			
19	" (4)	2240, 168 v.			
20	"	2240, 169			
21	" (5)	"			
22	" (6)	2240, 171 v.			
23	"	"			
FEBRER					
1	Çaragoça	2240, 174			
2	"	2242, 76 v.			
3	"	2240, 179			
4	"	2242, 76			
5	"	2240, 177			
6	" (11)	2240, 176 v.			
7	"	"			
8	"	2286, 54			
9	"	2286, 52			
10	"	2286, 52 v.			
11	"	2240, 178			
12	"	2229, 147 v.			
13	"	2286, 54 v.			
14	" (12)	2240, 179 v.			

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
15	Çaragoça	2240, 180 v.	21	Çaragoça	2242, 110
† 16	» (13)	2242, 83 v.	22	»	2229, 162 v.
17	»	2240, 181	23	» (32)	Perg. n.º 124
18	»	2242, 83 v.	24	»	2286, 57
19	»	2217, 129 v.	25	»	2229, 167 v.
20	» (14)	2240, 182	26	»	2242, 111
21	» (15)	2240, 182 v.	† 27	»	2229, 165
22	» (16)	2240, 182	28	»	2242, 120 v.
† 23	»	2242, 85 v.	29	»	2242, 111
24	»	2240, 183	30	»	»
25	»	2240, 184			
26	»	2240, 185 v.			
27	»	2240, 184 v.			
28	» (17)	2240, 185			
	MARÇ				
1	Çaragoça (18)	2240, 187	1	Çaragoça (33)	2217, 150 v.
† 2	{ Aljaferia nostra de Çaragoça (19)	2242, 89	2	»	2242, 114
	Çaragoça	2229, 155	3	» (34)	2242, 113 v.
3	»	2240, 186 v.	† 4	»	2242, 113
4	»	2242, 90 v.	5	»	2242, 113 v.
5	»	2286, 79	6	» (35)	2242, 115 v.
6	»	2242, 91	7	»	2242, 117
7	»	2298, 95 v.	8	»	2242, 121
8	» (20)	2242, 91 v.	9	»	2242, 117 v.
† 9	»	2242, 92	10	»	2242, 121 v.
10	» (21)	2240, 188 v.	† 11	» (36)	2242, 120
11	»	2240, 189 v.	12	»	2242, 122
12	»	»	13	» (37)	2241, 118 v.
13	»	»	14	»	2230, 180 v.
14	»	2286, 55	15	»	2242, 124
15	» (22)	2240, 190 v.	16	» (38)	2242, 124 v.
† 16	» (23)	2240, 191	† 18	»	2286, 63
17	» (24)	2286, 86	19	»	2242, 125 v.
18	»	2240, 192 v.	20	»	2230, 182 v.
19	» (25)	2240, 193	21	» (39)	2242, 127
20	»	2240, 194	22	»	2242, 126 v.
21	»	»	23	»	2286, 44
22	»	2242, 100 v.	24	»	2242, 128
† 23	» (26)	2242, 100	† 25	»	2230, 185
24	»	2240, 194 v.	26	»	2242, 127
25	»	»	27	»	2242, 130
26	»	2285, 56	28	» (40)	2242, 129
27	»	2242, 102 v.	29	»	2242, 132
28	»	2242, 104	30	»	2242, 132 v.
29	»	2240, 195 v.	31	»	2230, 184
† 30	»	2242, 106			2298, 99
31	»	2242, 104			
	ABRIL				
1	Çaragoça (27)	2240, 195 v.			
2	»	2242, 105			
3	»	2242, 105 v.			
4	» (28)	2242, 106 v.			
5	»	2242, 107 v.			
7	»	2286, 56 v.			
8	»	2242, 107 v.			
9	»	2226, 104			
10	»	2230, 167			
11	»	2242, 108			
12	»	2217, 142			
† 13	» (29)	2119, 132			
14	»	2230, 164			
15	»	2242, 112			
16	»	2229, 162 v.			
17	» (30)	2242, 136 v.			
18	»	2286, 60			
19	» (31)	2242, 108 v.			
† 20	»	2242, 109 v.			
	JUNY				
† 1	Çaragoça	2217, 157 v.			
2	»	2242, 134 v.			
3	»	2286, 76 v.			
4	»	2230, 185 v.			
5	»	2229, 181 v.			
6	» (41)	2242, 134			
7	»	2242, 134 v.			
† 8	»	2217, 154 v.			
9	»	2242, 134 v.			
10	»	2242, 136			
11	»	»			
12	»	»			
13	»	2242, 137			
14	» (42)	2242, 37 v.			
† 15	{ Aljaferia	2242, 103 v.			
16	Çaragoça (43)	2263, 182 v.			
17	»	2242, 138			
18	»	2242, 138 v.			
19	»	»			
20	»	2242, 140 v.			
21	»	2286, 84 v.			
† 22	»	2242, 146			
23	» (44)	2286, 82			
		2242, 142			

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
24	Çaragoça (45)	2242, 142 v.	26	Çaragoça	2242, 171
25	" (46)	2242, 143	27	"	2242, 169 v.
26	" (47)	2242, 144	28	"	2242, 169
26	Aljaferia nostra de Çaragoça	2229, 186 v.	29	" (54)	2242, 171
27	Çaragoça	2242, 147	30	"	2243, 8 v.
28	"	2286, 82	† 31	"	2298, 117
† 29	"	2242, 146 v.			
30	"	2242, 147 v.			
	JULIOL			SETEMBRE	
1	Çaragoça	2229, 191 v.	1	Çaragoça	2242, 172
2	" (48)	2242, 148	2	"	"
3	"	2243, 3	3	"	2231, 14
4	"	2242, 148 v.	4	"	2231, 17
5	"	2286, 84	5	"	2242, 176
† 6	"	2242, 150 v.	6	"	2232, 19 v.
7	"	2242, 152	7	" (55)	2242, 173
8	"	2242, 151	8	"	"
9	"	2242, 152 v.	9	"	2286, 88 v.
10	"	2242, 143	10	"	2242, 173 v.
11	"	2242, 153	11	"	2242, 174 v.
12	"	2242, 155	12	"	2231, 19
† 13	"	2242, 155 v.	† 14	" (56)	2243, 9 v.
14	"	"	15	"	2242, 176
15	"	"	16	"	2231, 20
16	"	2242, 156	17	" (57)	2243, 10
17	"	2231, 2	18	"	2242, 177
18	"	2286, 116	19	"	2232, 21 v.
19	"	2232, 3 v.	20	"	2273, 195 v.
† 20	"	2210, 108 v.	† 21	"	2243, 12 v.
21	"	2242, 157 v.	22	"	2171, 193
22	"	2231, 5 v.	23	"	2242, 177 v.
23	"	2242, 158	24	"	2231, 28
24	"	2232, 4	25	"	2242, 178
25	" (49)	2242, 158	26	" (58)	2243, 11 v.
26	"	2232, 5 v.	27	"	2243, 12 v.
† 27	"	2242, 158 v.	† 28	"	2210, 123 v.
28	" (50)	"	29	"	2231, 29 v.
29	"	2231, 4	30	"	2243, 14
30	"	2242, 159			
31	"	2298, 115			
	AGOST			OCTUBRE	
1	Çaragoça (51)	2242, 171 v.	1	Çaragoça	2231, 36
2	"	2231, 7	2	"	2243, 14 v.
† 3	"	2242, 159 v.	3	"	"
4	"	2231, 6	4	"	2242, 178 v.
5	"	2217, 165	† 5	"	2231, 37
6	"	2240, 179 v.	6	"	2242, 178 v.
7	"	2242, 160	7	" (59)	2243, 15 v.
8	"	"	8	"	"
9	"	2231, 7	9	" (60)	2243, 16
† 10	"	2242, 160 v.	10	"	2243, 17
11	"	"	11	"	2242, 179 v.
12	{ Aljaferia	2286, 85	† 12	"	2243, 18
13	Çaragoça	2231, 8 v.	13	" (61)	2242, 179
14	"	2242, 163	14	"	2231, 39 v.
15	"	2242, 163 v.	15	"	2286, 99
16	"	2242, 166	16	"	2242, 180
† 17	"	2243, 7	17	"	2295, 130 v.
18	"	2242, 167	18	"	2291, 120
19	"	2242, 166 v.	† 19	"	2243, 20 v.
20	" (52)	2286, 86 v.	20	"	2243, 21 v.
21	"	"	21	"	2242, 180
22	" (53)	2242, 167 v.	22	"	2286, 90
23	"	2242, 168 v.	23	"	2122, 97 v.
† 24	"	2243, 7 v.	24	"	2243, 21
25	"	2286, 87 v.	25	"	2242, 180 v.
			† 26	Lloch de Paracuellos	2281, 13 v.
				Çaragoça	2242, 180 v.
			27	"	2243, 22 v.
			28	" (62)	2242, 181 v.

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
29	Çaragoça	2243, 22	28	Çaragoça	2242, 190
30	"	2242, 183 v.	29	"	2243, 33 v.
31	"	2243, 24 v.	† 30	"	2238, 48
NOVEMBRE					
1	Çaragoça	2173, 16 v.	1	Çaragoça	2243, 38 v.
† 2	"	2232, 46 v.	2	"	2238, 48
3	"	2274, 159	3	"	2243, 35 v.
4	"	2243, 25	4	"	2243, 35
5	"	2242, 184 v.	5	"	2243, 36
6	"	"	6	"	2124, 102 v.
7	"	2232, 37	† 7	"	2172, 26 v.
8	"	2286, 90 v.	8	"	2243, 38
† 9	"	2172, 15 v.	9	" (66)	2243, 36 v.
10	"	2286, 91	10	"	2243, 37
11	"	2243, 25 v.	11	" (67)	2242, 191
12	"	2231, 48	12	" (68)	2242, 190 v.
13	"	2243, 25 v.	† 14	" (69)	2242, 191 v.
14	"	2286, 81 v.	15	"	"
15	"	2242, 184	16	"	2286, 100
† 16	"	2243, 29	17	"	2243, 39 v.
17	"	2242, 186 v.	18	"	2286, 69 v.
18	"	"	19	"	2298, 122
19	"	2242, 185	20	"	2243, 42 v.
20	"	2242, 188 v.	† 21	"	2298, 122
21	"	2243, 27 v.	22	"	2231, 57 v.
22	"	2242, 185 v.	23	"	2243, 43 v.
† 23	"	2194, 37 v.	24	" (70)	2243, 43
24	"	2242, 187	27	"	2243, 43
25	" (63)	2242, 187 v.	† 28	"	2243, 45
26	" (64)	2242, 188	30	"	2232, 52
27	" (65)	2286, 99 v.	31	"	2231, 56 v.

(1) Reg. 2242, fol. 63 v

Lo Rey. — Maestre Guillem. Vostra letra havem reebuda ensembs ab totes les mides del nostre palau maior de les quals havem haut gran plaer; pregants e manants vos que decontinent midets ab .I. cordell quantes canes ha de la sagristia del dit nostre palau tro al castell del veguer e scrivits nos en mantinent. En P. Pareta nos ha scrit certificants nos que la capella de sent Jordi del dit palau ha d ample .III. canes e I palm; e vos fets nos saber que n ha .II. canes e .II. palms. Per que us pregam que us vejats ab ell per manera que n siats concordes e certificats nos en decontinent. Part aço, vos pregam e us encarregam axi affectuosamente com podem que mogats e tractets ja si aquells qui han morobatins en los alberchs qui son entorn lo dit palau, volrien passar en aquesta manera que ls haguessen en altres lochs segurs en bens de realench per via de permutacio o en tota altre manera á ells segura, per manera que no y perdessen res servant hi totes aquelles mellors maneres que poreu, ne a vos seran expedients. E d aço que y trobarets, certificats nos en decontinent per vostres letres, per tal que us puxam rescriure nostra intencio. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a IIII de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Al fet del hort d en Vilarnau e que u vulla .XII. milia sous, es massa a nostres vijares; mes parria a nos que fos prou de .D. florins fins en .DCCC. florins; e axi finats ho ab ell si podets en aquest preu. E sino, hajats ne d ell lo derrer mot, e notificats nos ho per tal que us puxam r:scriure nostre intencio. Dada axi com dessus. Rex Martinus. — Dirigitur Magistro Guillelmo Ça-garriga. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

Reg. 2242, fol. 66 v.

Lo Rey. — Procurador. Nos sobre e per rao de la esponja de e ab la qual fou abeurat nostre Senyor e la qual es en la capella de Jesu Christ, dins nostre castell, havem largament informat l amat capellá nostre En Johan Mascaro prevere. Per que us pregam e manam que a tot aço que us dira sobre l dit fet, de paraula lo dit nostre capella, donets plena fe e creença axi com si nos personalment ho dehiem. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a .... dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Matheo de Loscos, procuratori regio Maioricarum. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(2) Reg. 2240, fol. 167.

Lo Rey. — Mossen Pere. La ciutat de Valencia ha deliberat e de fet armara una bona galea per trametre en Tuniç ab aque- l'a gran e plenera ambaxada per recuperacio de les Sanctes Eucaristies que infeels tenen en Barberia. E com ara venga molt be lo vostre anar al rey de Tuniç, pregam vos e manam que com abans porets deliurets los fets d aqueys bandos que tenets en poder e apres tantost vos apperellets per anar al dir rey ab la dita galea; e nos havem fet ab lo comte d Empuries que haurem los moros qu En Mineu se n mena de la senyoria del dit rey de Tuniç, los quals vos vos en menarets e sera gran endressa dels affers per que vets. E en aço no metats lagui o dilacio alguna. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XII dies de Janer del any M.CCC noranta e nou. Rex Martinus. — Dirigitur nobili Petro de Queralto. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(3) Reg. 2242, fol. 66 v.

Lo Rey. — Governador. Jassia axi com per altre letra nostra vos havem scrit nos convenga parlar, e callar no pugam mas a vos manifestar e dir les greus e inaudites en nostres dies injuries e offenses qui son estades fetes en escarn menyspreu e

vittuperi de la maiestat Divinal e nostra dins lo sant temple de Madona Sancta Maria de la Seu de Gerona per alcuns fills d'iniquitat erodians impiedoses e mes que serrahins infels, e us haian manat fort expressament per aquella anets personalment o us façats portar per mar o ab andes en la dita ciutat de Gerona pera informarlos del dit fet e sobre los perpetradors de tan abominables crims e los consentidors donadors obra consell favor o ajuda e qui d'aço sien hauts per sospitosos e façats d'aquells axi cruels venjança e castich que corresponguen al crim molt detestable segons qu'en la dita letra havets pogut largament veure. Empero imaginants nos de moment a moment, de hora en hora, de dia en dia e apres incessantment en lo dit del sant profeta per lo qual som monestats los Reys als quals lo sobira Maestre ha comenat lo costell de la Justicia en terra que serveksen a Ell en temor e s'alegren a ell ab tremor, per tal que la sort de la divinal ira no venga sobre ells ne peresquen o cagen de via sancta e justa, no sol nos conve parlar mas cridar e plorar com vejam e sapiam lo dit sant temple de la Seu demunt dita equiparar a veu de tortre qui en loch de cants e alegrías dona gemegaments e plors; plora cert angoxosament axi com Rachel los seus fills los quals no veu en lo seu sant temple honrar los sants dicmenges. Movets vos donchs, Mossen Ramon, movets vos per tal que en nos ne en vos no puxa caura ne haver loch lo sant dit del profeta per nos breument recitat dessus; enats, enats o us fets portar en la dita ciutat deserta e destituïda de divinal confort qui en loch de mel, oli e let que solia escampar, vuy gita rius d'amargors e de plors e entenets a grans e greus punicions correccions e venjances de les injurias fetes a Deu principalment e subseguent a nos. E en aço no comportets o flixets res ne entenats aço sia menys mas molt mes que l fet del abbat de Sent Cugat com jassia nos hi hage mort actualment seguida, empero imaginaria intel·lectual e cogitada hi es estada, mostren ho los actes e les plague qui y son estades fetes ab ballestes, lances, darts e altres mortals armes; mes l'acte del dit abbat se feu en loch sotil e fort poch, aquest acte s'es fet en gran insigne e notable ciutat, l'acte del dit abbat se feu en un sol e sotil monastir, aquest s'es fet en Seu molt excellent, molt antiga e gran; lo fet del dit abbat se feu per homens lechs e de condicío sotil, aquest s'es fet per eclesiastiques personnes e en la dita Seu dotades e per homens de paratge, ciutadans grans e altres de bon estament; lo fet del dit abbat se feu de nit e amagadament, portants los malfeitors fentes pera no esser coneiguts, aquest s'es fet hora de tercia la mes clara del jorn ab cares descubiertes palesament denant tot hom; lo fet de Sent Cugat se feu dient matines, aquest s'es fet celebrant solemnia missa e tenent lo prevere en ses mans lo precios Cors de nostre Redemptor. Mirats donchs e vejats si en aço us adormits en que us deportarets. Pera concluir nostre sermo vos manam encara tan expressament com podem e us amonestam per Deu, e encara us encarregam que si partit no sots, partiscats de present e anant o faent vos portar acorregats a la dita ciutat e fets hi ço que ab la dita letra e dessus vos manam e Deus vos administrarà; car nos, nos en descarregam sobre vos. E sapiats que havem d'eliberat incomutablement for sobre aço semblants proceiments, pragmatiques e ordinacions corroborades en Corts com foren fetes per lo fet del abbat de Sent Cugat demunt dit. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(4) Reg. 2240, fol. 170 v.

Lo Rey. — En P. Pallars. Com nos per nostra benaventurada coronació havam mester les coses contengudes en una cedula, la qual vos trametem interclosa dins la present, dehim vos e us manam que comprades aquelles per en Ramon Torrelles nostre cambrer, les paguets dels diners de la comissió de la nostra coronació sobredita. E cobrats apoques dels preus d'aquelles de qui seran estades comprades les dites coses, car nos ab aquesta mateixa manam a nostre maestre racional o a altre de vos compte oidor, que vos posant en data les quantitats que hauran costat les coses sobredites e restituentne les apoques sobredites e la present, aquelles en vostre compte reebe e admite e dubte algun no us hi faça. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVIII dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2240, fol. 170 v.

Memoria sia an Pere Pallares de les coses que ha a fer dita per lo senyor Rey les quals coses son necessaries per la sua coronació.

Primerament que faça dita per dues caxes de fil d'aur les quals lo senyor Rey ha mester per la dita coronació.

Item faça fer dita per cent caxes de fres qui aqui fa a fer per un lit que l dit senyor Rey fa fer per la dita sua coronació lo qual fres haia d'ample segons que en.....

Item que faça fer dita per una bandera de tercanell e d'aur, e VII penons de trompeta de tercanell e d'aur, e X penons de trompeta de tercanell groch e vermelh ab lurs forniments de flocadures e de cordons,

Item mes faça fer dita per VII elm de timbre e escut los quals lo dit senyor ha mester per la dita sua coronació.

Item mes faça fer dita per XII draps de terra tots reals dels quals los VIII hagen VII canes de larch e XII palms d'ample. E los IIII hagen de larch .V. canes e X palms d'ample.

Item que faça fer dita per certs frens e sellas que l dit senyor ha ops per la dita sua coronació los quals tenen certs menestrals de Barchinona.

Item que faça dar lo xapellet lo qual te En Pere Brunet penyora per certa quantitat de moneda la qual lo senyor Rey li ha assignada sobre les demandes de la coronació en Cathalunya an Ramon Torrelles.

Item que faça fer dita per les coses necessaries en alguns entremesos que l dit senyor Rey fa fer an Gombau per la dita coronació.

Item que faça fer dita per .XVI. canes de tela de rams primer e delicada per ops de la dita coronació.

Item que faça dita an Gombau per certes coses que ha fer per lo senyor Rey per les quals ha haver diverses obres e altres coses CCCC florins los quals li sien donats prestament.

Item que faça dar I balaix lo qual te En Pere Brunet per certa quantitat de moneda de la qual ha feta dita an Barthomeu de Bonany. E de la dita quantitat lo dit senyor ha feta assignacio al dit Pere Brunet sobre les demandes de la coronació.

Item que faça fer dita an G. Puiades de mil florins los quals lo senyor Rey li ha assignats per la compra de Valldaura, ell restituint la letra de la assignacio ab executoria de tresorer.

Item faça fer dita a Mossen Ffrancesch Taverner de mil florins los quals presta el senyor Rey sobre un retaule d'argent ell restituint lo dit retaule e letra d'assignacio ab executoria de tresorer.

Item que faça fer dita an Copi, brodador per certa obra que ha apart fort necessaria a la coronació del dit senyor, ço es certes barres laurades d'aur per un dosser.

Item que faça fer dita per cert fres ample lo qual es de gran necessitat a la dita coronació pera bordeiar .I. dosser o sien XXX canes.

Item que faça fer dita per XX peces de badenches pera fer mantonet de cavallers.

Item que faça fer dita an Ramon Torrelles de cent florins los quals lo senyor Rey li mana donar per missions e despeses que fa per dessus dite coses. Rex Martinus.

(5) Reg. 2240, fol. 169.

Lo Rey. — Per tal car nos per nostra benaventurada coronació havem mester .I. escut gran .I. elm e .I. timbre d'aquells qui son en nostre archiu, manam vos que encontinent liurets aquells al feel cambrer nostre En Ramon Torrelles qui tantost los nos trametra. E cobrats del dit Ramon apoca ab la qual nos ab la present atorgam vos puxa fer aquella per vos e en nom nostre. Ne volem que per raho dels dits scut, elm e timbre, vos mostrant la present ab la apoca demunt dita, vos

puxa esser feta alguna questio o demanda. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXI dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Palacii. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2240, fol. 169 v.

Lo Rey. — Mossen Ramon. Pregam vos e volem e encara us manam que liurets, qui aquelles pendra per nos e en nom nostre, al feel cambrer nostre En Ramon de Torrelles, les barca e copa que havets reemudes de Mossen Gispert de Guimera qui aquelles tenia de nos en penyora. E cobrats del dit Ramon apoca al qual nos ab la present atorgam, vos puxa fer aquella per nos e en nom nostre. Ne volem que per raho de les dites barcha e copa, vos mostrant la present e la apoca demunt dita vos puxa esser feta alguna questio o demanda. Dada en Çaragoça, sots nostre segell secret a XXI dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo Alamanii de Cervilione. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2240, fol. 169.

Lo Rey. — Mossen Galceran. Pregam vos expressament e encara us manam que liurets al feel cambrer nostre En Ramon de Torrelles aquell fermall nostre que tenets, lo qual havets haut d En Steve Salvador qui aquell tenia. E cobrats del dit Ramon apoca al qual nos ab la present atorgam vos puxa fer aquella per nos e en nom nostre. Ne volem que per raho del dit fermall, vos mostrant la present e la apoca demunt dita, vos puxa esser feta alguna questio o demanda. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXI dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Galcerando de Rosanes, militi. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2240, fol. 169 v.

En Martí etc. — Al feel de casa nostra en Pere Pallares, salut e gracia. L'altre jorn vos scrivim per una letra que quittasses de mossen Ffrancesch Taverner un retaule dargent lo qual ensembs ab altres joyes te de nos en penyora per certa quantitat. E com nos vullam haver en tot cas lo dit retaule, manam vos expressament que si haut no l havets, aquell quittets e hajats decontinent, a aquell liurets al feel cambrer nostre en Ramon Torrelles donzell, lo qual vos trametem aquí per aquesta rao. Car nos ab la present, vos liurant a ell lo dit retaule, li donam plen poder de fervos en nom nostre apoca e fi daquell. E noresmenys manam ab la present a nostre maestre racional o a altre de vos compte oidor, que vos restituint li la present ab la apoca demunt dita, vos admcta aquell per la quantitat que haurets pagada en vostre compte. E dupte alicu no us hi faça. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXI dies de Janer, en lany de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(6) Reg. 2240, fol. 169 v.

Lo Rey. — Mossen Ffrancesch. Per tal car nos havem deliberat mijançant la divinal ajuda coronarnos lo Diumenge apres Pascua primer vinent e havem de necessitat la corona ab que nostres predecessors se son coronats de la qual vos tenets .III. murons per certa quantitat penyora, vos pregam tan affectuosament com podem que liurets aquells al feel conseller nostre En Ffrancesch de Casasaja, mercader de Barchinona per çò que ab la dita corona nos puxam coronar; e lo dit Ffrancesch prometras e ns fara dita a cert temps de pagar vos tot çò que us es degut per los III murons demundits o us tornara aquells dins lo dit temps. Certificant vos que d'aço ns farets plaer e servey gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXII dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Francisco Bertrandi militi.

Item similis an Burguet de Serria qui te .I. muro.

Item similis an Narnau Burguet qui te III murons.

Item simili als feels nostres En R. Deg Pla e a la dona Na Blanca muller d En March de Planella quondam, qui tenen certs murons.

(7) Reg. 2240, fol. 172.

Lo Rey. — Nos havem mester necessariament la bandera que portam de Sicilia qui fou liurada a vos. Perque us manam que liurets tantost la dita bandera an Ramon de Torrelles cambrer nostre. E aço no dilatets per alcuna raho. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVI dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Palacii. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2240, fol. 172.

Lo Rey. — Per tal car nos havem deliberat mijançant la divinal ajuda, coronarnos lo Digmenga apres Pascha primer vinent e havem de necessitat la creu del ceptre qui era del senyor Rey En Pere, de gloria memoria, pare nostre, que Deus haja, la qual vos tenits per certa quantitat penyora, pregam vos tan affectuosament com podem que liurets aquella al feel conseller nostre En Ffrancesch de Casasaja mercader de Barchinona lo qual vos faça dita a cert temps de pagarvos tot çò que us es degut per la dita creu o us tornara aquella dins lo dit temps. Certificant vos que d'aço ns farets plaer e servey gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVI dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Berengario Ces Oliveres civi Barchinone.

(8) Reg. 2240, fol. 173.

Lo Rey. — Venerable Maestre. Per çò com nos hauriem singular plaer que en la festa de nostra benaventurada coronacio la qual havem deliberada de tot cert, mijançant la gracia de Deu, celebrar lo .VI. jorn del mes d Abril apres seguent, fos fet novell uniment del orde de la cavalleria de Madona Sancta Maria de Montesa ab lorde del benaventurat Sent Jorgi; de manera que la dita festa se sera per aquest acte e per altres inseguents promocions pus honorable e de maior excellencia e alegria... etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Janer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al venerable religios e amat conseller nostre lo Maestre de Montesa. — Dominus Rex missit signatum.

Reg. 2240, fol. 174.

Memoria sia an Anthoni Cirera de çò que ha a fer a Valencia per lo senyor Rey.

Primerament que faça per manera d aver .IIIIL. peces de drap d aur d Espanya que sia ben faxat d or. E si per ventura ne pot trobar de imperials ben faxats d or, que ls haia. — Guillelmus secretarius.

Item que faça ab En Coscolla, argenter, que la spasa que te guarnida d aur que s espatxe decontinent. — Guillelmus secretarius.

Item que faça fer al dit Coscolla los esmalts dels ministrers los quals son .VII. hagen de pes cascu de VI en .VII. marchs. — Guillelmus secretarius.

Item que sapia los erminis en quin for hi son. E si veaya que y eren en millor raó que no son aci, que n senyal .MD. — Guillelmus secretarius.

Item que faça per manera d aver cent pagos e aquells compre decontinent. — Guillelmus secretarius.

Item que faça per manera que les letres que l senyor Rey tramet en regne de Valencia sien presentades. — Guillelmus secretarius.

Item que compre .X. peces de badenchs blanxs pera fer mantets de cavallers. — Guillelmus secretarius.

Item que compre .XX. llyures de perfums castellans que sien bons e fins. — Guillelmus secretarius.

Item que faça venir decontinent los telers de Johanico de la Rocha los quals son a casa d En Marti Çacoma al portal de la Mar per los quals ha a pagar .XVI. florins. — Guillelmus secretarius.

Item que compre seda groga pera l dosser e pera ls sobresenyals .X. lyures. ço es saber: .VI. lllyures de torta e .III. de fluxa pero que sia tota d Almeria de la mes fina que s puxa trobar. — Guillelmus secretarius.

Item que parle al Mossen Elfo sobre los fresos que En P. Marrades feu fer al Rey En Johan los quals fresos te En R. de Vilanova de Murla. — Guillelmus secretarius.

Item sapia si pora trobar draps d or d Espanya que poguessen bastar a parament d un lit tot d un obratge. E si d aquests no y havia veia si n pora trobar de domas d or de budeil. — Guillelmus secretarius.

Item que faça brodar dues faxes d aur pera .I. dosser segons la forma que se n porta. — Guillelmus secretarius.

Item que diga an Berenguer Marti que li do e li faça fer dita al pus breu temps que pora a doents .XXX. florins o ls do an R. Baro. Rex Martinus.

(9) Reg. 2242, fol. 73.

Muyt caro e muyt amado hermano. Porque sabemos que bi tomaredes plazer grande vos notificamos que por letras de nuestro muyt caro primogenito el Rey de Sicilia havemos ciertament sabido que nuestra muyt cara e muyt amada filla la Reyna de Sicilia su muller, infantà un bell fillo a dos hores e media de la nyut del XVII dia del mes de Noviembre mas cerca passado, appellado Ffrederico. Porque vos lo notificamos a vuestra consolacion e plazer. E sea en vuestra guarda muyt caro e muyt amado hermano la Santa Trinitat. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a XXVIII dias de Janero del anyo de la nativitat de nuestro Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Regi Navarre. — Anthonio de Fonte mandato Regis facto pro Guillelmo Poncii secretar. — Similis littera fuit missa Regina uxori eiusdem Regis.

(10) Reg. 3674 num. prov. fol. 23. M. R.

Prima dies mensis Januarii anno Domini Millesimo CCC.º XC.º Nono.

Dimecres primer dia del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo senyor Rey scriure En Johan de Calataiut per podenguer de casa sua a provisio de XII diners.

Item mana lo dit senyor que En P. Marti qui era ajudant de pastador que fos scrit per pastador a semb'ant provisio e vestir que es En P. Abellar e ab bestia de loguer.

Dijous a II. dies del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo senyor Rey transportar En Martin Gallart qui era scriva de registre en scriva de manament quitacio e II besties.

Divendres a III dies del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo senyor Rey scriure En Pere Ramis per scriva del registre, quitacio a I bestia.

Dissapte a III dies del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen iguals dates fins el dia 16.

Divendres a XVII dies de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana scriure lo senyor Rey En Nicholau Bernat del offici del algutzir de casa sua a provisio.

Dissapte a XVIII de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo senyor Rey scriure per hom de peu de la sua escuderia a provisio Exemeno de Capella.

Dicmenge XIX de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Dilluns XX dies del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia parti de la Cort En Domingo Scuder.

Dimarts XXI de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana scriure lo dit senyor En Johan Domingus per procurador fiscal de la sua Cort quitacio I bestia.

Aquest dia parti de la Cort En P. Boxet.

Dimecres a XXII de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen iguals dates fins el dia 27.

Diluns a XXVII de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana a mi lo senyor Rey que escrivis per scriva de manament seu En Ffrancesch Pujol quitacio a II besties causa honoris.

Dimarts a XXVIII de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana lo dit senyor que fos fet compte an Francesch de Montboy per raho de la macio que ha feta e fara en provisio e vestir d En Jacme d Alago de Sicilia ço es per la dita provisio del dit don Jacme e de .I. hum qui l serveix a raho de III solidos per cascun dia. Et per lo vestir del dit don Jacme a raho de XI. florins d Arago 1 any. E que lo dit compte li sia fet de tut lo temps que en son poder es estat pres qui comença a XXIX del mes de Mayg del any (1) LXXXVII.

Dimecres a XXIX del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia mana scriure lo dit senyor per scriva de registre En Rafael Olzinelles quitacio I bestia.

Dijous XXX dies del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

Divendres derrer dia del mes de Janer lo senyor Rey en Saragoça.

(11) Reg. 2240, fol. 176 v.

Lo Rey. — Honrat abbat. Com nos haiam ops la daumatica de la senyora Reyna nostra mare, que Deus haia, pregamus que per lo portador de la present lo qual per questa rao trametem aqui, la ns trametats decontinent; car nos, Deus volent, la us farem restituir com n aim presa mostra. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a .VI. dies de Ffibrer del any M.CCC.XC.IX. Rex Martinus. — Dirigitur abbati Populeti. — Dominus Rex misit signatam.

(12) Reg. 2240, fol. 179 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda e havem haut plair de ço que ns havets certificats de les selles que havets trobades en poder d En Copi per la qual cosa nos certificats si de la sella maior los claus e los clavells qui y deuen esser seran d argent o de leuto e axi mateix de les altres dues si volem que sien abdues de cosser o de mula e de cosser ne si volem los streps d argent o de lauto e les canes del strep si seran pus largues, a les cuales coses vos responem que ns plau fort la practica que havets servada en haver les dites selles e en lo preu que sots convengut ab lo dit Copi, par que s rasonable e aximateix la condicio sobre lo fet de la stima, ço es que si passa de .DL. ensus, que en tal cas no siats tenguts de donar sino los .DL. florins; e si menys, que s abate lo qui menys sera, prenent tota vegada en compte ço qui ja per aquelles li es stat acorregut. Perque finats ab ell car be ns plau qu aixi pas. Del fet de les selles, vos responem que volem que la reyal sia de cavall e la brodada morada sia de cosser, e la de cuyro morat sia pera mula; volem empero que tots los garniments de les dites selles axi de les reyals com de les altres sien de leuto ben daurats car no volem que sien d'argent, e plau nos molt la forma e medida dels estreps que ns havets trameses, per que fets los axi acabar. Dels frens, lo de la mula sia ab

(1) Manqua lo signe de mil.

xapes ab nostre senyal; los altres del cavall e del cosser sien ben daurats a nostres armes segons lur fayso. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIIII dies de Ffebrer del any Mil CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(13) Reg. 1942, fol. 11 v. M. R.

Item reebi d en Ffrancesch Foix del offici del mestre racional de la Cort del senyor Rey e rebedor de la moneda de la administracio de la decima trienal per lo sant pare al dit senyor derrerament atorgada, qui aquells me dona dels diners per ell reebuts per vigor de la dita sua recepcio distribuils per mi en aquesta forma, ço es: en VI barrets vermells de grana que compra ops del senyor Rey XCVI solidos barchinoneses.

Item que n. dona a còrreus que trames de Barchinona a Saragoça per affers de la Cort LX solidos barchinoneses. E axi son. E han de mi albara de reebuda scrit en Saragoça a XVI dies del mes de Ffebrer del any M.CCC.XC.IX..... CLVI solidos barchinoneses.

(14) Reg. 2242, fol. 84.

En Marti etc. — Al feel nostre En Pere Pallares rebedor general de la moneda de les demandes qui s fan per rao de nostra benaventurada coronacio en lo principat de Cathalunya, salut e gracia. Manam vos expressament que de la moneda dessus dita paguets al feel nostre En Gabriel Boni mercader de Barchinona o a qui ell volra, les quantitats dejus scrites, per les coeses subseguints, les quals havem de ell comprades per rao de la coronacio dessus dita. Primerament per tretze canes e sis palms de tripa carmesina a rao de trenta e cinc florins per cana, quatrecents vuytanta huyt florins, dos sous e nou diners barchinoneses. Item per dotze canes e quatre palms de vellut vermell de seda a rao de onze florins la cana, cent trenta set florins e mig. Item per set canes e sis palms e mig de vellut de grana a rao de quinze florins la cana, cent decet florins dos sous e nou diners barchinoneses. Item per una peça de xamello negre, xixanta e cinch florins. La suma de les quals quantitats munte a vuytcents e un florí d Arago. E en la paga que li n' farets, cobrats d ell la present ab apoca, car nos manam a nostre mestre racional e a qualsevol altre de vos oydor compte, que vos posant en data les quantitats dessus dites e restituint la present ab la dita apoca, aquells reeben e admeten cessant tota difficultat en vostre compte. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XX dies de Ffebrer en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. — Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Ponci.

(15) Reg. 2240, fol. 182 v.

Lo Rey. — Com nos haiam necessari per nostra benaventurada coronacio les coeses contengudes en lo memorial que us trametem interclus dins la present, pregam e manam vos expressament que en haver aquelles com pus prest porets ab sobirania cura e diligencia entenats, car nos vos prometem en nostra bona fe reyal que com ací haia hum sindich de regne de Mallorques pera finar ab nos per lo dit regne per rao de les demandes de la dita coronacio, vos farem fer obligacions per los preus o quantitats que haurets pagades o fetes dites o fets entrats pagadors per nos en e per les coeses dessus dites sobre aço que hauran ab nos finat, e us trametrem les obligacions per que decontinent haiam vostra resposta sobre aço largament. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXI dies de Ffebrer del any M.CCC.XC.IX. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Palleresii et Petro Bruneti. — Dominus Rex misit signatam expedientam.

Les provisions deius scrites deuen esser comprades en Barchinona pel En G. Çatria, comprador del senyor Rey.

Pebre .I. quintar costara	CCC	solidos
Gingebre .I. quintar e mig costara	DCCCC	*
Cayella .II. quintars qui costaran	MCC	*
Safran .XXX. Ilyures costaran	M	*
Clavells .II. Roves costaran	DCCC	*
Sucré .I.na carrega costara	MDCCXX	*
Suma de salses e sucré		
Tovalles franceses D canes	VI milia	*
Tovallons franceses D canes	III milia	*
Vin grec II botes	DCCC	*
Scudelles de fust XX milia costaran	III milia CCC	*
Talladors XV milia costaran	II milia D	*
Talladors grans .M. peces costaran	III milia	*
Morters de fust grans .XII. e .XII. baxos	CLXXV	*
Culleres de fust grans .III. dotzenes	XXX	*
Embuts de fust migencers ab canons de ferre XII	XXX	*
Canelobres de lauto .XII. mans qui son cascuna ma .V. canelobres	DCCLXX	*
Talladors grans d estany .XII. de pes de .VI. Ilyures cascu	CCXX	*
Pitxers grans d estany .XII. cascu de pes de .VIII. en .X. Ilyures	CCCXX	*
Carn salada .C. bacons	III milia	*
Sal de pans de Cardona .I. carretell de mig a bota	LX	*
Ffideus .I. carretell de mig a bota	CCCC	*
Fformatges de Mallorques, CCC	CCC	*
Item diners pera nolis e stives de les coeses		
Item XII taçes d argent daurades dins e de fora, tres rodones ab I. poch peu qui pesen cascuna		
.X. onces e mig a no menys com que mes		

(16) Reg. 2240, fol. 181 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda e loam i apuntament que havets fet ab En Pere Brunet, ço es que ell liuraria lo xapellat e lo balaix pus ell hagues certificacio de la obligacio de Tarregona e us ho havia atorgat, etc. D aço qu En Pere Manera, frener, te XXX florins qui li foren acorreguts per fer dos frens al senyor Rey En Johan nostre frare, que Deus haja, axi mateix nos havets trames tres xapes per ço que triem la qui ns agrat mes, de que us fem saber que nos havem triada la mijancera ab lo tamper vert; e axi fets ne acabar un fre e un pitral a obs de mula. E noresmenys nos havets fet saber que ns fets fer un escut e renovellar un timbre, de que havem haut plae; e axi fets ho spatxat e trametets nos ho tantost. Aximatev vs trametem per lo noble e amat coper nostre En Berenguer Arnau de Cervello un memorial en que s contenent algunes coeses qui aqui se deuen fer a ops de nostre molt cara muller la Reyna, ço es que façats guarnir una sella e un fre semblant de les xapes del nostre, empero a les armes nostres e de la dita Reyna etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXII dies de Ffebrer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo de Turilli camerario et Bartholomeo de Bonany, de officio Magistri Racionalis. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(17) Reg. 2240, fol. 185.

Lo Rey. — En Ffelip. Vista havem una letra que havets tramesa a Mossen Nicholau Morato, havem haut e havem sobira plae de les maneres que havets tengudes en haver nos ací la aguila e la vibra e altres coeses en vostra letra contengudes

pera enoblehir millor la festa de nostra benaventurada coronacio; pregant vos tan affectuosament c'm podem que façats que les dites aguila e vibra e altres coses nos sien aci trameses. E d'ago nos farets plaer e servey gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVIII de Fiebrer del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Filipo de Ferraria civi Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 3674 num. prov. fol. 26. M. R.

Prima dies mensis Ffebruario anno a Nativitate Domini Millesimo CCC.º XC. Nono.
Dissapte primer dia del mes de Ffebrer lo senyor Rey en Saragoça.

Festa de Sancta Maria.

Digmenge II dies de Ffebrer lo senyor Rey en Saragoça.
Aquest dia vench servir la cort Ffirtuny Lopez Muter.
Dilluns III dies de Ffebrer lo senyor Rey en Saragoça.

Segueixen les dates fins el dia 10.

Carnestoltes.

Dimarts XI dies de Ffebrer lo senyor Rey en Saragoça.

Primer dia de Coresma.

Dimecres XII dies del mes de Ffebrer lo senyor Rey en Saragoça.

Aquest dia vench servir En Boixet.

Aci fineix lo primer fragment del llibre de Scrivà de Ració

(18) Reg. 1942, fol. 131 v. M. R.

Item done an Pascual Ledors, specier del senyor Rey los quals li eren deguts ab albara de scriva de Racio scrit en Saragoça primer dia del mes de març del any M.CCC.XC.VIII. per diverses exerops, polvors, concossaments, aygues destillades, sucre e altres medicines que ha liurades en la cambra del dit senyor en los meses d'Agost, de Setembre, d'Octubre, de Noembre e de Desembre prop passats del any M.CCC.XC.VIII. e de Janer e de Ffebrer del any M.CCC XC.IX, segons que en lo dit albara se conte que cobre..... M,XL.V. solidos, V. diners jacqueses.

Reg. 1942, fol. 132. M. R.

Item done an Pascual Ledors specier del senyor Rey los quals li eren deguts al albara de scriva de Racio scrit en Saragoça primer dia del mes de Març del any M.CCC.XC.VIII. per diverses confits de sucre que ha liurats en la cambra del dit senyor en los meses de Juny del any prop passat M.CCC.XC.VIII. tro per tot lo derrer dia del mes de Ffebrer del any M.CCC.XC.IX, segons que en lo dit albara se conte que cobre..... IIII milia CC.XXIII solidos, VI. diners jacqueses.

Reg. 1942, fol. 145. M. R.

Item pos en data los quals me eren deguts ab albara de scriva de racio scrit en Çaragoça primer dia del mes de Març del any M.CCC.XC.IX. per preu de diverses draps d'aur xamello, erminis, vayres, draps de lana e tafetans qui serviren al dit senyor e a la senyora Reyna en les festes de les lurs coronacions segons que n'lo dit albara se conte que enfile..... V solidos IIII diners jacqueses II milia CCC.XL.III florins d'or.

(19) Reg. 2242, fol. 89.

En Marti etc. — A la amada nostra Na Johana Cathalana filla de Mossen P. Guillem Cathala, quondam, salut e dileccio. Com per part de nostra molt cara muller la Reyna sia stat a nos humilment suplicat que us volguessem donar un troç de la vera creu, e nos volent satisfer a les pregaries de la dita Reyna e a la vostra gran devocio, trametem vos per sor Violant Mulet una creu d'or hon ha dins una creueta del sant fust de la Vera Creu d'aquella propria que lo sant pare nos dona quan fom en Avinyo; ço es d'aquella que santa Elena dona a Constanti e Constanti la dona a sant Silvestre, papa. Per que a maior devocio vostre e d'aquelles qui la veuran, fem vos la present signada de nostra ma e segellada ab nostre segell secret. Dada en I Aljaferia nostra de Çaragoça a .II. dies de Març en I any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Fuit facta similis religiose Yolandi Mulet, mutatis verbis competentibus. — Dominus Rex qui tradidit eam signatam mandavit mihi Guillermo Poncii.

(20) Reg. 2242, fol. 93.

En Marti etc. — Als feels nostres los jurats e promens de qualsevol Ciutats viles e lochs, salut e gracia. Si tro ara no us havem scrit de la nativitat de nostre net, fill de nostre primogenit molt car lo Rey de Sicilia notoria ja dies ha a tota la terra, no us en maravellets com haguessem deliberat raonablement no escriure n'lo primerament no haguessem hautes letres del dit Rey o cert missatger seu qui novellament es vengut e per lo qual e per les letres que ns ha portades nos es stada verificada o feta pus certa la nova que n'ha viuvi hauda, e aquella per consequent com a vera e certa a corroboracio al primer ardit e en creiximent de vostra alegria volents seguir lo costum loable servat en semblants coses ab antich, vos notificam ab la present, que us trametem per lo feel de casa nostra Johan Serrano presentador d'aquella. Pregants vos e exortants que d'aquest tan singular do retats laors e gracies devoutament a nostre Senyor Deus, e encara lo supliquets humiliament e de cor, li placia aquest Infant fer viure lonch temps dotar de strenuitat de cavalleria, de bon entenimen e altres moltes virtuts e ferlo regnar a sa honor, salut de la sua atuina e a profit de sos pobles en plena prosperitat longament. Sabets que no es poqua ans gran beneuhirança a cascu regne haver Rey per dreta successio. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VIII. dies de Març en I any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.LXXXVIII. Rex Martinus. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expediri.

Similis litera patens sub eisdem date signo et mandato fuit expedita in lingua aragonensi directa Aljamis judeorum et sarracenorum quorumvis civitatum villarum et locorum illustrissime domine Marie Regine Aragonum consortis domini Regis predicti.

Segueix llista de totes les entitats a qui fou tramesa lletra semblant.

(21) Reg. 1942, fol. 32. M. R.

Item pos en reebuda den Bertran Cosco mercader de la ciutat de Saragoça los quals lo senyor Rey ab carta sua ab segell pendent segellada dada en la Aljafaria de la dita ciutat a X dies de Març del any present li confesa deure per ço com a aquells li havia prestats per socresser a les necessitats de la sua cort. E per aquells lo dit senyor li obliga totes e sengles quantitats de moneda provinents de les demandes qui's deuen fer per raho de la coronacio del dit senyor en les viles lochs universitats e personnes domiciliades della lo riu d'Ebro dins lo regne d'Arago, e en les aldeyes de les ciutats de Calatayut e de Darocha. E per maior seguritat li mes en penyora lo dit senyor una corona d'aur de la forma seguent: primerament en lo cercle d'or de la dita corona ha IX roses, en les V de les quals ha en cascuna .I. smaragda gran e .III. balays e .III. diamants. E en cascuna de les altres .III. roses, ha .II. balays granets e XII perles de compte e entre totes les dites .III. roses ha XII smaracdet. Item ha en lo dit cercle d'aur .V. marlets levadicos un poch grans. E en lo primer ha .III. balays, .III. meracles V perles de compte e .II. diamants; en lo segon merlet ha .III. balays V maracles III perles de compte e .II.

diamants. En lo terç merlet ha IIII balays V marades VIII perles de compte e II diamants. E en lo quart merlet ha IIII balays IIII marades entre ls quals ne ha I trencat e VIII perles II diamants. En lo quint merlet ha IIII balays V marades, .III, perles II diamants: Ha encare en lo cercle de la dita corona IIII merlets petits levadissos. E en lo primer ha .II. balays .III. marades .III. perles. E en lo segon merlet ha II balays IIII marades III perles. E en lo terç merlet ha .II. balays .III. marades e III perles. E en lo quart merlet ha .II. balays IIII marades e III perles segons que n la dita carta es largament contengut. E es cert que la present quantitat me liura en aquesta forma ço es que n liura drap per la dita coronacio a diverses personnes de casa del senyor Rey de les quals jo he cobrades cauteles de que he fetes dites en mos comptes.... X mille florins d Arago.

(22) Reg. 2240, fol. 190 v.

Lo Rey. — Vostra letra hevem reebuda, etc. De la sella e del fre de nostra cara muller la Reyna havem haut plae com los fets axi espaxar e de la compra del drap d or, nos plau que l comprets e n façats axi com vos parega; de la forradura de la dita sella volem que sia de tercanell vermell del fet de les barres del dossier que dehits que havets parlat ab En Copí, al present no volem que s i proceesque mes avant. En ço que dehits que havets parlat dels furs ab Mossen Ramon e que no ls ha, no us en curets d aqui auant. E havem haut gran plae del babarich que ns havets trames, car gran mestre lo haviem pero trametets nos en encara quatre onzes del mig ben filat e ben acolorat; si eran .V. onzes ja valria mes et tornats nos la mostra del paper que us haviem tramesa per lo dit dossier. En ço que ns havets fets saber que totes les altres coses necessaries a nostra benaventurada coronacio se spatxen al mes que poden, havem ne plae; pero fets les ultra possibile cuytar e no s i perde una hora. E no dubten per res car nos de tot cert farein ab lo cambiador que decontinent sien acabades hauran bon compliment los qui los fan. Ja us havem tramesa la certificacio de la obligacio de Tarragona, e tantost vos trametrem la obligacio de Tortosa, car ja han finat. E plau nos qu En Berthomeu de Bonany qui trasque los C. cañicos de forment e ls faça navegar en Pisa o en Genova, e nos li fem ja fer la licencia de la treta. En ço que ns havets scrit de les banderes ço es qu En Pere Palau no les trobe, fets les cercar diligentment e curosa en l archiu menor del qual vos trametem les claus. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XV dies de Març del any M.CCC.XC.IX. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo de Turrillis. — Dominus Rex misit signatam expediendam. Encara us manam que parleis ab En Casa, saia dientl i si ha quitada la corona ne la croeta petita la qual nos havem a tenir en lo pom lo jorn de nostra benaventurada coronacio e si hauda l a, digats li que tantost le ns trameta per ço que ab temps la puxam fer metre en lo dit pom, e que cuyt aytant com pusque e port la dita corona si hauda l a. Axi matex scrivim an Brunet que ns trameta los xapellet e balax e axi matex que faça dites deis preus d aço que nos fem..... fer per nostre ops e de nostra molt cara muller la Reyna axi de les selles com de frens e d altres coses de que vosaltres..... carrech. En cas que lo dit En Brunet no volgues fer dites de les dites selles e frens e aximatex de les taxes d or per lo nostre lit, fets que lo dit En Brunet s atur (?) lo balaix e fets que en tot cas nos trameta lo xapellet e faça dites per les dites coses que vosaltres havets carrech; pero fets aquella maior instancia que puxats que lo dit En Brunet faça dita per les dites coses e que axi matex nos trameta los dits xapellet e balaix. Rex Martinus. Axi matex fets aquella maior instancia que puxats e donets en tot cas recapte que N Anthoni Amat (?) nos trameta la barcha de crestall e la liure a vosaltres com la haiam fort necessaria. E nos axi matex ne scrivim per altre letra del dit Anthoni. — Guillelmus secretarius.

(23) Reg. 2240, fol. 191.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda a la qual vos responem que nos ab altra letra de que us trametem translat interclus dins la present, manam fort strettament an Berenguer Martí que bestraga a les coses que fets aqui fer pera nostra benaventurada coronacio e] axi fets en tot cas spatxar la nostra spasa los smalts dels ministres e donets manera e bon recapte que haiam los cent pagos. E noresmenys si les fulles que deviats aqui fer obrar per lo nostre dossier son començades fets les acabar e al present no us curets d als, mas donats en aço aquella maior diligencia que porets com ho requirra sobiran necessitat e lo breu temps que havem. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2242, fol. 96.

Lo Rey. — Mossen Guillem. Entes havem que en Ontiyan, s a pres J. falco pelegri sor lo qual es vengut en vostre poder. E certificam vos que nos ne havem perdut un lo qual ha les nefes trenchades de foch, e J. cubertor luxat en la coha te gits de cha ab anelletes de lauto. Perque us pregam e mauam que si l falcho es en vostre poder, aquell nos trametats tantost. E si per ventura no es aquell dels senyals demunt designats e en altre part hoits on que sia danats manera que nos lo haiam. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al amat conseller e agutzir nostre Mossen G. de Rajadell. — Dominus Rex misit signatam expediendam.

(24) Reg. 2240, fol. 191 v.

Lo Rey. — N Anthoni Amat. Manam e pregam vos tan affectuosament com podem que en tot cas quitets e ns tremetats la barcha del cre[stall] de que us havem ja scrit e aquella liurets aqui al feel cambrer nostre En Ramon Torrelles, de manera que le ns puxa prestament [trametre] e ns serveasca a la festa de nostra benaventurada coronacio. E en aço si de res nos desijats servir, no hage falla. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVII dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Anthonio Amat. — Dominus Rex misit signatam expediendam.

(25) Reg. 2240, fol. 192 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda, e responem vos que grahit vos molt la diligencia traballs e altres coses que havets hauts e fets en haver los murons de la corona, vos pregam e encarregam tan strettament com podem que ab aquella [maior diligencia] instancia e vetlaba cura que havets acustumad e porets, encerquets en poder de qui porien esser los murons que us defallen. E nos per aquesta raho trametem molt cuytosament En P. Marrades qui mes penyora la dita corona, que us faça saber en poder de qui (1) fou mesa e en altre manera vos do d aquella la millor informacio que pora; e si cas es que sien en aquixa ciutat, ne escriva cuytadament a vosaltres per tal que puxats haver los restants murons, e per tal que vejats mils que era en la dita corona, trametem vos translat del inventari. Havem haut plae gran del argent e joyes que ls deputats nos presten e trameten per los missatgers de la ciutat e axi mateix car los consellers nos presten la aguila e la vibra les quals coses lus grahim molt e a vosaltres vostra bona diligencia e gran cura. Nos trametem una lletra an Pere Pallares que bestrage e pach tot ço que costaran de portar aic les dites aguila e vibra e fets que venguen ab ells aquells qui les solen menar als quals exi matex fem bestraure. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVIII dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(26) Reg. 2240, fol. 194 v.

Lo Rey. — Maestre Pere. Com nos vos haiam aic molt necessari pera trametre us ensembs ab Mestre Bernat Oriol a nostre molt car nebó lo rey de Castella qui es possat en gran necessitat de sa persona, pregam vos e us manam de certa sciencia que encontinent vista la present vingats aic a nos tota dilacio remoguda. E en aço no mudets res, com alcuna

(1) Lo document diu: «D aquí».

escusa en aquest cas no us admetesssem. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII dies de Març del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Magistro Petro Solerii, fisico. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(27) Reg. 1942, fol. 108. M. R.

Item done a la dona Na Barthomeua compradora de la fruya per la casa del senyor Rey los quals lo dit senyor li mana donar ab albara de scriva de Racio scrit en Saragoça primer dia del mes d Abril del any M.CCC.XC.IX per son vestir del dit any segons que n lo dit albara se conte que cobre.... LXXX solidos barchinoneses.

Reg. 1942, fol. 145 v. M. R.

Item done a frare Bernat de Sent Roma almoynier del senyor Rey los quals li eren deguts ab albara de scriva de racio scrit en Çaragoça primer dia d Abril del any M.CCC.XC.IX. per certes peces de draps blaus de la terra, e per drap de li, cabates e altres coses que l dit senyor dona per amor de Deu a diverses pobres lo dijous sant prop passat; e partida del dit drap de li servi a fer certes camises romanes e tovalloles qui serviren lo dit dijous sant com lo dit senyor leva los peus als dits pobres, segons que en lo dit albara es largament contingut que cobre III milia D.XLIII, solidos jacques dels quals abatuts DC.XC.VI solidos jacqueses que lo senyor Rey feu cautela an Ramon de Casaldaguila cobrada atras en CXVI cartes de major quantitat per los draps de li continguts en lo dit albara qui d ell foren comprats, per çò com no es raho que d una quantitat se cobre dues cauteles. Resta qui es çò de que fas la present data... III milia DCCC.XL.VIII. solidos jacqueses.

(28) Reg. 2242, fol. 106 v.

Lo Rey. — Comte. Per esser pus solemne la festa de nostra prosperosa coronacio e per tal car lo gran offici d almirall de nostres mars que ha don Johan, vostre fill ho requer, havem deliberat e volem aquell decorar de titol de novella cavalleria lo dia de la dita festa, com ho requira segons dit es la dignitat de son offici e ho meresquen ses etat e stat. E com lo dit vostre fill dubte en acceptar de pendre lo dit titol sens vostra expressa licencia e voler, pregam vos tan affectuosamente com podem que consintats e vullats e li donets licencia de pendre de nos lo dit grau de cavalleria com, axi com dit es dessus, la dignitat de son gran offici ses etat e stat ho requiren. E d aço que nos havem deliberat e volem que axi s faça nos complaurets grantment, etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a III dies d Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Comiti Cardone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(29) *Manual de Novells Ardis*, vol. I, pl. 77. M. B.

Dicmenge XIII Abril 1399. — Aquest dia se corona lo senyor Rey en Marti en la ciutat de Saragoça.

En Pere Miquel Carbonell, escrivà y archiver del rey y notari pùblic de Barcelona, en sa Crònica, fol. CCXVI v. a CCXIII, conta per menut les festes hagudes en Saragoça en ocasió de la coronació del rey y de sa muller la regina Dona Marla de Luna. En Geroni de Blancas en son llibre *Coronaciones de los serenissimos reyes de Aragon*, M. DC. XLI, descriu també les dites festes, traduïntles de la Crònica de Carbonell al castellà; planes 62 a 80.

(30) Reg. 2242, fol. 136 v.

Lo Rey. — Promens. Significam vos que nos de present havem reebuda una letra del rey de Tunis e altre del rey de Tremecen molt affectuoses e amigables, e segons lo tenor d aquelles, parria que los dits reys en especial lo rey de Tunis hauria sobira plaer e desig pregonament haver nostra amistat ab la qual nos hauriem del dit rey de Tunis certament segons ve-hem, tots los catius christians qui son presos en son poder, los quals segons som informats son en nombre de M.D. animes en sus, e altres coses a nos molt honorables e profitoses les quals el present per letra no us podem especificar. E haver (1) consell sobre aço axi ab los vostres missatgers com ab los altres presents en nostra cort, havem deliberat acceptar la amistat del dit rey de Tunis, si ell empero donara obra ab acabament que nos haim d ell les dites coses; e hivem encare deliberat per certes rahons enviar hi de present una nau, e no galera ne altre vexell ab certs ambaxadors nostres instruïts e informats plenerament per nos sobre les dites coses. Perque us pregam axi affectuosamente com podem que per honor nostra, qui aço havem molt a cor, per les rahons dessus dites, vullats donar loch en emprestar nos durant la dita ambaxada una bona nau amarinada solament en la qual vainen los dits nostres ambaxadors al dit rey de Tunis per metre en deguda execucio e conclusio ab lo rey, totes les dites coses, sabents que d aço nos farets servey fort assenyalat lo qual molt vos grahirem. Pregam vos encara que decontinent haim sobre aço vostra resposta, e en l endemig entendrem en l espatxament dels dits nostres missatgers. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVII d Abril del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Juratis et probis hominibus civitatis Valencie.

(31) Reg. 2242, fol. 109.

Lo Rey. — Entes havem que l altre dia stant En Ffrancesch Foix, del offici de nostre mestre racional e administrador de les monedes necessaries al socors de Sardenya, en una plaça de Leyda faent fer encant ensembs ab los de la cambra apostolical de les robes e bens de la despulla del bisbe de Leyda derrerament mort en lo qual per cert just titol pertany a nos la meytat de la qual havem constituit reebador lo dit Ffrancesch convertidors per ell en lo dit secors. En Guillem Miquel, juriste, instigat per lo diable en gran offensa de nostra reyal magestat, no demanada e menys obtenguda de çò venia alguna, vench axi com a advocat o procurador de alguns denant lo dit Ffrancesch, e alli en publich temerariament e fada, torbant nostres fets, feu al dit Ffrancesch requestes e protestacions esforçant se de ferse lexar e cessar se del dit encant. E girant se a les personnes qui en gran multitud hi eren ab grans crits tumult e brigit, e ab so de avalot e concitacio dix a aquells que no comprassen de les dites robes en altre manera que perdrien lo preu e les robes axi com a coses venudes per possehedors de la mala fe, proumpint sobre aço en altres fatuitats e paraules previoies e folles en tant que ls corredors hagren a cessar del tot del dit encant, la qual cosa segons havem sabut es stada a nos denunciada e no sabem si provehit hi havets segons que l fet requer. Per que us manam sots pena de cors, e de ver, que si ja fet no es de les dites coses, ab subiranà cuya nos informets e si per una secreta aprisa trobarets del dit Guillem Miquel culpable en les coses dessus dites, o alguna d aquelles, encontrent que l prenets e pres e ben guardat remetats a nos ensembs ab la dita informacio per çò que y puxam provehir per justicia segons que s pertany, com lo teim si ver es sia leig esguardant manifest perill de perdicio de regne de Sardenya lo qual es posat en extrema necessitat. E guardats vos que d aço no sperets altre manament nostre e es be ops. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIX. dies d Abril del any M.CCC.XC.VIII.º Rex Martinus. — Dirigitur curie et vicario Ilerde et Pallariense. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte cui fuit tradita in hac forma.

(32) *Manual de Novells Ardis*, v. I, p. 77. M. B.

Dimecres XXIII Abril 1399.

Fiesta de Sant Jorgi. — Aquest dia se corona en la ciutat de Saragoça la senyora Reyna Dona Maria muller del senyor Rey En Marti.

(1) Hauria de dir: haut.

(33) Reg. 1942, fol. 118. M. R.

Item done an Guillem Catria comprador de casa del senyor Rey, los quals li eren deguts ab albara de scriva de racio scrit en Çaragoça primer dia del mes de Maig del any M.CCC.XC.VIII. per raho de la messio ordinaria e extraord'naria que ha feta en lo present mes d Abril, dins lo qual mes, lo senyor Rey e la senyora Reyna foren coronats, ço es en officis de sobrecoc, panicer, botaller, reboster e sobretzembler, segens que n lo dit albara se conte que cobre.... C.LV. milia D.XVII. solidos II diners jacques.

(34) Reg. 2242, fol. 113 v.

Lo Rey. — Entes havem que ls beneficiats e scolans de la capella del castell nostre de Perpenya no servexen la dita capella personalment segons deuen e son tenguts; ans oblidants del offici divinal, de e per lo qual personalment son obligats servir en la dita capella, entenen en altres assers en gran dan e peril de lurs animes. Per ço volen e us manam que vos de part nostra manets e amonestets los beneficiats e scolans dessus dits, que personalment servequen e no per substituts l offici divinal segons son tenguts en la dita capella. En altre manera no ls responden de lurs prebendes e rendes de les quals los havets acostumat de respondre per la raho dessus dita, guardant vos que en aço siats diligent, en altre manera seria imputat a vostra culpa. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a III dies de Maig del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur....

(35) Reg. 2242, fol. 117.

Nos En Martí, etc. — Per tenor de la present declarants nostra intenció sobre lo XXVI. capitol dels capitols a nos reverentment presentats per part de la ciutat de Valencia, per e sobre l armament que la dita ciutat e alguns del regne de Valencia santament han deliberat fer contra infeels moros e enemichs de la fe cathòlica, donam per enemichs, los quals puxen esser, per los qui seran en la dita armada, morts, apresonats, dampnificats, guerrejats e en altre manera maltractants los axi com los plaura los quals haien de bona guerra, tots los reys serrahins e infeels del mon e vassalls e bens lurs, hoc encara lo rey de Granada e sos vassalls e sotsmeses e bens d aquells; si, pero del dit rey de Granada e de sos sotsmeses, ho ha per bo e ho concella la ciutat de Valencia dessus dits com nos no haian ab lo dit rey de Granada pau, treva o llança alguna, exceptats los moros de Suria e del senyoriu del solda de Babilonia e los bens d aquells los quals no volem sien enteses ne compreses en aquesta licencia. Noresmenys donam per enemich e rebelle Brancha Leo d Oria e tots los sarts cohaderents e sequacs d aquell e bens e coses lurs, los quals puxen pendre occiure e en altre manera maltractar e offendre o tenir e vendre per catius segons certa covinència feta e fermada entre lo senyor Rey En Johan de bona memòria e Brancha Leo d Oria e los sarts démunt dits. Donam axi mateix per enemichs tots los de Bonifaci e de Calvi de la illa nostra de Corcega. Noresmenys nos plau e volem que en les ciutats viles e lochs del regne de Sicilia e de les illes a aquella adjacents homens fembres infants bens e altres coses lurs, sien seguides la voluntat e ordinacio de nostre car primogenit lo rey de Sicilia axi en fer o no fer guerra, occiure apresonar robar catiuar o dar dans altres en personnes o bens com en qualsevol altre manera. Plaunos noresmenys e volem e a la ciutat e armadors de la dita armada donam licencia e plen poder que puxen pendre dampnificar ocupar e retenir a lur ma e d aquells fer a lur voluntat, tots moros e altres infeels e bens d aquells de les illes de Jerbe e dels Querquents e aquells vendre e en altre manera crdenar segons que a ells plaura. E si per aventure volran e elegiran les viles, castells e lochs de les dites illes o alcuns o algun d aquells retenir e emperar sien tenguts e volem facen regonexença de tenir ho per nos e per lo dit rey de Sicilia nostre fill e stiguem e romanguen tots temps en obediència nostra e del dit rey de Sicilia e de nostres o seus succehidors. E per les males obres maltractaments e dampnosos que han fets e fer no cesen al dit regne de Sicilia los pisans, si a les ciutats de Barchinona e de Valencia parra esser util e profitos esser ab ells en guerra e no en altre manera, donam aquells pisans e lurs bens per enemichs; los altres reys, princeps, duchs, comtes, barons e comuns de christians del mon donam per vostres amichs als quals ciutats, viles, lochs, vexells, mercaderies e bens lurs no volem ans expressament inhibim esser fet en personnes o bens directament o indirecta e en altre qualsevol manera dampnatge injuria o violència alguna. En testimoni de la qual cosa manam la present esser feta e ab nostre segell secret segellada. Dada en Çaragoça a VI dies de Maig en 1 any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(36) Reg. 2242, fol. 120.

Lo Rey. — Com nos per rao de la venda faedora del palau menor nostre de Barchinona haim informat plenerament de nostra intenció l amat conseller e maïordom nostre Mossen Ramon de Blanes, dehim vos e manam etc. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XI. dies de maig del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni de Bastida baiulo Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Barthlomeo Gras.

(37) Reg. 2242, fol. 123. v.

El Rey d Aragon. — Rey muyt caro e muyt amado hermano. Por el procurador (1) de la present havemos recibido el aleroge el qual yes muyt bello e fino, e de aquell vos femos muytas gracias, certificando vos que por amor vuestra tenemos aquell e a nuestro servicio, etc. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a .XIII. dias de Mayo del anyo de la nativitat de nostro Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — El Rey d Aragon. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(38) Reg. 2242, fol. 139

Nos En Martí, etc. — Per tenor de la present atorgam haver reebuda de vos feel nostre Matheu de Loscos procurador nostre en lo regne de Mallorques una caxa en que ns havets trames un quintar onze llyures de cera blanca obrada en ciris e caneles de diverses talles, obs de benehir en la festa de Nostra Dona santa Maria de Ffèbrer prop passada. E d'altra pero un estillador ab senyals reals de pera de Seutany ab son grifo de coure e ab dues tramuges per estillar l'aygua de pera de mares e dos capells redons de la dita pera de mares pera estillar aximateix aygua. E mes avant sis llyures de cera vermella gomada segons que per nos vos era estat manat ab letres nostres. Per que manam per aquesta matexa al maestre racional de la nostra cort o a son lochinent o altre qualsevol de vos compte oydon, les quantitats que havets despeses per compra de la dita cera e estilladors e pera trametre a nos les dites coses, en compte vostre admitem, vos restituim apoques d aquelles. En testimoni de les quals coses manam la present esser feta e ab nostre segell secret segellada. Dada en Çaragoça a XVI dies de Maig en 1 any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Pro Matheo de Loscos. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

Reg. 2242, fol. 139.

Nos En Martí, etc. — Per tenor de la present atorgam haver reebudes de vos feel nostre Matheu de Loscos procurador nostre en lo regne de Mallorques doentes peces de formatges redons de Mallorques los quals nos havets portades e liurades en la nostra Altjaferia de Saragoça. Per que manam per aquesta matexa al maestre racional de la nostra cort o a son lochinent o altre qualsevol de vos compte oydon, que lo preu dels dits formatges e la messio que havets feta pera portar a nos

(1) Hauria de dir: «portador».

aquells, en compte vostre admeten, vos restituint la presenta ab apoca del dit preu e messions. En testimoni de la qual cosa manam la present esser feta e ab nostre segell segellada. Dada en Çaragoça a XVI dies de Maig en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2242, fol. 139.

En Marti, etc. — Al amat conseller e maestre rational de la nostra cort Mossen Pere d'Artes o a son lochinent, salut e dileccio. Com lo feel nostre Matheu de Loscos procurador nostre en lo regne de Mallorques haia bestretes tres lliures deu sous pera vestir dues esclaves negres mare e filla que nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia trametia a la reyna mare sua, nostra molt cara muller per N Asberti Ca-trilla, denzell, faent fer a aquelles sengles polandes vermelles, e sis lliures cinch solidos pera provisio d'aquelles esclaves de dos meses que estiguieren partint de Sicilia vinent tro en Mallorques, e per nolit de les dites esclaves. Manam vos que en lo compte donador per lo dit Matheu de la cullita per ell feta del monedatge de la illa de Mallorques per comissio nostra, prenats en compte al dit Matheu les dites dues quantitats qui prenen suma de nou libres quinze sous mallorquins menuts, lo dit Matheu restituint apoques d'aquelles; e sobre aço dubte alcu no façats. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Maig en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2242, fol. 139 v.

En Marti, etc. — Al amat conseller e maestre rational de la nostra cort Mossen Pere d'Artes o a son lochinent, salut e dileccio. Com lo feel procurador nostre en lo regne de Mallorques En Matheu de Loscos, de la moneda a mans sua pervenuda per raho del monedatge de la illa de Mallorques collit per lo dit En Matheu por comissio nostra haia pagades doentes quaranta una lliura denou sous quatre diners, es assaber: en compra de cent ballestes de fusta de esclavonia a la genouesca guarnides emberçades e ab los streps e les claus escanyats les quals de nostre manament ha fetes fer e laborar en Mallorques entre les quals ballestes havia deu ballestes de leva e algunes bastards e les altres de strep a raho de III florins corribles en Mallorques per cascuna ballesta qui a raho de XV. sous mallorquins cascun flori, fan doentes vuit e cinch lliures. E pera fer dos senyals revals en cascuna de les dites ballestes e vuit caxes de fusta d'avet en que foren stibades les dites ballestes e per ligar aquelles caxes e estivar en aquelles les dites ballestes, e altres messions necessaries, setze lliures denou sous quatre diners. Atorgant ab la present haver hautes e reebudes les dites cent ballestes estibades e ligades entre les dites vuyt caxes del dit Matheu ab la nau d'En Jacme Terill de Mallorques qui vench de Mallorques a Barchinona pera levar de la gent d'armes que nos trametem en Sicilia ab lo noble Mossen Bernat de Cabrera en l'any prop passat al feel nostre En Ffrancesch Foix qui aquelles ab la matexa nau feu portar a nostre car primogenit lo rey de Sicilia per forniment de sos castells. E com siam estats certificats que el dit nostre primogenit ha les dites ballestes hautes e reebudes, per çò us manam expressament qu'en lo compte donador per lo dit Matheu de Loscos de la cullita del dit morabati, admets en compte al dit Matheu les CC.XL.I. lliura, XVIII. sous, III. diners mallorquins damunt dites, aquell Matheu restituit apoques de les personnes a les quals les dites quantitats ha pagades per les dites rabons segons estil de la nostra cort notably algun d'aquí no faent com nos de certa sciencia villam que axi's faça. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Maig en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(39) Reg. 2242, fol. 128.

Nos Martinus etc. — Confitemur debere vobis Johanni de Palomario, argenterio, quingentos florenos auri de Aragone pro diversis opibus auri per vos factis ad opus capelle nostre et nostre felicis coronacionis scilicet: pro tribus reliquiariis duobus pemis auri et duobus sceptris ac aliis de quibus liquide constat nobis Mandantes per hanc eandem fideli consiliario et thesaurario nostro Johanni de Plano, legum doctori quatenus de peccunia curie nostre que penes eum est vel erit dictos quingentos florenos vobis tribuat et exolvat. Et in solucione hanc a vobis recuperet cum apoca de soluto. Et ut cuius solucione de predicte habeatis assignamus vobis predictos quingentos florenos auri in et super illis mille ducentis sexaginta quator florenos de quibus nuper ex causa fecimus cessione dilecto camerario nostro Pardo La Casta, militi, merino Cesarauguste de et super alia maiori peccunie quantitate, in qua venerabilis religiosus et dilectus noster frater Petrus Roiç de Moros, castellanus Emposte nostre curie abligat. Mandantes per hanc eandem dicte Pardo quatenus non expectata executoria nostri thesaurarii, jamdictos quingentos florenos de dicta peccunia vobis anc cui volueritis vestri loco tribuat et exolvat et hanc in solucione recuperet cum apoca de soluto quem nos jubemus magistro rationali curie nostre et alii quicunque a dicto Pardo audituro compotu de jamdictis pro tempore eius continui ipso ponente in data ipsos quingentos florenos auri et restituente presentem cum apoca de soluto eosdem in eius recipiat compo: et admittat omni difficultate cessante. In eius rei testimonium hanc fieri jussimus sigillo nostro secreto munita. Datum Cesarauguste XXI die Madii anno a nativitate Domini M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex qui tradidit eam signatam mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(40) Reg. 2242, fol. 135.

Lo Rey. — Mossen Pere. Sabuda havem la eleccio qui es stada de vos feta en capita de la armada qui santament se fa en aqueix regne de que havem haut plaer gran com erem que haut sguart de vostra condicio e proesa e a moltes altres coses que aixi explicar no curam sia stat elegit molt be de vos. Pregant vos e encarregants que en la dita capitania vos haiats axi com de savi e bon cavaller se pertany de manera que sia lahor e gloria de Deu, profit e be de la cosa publica, honor e be vostre e extermini e confusio dels infeels enemichs de la fe, e trametam vos les provisions que mestre havets per vostre espatxament. Noresmenys vos pregam tan cordialment com podem que apres que haiats feta vostra honor segons que Deus vos administrarà en les parts de Barberia, si possible es e bonament ho pores fer, visitets e haiats per recomanades les illes de Cerdanya e de Corsega com siam certs que aqui farets vostra honor e n aconseguirets profits grans. Hoc encara, nos plaura molt e trobariem gran plaer si possible era e us venia factible, que anasset vers les parts de Constantinoble pera dampnificar e destruir los enemichs de la fe qui en gran multitud son applegats e venen contra los feels christians; com illa trameten certes gents d'armes, naus, e galees armades lo rey de Ffranca e les Comunes de Jenova de Venecia e altres senyors christians e ab ells ensembs fariets aqui lo servey que Deus vos administraria. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Maig del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Pere de Vilalagut. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(41) Reg. 2242, fo'. 140.

En Marti, etc. — Al feel conseller e tresorer nostre En Johan Dez Pla, doctor en leys, salut e gracia. Manam vos que dels diners de nostra cort paguets al feel nostre En Ffrancesch Miro, mercader de Barchinona dos milia treents vuytanta nou florins mig d'or d'Arago en los quals nostra Cort li es tenguda per preus de les coses robes e mercaderies deius scrites que d'ell havem comprades les quals havem reebudes en nostres mans del dit Ffrancesch Miro, e aquelles havem distribuides en donar a diverses personnes per solemnitat de la festa de la nostra benaventurada coronacio.

Primerament per tres peces de drap d'orverts a raho de CC.XL florins d'or la peça, setcents vuytanta florins.

Item per dues peces de brocats d'aur blaus a raho de C.LXXX. florins la peça, CCC.LX. florins.

Item per tres peces de xamallots negres CC. florins.

Item per tres canes e miga de manegues d'alcandora blanques brocades d'or a raho de VIII. florins la cana, XXVIII. florins.

Item per dues canes VII. palms de manegues d alcandora vermelles e per una cana III. palms e mig de grogues. XXVI. florins.

Item per IIII. parells de drap de seda amples a raho de XCV. florins la parella, CCC.LXXX. florins.

Item per una peça de drap de seda blava de larch de .V. canes e III. palms e de semblant amplaria dels altres .LXV. florins.

Item per VI. peces de drap de seda strets de diverses colors qui tiren de larch cascuna peça VI. canes II. palms qui serien XXXVII. canes e mige a raho de XI. florins la cana, CCCC.XII.florins e mig.

Item per dues peces de draps de seda blava, cent trenta vuyt florins.

E feta la paga recobrats d ell la present ab apoca. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VI. dies de Juny en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.IX. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(42) Reg. 2242, fol. 137 v.

Lo Rey. — Comte. Entes havem que l noble e amat nostre En Berenguer Arnau de Cervello deu tenir en la vila de Cardona lo dia de la festa de sent Johan primer vinent una taula de junes de puntes de glaví, e com no vullam que l dit Berenguer Arnau faça les dites armes ab algun nostre natural e sotsmeses car no sera sino engendrar rancors e oys, pregam vos volem encarregam e encara us manam tan expressament com podem que a algun nostre natural e sotsmes no jaquiscats fer les dites armes ab lo noble dessus dit ans ho vedets de tot en tot e encara tengats aquelles mes savies maneres que us parega que si possible sera lo dit Berenguer Arnau no faça les dites junes ab stranger alcú. Certificant vos que d'açò ns farets plaer e servye lo qual molt vos grahiram e del contrari hauriem desplaer gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIII. dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur comiti Cardone. — Sub simili forma fuit scriptum Johanni de Cardona. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(43) Reg. 2242, fol. 138.

Lo Rey. — Comte. Dies ha que havem entes e ara de present pus certament que vos permetets e donats paciencia que aqui en Cardona se tenga taula lo jorn de sent Johan prop vinent de correr puntes fort perilloses axi de naturals nostres ab astrangers com de naturals ab naturals nostres. E som fort meravellats de vos qui en semblants coses, les quals son nutritures de tot mal, vullats donar loch que aquelles deuriets squivar com no sia a nos honor alguna que entre ls nostres naturals e sotsmeses se facen semblants armes de les quals resulten molts perills scandols e inconvenients subseguidors entre ls nostres sotsmeses los quals segons podets pensar son al present en nostres regnes fort poch necessaris e nostre studi no sia als sino en levar de carrera aquells qui y son de present e axi mateix que l'acte es prohibit e damnat per dret e per conciencia. Perque volem, pregam e us manam que en alguna manera no permetats abans ho vedets ne aqui ne en Cardona ne en altre loch del vostre comtat se correguen les dites junes ne facen altres armes entre ls nostres naturals ne sotsmeses. Empero si estrangers ab estrangers o estrangers ab los vostres sotsmeses ne volran fer, en aquest cas plau a nos que les facen mas no entre ls nostres naturals segons dit es. E com nos haiam a cor aço tant que mes no poriem, trametem de present aquia vos l'amat nostre Mossen Bernat de Vilarig camerlench e mairdom de nostra cara sor l'infanta dona Isabell informat plenamente sobre aço de nostra intencio; a les paraleles del qual vos pregam donets plenera fe e creanca, complints les per obra axi com si nos personalment vos les dehiem, sabents que ns en farets plaer fort agradable e del contrari deservir fort gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur comiti Cardone. — Sub simili forma fuit scriptam Johanni de Cardona. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni d' Tudela.

(44) Reg. 2242, fol. 142 v.

Lo Rey d Arago. — Vostra letra havem reebuda e aquella entesa vos responem que nos no sofferirem per res axi com ne devem que escut algu fos posat per vosaltres dins nostra senyoria per la raho o causa en la dita vostra letra posada, pero si vosaltres volrets venir aci en nostra cort, nos ne haurem plaer; e si les armes contengudes en la cedula portada e a nos mostrada per vostre araut volrets complir sens posar lo dit scut, pensam nos que trobarets en nostra cort cavallers e scuders qui per fer vos plaer honor e cortesia vos ne deliuraran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII. dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Als nobles amats e devots nostres lo seneschal de Hainaut e Michel de Ligne.

(45) Reg. 2242, fol. 143 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda, e aquella entesa vos responem que pus que nos troba qui vulla comprar lo nostre menor palau tot ensemps en alou ne en feu, ne l podets vendre tot a diverses personnes, plau nos e volem que sien cercats compradors als statges qui s faran en lo jardi e en lo pati de la font ia senyalats e limitats e en les altres partides de menor valor en alou si s'pora trobar de tots sino d aquells que mes pores e dels altres en acapte o stabliment en aquells maiors entrades que pores. E tantost que n'haiats assegut, scrivets nos ne en la forma que sera fet particularment e menuda per manera que puxam esser certificats; e si a nos parran los preus e les entrades rahanables, tantost trametem vos procuracio bastant a fer les vendes dels dits patis e stablit o donar aquells en acapte; pregants vos e manants que en aço entenats ab sobirania diligencia e cura, car cosa es en que havem voler gran e de que molt nos complaurets. E haiam d'açò com pus prestament pores vostra resposta. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII dies de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo de Blanes, Johanni Ca Bastida, et Ffrancisco de Casasaja. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(46) Reg. 2243, fol. 2.

Lo Rey. — Governador. Segons per relacio de molts havem entes lo qui ha carrech de parar e tenir en condret lo reloge nostre del castell de Perpenya s i ha en tal manera, que no toque ordenadament segons deuria, ans sta torbat e desujat, en tant, que a vegades passe .I. jorn o molts que no toque: de que s segueix a la cosa publica d aquexa vila per be e orde e plaer de la qual fon trobat torbe lagui en molts affers. On com los salaris se deuen per los servirs, e no sia digna cosa lo qui del dit reloge ha carrech haver salari per aquell, e no servir ne tenir approp lo offici per qui li es constituit. Per ço us dehim e manam expressament, que de les dites coses si ja clares no us son, vos informets e si tro aci es stada e es vuy culpa o negligencia sua, li manets sots privacio del dit offici que en aquell do tal cura e diligencia tambe en parar lo e tenir lo en condret com en altres coses a ell necessaries que lo dit reloge cascun dia ordinariament tocque les ores e faça lo exercici pera que es fet. E si per ventura fet per vos a ell lo dit manament una e dues vegades atrobarrets ell esser inobedient e no curant provehir hi, plau nos, volem e us manam que privan a aquell del dit offici, la cura del dit reloge a alguna persona en tals coses experta acomanets. E rescriuixs nos en per tal que nos a ell o a altre qui y don la diligencia que s pertany puxa esser acomanat. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXV. de Juny del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori Rossilionis. — Dominus Rex misit signatam.

(47) Reg. 2242, fol. 144 v.

En Marti, etc., — Al molt alt princep Nozmen rey de Benamari, salut com a rey a qui volriem tota honor e bona-ventura. Vostra letra havem reebuda ensemps ab una altra del vostre conseller governador e regidor lo veyll alfaqui de la

vostra casa Abilabez Alguebeli per la qual vostra letra nos nticificats que ns trametets a dir algunes coses per lo dit governador e regidor vestre e vista per nos axi la dita letra vostra com del dit vestre governador e regidor, responem vos que tots temps havem oyt dir e de nestres temps que ns recorda que del vostre reyalme ne sotsmeses james foren donats dampnatges al reyalme ne sotsmeses nostres. Mas totstempes es stada bona amistat entre nostra casa e la vostra. Empero si algunes ciutats nostres armaren l any passat e prengueren lo loch de Tedelic qui es del rey de Termicen e armén encare de present, aço es estat fet per venjança e satisfacció de molts e infinitis dans donats per lo dit rey de Termicen e cossaris vassalls seus del dit loch de Tedelic los quals fort acters e començadors dels dits dampnatges donats als sotsmeses e naturals nostres roban e capturan aquells. Per que alcú no s' deu meravellar d'aço com de males obres no n' poden bones subseguir. E si la dita armada qui s' fa per les dites ciutats nostres dona ne fe dampnatges alcuns axi al dit rey de Termicen lo qual segons vos dehíts vos fa parias com a altres que us haien dampnificats nostres sotsmeses e dampnificar no cessen continuament, haiats nos en per excusats. Mas plau a nos per honor vostra manar als dits nestres sotsmeses que a loch ne a sotsmeses vostres se guarden de fer dan alcú. Al fet de la presa del Albaig Alaraixi lo qual segons diu lo dit viceconseller e governador fou pres per una fusta de nostra ciutat de Mallorques e apres rescatat, nos sobre aço nos som informats e havem trobat que com axi fon fet nos encara no erem pujats a dignitat real, mas fon fet regnant lavors lo molt alt senyor rey En Johan, de bona memeria, frare nostre, e que fou determinat lo dit Alhaig Alarayxi esser stat pres de bona guerra. Mas si a vos plau, molt alt principe, moure neguns tractes ab nos ne ab la nostra casa, nos per honor vostra som prest tota ora que ns enviarets vostres solemnes missatgers sobre aço ab poder bastant segons que s' pertany oyer aquells agradablement. E si en l' endemig son a vos plasents algunes coses de nostres regnes e terres scrivits nos en, car nos les complirem de bona voluntat. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVI de Juny del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al molt alt principe Nozmen, Rey de Benamari. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(48) Reg. 2242, fol. 148.

Lo Rey. — Batle general. Per En Bernat Espigol missatger a nos enviat de present per lo rey de Benamari es stat a nos suplicat e demanat de part del amat nostre Mossen Bernat de Mirambell del qual ha aportada lo dit En Bernat Espigol letra de creença que deguessem donar aciencia a qualque persona de nostra senyoria que se n' pogues passar .C. homens e .XXX. dones en servey del dit rey de Benamari. E nos havem en aço provehit que ns plau remetem ho a vos. Per que voleim e us manam que si trobarets la dita licencia no esser dampnosa a aquex regne de Valencia, donets aquella ço es de vint homens ab .V. dones al dit En Bernat Spigol e de altres .XX. homens e .V. dones fortes (?) empero al feel natural nostre En Simon Çà Font o an Bernat Çà Font fill seu ciutadans de Valencia. E aço per res no mudets com nos axi vullam que s' faca. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a II, dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Baiulo generali regni Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(49) Reg. 2242, fol. 158.

Lo Rey. — Batle general. Entes havem que.... d aquexa ciutat estant en Barberia renegant lo nom de Deu s' es fet moro e per aquesta rao tots sos bens pertanyen a nostra cort. Per que us manam que aquells prengats encontinent a mans vostres per tal que no s' pusquen ocultar ne venir en altres mans; e fets nos saber encontinent per vostra letra quan poden valer per tal que n' siam informats. E aço fets com pus prestament e pus clara porrets. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXV, dies de Juliol del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo generali regni Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Ponci.

(50) Reg. 2242, fol. 158 v.

Molt car e molt amat così. Vostra letra havem reebuda etc..... Los moltons de metall que ns demanats que portam de Sicilia no us podem trametre car decontinent que nos som arribats en la ciutat de Barchinona, los donam als consellers de la dita ciutat pera metre aquells a la porta de .I. palaü que ns han començat fer e continuen per nostra estada; perque bonaument no ls poriem cobrar sens nostra vergonya, car en altre manera nos ho haguerem fet molt volenterosament etc. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XXVIII, dies de Juliol del any de la nativitat de nostre senyor. M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Lo Rey d Arago — A nostre molt car e molt amat così lo duch de Berri. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Ponci.

(51) Reg. 2242, fol. 171 v.

Lo Rey. — Lochtinent. Entes havem que l hereu d En Peric qui per concessio reyal reeb los drets del messuratge e escorrentiments nostres del oli que s' ven en la quartera de la ciutat de Mallorques, e lo qual es tengut tenir en condret e ençes per .VI. meses del any lo faro de la torra qui es a la punta de Portopi, no te lo dit faro en condret ne iluminat axi com fer es tengut e antigament era acostumat no volent fer cremar en lo dit faro sino solament XVI blens. E ço qui pior es e de maior carrech seu, no vol que l dit faro sie ençes sino por .I. hom que loga, de qui ha aquell millor mercat que pot. E aço fa per tal car li estalvia l oli que cremar deuen .X. blens ultra los .XVI. blens demunt dits foragitant per son poder del encendre del dit faro lo guardia de la cadena e faro del dit port qui per carrech de son offici axi com a persona comunica es tengut e deu fer lo dit servey, de qual fet pena qüestio denant vos gran temps ha, entre los clavaris de la caxa dels patrons e mariners de Mallorques e lo dit hereu, de que no s' ha seguida determinacio alguna; la qual cosa si axi es, nos es fort desplasent. On com nos vullam axi com son tenguts que l dit faro sia tengut condret en tal manera que puxa profitar a aço qui fon per nostres predecessors ordonat i dotat. Per ço us manam expressament e de certa sciencia que appellats e oyts lo procurador reyal, los jurats de Mallorques e los dits clavaris dels patrons e mariners per interes nostre e de la nostra cosa publica e lo dit hereu, vists los processos d aqui fets denant Mossen Huch d Anglesola quondam visrey per nos trames en lo dit regne, e tots altres processos d aquen fets en vostra cort, encontinent tornats a estament degut lo dit faro e la torra e lanterna d aquell de tal manera, que d' aici avant lo dit faro estigue en condret axi com se pertany. E no sofrirats que lo dit faro d' aci avant sie ençes per alcú sino solament per lo dit guardia de la dita cadena e faro, segons que antigament era acostumat. E aço no mudets o dilatets per alguna rao si de res nos cobeejats complaire e servir. Dada en Çaragoça lo primer die d Agost del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al feel nostre en Berenguer de Montagut, donzell lochtinent de governador en regne de Mallorques.

(52) Reg. 2242, fol. 167.

Al molt alt e poderos principe Charles per la gracia de Deu rey de Ffranca, nostre molt car e molt amat così. En Marti per aquella matexa gracia rey d Arago, salut e perfecta dileccio. Molt alt e poderos principe, molt car e molt amat così. Lo noble e amat conseller e camerlench vostre Mossen Johan de Linya ha fetes e complides en nostre poder molt be e cavallavorilment les armes que havia ampreses de les quals ha deulirat molt graciosament e amigable lo noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Berenguer Arnau de Cervelló de vostra licencia e voler se n' torn en ço del seu e segons nos ha dit haia deliberat visitar vos e fer vos reverencia, pregam vos, molt alt e poderos principe molt car e molt amat così, que per amor e contemplacio nostra vos placia haver lo dit Mossen Johan en singular recomendacio etc. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XX d Agost del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Ponci.

(53) Reg. 2242, fol. 167 v.

Lo Rey. — Manam vos que d aquells CCC. florins que devets a nos dar per raho del arrendament de les seques que de nos havets fet, donets e paguets a Guijo Dolça mercader de Ffrança o qui ell volrra CXXVI florins d or d Arago los quals nos li devem pér uns pater nostres que d ell havem comprats car nos vos pendrem aquells en compte dels dits CCC florins. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XXII dies d Agost del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur al feel nostre En Johan Ferrerons mercader de Mallorques. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(54) Reg. 2242, fol. 171.

Ei Rey. — Prior. Rogamos vos muyt affectuosament que luego encontinent vengades a nos e nos aportedes el calzer de piedra con el qual celebrares e trayet la carta del rey qui el dito caliz die al vuestro monasterio. E esto per res no muidedes ni dilatedes como nos lo queramos veyer e ensenyar ad algunos straneros qui son aqui con nos. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a XXIX dias d Agosto del anyo de nuestro Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur priori Sancti Johannis de la Penya. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(55) Reg. 2242, fol. 173.

Lo Rey. — Ffrare Bernat. Vostres letres havem recbudes e no us meravellets com axi prestament no us havem trames recapte de diners, car per rao de les Corts no ns podem entrametre de alguns affers. E axi mateix per algun accident que nos havem en nostra persona del qual jaem encara per que no y havem pogut entendre axi com volguerem, etc. Dada en Caragoça a VII dies de Setembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur fratri Bernardo Safabrega. — Dominus Rex misit signatam.

(56) Reg. 2242, fol. 176.

Nos en Martí etc. — Per tenor de la present atorgam haver reebut de vos feel nostre En Matheu de Loscos procurador nostre en lo regne de Mallorques, un alquice blanch ab una lista ampla morada de color de laca a cascun cap, e ab algunes poques listes de seda de diverses colors, apres les morades dessus dites les quals nos havets comprat en Mallorques de manament nostre. Per que manam per aquesta matexa al mestre rational de la nostra cort o a son lochinent o altre qualsevol de vos compte oydar, que lo preu del dit alquice, vos prena en compte, vos restituïnt la present ab apoca del dit preu. En testimoní de la qual cosa manam la present esser feta e ab nostre segell secret segellada. Dada en Çaragoça a .XIII. dies de Setembre en l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. R. M. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(57) Reg. 2242, fol. 177.

En Martí etc. Al molt alt e molt noble lo solda de Babilonia, salut e bonaventura. Sabut havem molt alt solda que dins vostra senyoria es lo sant cors de sancta Barbara en lo qual nos havem singular devocio, e aquella havem per principal advocada. E com per la dita rao nos desijem sobiranament haver vers nos lo dit sanct cors, pregam vos, molt alt solda, tant cordialment com podem, que per amor e honor nostra, que en totes coses a vos plascents e agradables vos complau-riem fort volenterosament, vos placia atorgar e donar nos lo cors de la dita sancta e aquell fer liurar, qui ls nos trametra de present, al feel nostre N Anthoni Ameler ciutada de Barchinona e consol de catalans en la vostra ciutat d Alaxandria. E d aço, molt alt solda, que sobiranamente tenim a cor, nos complaurets tant que de res ci ades mes no poriets; e si cas e loch hi venia conixerets per obra que nos haurem en memoria lo gran plaher e don que d aço ns haurets fet. E si entretant, molt alt solda, volets res qui sia agradable d aquestes parts, fiablament nos ne scrivets, car nos vos en complaurem de gran voler. Dada en Saragoça sots nostre segell secret a XVII de Setembre del any M.CCC.XC.IX. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(58) Perg. 136.

In Dei nomine. Pateat universis quod cum excellentissimus princeps et dominus dominus Martinus Dei gracia Rex Aragonum Valencie Maiorice Sardinie et Corsice comesque Barchinone Rossilionis et Ceritanie desideraret et afectaret multum habere in Capella sua illum Calicem lapideum cum quo Dominus noster Jhesus Christus in sua sancta cena sanguinem suum preciosissimum consecravit et quem beatus Laurencius qui ipsum habuit a sancto Sisto existente summo pontifice cuius discipulus erat ac diaconus sancte Marie indomnite misit et dedit cum eius litera Monasterio et conventu sancti Johannis de la Penya sito in montaneis Jacco Regni Aragonum. Cum quo calice postea Abbates, priores et prebri dicti monasterii consecrare consueverunt. E pro dicto habendo calice dictus dominus Rex Reverendum in Christo patrem Anthonium Archiepiscopum Athenarum Consiliarium suum ad dictum Monasterium destinasset. Tandem die veneris intitulata XXVI^a die Septembris anno a nativitate Domini Millesimo Tricentesimo Nonagesimo nono, dictus Reverendus Archiepiscopus et Religiosus frater Bernardus prior claustrorum monasterii fecerunt relationem predicto domino Regi existenti in sua Capella minori Aljaffarie Civitatis Cesarauguste quod explicata credencia per ipsum Archiepiscopum ex parte dicti Domini Regis conventui predicti Monasterii omnes priores et monachi ipsius Monasterii tenuerant capitulum super tradizione Calicis supradicti Et finaliter delliiberarunt concedere dictum Calicem nemine discrepante domino Regi predicto. Quibus recitatis predictus prior nomine suo et dicti Monasterii presentavit dicto domino Regi et tradidit in manibus suis calicem lapideum supradictum. Et ipse dominus Rex recepto in manibus suis calice supradicto, volens facere dicto Monasterio graciā aliquam pro eodem dedit et tradidit in manibus dicti prioris ad opus Monasterii jamdicti unum Calicem aureum supradicto sunt signa sequentia, videlicet: in pede tres esmalti duo timbra et unus crucifixus Jhesus Christi et in pomo qui est in medio sex esmalti duo ad signum Aragonum, duo Regales et duo sancti Georgii cum .t. (titulum?) et in patena est unus esmalitus Dei patris. Quauidem donationem de predicto calice aureo fecit predictus dominus Rex Monasterio supradicto sub tali condicione, videlicet quod ipsum Calicem Abbas Maioralis et priores predicti monasterii vendere nec impignorare possint seu valeant ullo modo quinimo calix ipse serviat dicto Monasterio et ad sui servicium sit solum modo deputatus. Et de predicto calice non vendiendo et impignorando dicti Abbas Maioralis et priores qui nunc sunt et pro tempore fuerint teneantur juramentum prestare Quiquidem prior recepto dicto Calice aureo cum sua patena predicta a domino Rege predicto cum graciā accione promisit dictum pactum de non vendendo nec impignorando calicem supradictum servare quantum in eo fuerit et in tradicione per ipsum fienda de eodem calice conventui supradicto servari facere dictum pactum pro dictum conventum prout superius continetur. De quibus omnibus et singulis supradictis dominus Rex jamdictus mandavit per me Berengarium Sarta secretarium suum presens fieri instrumentum in testimonium premissorum presentibus testibus nobilibus Berengarius de Crudiliis, Rogerio de Montechateno et Olfo de Proxida militibus consiliariis et camerlengis dicti domini Regis. — Sig⁺num mei Berengarii Sarta secretarii dicti domini Regis et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem ipsius domini Regis. Qui predictis ut continetur superius interfui et hec scribi feci et clausi. Constat tamen de literis in raso positis in secunda linea preciosissimum consecravit et quem.

(59) Reg. 2243, fol. 15.

Molt alt princep Mahomet, rey de Granada, de nos En Martí per la gracia de Deu rey d Arago, de Valencia, de Mallorques, de Sardenya e de Corcega e comte de Barchinona, de Rossello e de Cerdanya, salut com a rey pera qui volriem ho-

nor e molta bona ventura. Molt alt princep. Sapiats que l'feel amat familiar e domestich nostre Jaques de Fleon donzell del regne de França anant en romiatge a sant Jacme de Galícia tornant en sa terra enten a passar per lo vostre regne de Granada e apres per lo nostre regne de Valencia. Per que us pregam, molt alt princep, affectuosament que per esguarda e honornostra li manets fer sau condut ab lo qual ell ab sa companya e bens puxa passar per lo dit vostre regne salvament e segura e nos som apperellats fer per vos en son cas semblants coses e maiors, etc. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a VII dies d'Octubre del any de nostre Senyor M.CCC.XC nou. Rex Martinus. — Dirigitur Regi Granate. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(60) Reg. 2243, fol. 117.

Lo Rey. — Certificam vos etc. E d'altra part esperam dins breus dies, si plaura a nostre Senyor, finar e concloure la Cort dels aragoneses e tantost fer nostre camí vers Barchinona solament e singular pera proveir ab maior esforç als affers d'aqueix regne als quals per les urgents necessitats de nostra cort no hayem pogut tro ací satisfer ne ocorrè segons nostres designs de que devets pensar e creure que portam en nostre coratge continuus desplaers e congoxes. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a IX dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur locumtenenti gubernatori et consiliariis castri Callari. — Narcissus Castelli mandato Regis facto pro thesaurario qui hanc vidit.

(61) Reg. 2242, fol. 179.

Reverent pare en Christ. Entes havem que vos sots arribat en la ciutat de Barcelona de la qual cosa havem haut plaer. En ço que us han donat entendre que nós nos en vem en Valencia, sapiats que no es ver ans nos trobarets, si a Deus plau, ací en Çaragoça. Per que venits ab lo nom de Deu, car nos entendrem de bon grat en los affers que us son acomanats. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIII dies de Octubre de l'any de nostre Senyor M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al reverent pare en Christ En Ff. per la divinal providencia arquebisbe de Mecina conseller nostre amat. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(62) Reg. 2242, fol. 182.

Lo Rey. — Per altra letra patent vos havem escrit e manat que donets e paguets al feel nostre En Gil Sagra, brodador de Valencia doents florins d'or d'Arago per rao d'un dossier que ns broda; e com lo dit Gil dins temps cert nos haia a donar lo dit dossier acabat, dehim e manam vos expressament que en tot cas ell haia recapté decontinent axi dels dits florins com de les altres coses qui son necessaries en l'obra del dit dossier, segons que per lo panier nostre N'Anthoni Cirera, vos havem trames a dir per creença. E per res aço no dilatets car si l'dit Gil per culpa vostra no ns acabara lo nit dossier al temps que li havem assignat, conixerets que ns en fets gran desplaer e en son cas e loch vos ho demostraríem per obra. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVIII dies d'Octubre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Beregario Martini. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expediri.

(63) Reg. 2243, fol. 33 v.

Lo Rey. — Notificam vos que nos per enobleir e magnificar la solemnitat de la concepcio de nostra Dona sancta Maria, havem feta certa ordinacio la qual sie aqui en nostre palau major cascun any celebrada lo dia de la dita festivitat, de la qual ordinacio vos trametem translat per lo religios e amat capella maior nostre Micer Bernat Dalmau, lo qual havem plenerament informat de la intencio e affeccio que havem en lo fet. E com la Regina dels angles meresca molt maior honor que no li pot esser feta, a la qual nos e vosaltres e tot christia se deu exhibir molt prompte e apperellat, pregam vos etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXV dies de Noembre del any M.CCC. noranta nou. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo et capitulo Barchinone. — Dominus Rex misit signatam.

(64) Reg. 2242, fol. 188.

Lo Rey. — Nos vos trametem .X. peces de tafetans listats. Per que us manam que encontinent ne façats .I. lit de parament per manera que l' puxam haver avans de Nadal. E aço per res no mudets. Dada en Çaragoça a XXVI dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Al feel de la nostra cambra En Miquel Gombau. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Reg. 2242, fol. 188 v.

Lo Rey. — Honrat abat. Per tal com som certament informats, en vos entre les altres apteses concorren gran aptesa de dictar, ordenar e fer obres, vos pregam tan affectuosament com podem que en ordenar e endreçar la obra del monestir que nos havem deliberat fer en lo nostre palau de Barchinona, vullats treballar e fer hi çò que nos de vostra aptesa confiam; e segons vostre bon juhi posats en scrits o en figura per manera que nos la puxam preveer. E d'aço servirets a Deu e n' farets a nos plaer e servey gran. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVI dies de Noembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur abbati Sancti Bernardi civitatis Valencie. — Dominus Rex misit signatam.

Reg. 2243, fol. 32 v.

Lo Rey. — Com nos trametem aquí per lo feel de la nostra munterie Alfonso de Cisneros portador de la present un cero e una cervia, manam vos que aquells reebuts los metats en la nostra devesa de Valldaura segons que es accostumat dels altres qui allí son, etc. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a XXVI dies de Noembre del any Mil CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Bernardino de Marimundo civi Barchinone. — Dominus Rex misit signatam.

(65) Reg. 2243, fol. 33 v.

Lo Rey. — Mossen Ramon Sabut havem que vos sots yengut ab lo sometent qui es vengut encalçant aquells tres homes ladres e homeyers de casa del amat conseller e uxer d'armes nostre Mossen Berenguer d'Olms qui l'altre jorn entre Perpenya e Lo Volo desrobaren nefraren e ocieren molt crudelment dos mercaders de Tolosa, e com haiam entes que ls dits malvats homes sien stats recullits e enclosos per lo dit sometent en lo comtat de Cardona e ara sien dins la vila de Cardona, e vullam en tot cas que d'aquells sia feta fort vendicible justicia, manam vos tant expressament com podem que James no partiscats d'aquí tro haitats los dits mal feytors, e sie dada a aquells la pena que dignament demerexen etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII. dies de Noembre del any Mil treents noranta nou. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori Cathalonie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(66) Reg. 2243, fol. 36 v.

Lo Rey. — Mossen Pere. L'onrat pare en Christ N Uch, per la divinal providencia bisbe de Valencia, conseller nostre amat, scriu als jurats d'aqueixa ciutat sobre l' fet de Xelva per sa letra molt estesament. E com sia molt necessari, segons nostres metges nos consellen e nos ho conexem be per nostre accident, exir d'aquesta terra qui es molt freda e a nos molt contraria per raho del accident demunt dit, pregam vos e manam que ab los dits jurats o sens ells e en aquella millor manera que porets e sabrets, ginyets e façats que los dits jurats compleguen ab acabament e fort breu çò de que ls scriu lo dit bisbe etc. Dada en Caragoça sots nostre segell secret a IX. dies de Decembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Petro d'Artes, militi magistro rationali curie domini Regis. — Dominus Rex mandavit mibi. Guillelmo Ponci.

(67) Reg. 2242, fol. 190 v.

Lo Rey. — Deputats. Per letra tramesa a nos per lo religios e amat lochinent de capella maior nostre Micer Bernat Dalmau havem entes que part les fermes de cert prelats, barons e cavallers e universitats fetes per raho del liurament de les penyores que vosaltres tenits per los XXXX milia florins qui foren tramesos a nos en Sicilia, les quals fermes en forma publica ab la evicció que nos vos en fem segons haveu demanat vos havem trames per lo dit Micer Bernat, demanats encara novellament alcunes altres fermes de las cuales parria a nos, vos deguessets e poguessets fixar maiorment pius la maior partida de les braces hi han fermat. E speram de ora en ora la ferma del comte d'Urgell e del arquebisbe de Tarragona los quals sense dubte negu fermaran volenterosament. Per ço us pregam axi affectuosament com podem que per honor nostra, qui aço havem molt a cor, vullats liurar les dites penyores al dit Micer Bernat o a Mossen Jacme Pallares segons per altres letres vos havem fet saber, per manera que nos haim les dites penyores a la festa de Nadal primer vinent. E si es cas que mes fermes volrets, premetem vos e us juram en nostra fe real, que tro a la festa de Pascua primera vinent, nos haurem fet fermar en lo liurament de les dites penyores, tots aquells que ns nomenarets, o vos restituirem les dites penyores, tota dilacio apart posada e tota altre contradicció cessant. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XI dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Deputatis Cathalonie. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(68) Reg. 2242, fol. 190 v.

Lo Rey. — Ara pochs dies ha nos creents fer nostre cami dins breu vers Barchinona, vos scrivim que sperasssets nostra anada fins que fossem en Barchinona per solemnizar lo matrimoni de vostre fill ab la feia nostra Na Sança de Palau donzella de nostra molt cara muller la Reyna; mes apres havem acordat de fer nostre cami vers la ciutat de València, per la qual cosa volem que lo dit matrimoni se faça avans que partiscam d'aci. Perque us pregam, dehim e manam que ns tramestis en tal manera lo dit vostre fill, que dins lo mes de Janer primer vinent lo dit matrimoni se puxa solemnizar en nostra cort; car per los serveys que la vostra casa e lo pare de la dita donzella nos han fets, no soffeririem qu'en altre part se faça. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XII. dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni de Vilamari, militi. — Dominus Rex misit signatum.

(69) Reg. 2242, fol. 191 v.

Lo Rey. — Comprador. Meravellam nos fort com tal vil malvesia nos havets tramesa, maiorment com en Barchinona presumidor es que n'i ha de bona. Per que representen vos en fortment, manam vos que encontinent nos en trametats dues carregues de la millor que trobar se puxa per manera que la haim a festes. E a ço per res no mudets si la nostra ira e indignacio desijats esquivar. Dada en Çaragoça a XIII dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Guillemo Çà Tria emptori domus domini Regis. — Dominus Rex misit signatum.

(70) Reg. 2242, fol. 43.

Lo Rey. — Veguer. Com lo noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Ponç de Perellos sie partit de nostra cort tres jorns ha tinent son cami vers lo regne de Ffrança pera fer e complir hi certes armes ab un cavaller del dit regne, e com no vullam que lo dit Mossen Ponç ne altre sotsmes nostre vaia a fer armes algunes de fora nostra senyoria, dehim e manam vos expressament e de certa sciencia sots encorriament de nostra ira e indignacio que encontinent vistes les presents, prengats e arrestets lo dit Mossen Ponç e en altre manera vos assegurets d'ell per guisa que no pusca exir fora dels murs de Barchinona etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXIII dies de Deembre del any M.CCC.XC.VIII. Rex Martinus. — Dirigitur Vicario Parchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

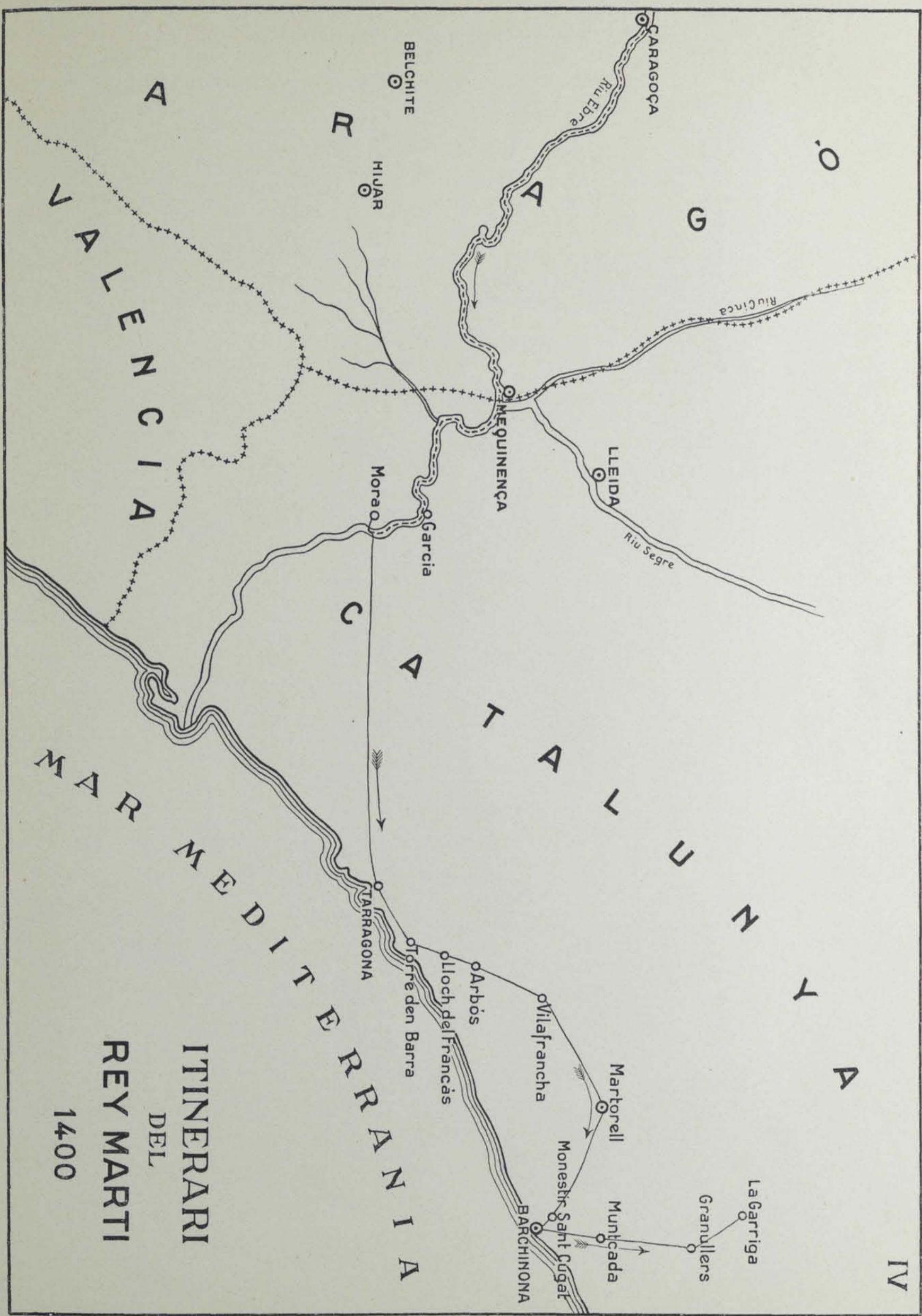
ANY 1400

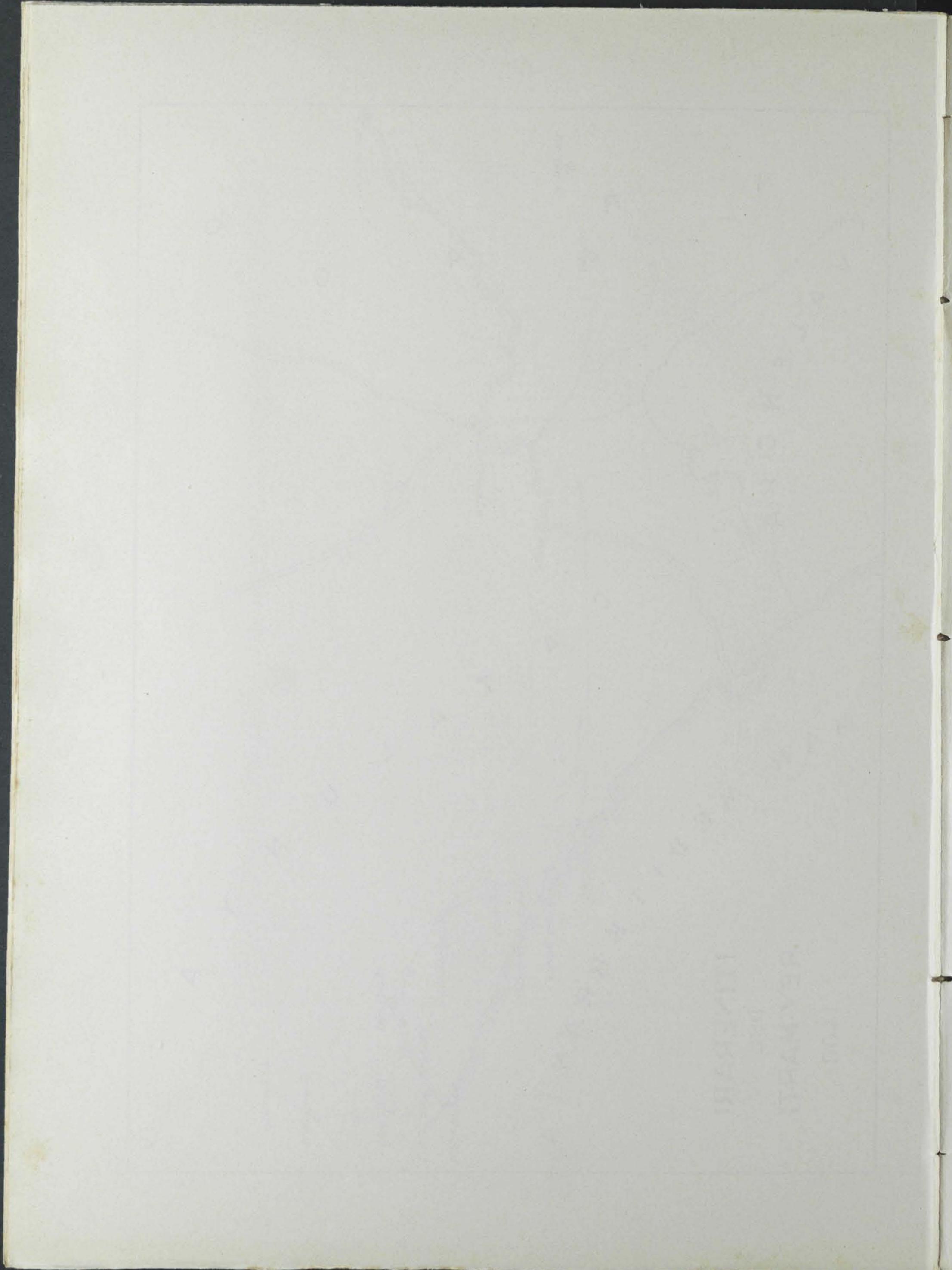
Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
JANER					
1	Çaragoça	2231, 78 v.	23	Çaragoça	2231, 64 v.
2	º	2243, 44	24	º	2286, 101 v.
3	º	2243, 44 v.	25	º	2286, 103 v.
4	º	2298, 129 v.	26	º	2243, 58
5	º	2298, 130 v.	27	º (2)	2243, 58 v.
6	º	2231, 54	28	º (3)	2243, 52 v.
7	º	2242, 191 v.	29	º	2295, 148 v.
8	º	2286, 100 v.	30	º	2243, 59
9	º	2243, 51 v.	31	º (4)	2243, 59 v.
10	º	2286, 117			
11	º	2242, 192			
12	º	2286, 100 v.			
13	º	2242, 193			
14	º	º			
15	º	2243, 51 v.			
16	º (1)	2243, 50 v.			
17	º	2243, 51 v.			
18	º	2231, 55 v.			
19	º	2243, 52			
20	º	2243, 54			
21	º	2243, 56			
22	º	2243, 53 v.			
FEBRER					
			1	Çaragoça	2232, 60 v.
			2	º	2243, 60
			3	º	2243, 61
			4	º	2243, 62 v.
			5	º	2243, 63 v.
			6	º	2243, 64
			7	º	2232, 62
			8	º	2286, 104 v.
			9	º	2243, 64 v.
			10	º	2243, 65 v.
			11	º	2243, 67
			12	º	2243, 65 v.

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura	
13	Çarageça	2243, 66	17	Tarragona	2281, 32	
14	" (5)	2274, 192	19	In loco de la Torre den Barra	2281, 40 v.	
† 15	"	2232, 64	"	"	2173, 80	
16	"	2243, 66 v.	"	"	2173, 80 v.	
17	"	2286, 105	20	Loch del Ffrancas (17)	2241, 63 v.	
18	"	2243, 67 v.	"	Arbos (18)	2281, 41	
19	"	2231, 74 v.	21	Vilafranca del Penedes	2281, 32 v.	
20	"	2286, 105	22	" "	"	
21	" (6)	2243, 68 v.	23	" "	2281, 35 v.	
† 22	"	2243, 70	24	Martorell (19)	2281, 33 v.	
23	"	2243, 67	† 25	Monestir de Sant Cugat	2241, 64 v.	
24	"	2243, 69 v.	26	Barcelona (20)	2241, 34-39	
25	"	2243, 62	"	" (21)	2281, 39	
26	"	2231, 76	27	Muntcada	M. N. A.	
27	"	2305, 86	"	Granullers	2243, 93 v.	
28	"	2286, 106	28	La Garriga (22)	2243, 94	
† 29	"	2264, 156 v.	29	Ca Garriga	2243, 95 v.	
	MARÇ		30	"	2243, 96	
1	Çaragoça	2243, 70 v.		MAIG		
2	"	2286, 106	1	La Garriga (23)	2243, 97	
3	"	2243, 70 v.	† 2	" (24)	2243, 98 v.	
4	"	2243, 71 v.	3	" (25)	"	
5	"	2243, 72 v.	4	" (26)	2243, 99	
6	"	2243, 71 v.	5	"	2243, 102	
8	"	2286, 107	6	" (27)	2243, 102 v.	
9	"	2243, 72 v.	7	"	2241, 57 v.	
10	" (7)	2243, 72	8	"	2243, 104 v.	
11	"	2232, 69 v.	† 9	"	2243, 105	
12	"	2243, 73	10	"	2241, 66	
13	" (8)	2243, 74 v.	11	"	2243, 110 v.	
† 14	"	2194, 122 v.	12	"	2241, 57	
15	"	2286, 117	13	"	2243, 105 v.	
16	"	2286, 103	14	" (28)	2243, 99 v.	
17	"	2286, 110 v.	15	"	2241, 56 v.	
18	" (9)	2243, 76 v.	† 16	" (29)	(1)	
19	"	2243, 77 v.	17	" (30)	2241, 55 v.	
20	"	2243, 78	18	"	2241, 57	
† 21	"	2286, 112	19	"	2241, 58	
22	"	2286, 111 v.	20	"	2241, 59 v.	
23	"	2243, 77	21	"	2241, 67 v.	
24	"	2243, 79 v.	22	"	2241, 69	
25	"	2243, 75	† 23	"	2241, 72	
26	"	2210, 155	24	"	2241, 73	
27	"	2243, 79 v.	25	" (31)	2241, 75	
† 28	"	2286, 107 v.	26	"	2241, 76	
29	"	2210, 152	27	"	2241, 81 v.	
30	"	2231, 81 v.	28	"	2241, 82 v.	
31	" (10)	2243, 85		29	Granullers (32)	
	ABRIL				2168, 78	
1	Çaragoça	2243, 87		29	Granullariorum	2241, 82 v.
2	" (11)	2286, 107 v.	† 30	Casa de Valldaura	2168, 69 v.	
3	"	2243, 87 v.				
† 4	"	2231, 83 v.		JUNY		
5	"	2286, 119	1	Barchinona	2232, 73	
6	" (12)	2243, 90	2	Valldaura	2241, 85	
7	" (13)	"	2	Barchinona	2233, 3	
8	"	2286, 119	3	"	2241, 86 v.	
9	"	2302, 14	4	"	2241, 86	
10	"	2242, 192	5	"	2241, 85	
† 11	Mequinença (14)	2241, 51 v.	† 6	" (33)	2241, 86	
13	Tarragona (15)	2241, 53 v.	7	"	2127, 24 v.	
14	"	2241, 50	8	"	2295, 168 v.	
15	"	2241, 50 v.	9	"	2241, 90	
16	" (16)	2241, 52	10	"	2286, 125	

(1) En quasi tots els jorns d'aquest mes, inclús el dia 16, se troben documents signats en Barcelona.

IV

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
11	Barchinona	2264, 163	14	Barchinona	2243, 108 v.
12	»	2241, 91	15	»	2243, 149 v.
13	»	2127, 70	16	»	2243, 109 v.
14	»	2241, 95	17	»	2243, 109
15	»	2241, 92	18	»	2243, 110
16	»	»	19	»	»
17	»	2128, 51 v.	20	»	2243, 111
18	»	2231, 95 v.	21	»	2127, 71 v.
19	»	2241, 93 v.	22	»	2172, 109
20	»	2241, 94	23	»	2243, 131
21	»	2286, 126	24	»	2243, 130
22	»	2243, 112 v.	25	»	2243, 111
23	»	2231, 95 v.	26	{ Valldaura Barchinona	2243, 132
24	»	2233, 5 v.	27	»	2305, 112 v.
25	»	2241, 95 v.	28	»	2243, 130
26	»	2305, 106 v.	29	»	2243, 130 v.
27	»	2303, 27 v.	30	»	2243, 131 v.
28	»	2231, 95	31	»	2302, 53 v.
29	»	2126, 31 v.			
30	»	2243, 113			
SETEMBRE					
1	Barchinona	2243, 132 v.			
2	»	2243, 131 v.			
3	»	2243, 134 v.			
4	»	2264, 166			
5	»	2128, 57			
6	»	2243, 117			
7	»	2286, 131			
8	»	2232, 80			
9	»	2286, 129 v.			
10	»	2286, 129			
11	»	2243, 117 v.			
12	»	2231, 97 v.			
13	»	2243, 120			
14	»	2243, 108			
15	»	2232, 86			
16	»	2286, 130			
17	»	2243, 120 v.			
18	»	2286, 131			
19	»	2243, 121			
20	»	2232, 81			
21	»	2286, 132 v.			
22	»	2243, 122			
23	»	2126, 37			
24	»	2286, 134			
25	»	2243, 124 v.			
26	»	2305, 17			
27	»	2286, 134 v.			
28	»	2264, 171 v.			
29	»	2285, 135 v.			
30	»	2232, 84			
31	»	2243, 124			
		2243, 122 v.			
OCTUBRE					
1	Valldaura	2231, 103 v.			
2	Barchinona	2243, 158			
3	»	2127, 95			
4	Valldaura	2305, 116			
5	»	2241, 96			
6	»	2243, 141 v.			
7	»	»			
8	»	2232, 95			
9	»	2287, 39			
10	»	2232, 95			
11	»	2233, 28 v.			
12	»	2231, 105 v.			
13	»	2128, 107			
14	»	2243, 143			
15	»	»			

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
16	Barchinona	2286, 146	24	Barchinona	2231, 111 v.
† 17	»	2127, 110 v.	25	»	2243, 164
18	» (42)	2243, 146	26	»	2243, 164 v.
19	»	2264, 182	27	»	2233, 35
20	» (43)	2243, 149	† 28	»	2173, 149 v.
21	»	2232, 95 v.	29	»	2243, 165 v.
22	» (44)	2286, 145 v.	30	»	2243, 166
23	»	2238, 124 v.			
† 24	»	2126, 93			
25	»	2231, 107 v.			
26	»	2287, 9 v.	1	Barchinona	2243, 169 v.
27	»	2243, 153 v.	2	»	2243, 190 v.
28	»	2126, 94	3	»	2243, 168 v.
29	»	2243, 150	4	»	2243, 169
30	»	»	† 5	»	2232, 99 v.
			6	»	2233, 40 v.
			7	»	2232, 100
			8	»	2243, 170
			9	»	2287, 1
			10	»	2231, 111 v.
			11	»	2243, 171
			† 12	»	2232, 99 v.
			13	»	2287, 1 v.
			14	»	2243, 171
			15	»	2287, 5 v.
			16	»	2243, 172
			17	»	2264, 190 v.
			18	»	2233, 40
			† 19	»	2127, 154
			20	Palau maior de Barchinona	2243, 179
			21	Barchinona	2243, 173 v.
			22	» (47)	2243, 174
			23	Domo de Valldaura	2169, 92
			24	Barchinona	2129, 161
			25	»	2287, 4 v.
			† 26	»	2243, 174 v.
			27	»	2243, 175 v.
			28	»	2173, 161
			29	»	2129, 168
			30	»	2243, 153
			31	»	2232, 100 v.

(1) Reg. 2243, fol. 50 v.

Lo Rey. — En Pere Brunet. Per tal que nos entenem trametre breument en Ffrança certs cossers e mules, havem necessaries selles e frens les quals havem manat fer aquí en Barchinona per tal que sien mils acabades. Perque us pregam axi affectuosament com podem que si james en res nos entenets servir e complaure, bestregats en les dites coses cent florins, ço es: cinquanta an P. Manera frener, e los altres cinquanta an Arnau Delavort seller etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XVI dies de Janer del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Bruneti campsori Barchinone.

(2) Reg. 2243, fol. 58 v.

Lo Rey. — Battle. Com nos haim mester una dotzena de bons odres blanquers pera portar lo vi necessari pera nostra persona, manam vos que encontinent los hajats e hauts los nos trametats. E aco no mudets. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVII dies de Janer del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo Castilionis de Borriana — Dominus Rex misit signatam.

(3) Reg. 2243, fol. 59.

Lo Rey. — En Barthomeu. Com nos vullam comprar la torre d En Vives situada en lo carrer dels Orps, pregam e manam vos que ab sobiranà diligència vos informets per quin preu la porem haver, car entés havem que aquell qui la te no li costa sino .D. florins per lo gran cens que fita. E d aço que n farets certificats nos en decontinent. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXVIII dies de Janer del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Bartholomeo de Bonany. — Dominus Rex misit signatam.

(4) Reg. 2243, fol. 59 v.

Lo Rey. — Nos havem deliberat migencant la divinal aiuda dins fort breus dies enar en aquexa ciutat e posar al palau maior; e com vullam lo reverent pare en Christ lo senyor En P. per la divinal providencia cardenal de Cathania haia posada apres nos com I haim mester cascun dia e no vejam a aco tan avinent posada per ell com I alberch del cabistol, pregam vos affectuosament que li vullats lexar e assignar aquell pera sa habitacio e posada, etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret lo derrer dia de Janer del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo et capitulo sedis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii,

(5) Reg. 2243, fol. 66.

El Rey. — Mossen Eximeno. Entendido havemos que vos havedes de buenos sausos porque vos rogamos que por el feel de nuestra munteria Assensio el viello, portador de la present, nos enbiedes un par de los mas buenos que hauredes por nuestro servicio e placer, etc. Dada en Çaragoça dius nuestro siello secreto a XIII dies de Ffebrero del anyo M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Eximeno d Arbea militi. — Dominus Rex misit signatam.

(6) Reg. 2243, fol. 68 v.

Lo Rey. — Honrat abbat. Per letra de frare Bernat de Sentroma havem sabut com gran partida dels monjos de vostre convent volen anar al pardo de Roma, de la qual cosa som fort meravellats com los havets dada licencia d anar en lo dit pardo, e dels dits monjos com han tan gran audacia de voler anar en lo dit viatge, car tots son excomunicats de excomunicaçao papal, maiorment com nostre senyor lo papa nos haia scrit que axi be guanyen lo dit pardo estants en lur monastir com si anaven personalment a Roma, considerants lo cas en que la esgleya de Deu es al present. Perque us amonestam que deias manar als dits monjos en virtut de santa obediencia que romanguen en vostre monestir e per res no presumesquen d anar en lo dit viatge. En altre manera, tots los qui en aço vos seran inobedients e faran lo contrari, façats pendre com a fugitus e castiguet per tal forma segons vostre orde, d on tots los altres ne prenguen exempli. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXI dies de Ffebrer del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur abbatii monasterii Populeti. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(7) Reg. 2243, fol. 72.

Lo Rey. — Mossen N Ot. Vostra letra havem reebuda e les lampreses que ns havets trameses, de que havem haut gran plaeer, etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a X dies de Març del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dominus Rex misit signatam.

(8) Reg. 2243, fol. 74 v.

Lo Rey. — Nos migençant la divinal aiuda havem proposat dins fort breus dies partir d ací e esser aquí en la ciutat de Barchinona. Perque us manam com pus expressament podem que vista la present metats encuns les stablies d aqueix nostre palau e façats reparar e adobar totes les stanques, gripies e menjadores d aquelles, per tal forma que les nostres cavalcadures e besties puxen aqui estar e folgar ab plaeer. E axo no laguetos o mudets com nos vullam que axi s façan. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XIII dies de Març del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur custodi palacii regii veteris civitatis Barchinone. — Dominus Rex misit signatam.

(9) Reg. 2232, fol. 72.

Don Martin etc., por la gracia de Dios Rey d Aragon, etc. Al amado consellero nuestro e bayle general d Aragon Mossen Ramon de Mur, salut e dileccio. Entendido havemos por relacion fidedigna que muytos e diversos caminos, puentes, trapas, e otras carreras dentro el regno nuestro de Aragon, ciudades, villas e lugares del dito regno son puestos e estan en tal forma que nos e nuestros sotsmeses e naturales non podemos caminar por impediments de aguas e en otra manera por aquellos sin perigo, e los ditos nuestros sotsmeses e naturales non pueden levar de unas partes a otras carretas, mercaderias, viandas ni ropa seguramente sino con gran mission que non farian si aquellas fuessen seydas aplanadas, adobadas e reparadas. Onde como a nos, assin como principe protector e defendedor de la cosa publica caminos e vias publicas se pertenesca provehir e conservar el bien de la dita cosa pública a nos comendada assi dentro de los lugares poblados como en los terminos de aquellos, queramos que los caminos e los puentes d aquellos (queramos) e trapas que faldran e afrontaran con las carreras publicas e en aquellas impediment faran dentro el regno d Aragon, sean semblantment exemplificados adobados mudados restreydos e aplanados. Por esto revocando e anullando todas e cada una comisiones en e sobre las ditas cosas feytas a qualesquier personas, vos decimos e comendamos e mandamos, dius privacion de nuestra gracia e mercet, que andando personalment por el dito regno fagades profitosament adobar mudar e aplanar los ditos caminos e puentes de aquellos assi por universidades como por personas singulares que comarcaran e afrontaran con los ditos caminos e carreras de manera que nos e ellos sin perigo de nuestras personas podamos por los ditos caminos e los nuestros subditos puedan semblantment levar sus mercaderias viandas averias por la tierra con carretas proveytosament segund que fazen por las otras partidas e caminos e aquesto do a vos sera bien visto adobar exemplar e aplanar fazer... etc. Dada en Çaragoça a XVIII dias de Março en el anyo de la natividat de nuestro Senyor, Mil quatrocientos. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(10) *Manual de Novells Ardits*, vol. I, p. 83. M. B.

Dimecres darrer dia del mes. — Aquest dia parti l onrat En Johan Desvall, fill d En P. Desvall, qui per part de la ciutat ana al senyor Rey a Saragoça per suplicar a dit Senyor que aquesta ciutat no li hagues a fer festa per çó com devia venir asi coronat.

(11) Reg. 2243, fol. 85.

Lo Rey. — Com nos haguessem dellerat passar per aqui faents nostre cami a Barchinona, e ara per alguns affers qui ns son sobrevinguts e axi mateix per necessitat de nostra persona no puxam fer aqueix cami, trametem vos per la dita rao lo religios e amat almoynier nostre frare Bernat de Sentroma, etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a II dies d Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur abbatii et conventui Monasterii Populeti. — Dominus Rex misit signatam.

(12) Reg. 2243, fol. 90.

Lo Rey. — Reverent pare en Christ. — Perque sabem que y trobarets plaeer gran, vos certificam que per gracia de Deu nos stam en molt bo stament de nostre accident e havem en Deu ferma sperança que tantost que siam fora d questa ciutat serem del tot e perfetament guarit. Dema, Deus volent, sens tota falla partirem d ací e irem dret cami al bany de La Garriga per continuar aquell tro a recuperacio de perfeta sanitat, placia al Creador per sa infinita clemencia la ns vulla atorgar, etc. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VI dies d Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur archiepiscopo Terracone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(13) Reg. 2243, fol. 90.

Lo Rey. — Promens. Vostra letra havem reebuda e entes çó que ns ha dit de vostra part lo feel nostre En Johan Dezvall, per vigor de la creença per vosaltres a ell en la dita vostra letra comanada, sobre l fet de la festa a nos faedora o no en nostra benaventurada entrada, vos responem que lo fer o no fer lexam a vostra conexençia ordinacio e voler, car çó que y ordenarets e vosaltres fer, sera plasent e agreeble a nos e ns en tindrem per contents. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a VII dies d Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Consiliariis civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(14) Reg. 2241, fol. 51 v.

Lo Rey. — Almoynier. Nos havem acordat de tenir festes de Paschua a Tarragona; perque us manam que vista la present vingats ab lo drap e ab l'altre aperell que us havem manat, a Tarragona, en manera que y siats dimecres prop vinent a bona hora, e aço no haia falla per res. Dada en lo loch de Mequinença sots nostre segell secret a XI d Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur elemosinario domini Regis. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

Malgrat que 'l rey no ho digui, es indubtable que de Saragoça vingué en barca per l'Ebre, y probablement seguiria navegant per Fayó, Ribarroja, Flix, Ascó, Garcia y Mora, aont, per esser lo punt més proper de Tarragona, saltaria en terra y passaria tal volta per Capsanes, Marsá, Falset, Reus fins a Tarragona.

No he pogut trobar cap document ni cap lletra del rey a sa muller la regina, sempre tan expressivas y tan útils per aquest itinerari, qui parli del punt hont saltà en terra.

(15) Reg. 2241, fol. 53 v.

Lo Rey. — Reebuda vostra letra, etc. Nos havem acordat de tenir festa de Pasqua aici en Tarragona e lo dimarts apres partir d'aci e anar a Vila Ffrancha e a Martorell e per Sant Cugat al bany de La Garriga. Si ab nos volets per tal porets venir a nos en aquell loch dels dessus dits que a vos plaura. Dada en Tarragona sots nostre segell secret a XIII dies d Abril en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco Ffuxi. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(16) Reg. 2241, fol. 52.

Lo Rey. — Ffra Johan. Manam vos que tantost trametats a Vilafrranca de Penedes, on nos serem. Deus volent, los vestiments vermells majors ab tot l'areu pontifical, en manera que y sia ans de la festa de Sent Jordi sens tota falla. Dada en Tarragona sots nostre segell secret a XVI dies d Abril l'any M.CCCC. Rex Martinus. — Aximatex trametets la mitra e la coroça. — Dirigitur ffratri Johanni Bollo, locumtenenti capellani maioris. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(17) ¿Es tal volta lo lloch de Montnàs?

(18) Reg. 2241, fol. 53.

Lo Rey. — Reyna. Per tal que haiats plaer e consolacio vos fem a saber que merce de nostre Senyor nos som be trobats en lo camí, e sapiats que jatsia vos haguessem fet a saber que us esperariem a Vila fracha, pero per concell e gran cuita de Mestre Bernat, entenem a partir de Vila fracha dious e continuar nostre camí als banys e tro alla que no us sperem. Pregants vos que ns certifiquets continuament de vostra bona salut, car gran plaer n'aurem. Dada en la vila del Arbos sots nostre segell secret a XX d Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(19) Reg. 2241, fol. 64 v.

Lo Rey. — Deputats. Com nos vos haiam, per alguns afers, forts necessaris, pregam e manam vos que dema siats ab nos a sent Cugat; e per res no y haia falla. Dada en la vila de Martorell sots nostre segell secret a XXIII d Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Deputatis Cathalonie.

(20) *Manual de Novells Ardits*, vol. I, p. 83. M. B.

Dilluns XXVI. — Aquest dia entra lo senyor Rey en la ciutat qui venia de Saragosa lo qual Senyor se n'anava als banys de la Garriga. E per co vench asi abans que anas als dits banys que audiencia ich posques tenir.

(21) *Manual de Novells Ardits*, vol. I, p. 85. M. B.

Dimarts XXVII. — Aquest dia parti lo senyor Rey qui se n'anava als banys de la Garriga.

(22) Reg. 2243, fol. 94.

Lo Rey. — Manam vos que lexets lo nostre lit de paraments qui sta mes en lo nostre palau maior d'aqueixa ciutat al reverent pare en Christ e amiat conseller nostre En Phelip, arquebisbe de Mecina e a son us e servir dins lo palau dessus dit. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a XXVIII dies d Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Thome de Berbegal. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(23) Reg. 2243, fol. 98.

Lo Rey d Arago. — Vostra letra havem reebuda sobre l'et dels celestins a la qual vos responem que pusque lo provincial de lur orde no vol dar loch que lo president del nostre collegi qu'entenem a fundar usos de insignies episcopals, tenits manera aldemeyns que .III. monges de lur orde d' honesta vida e conservacio ab licencia del pare sant vinguessen a nos no sperada la licencia del dit provincial, segons que en .I. memorial signat de nostra ma, que de nostra part vos mostrara lo fel nostre En Jacme Cases batxeller en decrets, lo qual per aquella rao havem aqui trames, largament porets veure, etc. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret lo primer dia de Maig del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur ministro fratum minorum provincie Aragone et Galcerando Alamani de Cervilione militi.

(24) Reg. 2173, fol. 80 v.

Lo Rey. — Maestre Guillem. Pregam vos que per servir nostre haiats per recomanat Coli ministerre de casa nostra qui se n'va a vos per raho que mijançant divinal ajuda lo curets de certa plaga, que ha en lo braç. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a II dies de Maig del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Magistro Guillermo Çà Garriga. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

(25) Reg. 2173, fol. 83.

Lo Rey. — Batle. Com Maestre Bonjuha Bondani, juheu fisich, sia a nos vengut per missatger del rey de Tunís manam vos que ne ell ne dos altres juheus qui l'acompanyen forcets a portar lo capero vestit ne aportar la roda grega e vermella segons novellament es stat ordonat, aqui ne a aquells en no portar los façats novitat alguna. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a III dies de Maig del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni Çà-bastida, bajulo Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

Reg. 2243, fol. 100.

Lo Rey. — Honrat pare en Christ. Nos voldriem que vos tinguessets consell si es expedient a nos demanar la feltat ara en aquest camí o no; e per tal que veiats lo pro e contra fem vos los inconvenients que nos hi veiem. Primerament per

lo privilegi que l' senyor Rey, nostre pare, feu a la ciutat de Barchinona, que la feftat se hagues a pendre dins la dita ciutat; de la qual cosa alguns barons e cavallers hi fan fita, e que hom los appellas e ells metent hi debat seguir sia fama per los altres lochs que ells no ns volen fer la dita feftat, la qual dita fama poria molt noure en los fets de Sicilia. Noresmenys devets considerar lo gran debat qui es entre los barons e cavallers e ciutats e viles revals los quals aiustant los, dubtam fort no se n hi cresques mes. Daltra part, que haia tres anys que nos som en nostres [regnes] e que encara no haian presa la feftat de Cathalunya es una crua cosa specialment que y siam tornats; car no y ha simple hom, baro o cavaller qui haia sa heretat que no vulla pendre tantost la feftat. Noresmenys en cas que no la prengam convendria ns anar tantost en regne de Valencia hon entenem a tenir cort particular, e si per qualche cas nos convenia convocar cort particular a Tortosa, e voliem que nos prenguesssem abans la feftat d'ells, forcadament nos convendria lexar la cort que tendriem als valencians en Trabigueria e anar a Barchinona; la qual cosa seria gran lagui. Perque nos parria que deguessets fer regonexer en los registres del archiu per veure la manera que y servaren lo senyor Rey nostre pare e nostre frare. E sobre aço hajats lo viçecanceller Mossen Berenguer de Cruilles o Micer Pere Ca-calm e que vejats que entenets que nos hi dejam fer; car si havem a pendre la dita feftat tantost manariem les letres que hi son necessaries. E si no, exint dels banys tindriem nostre camí en regne de Valencia, car aci no ha tals affers que no n morissem de fam de ço que n acordarets, fets per manera que Micer Pere Ca-calm o lo vicecanceller ne sien ab nos. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a III dies d'Abril del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo Valentino. — Dominus Rex misit eam signatam expediendam.

Si bé en el Registre la data diu «Abril», emperò el rey no era a La Garriga en el dit mes d'abril, anch era a Saragoça. Per tant, convé esmenarho y tenir en compte qu'era lo mes de maig.

(26) Reg. 2243, fol. 99.

Lo Rey. — Manam vos que donets aqui cascun jorn a aquell que nostre almoynier vos fera saber, los quinze sous de pa acostumats de donar per almoyna en la porta del nostre palau. Axi mateix vos manam que donets cascun jorn als quatre sarts orbs, quatre reccions de vi e de carn. E en aço per res no haia falla. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a IIII. dies de Maig del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Guillemo Fusterii. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(27) Reg. 2243, fol. 102 v.

Lo Rey. — Mossen Ramon. Com a nos per necessitat de nostra persona covenga usar per alguns dies carn de ffrancollins e ades no n puxam bonament haver tan prest de algun loch com de aquexes parts, pregam vos que tantost nos tremetats uns tres parells per lo portador de la present. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a VI de Maig del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo de Rexach. — Dominus Rex misit eam signatam expediendam.

(28) Reg. 2243, fol. 99 v.

Lo Rey. — Mossen Ramon. Vostra letra havem reebuda e entesa la creença que de vostra part nos ha splicada Pere de Sant, vostre scuder, vos responem que nos merce de nostre Senyor, nos trobam mol be ab los banys, e jassia que no siam del tot quitis de la febre de la quartana, pero stam ne molt mells que no feyem e som ben guarits de alguns accidents que haviem en nostra persona. Perque us pregam que no us mogats per venir a nos car creem que no serie sens vostre treball e hauriem desplaer si us en seguia algun sinistre. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a XIII. dies de Maig del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Domino de Sant. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(29) Durant tots els jorns d'aquest mes de maig, a més dels documents datats en La Garriga, s'en troben datats a Barcelona, inclús el jorn 16, en el qual manca document signat en la dita estació balnearia.

(30) Reg. 2241, fol. 56.

El Rey. — Governador. Nos havemos feyto venir delant nostre presencia el sogre de Samuel Nageri por que nos devia dar e liurar aquell nostre balaix de gran valor el qual el dito Samuel de nos tenia por certa razon e aquella devia fer a nos liurar por el dito su sogre la qual cosa no ha cumplida, antes el dito sogre suyo mete el dito feyto por faules e dilaciones vanas e follaras. Porque nos mandamos el mas expressament que podemos que luego encontinent el dito Samuel enviedes a nos preso e bien guardado, etc. Dada en el lugar de la Garriga dius nuestro siello secreto a XVII dias de Mayo del anyo M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur gubernatori regni Aragone. — Dominus Rex misit signatam expediendam.

(31) Reg. 2241, fol. 76 v.

Lo Rey. — Mossen Ffrancesch. Pregam vos que per sguart e servir nostre nos vullats prestar aquey tres murons que vos tenits de la nostra corona, de manera que puxa servir a nostra cara muller la Reyna en la bona venturada entrada, la qual ara breument deu fer en aquexa ciutat; car decontinent celebrada la dita festa vos prometem aquells restituir plenament e integra sens alguna diminució e contrast. Dada en lo loch de la Garriga sots nostre segell secret a XXV dies de Maig del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancischo Bertrandi militi. — Dominus Rex misit signatam expediendam.

(32) El rey escrigué a Valencia manant comprar rajola pintada pera la sua casa de Valldaura. Publicada en «Epistolari del Rey En Martí». — Revista Artístico Arqueológica de Barcelona, 1910, n.º 62, p. 284.

(33) Reg. 2241, fol. 85 v.

Lo Rey d'Arago. — Vostra letra havem reebuda e enteses les coses en aquella contengudes, vos responem primerament aço que ns fets saber de la bona pau que l solda de Babilonia fa ab nos e ab nostres sotsmeses. Al segon cap en que ns certificats del cors de Madona sancta Barbara, vos responem, que ja abans que partissents de nos, vos havem encarregat e manat que si per altra via no podets haver lo dit cors de Madona sancta Barbara, que fessets tot vostre poder ajustant hi totes maneres possibles d aver lo per via de furt. Per que fets per manera que ab consentiment del dit solda, lo dit cors sia furtat, despenent hi tots aquells diners que a vos sera ben vist faedor a fi que nos haian lo dit cors, vos empero portant nos letra testimonial del dit solda com aquell cors es lo cors de Madona sancta Barbara. E nos vos prometem de pagar vos liberalment tot ço e quant per vos sera despès en haver aquell, pregants e manants vos en aço trebellets diligentement e euosa per manera que dins breu ne sia complidament satisfet a nostre voler, car plaer e servey nos en farets per lo qual vos en perseguirem de singulars gracies e favors. Abrahim vos molt les coses de que us havem pregat que dehíts que ns tramelets per la primera nau qui vingue ença. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a sis dies de Juny del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Anthonio Ameller consol catalanorum in Alexandria. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(34) Reg. 2243, fol. 113 v.

Lo Rey. — Manam vos que si una squella, la qual dieu que es aqui en lo mur del nostre palau de la ciutat de Mallorques, no es d'alguna esgleya o no es necessaria al servey de la nostra capella o del castell, liurets la damunt dita squella al religios e amat nostre frare Marti de Longares conventional del monastir de Jhesus de Nazaret d'aquera illa, al qual monestir nos per servey de Deu havem, ab la present, donada la dita squella, etc. Dada en Barchinona sots nostre segell secret lo primer dia de Juliol del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dominus Rex misit signatam.

(35) Reg. 2243, fol. 113.

Lo Rey. — Promens. Per vostres missatgers presents en nostra cort nos es stat ab gran instancia supplicat que ns plagues anar en aquera ciutat lo pus prest que fer ho poguessem, e nos per complaire n'a aqueixa ciutat hagrem tantost complit ab molt gran voler; mas per nostre accident no ns ho han volgut consentir los metges tro al menys passat lo mes de Juliol present. Perque, Deus volent, sens tota falla no ns partirem d'aci la primera setmana del mes d'Agost primer-vinent e irem nos en dret camí aqui sens altre lagui. E en aço no metats dubte algu. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a III dies de Juliol del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Juratis civitatis Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(36) Reg. 2243, fol. 117 v.

Nos en Marti, etc. — Per tenor de la present regonexem a vos feel nostre En Johan Çà bastida, ciutada de Barchinona que de certa fusta nostra de Valencia que vos tenits, havets delirades de nostre manament an Bernat Moragues, tuster de Barchinona, vint dobleses solts entre les quals ha dues dobleses de milloria; e aço a obs e per la cambra la-qual novellament fem obrar en la nostra casa de Valldaura, etc. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a VIII dies de Juliol del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(37) Reg. 2243, fol. 121.

Lo Rey. — Molt car nebot. Nos trametem aqui ionrat religios e amat conseller e almoynier nostre frare Vicenç Ferrer, mestre en theologia, abbat del monestir de Poblet, pera portar se n'en lo dit monestir de Poblet lo cors de la senyora infanta nostra sor e mare vostra. Perque us pregam e manam que encontinent li facaç liurar lo dit cors faent-li aquella honor que porets e a que sots tengut. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XX dies de Juliol del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Petro d'Empuries. — Dominus Rex misit signatam.

(38) Reg. 2243, fol. 123.

Lo Rey d'Arago. — Vezcompte. Vista havem una cedula que havets tramesa an Berenguer Ces Oliveres en la qual lo certificats que ab lo emperador de Constantinoble ha vengut un avesque religios lo qual ab dos altres ensembs tenen lo cap de sent Georgi; e que si ells tres trobaven qualche senyor que ls faes algun be, que ells lo li liurarien; e que sobre aço, si a nos era plasent, que vos hi treballariet ab ell per nostre servi en tal forma que nos lo haguessem. Perque us certificam que a nos seria molt plasent que poguessem haver la dessus dita reliquia de Mossen sant Georgi, empero som duptos per çò com haviem hoit dir que aqueix gascó qui era senyor de la Lavadia lo havia liurat al emperador o empenyorat a venecians; e axi, pus ne sots en loch, informats vos ne be, e si atrobats que sia en poder d'aqueix religios e d'aqueix altres dos, tractats ne ab ells, e vejats en que n'entenen ne que se n'pora fer e certificats nos ne. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XXVIII dies de Juliol del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur vice comiti de Roda. — Dominus Rex misit signatam.

(39) Reg. 2243, fol. 126 v.

Lo Rey. — Prior. Vostra letra havem reebuda, e per çò car sabem que n'haurets plaer, vos certificam que nos e nostra cara muller la Reyna e nostres molt cars fills e net som sans, merce de nostra senyor Den, be que encara no som guarits de la quartana pero estamne millor per gracia de Deu que no d'abans; axi mateix som perfectament guarits del mal de la cama. Del fet de la obra d'aqueix monestir nos n'escrivim largament per nota letra a frare Bernat, segons que en aquella porets veurer. Sapiats que nos, Deus volent, entenem esser breument aqui; perque fets endreçar lo monestir per manera que sie encunç com nos, Deus volent, hi siam, pregants vos affectuosament que vos e tot lo convent nos tingats per recomanats en vostres continues e devotes oracions. Dada en Barchinona a VIII dies d'Agost del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur priori monasterii Vallis Jhesu Christi. — Dominus Rex misit signatam.

(40) Reg. 2243, fol. 129 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda e vistes les coses en aquella contengudes vos responem que per lo vostre misatger que ns havets enviat vos trametem les dues barres rexades d'or a compliment del dossier que fets nostre. Axi mateix nos scrivim per nostra letra an Guillem Martorell de nostra tresoreria que us do recapte de les perles qui son necessaries en lo dit dossier. Per que us manam que ab sobirania diligencia treballats en acabar perfectament lo dit dossier, en manera que com nos siam aqui hon, Deus volent, entenem esser breument, sie del tot acabat. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XVI dies d'Agost del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Gil d'Açagra brodador. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(41) Reg. 2243, fol. 111 v.

Nos En Marti, etc. — Per tenor de la present atorgam haver reebudes en la nostra cambra de vos feel nostre En Matheu de Loscos procurador reyal de Mallorques per ma d'En Johan Cama dins una caxa de fust senyada ab nostres senyals reials e ligada ab corda de canem, quatre vanoves dues d'obra de millereses de set punts e altres dues d'obra d'ondes de quaranta punts d'aquelles sis vanoves que de nostra manament devierts fer obrar en Mallorques a obs e servey de nostra persona. Mes auant havem reebuts de vos dos troços de macca (1) prim qui poden esser entorn sis canes, los quals vos son sobrates de les cubertes de dues vanoves restants de les dites sis, les quals encara fets lavorar. Havem reebudes de vos encare dues peces de badenches blanxs, la una plana mig seda, l'altra d'estam hujada, les quals nos havets comprades de nostra manament obs de donar la creu als cavallers novells que fem, etc. Dada en Barchinona a XX dies d'Agost en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(42) Reg. 2243, fol. 146 v.

Lo Rey d'Arago. — Nos l'altre jorn per no recordar de la molestia e enug del nostre accident de la quartana nos faem portar un vostre papagall lo qual era en casa de Firoso mercader d'esta ciutat; e com nos haiam haut e prengam plaer gran en lo dit papagall, pregam vos tan affectuosament com poden que si de res nos desijats servir nos consintats lo dit pa-

(1) O «màtta».

pagall car nos vos farem liberalment pagar per aquell tot ço e quant vos conixerets e direts esser rahanable. E per res no ns en digats de no, car siats cert que d aço ns servirets fort singularment e conixerets ho en vostres opportunitats e affers. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XVIII dies del mes d Octubre l any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur dilecto et devoto nostro Guillelmo de Begat mercatori Montispesullani. — Dominus Rex misit signatam.

(43) Reg. 2243, fol. 149.

Lo Rey. — Mossen Ramon. Pregam vos affectuosament que tantost nos façats fer e obrar de neta pedra aqui una pica semblant d aquella que us porta deboxada en un paper lo feel panicer nostre En Johan Margarit, e fets la portar a Sent Ffeliu de Guixols de la manera que la puxam fer portar de lla ací per mar. E creets sobre aço lo dit Johan Margarit lo qual nos havem d aço plenerament informat. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XX dies d Octubre del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur nobili Raymundo Alamanii de Cervilione. — Anthonio de Fonte mandato domini Regis facto pro nobili Galeerandum Alamani de Cervilione, militem consiliarium et camerlengum.

(44) Reg. 2243, fol. 149.

Lo Rey. — Comte car oncle. Entes havem çó que de part vostra nos ha explicat nostre molt car così don Jayme de Prades almirall de Sicilia vostre fill, e responem vos que com nos, Dens volent, entenam esser breument en lo monestir de Poblet havem plaer gran siats lla ab nos... etc. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XXII dies d Octubre de l any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur comiti de Prades. — Anthonio de Fonte mandato Regis facto pro Petrum de Turrilles militem consiliarium.

(45) Reg. 2243, fol. 156.

Lo Rey. — Molt cara cosina. Per tal car sabem que havets devocio en lo vertader fust de la santa creu on nostre Señor volgue esser posat per redempcio e salvacio de humana natura, trame tem vos un trobet del dit vertader fust per l amat cambrier major nostre Mossen Pere Torrelles al qual havem comanades algunes paraules que us dira de part nostra, pregants vos que sobre aquelles li donets plena fe e creença axi com si nos les vos dehiem. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a VI. dies de Novembre del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur comitis Urgelli. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Poncii.

(46) Reg. 2243, fol. 157 v.

Lo Rey. — Batle general. Per una letra tramesa an Fíancesch de Flovia missatger de part d aquexa ciutat de Valencia havem de present entes que aquesta pestilencia epidemial commençà ja en la dita ciutat a la qual nos partim d aici hayiem proposat anar prestament. Per çó volents esser plenerament certificats de les dites coses, manam vos que haua per vos plenamente plenaria e vertadera relacio dels metges e apotecayres d aquexa ciutat, nos en certifiquets iverçosament e per lo present correu, per tal que nos apres sobre la nostra anada puxam pus segurament provehir. E aço per res no mudiets o allonguets si a nos cobejats servir e complaure. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a IX dies de Noembre del any M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo generali regni Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(47) Reg. 2243, fol. 174.

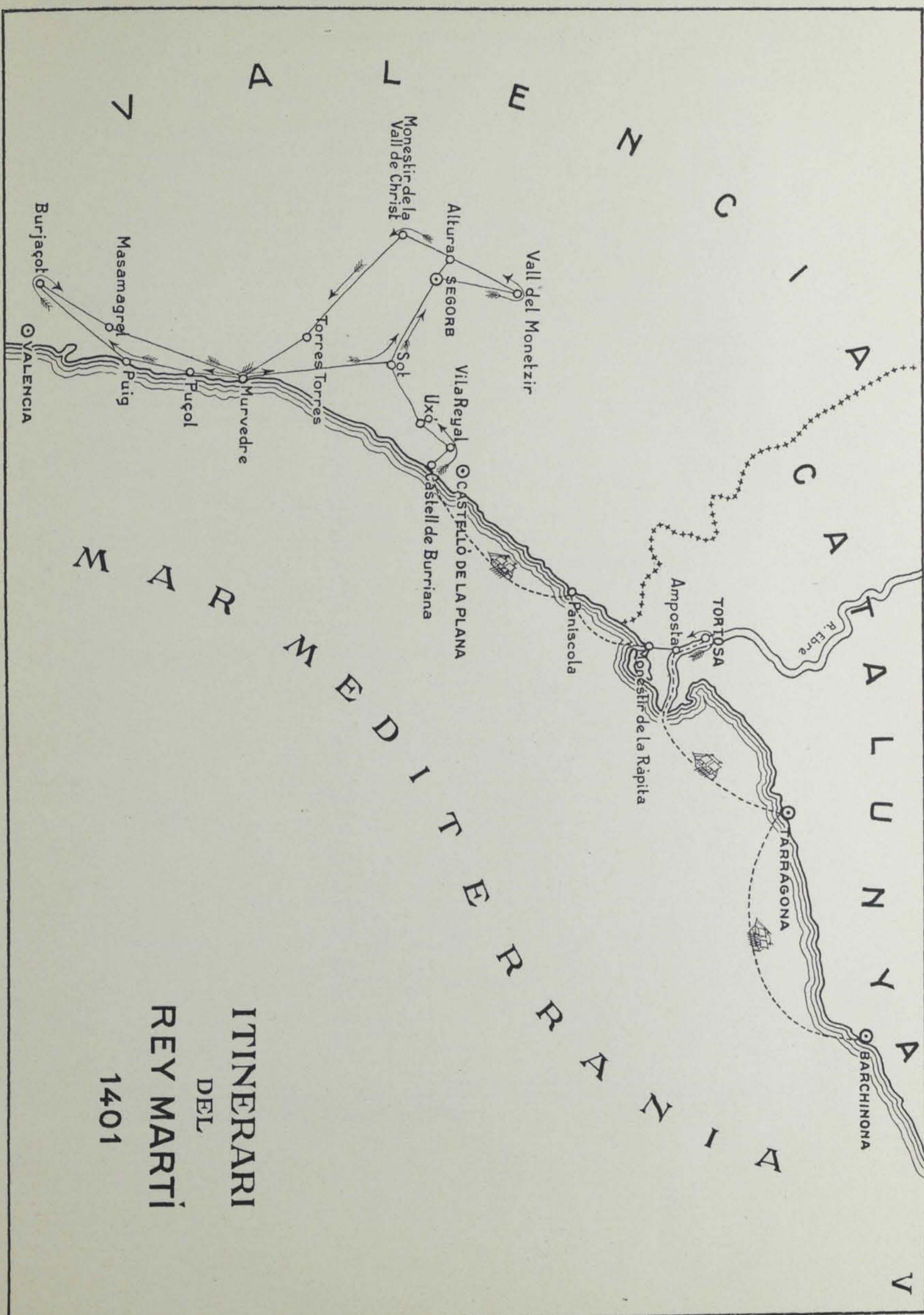
Rey muyt caro e muyt amado hermano. Vuestra letra habemos recibida por la qual nos rogades que vos enviassemos dos falcons con los quales pudiessedes prender placer en la caça, a la cual vos respondemos que si antes haviessemos recibida la dita vuestra letra, nos vos ne hauriamos anviado .II. muy bellos lós quales medio dia antes solament haviamos dado a .I. cavallero de Castiella que viene de las partidas d Alamania e de Ffrança missatgero con el vispe de Çamora sobre el feysto de la església, e torna se n en Castiella e por el dito cavallero enviamos los a nuestro muy caro sobrino el rey de Castiella. E de otros al present que sean tales como de rey a rey conviene enviar, non de havemos; empero pues veemos que vos hi tomades placer, nos vos ne énviaremos d aquavant. E assi rogamos vos que al present nos ne hayades por escusados, etc. Dada en Barchinona sots nuestro siello secreto a XXII dias de Diciembre del anyo de la natividat de nuestro Señor M.CCCC. Rex Martinus. — Dirigitur Regi Navarre. — El Rey d Aragon. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

ANY 1401

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
JANER					
1	Barchinona	2143, 178	20	Barchinona (1)	2243, 185 *
3	"	2243, 180	21	"	2287, 14
4	"	2218, 25	22	"	2243, 184 v.
5	"	2169, 98 v.	†23	"	2169, 100 v.
6	"	2195, 143 v.	24	" (2)	2243, 187 v.
7	"	2243, 191	25	"	2243, 188
8	"	2243, 181 v.	26	"	2243, 189 v.
†9	"	2169, 99	27	" (3)	2243, 190
10	"	2243, 182 v.	28	"	"
11	"	2287, 11	29	"	2211, 42
12	"	2287, 10 v.	†30	"	2232, 103
13	"	2243, 192 v.	31	"	2243, 193 v.
14	"	2231, 115 v.	FEBRER		
15	"	2243, 184	1	Barchinona	2243, 191 v.
†16	"	"	2	"	2169, 102 v.
17	"	2243, 193	3	"	2243, 191
18	"	2287, 14	4	"	"
19	"	2287, 11 v.	5	"	2244, 6 v.

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura	
† 6	Barchinona	2232, 105	† 10	Barchinona	2244, 24	
7	»	2231, 120	11	»	2238, 53	
8	»	»	12	»	2244, 23 v.	
9	»	2243, 194	13	»	2168, 84 v.	
10	»	2244, 16 v.	14	»	2305, 62	
11	»	2244, 1	15	»	2244, 27 v.	
12	»	2172, 155 v.	16	»	2244, 29 v.	
† 13	»	2244, 4	† 17	»	2244, 106	
14	»	2244, 1	18	»	2241, 116 v.	
15	»	»	19	»	2244, 28 v.	
16	»	2232, 103 v.	20	»	2244, 29	
17	»	(4)	21	»	2232, 122	
18	»	2244, 2	22	»	2244, 31 v.	
19	»	2287, 16 v.	23	»	2244, 32	
† 20	»	2244, 3 v.	† 24	»	2130, 46 v.	
21	»	2244, 7	25	»	2287, 31	
22	»	2231, 121 v.	26	»	2287, 32	
23	»	2287, 17	27	»	2232, 77	
24	»	2244, 4	28	»	2244, 32	
25	»	2244, 5	29	»	2241, 104	
26	»	(5)	2287, 18 v.	30	»	2241, 102 v.
† 27	»	2287, 17				
28	»	2287, 16				
MARC						
1	Barchinona	2244, 9 v.	† 1	Barchinona (9)	2241, 99 v.	
2	»	2287, 33	2	» (10)	2241, 96	
3	»	2244, 8	3	»	»	
4	»	2244, 9	4	»	2241, 106	
5	»	2232, 108	5	»	2241, 102	
† 6	»	2244, 9	6	Monestir de Valldonzella	2233, 54	
7	»	2238, 52	7	Barchinona	2241, 105	
8	»	2244, 17	† 8	»	»	
9	»	2210, 193	9	»	2241, 104	
10	»	2287, 19	10	»	2287, 41 v.	
11	»	2244, 12	11	» (11)	2241, 110	
12	»	2287, 22 v.	12	»	2241, 110 v.	
† 13	»	2244, 14 v.	13	»	2287, 35	
14	»	2244, 14	14	» (12)	2241, 113 v.	
15	»	2287, 30 v.	† 15	»	2233, 55 v.	
16	»	2233, 46 v.	16	»	2287, 34	
17	»	2287, 23 v.	17	» (13)	2244, 34 v.	
18	»	2244, 15	18	» (14)	2287, 42 v.	
19	»	CR n.º 381	19	{ Tarragona	2244, 36 v.	
† 20	»	2244, 16	20	Amposta	2241, 117	
21	»	2244, 24 v.	21	Tortosa	»	
22	»	2287, 25	† 22	» (1) (16)	»	
23	»	2232, 115	23	»	2281, 43 v.	
24	»	2287, 26	24	Monestir de la Rapita	2238, 53 v.	
25	»	2130, 31	25	{ Castell de Paníscola	2241, 120 v.	
26	»	2233, 47 v.	25	Castell de Burriana	2241, 118	
† 27	»	2244, 26	25	Vila del castell del camp de Burriana	2241, 118 v.	
28	»	(6)	26	{ Castell de Burriana	MR 3674 pro-	
29	»	2244, 17	26	Vilareal	visional, 27	
30	»	2287, 27	27	{ Vila Reyal	2241, 118 v.	
31	»	2244, 31	27	Uxo	MR 3674 pro-	
		{ MR 3005, 101	28	Vall d'Uxo	visional, 27	
		v.	28	{ Loch de Sot (17)	2241, 119	
ABRIL			28	Segorb	MR 3674 pro-	
1	Barchinona	2295, 195	29	{ Sogorp	visional, 27	
2	»	2244, 22	31	Vall del Monetzir (18)	MR 3674 pro-	
4	»	2244, 22 v.			visional, 27	
5	»	2244, 23				
6	»	2238, 53				
7	»	2231, 126				
8	»	(7)				
9	»	2287, 29				
		2244, 24				

(1) En aquesta data hi ha dos lletres signades pel rey en «Barchinona», lo qual es una errada. (Reg. 2241, fol. 117.)

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
JUNY					
1	Loch del Monetzir	{ MR 3674 pro-	14	Altura	2244, 49
	Monestir de la Vall de Christ	visional, 27 v.	15	» (26)	2244, 49 v.
		2241, 121 v.	16	»	2244, 50
2	» » »	{ MR 3674 pro-	† 17	»	2244, 50 v.
		visional, 27 v.	18	»	2244, 51
3	Torres Torres	{ MR 3674 pro-	19	»	2244, 51 v.
		visional, 27 v.	20	{ Segorb	2244, 49
4	»	{ MR 3674 pro-	21	Altura	2244, 55
	Murvedre	visional, 27 v.	22	»	2244, 53
† 5	Murvedre (19)	2241, 135	23	»	2244, 54
6	Loch de Puçol	2241, 122	† 24	» (27)	{ MR 3674 pro-
		2881, 52			visional, 31
7	Pussol (20)	2241, 123 v.	25	»	2244, 54
	Madona Santa Maria del Puig	{ MR 3674 pro-	26	»	2241, 135 v.
	de Valencia	visional, 27 v.	27	»	2132, 104 v.
8	Madona Santa Maria del Puig	{ MR 3674 pro-	28	»	2244, 55 v.
	de Valencia	visional, 27 v.	29	»	2287, 49
	Madona Santa Maria del Puig	{ MR 3674 pro-	30	»	2244, 56 v.
	de Valencia	visional, 27 v.	† 31	» (28)	2233, 61 v.
9	Puyo de Valencia	2241, 125			2244, 57
	Burgissot	{ MR 3674 pro-	1	Altura (3)	
10	Burjaçot (1)	visional, 27 v.	2	»	2244, 57
13	»	2241, 127	3	»	2244, 57 v.
14	» (21)	2241, 128	4	»	2231, 140
15	»	2241, 128 v.	5	»	2244, 59
16	»	2241, 129	6	»	2244, 60
17	Valencia	2281, 63	† 7	»	
18	Burjaçot (22)	2241, 129 v.	8	»	2244, 60 v.
20	»	2281, 72	9	{ Monestir de la Vall de Christ	2244, 61
21	»	2281, 67 v.	10	Altura (29)	2282, 60 v.
22	»	2281, 71	11	»	2244, 60
23	»	2282, 1	12	»	2244, 61 v.
24	Burjaçot de l'orta de Valencia	2282, 4	13	»	2244, 62
25	Burjaçot (23)	2281, 76	† 14	»	2244, 61 v.
† 26	»	2244, 38	15	»	2232, 128
27	»	2281, 81 v.	16	»	2244, 63
28	»	2281, 80	17	» (30)	2244, 63 v.
29	»	2282, 75	18	»	2244, 64
30	» (24)	{ MR 3674 pro-	19	»	2244, 64 v.
		visional, 28 v.	20	{ Segorb	{ MR 3674 pro-
				Vall de Christ	visional, 34
JULIOL					
1	Burjaçot (2)	2282, 17 v.	† 21	» » Altura	»
2	» (25)	2281, 117	22	»	2244, 66
† 3	»	2281, 104	23	»	2244, 37
4	»	2281, 98 v.	24	»	2244, 65 v.
5	»	2281, 109 v.	25	»	2233, 64
6	»	2281, 101	26	»	{ MR 3674 pro-
7	»	2281, 99 v.	27	»	visional, 34
8	»	2281, 102	† 28	»	2244, 68
		2281, 110	29	»	2244, 67
9	Masamagrel	{ MR 3674 pro-	30	»	2244, 67 v.
	Murvedre	visional, 30	31	» (31)	2244, 68
† 10	Sot	2244, 47			2287, 60
11	»	MR 3674, 30			2244, 69
12	Altura	2282, 40	1	Altura (4)	
		MR 3674, 30	2	»	2287, 55 v.
13	»	2244, 48 v.	3	»	2244, 69
		»			{ MR 3674 pro-
					visional 36,
SETEMBRE					
1	Altura (4)				
2	»				
3	»				

(1) Tots els jorns d'aquest mes en que el rey es a Burjaçot, hi ha també documents datats a Valencia.

(2) Tots els jorns en que el rey es a Burjaçot, hi ha documents datats a Valencia, y los jorns en que es a Altura, n'hi ha de datats en Segorb.

(3) En tots els jorns d'aquest mes hi han documents datats en Segorb.

(4) En tots els jorns d'aquest mes hi han documents datats en Segorb.

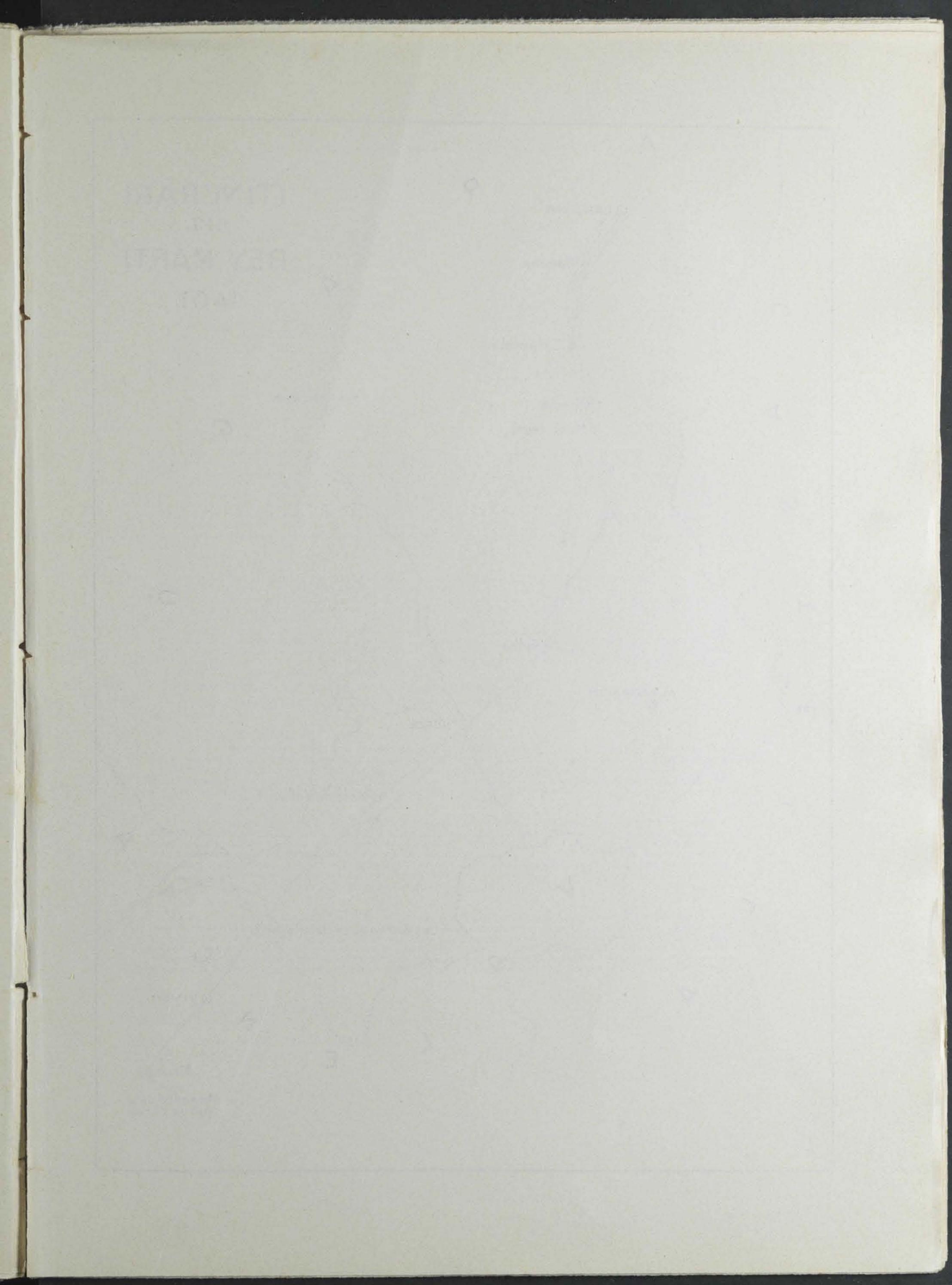
Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
† 4	Altura	2244, 70 v.	27	Altura	2302, 87
5	» (32)	»	{ Segorb	{ MR 3674 pro	
6	»	2244, 71 v.	visional, 41 v.	visional, 41 v.	
7	»	2244, 72 v.	28	Altura	2238, 63
8	»	{ MR 3674 pro	29	»	2244, 92 v.
9	»	visional, 36	† 30	»	2238, 63
10	»	2244, 72 v.	31	» (41)	2244, 90
† 11	»	2238, 53 v.	NOVEMBRE		
12	»	2244, 74 v.	1	Altura (2) (42)	2244, 94
13	»	2232, 130 v.	{ Monestir de la Vall de Christ	2226, 185	
14	» (33)	2287, 58 v.	2	Altura	2244, 94
15	»	2283, 54	3	»	2244, 96 v.
16	»	»	4	»	2244, 98
17	»	2132, 133 v.	5	» (43)	2244, 94
† 18	»	2211, 124 v.	† 6	»	2244, 97
19	»	2244, 74 v.	7	» (44)	2244, 96
20	»	2238, 57 v.	8	»	2244, 98 v.
21	»	2238, 54 v.	9	{	{ MR 3674 pro
22	»	»	Monestir de la Vall de Christ	visional, 43	
23	»	2244, 76	2244, 99		
24	»	2238, 55	10	Altura	2244, 101 v.
† 25	»	2244, 76 v.	11	»	2244, 100
26	»	2238, 57	12	»	2244, 101 v.
27	» (34)	2244, 77	† 13	»	2232, 138
28	»	2238, 58 v.	14	»	2133, 76 v.
29	» (35)	2244, 80	15	»	2244, 102 v.
30	» (36)	2244, 78	16	»	2244, 103
			17	»	»
			18	»	2244, 104
			19	»	2244, 104 v.
OCTUBRE			† 20	»	2244, 105
1	Altura (1)	2244, 81 v.	21		2169, 122
† 2	»	2244, 82	22	»	2244, 105
3	»	2238, 61 v.	23	»	2244, 106
4	{	2244, 82	24	»	2244, 106 v.
{ Monestir de la Vall de Christ	{	MR 3674 pro	25	»	2281, 164
5	{ Altura	visional, 39	26	»	{ MR 3674 pro
6	»	»			visional, 44
7	»	2238, 59	27	»	2244, 107
8	»	2244, 82 v.	28	» (45)	2244, 108
† 9	»	2244, 82	29	» (46)	2244, 111
10	»	2175, 43	30	» (47)	2238, 63 v.
11	»	2238, 61	DESEMBRE		
12	»	2238, 62	1	Altura (3)	2238, 63 v.
13	»	2244, 83 v.	2	»	2244, 111
14	» (37)	2244, 84 v.	3	»	2244, 111 v.
15	»	2244, 84	† 4	»	»
† 16	»	2169, 114	5	»	2244, 112 v.
17	» (38)	2244, 86	6	»	2131, 115
18	»	{ MR 3674 pro	7	»	2244, 112
19	»	visional, 40	8	»	2244, 113 v.
20	»	2244, 86 v.	9	»	{ MR 3674 pro
21	{	2244, 87	10	visional, 45 v.	visional, 45 v.
{ Monestir de la Vall de Christ	{	2238, 62	11	2238, 64	2238, 64
22	{ Altura	MR 3674 pro	12	2238, 65 v.	2238, 65 v.
23	»	visional, 40	13	2287, 63 v.	2287, 63 v.
24	»	2244, 88 v.	14	{	2233, 82
25	» (40)	2238, 62 v.	{ Monestir de la Vall de Christ (4)	{	2238, 64 v.
26	»	»	15	»	2238, 65 v.
		2218, 52	16	»	»
			17	Altura	2244, 115 v.

(1) En tots els jorns d'aquest mes hi han documents datats a Segorb.

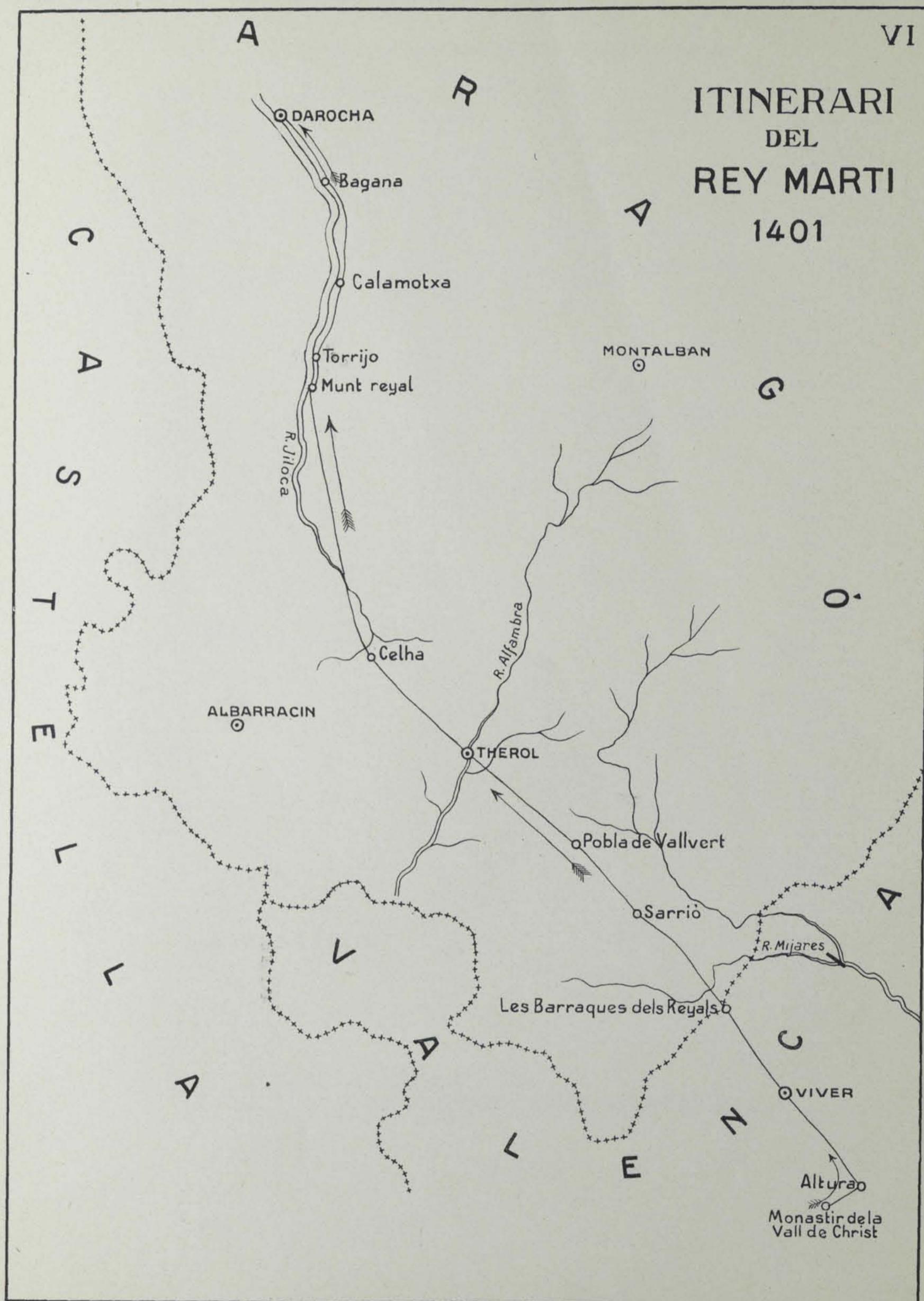
(2) En tots els jorns d'aquest mes hi han documents datats a Segorb.

(3) En tots els jorns d'aquest mes dementre el rey fou en Altura, hi han documents datats en Segorb.

(4) En els jorns 14, 15, 16 y 18 se troben documents datats en lo Monestir de la Vall de Jhesu Christ, de ço que l'itinerari del Registre 3674 prov., fol. 45 v. y següents del A. M. R., no'n diu res.

ITINERARI
DEL
REY MARTI
1401

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
18	Altura	2169, 127	25	Therol	2238, 67
19	"	2244, 117 v.	26	" (51)	2238, 67 v.
20	Viver	2281, 142 MR 3674 provisional, 46 v.	27	Thuroli	2169, 131
	Les Barraques dels Reyals	"	28	Celha	2244, 116 2238, 68 v. MR 3674 provisional, 47 v.
21	"	2238, 66	29	Sella	"
22	Sarrió	MR 3674 provisional, 46 v.	30	Vila Reyal	2238, 69
	Pobla de Vallvert (1) (50)	"		Munt Reyal	2169, 135
23	"	MR 3674 provisional, 46 v.		Mont real del Campo	2169, 137 v.
	Therol	2281, 130	30	Torrijo	2169, 136
24	"	2281, 129		Calamotxa	MR 3674, 47 v.
			31	Bigana	"
				Darocha (52)	2169, 137

(1) Reg. 2243, fol. 185 v.

Lo Rey. — Frare Bernat. Vostres letres havem reebudes, a les quals vos responem que nos havem deliberat de partir d'aci per anar en regne de Valencia, mijençant la gracia de Deu, l'endema de sancta Maria de Ffebrer primer vinent, en la qual partença entenem translatar e portar nos en la ossa del senyor rey [nóstre] pare a Poblet. E per ço com per raho de la dita translació volem ordinat alcunes coses, plauríens fort que vos hic fossets; perque si esser hic podets decontinent, haurem ne plaer. Si no, aldemens pregam vos vingats a nos en lo camí per manera que puxam a vos parlar d'alcunes coses que no ns cal explicar al present. Trametem vos [un]s sicilis (2) per lo portador de la present. Per los llibres que havem.... havem scrit als priors de Sent Pol e de Tarraça e pensam que dins breu ne haurem bon recapte. Del fet de la obra, no curets car provehirem Deus volent.... entenem dar aquell bon orde que de nos se pertany. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XX dies de Janer del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur fratri Bernardo Çà Fabregà. — Dominus Rex misit signatam.

(2) Reg. 2232, fol. 101.

Lo Rey. — Veç comte. Com nos volents seguir les ceremonies e actes reials haim deliberat per complir la derrera voluntat del senyor rey en Pere, pare e del senyor rey En Johan, de bona memòria frare nostres, fer solemnialment les exequies de la translació dels cossos dels dits senyors los quals apres lur mort foren posats en comanda en la seu d'esta ciutat, e aqueües ter portar al monestir de Poblet pera metre ls en lurs reials sepultures e monuments nous; e entre los altres los quals appellam a les dites exequies veiam vos esser a aço, per sguart de vostra condicio, necessari, pregam vos que la vigilia de nostra Dona de Febrer ara vinent, segons de vos pertany, siats ab nos en aquesta ciutat on nos lo dit jorn serem, volent Deu, per acompañar, ensembs ab los altres nobles e cavallers de Cathalunya als quals axi mateix ne scrivim, los cossos de ls dits senyors. E no falgats per res en aço a que deute de naturalesa e nostra affeccio singularment vos guiden. Dada en Barchinona sots nostre segell menor a XXIII dies de Janer del any mil CCCC. I. Rex Martinus. — Dirigitur Petro de Impuriis. — Dominus Rex mandavit mihi Raymundo de Cumbis.

Segueix llista dels nobles a qui fou tramesa consemblant lletra.

Aquesta translació no tingué lloch en la data fixada en la lletra dessus dita, sino el 2 de maig de aquest mateix any 1401.

(3) Reg. 2243, fol. 189.

Lo Rey. — Batle general. Vostra letra havem reebuda a la que vos responem que havem haut plaer gran de les coses que per aquella nos havets certificades sobre la missatgeria que l'rey de Tremie nos ha tramesa... etc. De la nostra partença vos certificam que diluns qui s'comptara VII dies de Ffebrer primer vinent, ab la ajuda de nostre Senyor Deu, partirem d'aci e tindrem nostre camí pera anar aquí. Entretant.... etc. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XXVII (?) dies de Janer del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur baiulo generali regni Valencie.

(4) Reg. 2244, fol. 1 v

Lo Rey. — Mossen Pere. Nos, Deus volent, havem proposat partir d'aci dins breus dies e anar vers aquixa ciutat de Valencia e per consequent es necessari que trobem lo nostre palau ben a punt de totes coses; perque vo[lem] pregam e us encargam que façats cobrir los stables e fer menjadoures en aquells, per tal que les nostres cavalleries puxen star dins lo dit Reyal; e aximateix fer cobrir les tofrres (?) de la seuderia e fer banchs de cansell e stables e lits empotstats e taules de menjar, e totes altres coses que conixerets esser hi necessaries. E aço per res no mudets o alonguets si a nos desijats servir e complaure. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XVII. de Ffebrer del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Petro d'Artes militi magistro racionali. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(5) Reg. 2244, fol. 5 v.

Lo Rey. — Venerable Maestre. Nos havem sobira voler de anar en aqueix regne pera metre l'en bon stament, e com no y pugam bonament exir per gran necessitat e fretura que havem, havem deliberat emprar los braces de la esgleya, militar e reyal que ns vullen fer algun socorriment o prestech de o per lo qual seran emprats de nostra part per los amats e feels consellers nostres Mossen Pere Dartes mestre racional de nostra cort e En Nicholau Pujada, batle general de regne de Valencia. E com vos nos puxats fer en aquestes actes bona obra, pregam vos tan affectuosament com podem que axi com desijats nostre benaventir e servej, donets tot loch e façats tant com vos sia possible que a nos sien fets los dits socorriments

(1) Populi Vallis viridis. (Reg. 2169, fol. 129.)

(2) Cilicis?

e prestech, car nos los pendrem e prometem pendre aquells en compte del don que ns fara aqueix regne en la cort que ls entenem celebrar, Deus volent, encontinent que y siam. etc. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a .XXVI. dies de Febrer del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Magistro Munesie. — Dominus Rex misit signatam.

(6) Reg. 2244, f. 20 v.

Rey muyt caro e muyt amado sobrino. Nos el rey d Aragon vos enviamos muyto a saludar.... etc. Sabet rey muyt caro e muyt amado sobrino que havemos recibida vuestra letra con la qual nos rogades que vos querramos embiar maestre P. Soler nuestro medico, e respondemos vos que a present no lo podemos fazer como agora en las fiestas de Pascha nos entendamos a purgar e a sangrar e pues anar enca el regno de Valencia; mas, Dios queriendo, quando seamos en el dito regno en el qual Dios median iremos dentro breves dias, nos vos embiaremos encontinent el dito maestre P. sines falta alguna.... etc. Dada en Barchinona dius nuestro siello secreto a XXVIII dias de Março del anyo de la nativitat de nuestro Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur rege Castelle. — Petrus Companyoni mandato domini Regis facto ad relacionem Guillelmi Ponci secretarius.

(7) Reg. 2244, fol. 24.

Lo Rey. — Vescomte. Com nos entenam a partir d aci dins breus dies de tot cert, volent Deus, per anar en regne de Valencia, manam vos que tantost [vingats] a nos per anar vos en nostra companyia en lo dit regne. E per res no y haia falla. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a VIII d Abril del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur vicecomiti de Insula. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

En 16 d'Abril lo rey escrigué a son oncle lo duch de Gandia y a altres cavallers lletres consemblants a les escrites en Janer derrer dessus la translació dels corsos dels reys En Pere y En Johan y de l'infanta Dona Johana, a Poblet; sols que en aquestes, la data es en blanch y'l lloch de trobarse ab el rey, es en Esplugue de Francolí (2232, fol. 117). La translació tingué lloch, com es estat dit (nota 2) lo 2 Maig 1401.

(8) Reg. 2244, fol. 32 v.

Lo Rey. — Promens. Entes havem que la galea del periagte d aquixa ciutat es ia armada e a punt. Perque com nos per maior utilitat de nostra persona e per esser pus prestament aqui haiam acordat de anar per mar, pregam vos e us manam expressament que si la dita galea es armada, segons es dit, nos trametats aquella decontinent; e si per ventura no era axi armada com es necessari, fets la be armar e metre a punt com pus iverçosament porets e trametets la ns decontinent, de manera que nos puxam prestament partir e metre nostre bon acort en execucio iverçosa. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XXIX dies d Abril del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur juratis civitatis Valencie. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

(9) Reg. 2241, fol. 99.

Lo Rey d Arago. — Rey molt car primogenit. Vostra letra havem reebuda per lo feel conseller nostre En Ffrancesch de Casasaia e entesa la creença a nostra serenitat en virtut de la dita letra explicada, vos responem que havem sabuda vostra bona sanitat e stament e de la reyna nostra molt cara filla, vostra muller, com sia cosa que desijam fort singularment e sovin saber e maioment en aquest temps en lo qual per juhi divinal ha malelties epidemials en aqueix regne. Per que molt car primogenit, vos pregam axi affectuosament com podem, que per satisfier a nostres cordials e affectuosos vots, que de vostra bona sanitat e personal stamen e de la dita reyna som fort sollicits, nos en certifiquets com pus sovin porets per vostres letres e aximateix del stament d aqueix regne; e us gardets sobre totes coses que no aturets o passets per lochs o parts on haie de les dites malalties, ne encare per altres circumvehins a aquells, com no puxe esser sens notori perill e anug. Encara us pregam, rey molt car primogenit, que les hores que cavalcarets o irets a caça, be que hauriem pler e satisfariets fort specialment a nostre voler si no sovintejavets la dita caça tant com fets, anets e stiats axi be acompañat com es necessari e pertany a vostra reyal dignitat e us havem fet saber per altres letres; significants vos a vostra consolacio que nos e nostra molt cara muller la reyna, vostra mare, som ben sans e en bona disposicio, per gracia de Deu, de nostres personnes; e entenem mijençan l ajuda divinal partir tantost d esta ciutat per anar en regne de Valencia, e tenir Corts als valencians e posar en pacific e seguir stament lo dit regne, e aximateix provehir e donar fort prestament recapte a tot çò que per lo dit Ffrancesch nos havets trames a dir. E sia, rey molt car primogenit, tots temps la sancta Divinitat vostra guarda. Data en Barchinona sots nostre segell secret lo primer die de Maig del any de la nativitat de nuestro Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Regi Sicilie. — Dominus Rex misit signatam expedientam.

(10) *Manual de Novells Ardis*, vol. I, p. 88.

Dilluns II. — Aquest dia lo Senyor Rey trasch de la ciutat los cosors dels senyors reys En Pere e En Johan e de la infanta Dona Johana, filla del dit senyor rey En Pere e germana sua et comtesa que fo del comtat de Ampuries, los quals cosors feu portar e transladar al Monestir de Poblet.

(11) Reg. 2241, fol. 110 v.

Lo Rey. — Promens. Vostra letra havem reebuda e responem vos que loam e fort singularment la bona manera que havets tenguda en floragir d aquixa ciutat les parts de les bandositats dels Centelles e Solers e en prohibir e en tot cas cessar que per res las dites parts no sien vengudes a armes.... etc. Encara us pregam e manam que com, mijençan la gracia de Deu, entenam a partir divenres primer vinent sens falla per anar ab la galea del periagte d esta ciutat e ab III. o IIII. galotes qui hic ha per anar nos en aquí dret camí, façats com pus prest porets spatxar la galea del periagte d aquixa ciutat, de manera que ns sia almenys sens falla en les mars de Tortosa, car plaer e servir nos en farets fort singular lo qual vos grahirem molt. Data en Barchinona sots nostre segell secret a XI. dies de Maig del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur juratis civitatis Valencie. — Dominus Rex misit signatam expedientam.

(12) Reg. 2241, fol. 113 v.

Lo Rey. — Mossen Pere. Notificam vos que nos, Deus volent, partirem dilluns o dimarts primer vinent d esta ciutat per anar a Valencia, tendrem la festa de Sincogema a Tortosa e lo dimecres lalonchs seguent partirem de lla pera continuar nostre camí. Perque tenits aqui ab vostra muller les festes de Sincogesma e apres dos o tres jorns partits e fets lo camí de Segorb; car la, nos aconseguirets, Deus volent. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XIII dies de Maig del any de nuestro Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Petro de Turrillis, militi consiliario domini Regis. — Al amat conseller e cambrer nostre Mossen Pere Torrelles. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(13) Reg. 2244, fol. 34 v.

Lo Rey. — Mossen Pere. Per altre letra vos havem scrit lo fet de nostra partençà; e apres havem delliiberat de partir, Deus volent, d aci per anar tenir la festa de Pentacosta a Tortosa hon entenem aturar fins al dimarts apres seguent, e d aqui

continuarem nostre camí a Valencia. Per que us manam que façats per manera que passada la festa de Pentacosta siats ab nos a Segorb, segons vos havem ja fet saber. Sapiats que lo rey de Tremecen nos envia missatgers qui ns porten de bells e notables presents e esperen nos a Valencia. Vaje us lo cor de portar nos lo libre del prior. Dada en Barchinona sots nostre segell secret a XVII dies de Maig del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Torrelles, militi camerario maiori domini Regis. — Dominus Rex misit signatam.

(14) Reg. 3048, fol. 68. M. R.

Item done al dit frare Jacme Carbo los quals li eren deguts ab albara de scriva de Racio scrit en Barchinona a XVIII dies del mes de Maig del any M.CCCC.I. per raho de diverses messions que lo senyor Rey li mana fer en la translació que el dit senyor ha fet des dels cossos del alt Rey En Pere e del Rey En Johan, pare e frare seu e de la infanta dona Johana germana del dit senyor, muller quandam del egregi baro don Johan comte d Empuries, de la seu de Barchinona al monestir de Poblet, segons que en lo dit albara se conte que cobre..... XXXIII solidos barchinoneses.

(15) *Manual de Novells Ardis*, vol. I, p. 89. M. B.

Dijous XIX. — Aquest dia parti lo senyor rey de Barchinona per anar en Valencia, lo qual senyor se n ana per mar en una galera que l periagte havia armada, de la qual era patro l honrat En Ffrancesch Satria, mercader.

(16) Reg. 2241, fol. 117.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Dues letres vostres havem reebudes. E a la primera vos responem que nos, merce de nostre senyor Deus, nos som ben trobat en la mar, e sapiats que l dijous que partim de Barchinona vinguem a Tarragona, lo divendres en Amposta e lo dissapte fom ací en Tortosa; e la cessió de la quartana que deviem haver, a ns cuat e lexat. E per tal vos en certificam com sabem que n haurets pler e consolació. A l altre letra vos responem que us trematem recapte de les cessions ab los albarenets signats e segellats axi com havets demanat; e sapiats que per culpa d aquells de casa vos tra qui carrech ne havien com nos feu aqui, car nos los speram apres que fom recollits en la galea mes de migora. E pregam vos molt cara muller que soven nos scrivats e ns certifiquets de vostra bona salut car gran pler ne haurem. Dada en Tortosa sots nostre segell menor a XXII de Maig del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur domine Regine. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

Reg. 2241, fol. 117 v.

Lo Rey. — Mossen N Ot. Com nos siam partits de Barchinona per mar ab fort pocha companya, manam vos que ns siats vers la vila de Burriana com avans porets, car aquí ixirem en terra e ns en irem a Valencia. Deus volent. Dada en Tortosa sots nostre segell secret a XXII de Maig del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur nobili Noto de Montecatheno. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

Reg. 2241, fol. 117 v.

Lo Rey. — Com nos haian molt necessaria la corona nostra que tenits, per la entrada de Valencia; pregam vos molt afectuosament que la ns trametem per lo fel de la nostra cambra En Bernat Alegra lo qual vos trametem per aquesta raho; car nos vos prometem de llurar e dar la an Ffrancesch de Casasage frare vostre, encontinent que siam a Valencia. Dada en Tortosa sots nostre segell secret a XXII dies de Maig del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco de Casasagia mercatori civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(17) Reg. 2241, fol. 119.

Reyna molt cara muller. Vostra letra havem reebuda a la qual vos responem que vos haurets recaptel del vellut avaluat segons que demanats. E sapiats, Reyna muller molt cara, que nos fom a Castello dimecres XXV del present mes de Maig e lo dijous seguent fom a Vilareal, lo divendres a Uxo, e vuy qui es dissabte XXVIII del dit mes, som stats a dinar en lo loch de Soto e entrarem, Deus volent, a Segorb; e tota vegada nos som be trobats e havem stat en bona disposició de nostra persona, iohat ne sia Jesus-Christ. Son eixits a fernos reverencia molts nobles, cavallers e ciutadans. Partirem de Segorb, si a Deus plau, divendres i endema de la festa del Corpus-Christi, e aquell dia entrarem a Murvedre e apres irem a Nostra Dona del Puig; e partint d aqui, a Paterna on vos sperare e aturare tro la festa qui s devia fer a Valencia sia apparellada. Pero als uns tractaments corren, e aço per tal com de la dita festa no s ha fet ningun apparel·lament, e es dubte que fos apparel·lat d aquestes IIII. setmanes o un mes, que la dita festa se convertis en diners. D aço qui s en finira nos vos en certificareni per nostres letres. Dada a Soto sots nostre segell secret a XXVIII de Maig del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur domine Regine. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(18) Aci comença lo segon fragment de llibre de Scrivà de Ració.

Reg. 3674 num. prov., fol. 27. M. R.

Dijous a .XXVI. dies del dit mes de Maig, lo senyor Rey parti de Castello de Burriana, e anas dinar sopar e jaura a Vila Reyal.

Divendres a .XXVII. dies del dit mes, lo dit senyor parti de Vila Reyal, ana sopar e jaura a la Vall d Uxo.

Dissapte a .XXVIII. dies del dit mes, lo dit senyor parti de la Vall d Uxo e anas dinar al loch de Sot, sopar e jaura de la ciutat de Sogorb.

Dicmenge a .XXIX. dies del dit mes, lo dit senyor en Sogorb.

Dilluns a .XXX. dies del dit mes, lo dit senyor en Sogorb.

Dimarts derrer dia del dit mes lo dit senyor parti de Sogorb, anas dinar sopar e jaura a la Vall del Monetzir.

(19) Reg. 2241, fol. 135.

Reyna molt cara muller. Vostra lletra havem reebuda e enteses les coses en aquella contengudes, vos responem que nos apres fom recollits en la galera tremettem dos o tres missatgers an Guillem Mulet que vingues parlar ab nos pera dar fi e conclusio en les cessions e albarenets que de nos havets necessaris, e de fet speram lo dit Guillem Mulet be per espay de mijia hora. A la final veents que no venie, tinguem nostra via; perque no u podets imputar a culpa nostra. En ço que ns fets saber que nos vos haviem trames los dits albarenets no concordants se ab la quantitat de la obligacio, vos responem que nos pensants nos fermament que les pagues dels XXXVI milia florins no fossen sino VI, los haviem fets fer en aquella forma no pas per engany ne decepcio vostra. Ara com havem vist e reconegut lo compte, havem los fets fer en la forma que havets demanat los quals ensembs ab les cessions vos tremetem espactxats per lo portador de la present. Reyna molt cara muller, nos per gracia de Deu som en bona disposició de nostra persona be que la cartana encara no ns ha lexat, e axi com nos solia venir en la vesprada, ara ns ve deves II o III hores part migora nit, durant nos fins a VIII hores. Ir qui fo dissabte IIII dies de Juny entrarem en Murvedre, e som en tracte ab los de Valencia si ns faran festa o si ns daran diners per rao de la festa, de que encara no n som certs; e quant es a nos entenem a fer nostre poder que ns donen diners. Dema qui sera dilluns partirem, Deus volent, d ací e irem nos dinar a Puçol on lo bisbe de Valencia nos ha covidat; e d aqui tindrem nostre camí a nostra Dona sancta Maria del Puig hon haurem ardit cert de Valencia si ns deuen fer festa o si ns daran diners. Si ns do-

nen diners, entrarem nos en ab la gracia de Deu en la ciutat; si ns fan festa, irem nos en a Paterna hon vos sperarem fins siats venguda e la festa sia apparellada. E sia tots temps, Reyna molt cara muller, guarda vostra lo Sant Spirit. Dada en Murvedra sots nostre segell secret a V dies de Juny del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur domine Regine. — Dominus Rex misit signatam expediendam.

(20) Dels jorns 7 y 8 hi han documents datats en Murvedre, inacceptables com indicants la presència del rey en dita ciutat, car no era probable que 'l rey tornes enrera. A mes del 6 al 30 hi han documents datats en València tampoch acceptables per tal com la curia los trametia a la signatura reyal ja datats en la dita ciutat. Lo rey anà del Puig de València a Burjaçot hon fou tot lo restant d'aquest mes y part de l'altre sens entrar en la capital del reyalme; primerament per ço que li aparellaven les festes de la sua entrada y après per l'epidèmia regnant allavors com se comprova per la lletra a sa muller la reyna, nota 19, la lletra a son primogenit, nota 21 y les notes n.ºs 23, 24, 26 y 28.

(21) Reg. 2241, fol. 127 v.

Lo Rey d'Aragó. — Rey molt car primogenit. Vostra letra havem reebuda de la qual havem haut sobiran plaer com per aquella havem sabut vostra bona sanitat e de nostra molt cara filla la Reyna, pregants vos, rey molt car primogenit, que continuadament nos en vullats certificar a nostra consolacio per vostres letres car de res al present no ns podets fer major plaer; e car sabem, rey molt car primogenit, que semblantment haurets plaer de nostra sanitat, vos certificam que nos e nostra molt cara muller la reyna, som sans e en bona disposicio de nostres personnes, per gracia de nostre Senyor Deu. E som venut aci en regne de València pera fer jurar a nos e a vos pero encara no som entrats en la ciutat de València e aço per tal com per raho de nostra entrada nos apparenllen gran e notable festa e cove ns aturar aci defora XII o XIII dies; e apres hi siam entrats nos covendra aturar aqui fort poch, per tal com les mortalitats hi comencen. Havem gran desplaer com les dites mortalitats no son encara passades en aqueix regne, d on vos pregam, rey molt car primogenit, que per res del mon no vullats aturar en loch on les dites mortalitats sien; pero en los lochs petits hon serets, fets per manera d'esser be accompanyat. En ço que ns fets saber que hobehirets nostres manaments en lo fet de la reyna vostra muller e y treballarets per tal forma que nos n'aurem plaer, vos responem, molt car fill, que d'aço ns farets tan gran plaer que major no poriets, que vullats treballar en haver hereus e successors qui sien a honor e gloria de nostre Senyor Deu e plaer e consolacio nostra. E lo consell que ns demanats si passariets a Malta, vos responem que en veritat, molt car fill, no us hi podem bonament aconsellar, car en aqueix affany mateix som nos aci, e aço per tal com en Barchinona, València, Saragoça e per tot nostre regne comencen les dites mortalitats, en guisa que no sabem on nos anem. E sie tots temps, rey molt car primogenit, guarda e proteccio vostra la sancta Divinitat. Dada en Burjaçot sots nostre segell secret a XIII dies de Juny del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur domino Regi Sicilie. — Dominus Rex misit signatam expediendam.

(22) Reg. 2241, fol. 129 v.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Sapiats que vuy data de la present havem reebudes letres del rey de Sicilia, primogenit nostre molt car, en les quals nos fa asaber com dijous a XVIII del mes de Maig prop passat, la reyna sa muller se senti febre e glanola e que l dimecres seguent a dues hores de la nit passa d'esta vida en lo castell de Lenti, on lo dit rey nostre molt car primogenit l'havia feta venir per la gran mortalitat qui la donchs era en Catania de la qual cosa havem haut gran desplaer; pregants vos reyna molt cara muller qu'aço prengats ab bona paciencia pus a nostre Senyor Deus ha plaiçut que axi sia. Del dit fet parlara ab vos pus largament lo feel cambrer nostre En Ramon Sentmenat lo qual n'es per nos largament informat, pregants vos, reyna molt cara muller, lo creegats de ço que us dira de nostra part sobre'l dit fet axi com si nos vos ho dehiem. Dada en lo loch de Burjaçot sots nostre segell secret a XVIII de Juny del any de nostre Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur domine Regine. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

En el mateix susdit Registre y folis subsegüents son les lletres que 'l rey scrigué en aytal ocasió fent saber la dita mort als prohomens de Barcelona, als de Tortosa, Tarragona, Gerona, Perpinyà, Lleyda, Manresa, Vich, Mallorques, etc. També scrigué als reys de Navarra, de França, de Castella, al duch de Burgonya, als comtes de Prades, de Cardona, an Pere d'Empuries, al cardenal de Gerona, al arquebisbe de Tarragona, als bisbes d'Urgell, de Vich, de Barcelona, de Mallorques, etc., etc.

(23) Reg. 2241, fol. 136 v.

Lo Rey. — Maestre Guillem. Com nos vos haiam fort necessari per algun accident de nostra persona, manam vos que encontinent vista la present, vingats a nos, tota dilacio remoguda; car nos, Deu volent, apres que serets aci, haurem tal sguard devers vos, que us entendrets rasonablement per content. E en aço no posets dubte algu. Dada en Burjaçot sots nostre segell secret a XXV de Juny del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur magistro Guillermo Ça Garriga, medico cirurgiano domini Regis. — Dominus Rex misit signatam expediendam.

(24) Reg. 3674 num. prov., fol. 27 v. M. R.

Prima dies mensis Junii anno a nativitate Domini M^o CCCC^o primo.
Dimecres primer dia del mes de Juny, lo senyor Rey parti del loch del Monatzir e anas dinar sopar e jaura al monestir de la Vall de Christ.

Aquest dia vench servir P. Borras, porter de porta forana.
Dijous a .II. dies del dit mes, lo dit senyor en lo monestir de la Vall de Christ.
Divendres a .III. dies del dit mes lo dit senyor parti del monestir de la Vall de Christ, anas dinar sopar e jaura a Torres Torres.

Dissapte a .III. dies del dit mes, lo senyor Rey parti de Torres Torres, anas dinar sopar e jaura a Morvedra.
Dicmenga a .V. dies del dit mes lo dit senyor en Morvedra.

Aquest dia fo convidat lo senyor Rey ab tota sa companya per lo bisbe de València en lo loch de Pussoll.
Dilluns a .VI. dies del dit mes de Juny lo senyor Rey parti de Morvedra, anas dinar sopar e jaura a Pussoll.
Dimarts .VII. dies del dit mes, lo dit senyor parti de Pussol, anas dinar sopar e jaura a Madona santa Maria del Puig de València.

Dimecres a .VIII. dies del dit mes, lo dit senyor a Madona santa Maria del Puig de València.
Dijous a .IX. dies del dit mes lo dit senyor parti de Madona santa Maria del Puig de València, ana sopar e jaura a Burgissot
Divendres a .X. dies del dit mes, lo dit senyor en Burgissot.

Segueixen les dates indicants la presencia del rey en Burjaçot tro a la fi del mes.

(25) Reg. 2244, fol. 37.

Lo Rey. — Mossen N Ot. Entes havem que vos havets les andes ab tot lo arreament qui eren del cardenal; on com nos les haiam necessari, pregam vos affectuosament les nos trametats decontinent fornides de tot ço qui es necessari, car pler nos en farets que molt vos grahirem. Dada en Burgeçot sots nostre segell secret a II dies de Juliol del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur nobili Otho de Montecatheno. — Dominus Rex misit signatam.

(26) Reg. 2244, fol. 51 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda de la qual havem haut gran pler com per aquella havem sabut lo procehiment que havets fet en la obra del verger. E es nos greu com al present no us podem trametre diners pera continuar la dita obra, car per rao de les mortalitats qui son en Valencia no som poguts entrar en la ciutat e per consequent no havem pogut fer alguns affers de que deguessem haver alguns emoluments; mas si plau a Deu, dins breu nos en trametrem que n serets content. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a .XV. de Juliol del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Jacobo Sala mercatori Barchinone. — Dominus Rex misit signatam.

(27) Reg. 1524, fol. 76. M. R.

Item done a Micer Domingo Masco conseller del senyor Rey en paga prorata d aquells CCC florins d or d Arago los quals lo senyor rey li mana donar ab letra sua dada en lo loch d Altura a XXIIII. dies Juliol del any M.CCCC.I. en esmena e satisfacció del temps que l dit senyor havia stat en lo loch de Burjaçot qui es del dit Micer Domingo per lits de paraments que li havia prestats e altres coses per servey del dit senyor, segons qu en la dita letra se conte, el dors de la qual foren scrits per abatuts per ma del notari qui l apoca feu que cobre, closa per En Barthomeu Gras notari, a II dies de Setembre del any M.CCCC.II.....CL florins d or.

(28) Reg. 3674 num. prov., fol. 30. M. R.

Prima dies mensis Julii anno a nativitate Domini M^o CCCC primo.
Divendres primer dia del mes de Juliol lo senyor Rey en Burgissot.
Dissapte a .II. dies del mes lo senyor Rey en Burgissot.
Dicmenge a .III. dies del mes lo senyor Rey en Burgissot.
Dilluns a .IV. dies del dit mes lo senyor Rey en Burgissot.
Dimarts a .V. dies del dit mes lo senyor Rey en Burgissot.
Aquest dia mana lo dit senyor an Jacme Dez coll que en cas que Na Isolda lavanera de casa sua moris o ranoncias al dit offici per qualsevol condicio o manera, que Na Sancha mulier d En Domingo Jacme, sots raboster del dit senyor, sia lavanera de casa sua en loch de la dita Isolda.
Dimecres a VI dies del mes de Juliol lo senyor Rey en Burgissot.
Aquest dia vench per servir la cort En Ffrancesch Palagri e comença de menjar en palau.
Dijous a VII dies del mes de Juliol lo dit senyor en Burgissot.
Divendres a VIII dies del dit mes lo dit senyor en Burgissot.
Dissapte a .IX. dies del dit mes lo dit senyor parti del loch de Burgissot anas dinar a Masamagrel sopar e jaure a Morvedra.
Aquests dia parti de la cort Gabriel de Xericha perler.
Aquest dia romas e se n ana a casa sua Es P. Borras porter....
Digmenga a .X. dies del dit mes lo dit senyor parti de Morvedra, ana sopar e jaure al loch de Sot.
Diluns a .XI. dies del mes de Juliol lo senyor Rey en lo loch Sot.
Dimarts a XII dies del dit mes lo dit senyor parti del loch de Sot, anas dinar sopar e jaure al loch d Altura.
Aquest dia mana lo senyor Rey scriure de la scuderia En Jacme Sunyer de la provisió que los altres han.
Aquest dia parti En C. Torra porter.
Dimecres a XIII dies del dit mes lo dit senyor en lo loch d Altura.

Segueixen les dates en igual forma, referintse sempre a l'estada del rey en Altura, fins al dia 31 del mes.

(29) Reg. 2244, fol. 60.

Lo Rey. — Promens. Vuy dimecres hora de tercia havem reebuda una letra de la qual havem haut sobiran pler com per aquella nos havets fet saber que dimarts vespra de sant Lorenç no morí nenguna persona en aquexa ciutat d aquest mal d epidemias; axi mateix havem gran pler de la proceso general e almoyna que havets ordenada que s faca dilluns. Perque us pregam affectuosament vullats sollicitar tota la ciutat que la vullen fer devotament, car nos, Deus volent, lo dia mateix ne farem fer special oracio a Porta-Celi e a la Vall de Jhesu Christ, en manera que nostre Senyor Deus per sa infinita clemencia vulla exausir les nostres e vostres supplicacions, pregants vos encara mes que de dia en dia nos certificuets del bon millorament de sanitat, que havem confiança en nostre Senyor Deu, sera en la dita ciutat. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a X. dies d Agost del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Juratis civitate Valencia. — Dominus Rex misit signatam.

(30) Reg. 2244, fol. 63 v.

Lo Rey. — Molt car oncle. Nos trametem aqui a vos lo feel nostre En Guillem de Martorell informat plenerament de nostra intencio sobre l fet de vostra venguda faedora axi per raho de les corts per nos de present convocades a tots los nostres sotsmeses d aquest regne com per altre. Perque us pregam etc. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XVII dies d Agost del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Duci Gandie. — Dominus Rex misit signatam.

(31) Reg. 3674 prov., fol. 33. M. R.

Prima dies mensi Augusti anno a nativitate Domini M.CCCC.I. primo.
Dilluns lo primer dia del mes d Agost lo senyor Rey en lo loch d Altura.
Dimarts a II dies del dit mes, lo senyor Rey en lo loch d Altura.
Aquest dia parti de la cort En Johan Domenech.

Segueixen les dates fins al derrer dia del mes marcant l'estada del Rey en Altura.

(32) Reg. 2244, fol. 71.

Lo Rey. — Promens. Segons som certament informats per ço com [en lo] loch d Altura on nos axi com sabets fem residencia e stam apresent etc. Dada en lo loch d Altura a V dies de Setembre del any M.CCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Juratis civitate Valencie.

(33) Reg. 2244, fol. 73.

Lo Rey. — Comanador. Com nos per nostre servey haiam necessari dos cans qui sien fins de perdiu, vos pregam attec tuosament que per lo portador de la present, lo qual trametem aqui per aquesta raho, nos vullats trametre decontinent los dits dos cans. E si per ventura vos no havets de bons, pregam vos ne hajats qui sien bons e fins de quelque persona, car nos fem caçar perdius novelles pera nostre ops e no havem cans qui valguen res. E en aço no hage falla car pler e servir nos en farets molt agradable. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XIII dies de Setembre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur comendatori.....

(34) Reg. 2244, fol. 77.

Lo Rey. — Micer Bernat. Entes havem per personnes dignes de fe que aqui en la capella del nostre pàlau major de Barchinona nos continua lo servey divinal axi com solia com nos hi erem e es per consequent necessari; hoc noresmenys les rendes de la dita nostra capella no son administrades per aquella manera que deurien, ne son pagades als canonges, e aço tot en colpa del arcipreste de la dita capella, lo qual gitantse de virtuts a vicis, segons dien, viu molt inhonestament. E com nos d'aço vullam esser informats a ple, volem dehim acomanam e us manam que decontinent vistes les presents, axi dels dits canonges e dels beneficiats e dels freners e sellers, com de tots altres vehins qui stan aqui entorn, prengats en scrits plena informacio, e presa axi secretament com porrets, aquella closa a vostre segell segellada per persona certa, nos trametats o vos matex nos aportets, per tal que vista aquella hi puxam provehir segons necessari sera. E aço per res no mudets o allonguets com nos axi vullam que s'faça. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XXVII. dies de Setembre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur fratri Bernardo Dalmacii capellano maiori. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(35) Reg. 2244, fol. 79 v.

Senyora. A nos son stats los embaxadors del emperador d'Alamanya, nostre molt car cosi, e entre les altres coses que per part del dit emperador nos han proposades, han demanat e dit que l'dit emperador trobaria pler gran que entre l' duch Johan segon fill seu e la infanta dona Isabel nostra sor e filla vostra, fos fet matrimoni. E nos havem respond als dits ambaxadors que si lo matrimoni qui s'diu esser tractat entre lo duch Luis primogenit del dit emperador e la filla primogenita del rey d'Anglaterra no ve a conclusio, nos darem volenterosament loch que entre lo duc seu primogenit e la dita infanta nostra sor se faça matrimoni; e no dariem orella àlcuna al tractament mogut entre lo duch Johan segon fill seu e la dita infanta. E si lo matrimoni del dit seu primogenit e de la dita filla del rey d'Anglaterra se finave, lavors nos dariem loch e oiriem tractament de matrimoni de la dita infanta e del dit segon fill seu; mas volriem saber avans quin heretament li daria lo dit emperador e si era tal que ells segons lur stat ne poguessen altamenti viure e la dot de la dita infanta hi pogues esser ben segura, nos oiriem d'aço tractament; e en aquesta forma, senyora, som nos romases ab los embaxadors demunt dits. Co qui daçinant se n seguiria e segons que si procehira, nos vos ne informarem e ho sabrets e sintrets tot axi com es rahonable. Los dits embaxadors vos volen veure e fer reverencia; placius, senyora, los acullats graciosament e benigne e fer nos nets pler gran. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XXIX dies de Setembre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — A la molt alta senyora e cara mare la reyna dona Sibila.

(36) Reg. 3674 num. prov., fol. 36. M. R.

Prima dies mensi Septembri anno a nativitate Domini MCCCC primo.
Dijous primer dia del mes de Setembre lo senyor Rey en lo loch d Altura.
Aquest dia vench servir la cort en Bernat Obrador.

Segueixen les dates en igual forma fins al dia 30 del mes.

(37) Reg. 2244, fol. 85.

Lo Rey. — Lochtinent. Sapiats quen l'any de M.CCC.XXX.VI. fou fet matrimoni entre lo senyor rey En Pere, de bona memoria, pare nostre e la reyna Dona Maria qui fou filla del rey de Navarra, e porta en dot al dit senyor la dita reyna LX milia lliures de sanchetes o torneses xichs bons corrents llavors en aquel regne, e com no puxam trobar bonament en aquell temps quant valia la dita moneda o com se fahia ab la nostra jaquesa o barchinonesa com algunes apoques que havem trobades que l'dit senyor rey fahia del dit axovar solament facen mencio de la dita moneda de sanchetes o torneses no torrant los en valença de la dita moneda de barchinonense o jaccense. Manam vos que regonegats en l'offici de racional e en altres lochs o parts que us parega ho dejats trobar e cerquets tota certitud que puxats en aquell temps de .XXXVI. o apres o abans poch mes o menys que valien les dites sanchetes o torneses e com se comptaven o's fahien ab la nostra moneda de barchinonenses o jacquenses e de tota certituditat que n' puxats haver o trobar nos certificuents encontinent per vostra letra. E aço no mudets o laguiets com ho hajam de gran necessitat e cuya. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XIII dies d Octubre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur lochumtenenti magistri racionalis.

(38) Reg. 2244, fol. 87.

Lo Rey. — Promens. Com nos entenam obrar o fer obrar en la casa o torra appellada l'Alcaçar e patis dins e de fora aquella situada ací en lo loch d Altura lo qual vosaltres en nom de la ciutat tenits en penyora, pregam vos affectuosament que ns vullats donar liberalment lo dit Alquaçar e patis d aquell, sabents que d'aço ns farets pler e servey molt agradables e darem vos o a conixer en vostres oportunitats e d aquexa ciutat en tot cas e loch. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XVII dies d Octubre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur juratis civitatis Valencie. — Dominus Rex misit signatam.

(39) Reg. 2238, fol. 62.

El Rey. — Reverendo padre en Christo. Significamos vos que sobre l' matrimonio tractado entre nuestro muyt caro primogenito el rey de Sicilia e una de las fillas del rey de Navarra, yes venido a nos de part del dito rey Micer Ffrancesch de Vilaspessa canceller suo. E havemos con el praticado sobre ciertos capitols sobre los quales sende yes tornado a consultar con el dito rey. E los quales si al dito rey plazera havida respuesta suya, la qual entendemos haver dentro breu, creyemos veyer nos personalment con el en qualche lugar de la nuestra frontera. En las quales vistas si es caso que se fazen havemos deliberado e queremos que vos seades con nos. Por que vos rogamos que seades aparellado en tal manera que como nos vos scrivieremos seades presto por partir e seyer con nos en el lugar do vos faremos saber; sabiendo que nos en faredes gran plazer. Dada en Altura dius nuestro siello secreto a XXI de Octubre del anyo Mil CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Archi-episcopo Cesarauguste. — Dominus Rex mandavit mihi Joanni de Tudela.

(40) Reg. 2238, fol. 62 v.

El Rey. — Mossen Johan. Com nos per nostre pler vullam prestament les coses segunts, pregam vos que decontinent vistes les presents sense alguna dilacio, nos trametats l' tanier de taules e de scachs d aquells qui s'obren en Murcia dels mils obrats que puxats trobar, e no sia gran ne poch sino de forma migana. E aximatex nos tremetats migia dotzena de rams de

datils e cent pans de ffigues dels millors que puxats haver. Car nos manam per la present a nostres maestres racionals o a altre qualsevol de vos compte hoidor que en lo retinent de vostre compte vos reeba e admeta co que costaran les dites coses, vos restituint tan solament la present. E les dites coses per res no laguiets si a nos desigats servir ne complaure. Dada en lo loch de Altura sots nostre segell secret a XXV d'Octubre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Johanni de Ronces Valls, militi, baiulo generali ultra Saxona. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(41) Reg. 3674 num. prov., fol. 39. M. R.

Prima dies mensi Octobris anno a nativitat Domini M^o CCCC primo.
Dissapte primer dia del mes d'Octubre lo senyor Rey en lo loch d'Altura.
Dicmenga a .II. dies del dit mes lo dit senyor en lo loch d'Altura.
Dilluns a .III. dies del dit mes lo dit senyor en lo loch d'Altura.
Festa de sent Francesch.
Dimarts a .IV. dies del dit mes lo dit senyor parti del loch d'Altura, anas dinar sopar e jaura en lo monestir de Vall de Christ.
Dimecres a .V. dies del mes d'Octubre lo senyor Rey parti del monestir de Vall de Christ, anas dinar sopar e jaura al loch d'Altura.

Segueix l'itinerari indicant l'estada del Rey en Altura fins lo dia 21.

Festa de les XI milia verges.
Divendres a .XXI. dies del dit mes lo senyor [Rey] parti d'Altura, anas dinar sopar e jaura al monestir de la Vall de Christ.
Dissapte a XXII dies del dit mes lo senyor Rey parti del Monestir de la Vall de Christ, anas dinar sopar e jaura al loch d'Altura.

Segueix lo Rey en Altura fins lo dia 27.

Vigilia de sent Simon e Judes.
Dijous a XXVII dies del dit mes, lo senyor Rey en lo loch d'Altura.
Aquest dia lo senyor Rey en la Ceu de la ciutat de Segorb jura los priveletges e furs als prelats, barons, nobles, cavallers e als cindichs e missatgers de ciutats, viles e lochs reials de regna de Valencia, e tots los demunt dits fferenli segrement de ffeletat.
Aquest dia vench pera servir la cort En Bernat d'Olms, cambrer. E mes, vench en lo dit dia En Johan Albert, ajudant de la cambra pera servir la cort.
Festa de sent Simon e Judes.
Divendres a .XXVIII. dies del dit mes lo senyor Rey en lo loch d'Altura.

L'itinerari indica l'estada del Rey en Altura en tot lo restant del mes.

(42) Reg. 2244, fol. 93 v.

Lo Rey. — Prior. Temps ha que ns es stada feta e donada mala informacio del arciestre de la capella del palau nostre major de Barchinona, e no tant solament per una persona och encara per moltes. E nos volents encara pus legudament proverir a la indempiat del regiment de la dita nostra capella, havem ne feta reebre informacio en serits, e havem trobat en veritat co que del dit arciestre es stat dit a nos tota hora. Per que no podem ja pus axi com no devem tolerar les dites coses e de fet havem provehit e volem mudar e levar lo dit arciestre; e per tal car sabem que aquell es vostre nebó, tant solament per vostre esguard e no pas per sos merits, no volem que aquell romanga despullat de tot benifet, avans ho havem axi ordonat que ell faça cambi del dit arciestral ab l'amet capella de la nostra capella En Gabriel Gombau de la rectoria del castell de la ciutat de Mallorques e de .I. altre benefici sens cura de la parroquia de sent Miquel de la dita ciutat, los quals son del dit En Gabriel, e que ell sia arciestre de la dita nostra capella maior de Barchinona. Per que notificam vos les dites coses assi que lo dit vostre nebó faça lo dit cambi ab lo dit En Gabriel, dels merits sufficiencia e virtuts del qual axi com aquell qui es antich servidor nostre, som a ple informatos. En altre manera si lo dit arciestre recusava fer lo dit cambi, proveririem per tal manera que perventura ho perdria tot. Dada en lo loch d'Altura sots nostre segell secret primer die de Noembre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur priori sancti Jeronimi. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(43) Reg. 2244, fol. 94.

Molt car e molt amat frare.... etc. Per l'amet conseller e cavalleriç nostre Mossen Simon Miró vos trametem per servey de vostre cavalcar, dos cavalls, dos jenets, dos muls, dues mules, I. dromedari e .I. camell, pregants vos etc. Dada en loch d'Altura sots nostre segell secret a V. dies de Noembre del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Lo Rey d'Arago, vostre frare. — Dirigitur duci Burgundie. — Dominus Rex mandavit mihi Guilhelmo Poneii.

Reg. 2244, fol. 96.

Lo Rey d'Arago. — Consol. Vostra letra havem reebuda responsiva a una letra e a una mostra que us haviem tramesa per En Pere Astornell, patro de nau, per draps d'or que nos voliem que ns fahesseu fer en Domas, e notificats a nos per la dita letra com per occasio de la destruccio de Domas feta per lo Temorlach, los dits draps no s'porien fer en la dita ciutat de Domas, mas que vos havets trobat aqui en Alexandria hun maestre al qual, si a nos plahia, vos fariets fer los dits draps d'or segons la dita mostra. A la qual vos responem que puys en la dita ciutat de Domas no ha manera que s'facen per occasio de la sua destruccio, volem que no us en curets de ferlo aqui e lexats ho estar. Al fet del cors de senyora senta Barbara ja veem la vostra gran cura e diligencia que havets en haver aquell axi per raho del merit que n'sperats de Deu, com per fer ne servir a nos. Per que us pregam e us encarregam axi affectuosament com podem que en haver lo dit cors sant, vullats vetlar ab gran diligencia e tenir e servir hi totes aquelles millors maneres que poreu; e no ns hi plangau per res los .DC. ducats, e ja ls volriem haver pagats puys lo tinguissem deça e no duptam que si per menys lo podets haver, que no y donarets tant segons nos fets saber en la dita vostra letra. Dada en lo loch d'Altura sots nostre segell secret a V. dies de Noembre del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Anthonio Amenler consuli catharorum in Alexandria. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(44) Reg. 2244, fol. 96.

Lo Rey. — Promens. Alcuns dies ha qu En Johan Dez Vall vostre missatger prenent comiat de nos se'n volia anar e tornar a vosaltres; e nos sabents que ls missatgers quel rey de Navarra nos tramettia per lo matrimoni del rey de Sicilia nostre molt car primogenit e d'una de les filles del dit rey de Navarra devien esser tantost a nos, manam li que s'aturas e de fet lo fahem aturar, per tal que pus que hic era per aquixa ciutat, sabes e sentis tot co que nos tractarem sobre l dit matrimoni e fos present en los tractaments d'aquell axi com ho es estat. E per tal car volem que vosaltres als quals recorrem en nostres necessitats, sintats e sapiats en totes nostres prosperitats, vos certificam que som en concordia ab los missatgers del rey de Navarra en la forma seguent, co es, que l dit rey dona en exguar a una de les filles sues, co es

aquella que nos mes elegirem, C. milia florins d Arago; ço es XXXX milia florins tantost fetes les esposalles, e los LX milia florins restants dins IIII anys apres segunts, ço es per cascun any XV milia florins ab promissions de bones e bastants seguretats. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a VII dies de Noembre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur consiliariis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(45) Reg. 2244, fol. 108.

Lo Rey. — Promens. Nos trame tem aquí lo feel metge de casa nostra Maestre P. Miquel portador de la present per haver vertadera informacio de la sanitat d aquexa vila e de les circumstancies d aquella. Per que us manam expressament que a tot ço e quant lo dit Maestre P. vos dira de part nostra sobre lo dit fet, donets plenera fe e creença axi com si nos personalment vos ho dehiem, e allo complits effectualment per obra. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XXVIII dies de Noembre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur juratis Ville regalis. — Item similis juratis ville Castilionis Planicie Burriane. — Item alia ville d Almaçora. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(46) Reg. 2244, fol. 111.

Lo Rey. — Honrat pare en Christ. A ops de festes de Nadal prop vinent havem mester formatges torradors; per que us pregam affectuosament que ns en trametats una carrega per lo portador de la present, lo qual vos trame tem per la dita raho, certificants vos que ns en farets servey. Dada en lo loch d Altura sots nostre segell secret a XXIX de Noembre del any M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo..... — Ffuit facta similis Anthonio Torrelles militi. — Dominus Rex misit eam signatam expedientam.

Reg. 2244, fol. 111.

El Rey — Mossen Ramon, Por razon de las fiestas de Nadal havemos menester pernils de tocino, quesos torradores e mantegua. Porque vos mandamos que luego encontinent nos ende enviedes sens falta alguna. Dada en el lugar d Altura dius nuestro siello secreto a XXIX dies de Noembre del anyo M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo de Muro baioul generali regni Aragone.

(47) Reg. 3674 num. prov., fol. 42 v. M .R.

Prima dies mensis Noembris anno a nativitate Domini M.CCCC. primo.

Noembre. — Ffesta de tots Sants.

Dimarts primer dia del mes de Noembre, lo senyor Rey en lo loch d Altura.

Segueixen les dates del itinerari marcant l'estada del Rey en Altura sens detall important fins lo 13 del mes.

Dicmenge a XIII dies del dit mes lo senyor Rey en lo loch d Altura.

Aquest dia fo conegregada la església del Monestir de la Vall de Christ.

Segueixen les dates tro la fi del mes, lo rey essent en Altura.

(48) Reg. 2238, fol. 65 v.

En Marti, etc.—Als feels nostres los Batle justicia jurats e prohomens de la vila de Exerica, salut e gracia. Com nos ab la aiuda de Deu haian deliberat partir vers lo regne d Arago lo dissapte primer vinent, a vosaltres e a cascu de vos dehim e manam expressament que decontinent vistes les presents nos trametats X bistles de sella e XXX de bast; car nos farem pagar e contentar los senyor de aquelles segons qu es acustum. E aço per res no mudets o alonguets. Dada en lo loch de Altura sots nostre segell secret a XI (1) de Deembre en l any de la Nativitat de nostre Senyor M.CCCC.I. Rex Martinus. — Simili litera fuit expedita sub eodem calendatio signo et mandato justicie juratis et probis hominibus de loci de Castelnou. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(49) Reg. 2238, fol. 64 v.

El Rey. — En Bienvenist. Como nos hayamos deliberado partir d aqui, Dios mediant, dentro III o IIII dias por ir en la frontera yes assaber al lugar de Mallen por haver vistas con nuestro caro hermano el rey de Navarra por razon del matrimonio concordado de nuestro muyt caro primogenito el rei de Sicilia e una de las infantes fillas del dito rey; e nos entre los otros servidores nuestros habriamos plazer que vos en fuessedes, rogamos vos que por vos no y querades fallecer si a nos deseades servir ne complazer. Dada en el lugar de Altura dius nuestro siello secreto a XIII de Deziembre del anyo M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Benvenist de la Cavalleria. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

En aquesta mateixa data lo Rey escrigué al arquebisbe de Çaragoça una lletra consemblant, dada en lo Monestir de la Vall de Jhesu Christ. (Reg. 2238, fol. 64.)

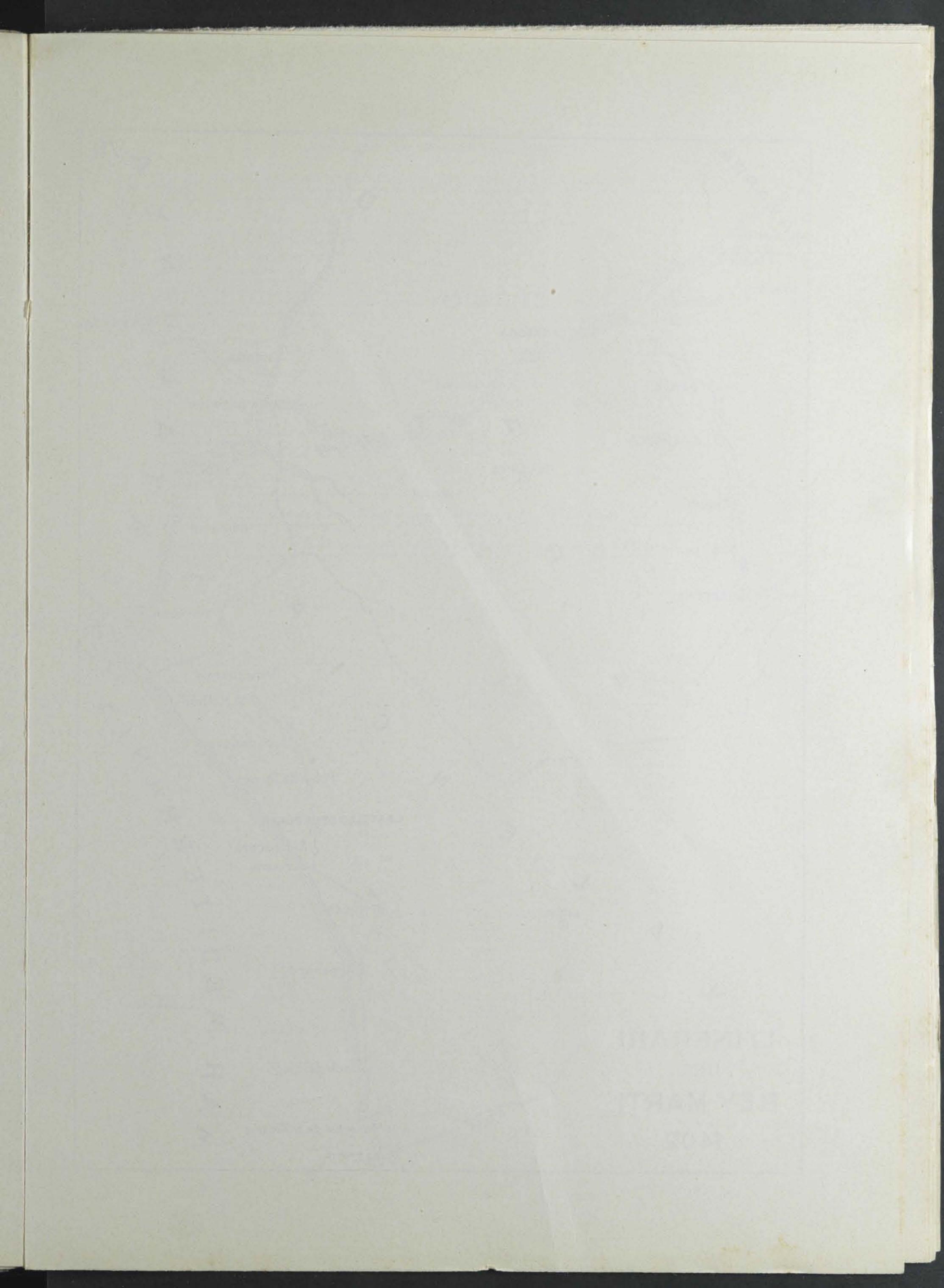
(50) Reg. 2238, fol. 66.

El Rey. — Reverendo padre en Christo. No ha gayre vos havemos scripto significando vos como dentro III o IIII dies apres la data de las nuestras letras partirimos faziendo la via d Aragon por haver vistas en la frontera con nuestro caro hermano, el rey de Navarra, per conclusion del matrimonio concordado de nuestro muyt caro primogenito el rey de Sicilia e una de las infantes fillas del dito rey de Navarra, rogando vos que quisiessedes partir e fazer la via del lugar de Mallen, do serian las ditas vistas por entrevenir hi e acompañar nos. On vos certificamos que nos apres que vos fizimos las ditas letras, havemos partido e somos ya en el campo e entendemos tener la fiesta de Nadal en Theruel e apres continuar nuestro cammino en tal dito lugar de Mallen. E assin rescriviendo e solicitando rogamos vos assin affectuosament como podemos que a la fiesta d Epifania seades con nos en el sobredito lugar de Mallen en el qual nos aquest dia entendemos seyer Dios mediant. E por res no y haya falta, certificando vos que nos en faredes grant plazer el qual muyto vos agradescere mos. Dada en la Pobla de Vallvert dius nuestro siello secreto a XXII de Deziembre del anyo M.CCCC.I. Rex Martinus. — Dirigitur Archiepisco Cesarauguste. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

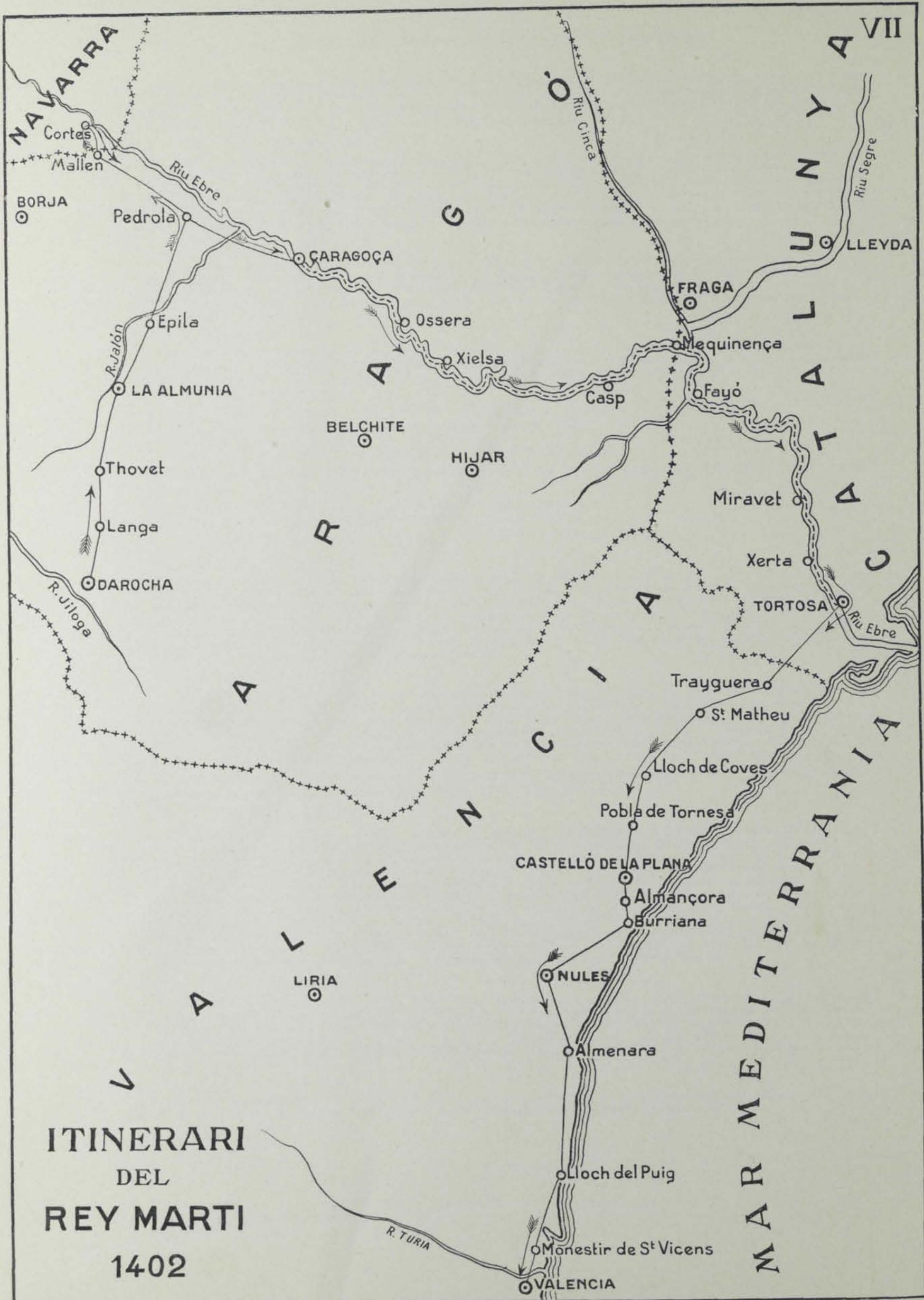
(51) Reg. 2238, fol. 67 v.

Rey muyt caro e muyt amado hermano. Por tal que entendemos que hauredes plazer certificamos etc..... certificamos vos que el martes mas cerca passado que s contava XX dia del present mes de Deziembre, partiremos en el nombre de nuestro Senyor Dios del lugar de Altura e somos venidos en esta ciudad de Theruel a tener la fiesta de Nadal on havemos trobado En Pere de Maresima el qual yes tornado de vos por la relacion del qual, etc., etc. E certificamos vos que cras que sera miercoles, Dios mediant, partiremos aqui por continuar nuestro cammino al lugar de Mallen, por venir nos con vos segunt

(1) La data es dubtosa, car hi ha una V y una I sobreposades, de manera que pot dir quinze y també onze. La redacció de la lletra fa suposar que la data es més anterior que'l dia 15; altremont sembla que diria «demà passat dissabte», etc.

ITINERARI
DEL
REY MARTI
1402

que por otras letras vos havemos feyto saber, etc. Dada en la ciudat de Theruel dius nuestro siello secreto a XXVI de Diciembre del anyo de la Nativitat de nuestro Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — El Rey d Aragon vuestro ermano. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(52) Reg. 3674 num. prov., fol. 45 v. M. R.

Prima die mensis Decembris anno a nativitate Domini M.^o CCCC.^o primo.
Dijous primer dia del mes de Deembre, lo senyor Rey en lo loch d Altura.

Segueixen les dates igualment fins al dia 18.

Festa de la concepcio de la verja Maria.

Dijous a VIII dies del dit mes, lo senyor Rey en lo loch d Altura.

Aquest dia foren presentades al senyor Rey per part de Mossen Ramon de Mur batla general del regna d Arago, DC. peres de Darocha en .VI. canastes e .C. formatges fonedors, e .XXX. llyures de pellos de mentegua, los quals li presenta En Johan de Loberes, scuder del dit Mossen Ramon.

Segueix igualment fins lo dia 19.

Vigilia de sent Thomas.

Dimarts a XX dies del dit mes de Deembre lo senyor Rey parti del loch d Altura, anas dinar al Viver, sopar e jaura a Les Barraques dels Reials.

Dimecres a XXI dies del mes de Deembre, lo senyor Rey en Les Barraques dels Reials.

Dijous a XXII dies del dit mes, lo senyor Rey parti de les dites Barraques, anas dinar al loch de Sarrio, sopar e jaura a la Pobla de Vallvert.

Divendres a XXIII dies del dit mes, lo senyor Rey parti de la pobla de Vallvert anas dinar sopar e jaura en la ciutat de Terol.

Vigilia de Nadal.

Dissapte a .XXIII. dies del mes de Deembre, lo senyor Rey en Terol.

Festa de Nadal.

Dicmenge a XXV dies del mes de Deembre, lo senyor Rey en Terol.

Festa de sent Stheva.

Dilluns a XXVI dies del dit mes, lo senyor Rey en Terol.

Festa de sent Johan.

Dimarts a XXVII dies del mes de Deembre, lo senyor Rey en Terol.

Festa dels Ignoscents.

Dimecres a XXVIII dies del dit mes, lo senyor Rey parti de Terol com fo dinat, ana sopar e jaure a Sella.

Dijous a XXIX dies del mes de Deembre, lo senyor Rey parti de Sella e anas dinar a Vila Reyal, sopar e jaure a Munt Reyal.

Divendres a XXX dies del dit mes lo senyor Rey parti de Munt Reyal e anas dinar sopar e jaura a Calamotxa.

Dissapte derrer dia del mes de Deembre, lo senyor Rey parti de Calamotxa e anas dinar a Bagana, sopar e jaura a la ciutat de Darocha.

ANY 1402

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura			
JANER								
1 Daroca		2281, 135	21 Pedrola		2169, 148 v.			
2 » (1)		2281, 136	22 Loch de Pedrola		2281, 160			
3 { Langa (2)		2168, 101 v.	23 Çaragoça		2281, 160 v.			
Tovet		2244, 122 v.	25 »		2281, 161			
4 { Almunia (3)		2238, 70	26 »		2281, 159 v.			
Epila (4)		»	27 »		2281, 160 v.			
Pedrola		2168, 102 v.	28 Aljaferia		2281, 177 v.			
5 Lloch de Pedrola (5)		2281, 138 v.	29 Çaragoça		2281, 7 v.			
6 » (6)		2281, 139	30 » (11)		2281, 4 v.			
7 »		»	31 » (12)		2281, 5			
8 » (7)		2283, 58	FEBRER					
9 { Mallen		2283, 55 v.	1 Çaragoça		2281, 5			
10 »		2281, 149	2 »		2281, 185			
11 »		2281, 144	3 Ossera		2244, 126 v.			
12 » (9)		2281, 128	4 Dada en la barca denant lo dit					
13 »		2281, 146 v.	loch de Xielsa		2169, 159			
14 »		2283, 16	5 Casp		2281, 5 v.			
16 »		2281, 152	6 Mequinença		2244, 126			
17 » (10)		2281, 151 v.	7 Fayo		2244, 126 v.			
18 »		2281, 151	8 Castell de Miravet		»			
19 Castro de Mallen		2283, 62	9 Xerta		»			
20 { Mallen (1)		2281, 156	10 Tortosa (13)		2244, 124 v.			
Pedrola		2281, 188	11 »		2287, 72 v.			
			12 »		2244, 127			
			13 » (14)		2244, 126			

(1) ZURITA: *Anales de Aragón*, vol. II, fol. 437, diu que l'rey passà a Cortes pera visitar Dona Blanca. No n'he trobada referència en cap document.

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura			
14	Dertuse	2174, 61	5	Valencia	2287, 74			
	Trayguera	2244, 132 v.	6	"	2283, 64 v.			
15	Vila de St. Matheu (15)	2244, 132	7	"	2244, 152 v.			
16	" "	2244, 127	8	"	2244, 153			
17	Sant Matheu	2218, 85 v.	† 9	"	2244, 154			
	Loch de Coves (16)	2244, 127	10	"	2244, 154 v.			
18	Poba de Tornesa	2174, 63	11	"	2244, 163			
	Ville Castilionis planicie Burrianae	2132, 176 v.	12	"	2287, 74 v.			
† 19	Almaçora	2175, 60 v.	13	"	2244, 158			
	" (17)	2244, 133	14	"	"			
20	Castell de Burriana	"	15	"	2231, 157 v.			
21	Vila Castilionis campi de Burriana	2233, 87	† 16	"	2244, 160 v.			
22	Vila de Castello de la Plana de Burriana	2244, 134	17	"	"			
23	Vila de Castello de la Plana de Burriana	2305, 64 v.	18	"	2244, 161			
24	Castell de Burriana (18)	2282, 63 v.	19	"	2244, 161 v.			
25	" (19)	2244, 134 v.	20	"	2244, 164			
† 26	Villa Castilionis Burrianae	2305, 170 v.	21	"	2219, 40			
27	Vila de Castell Burriana (20)	2244, 135	22	"	2244, 165 v.			
28	" (21)	2244, 136 v.	† 23	"	2244, 166			
MARÇ								
1	Castell de la Plana de Burriana	2244, 138	24	"	2244, 166 v.			
2	Vila de Castelló de Burriana	2244, 140	25	"	2305, 29 v.			
3	Castell de la Plana de Burriana	2244, 139 v.	26	"	2231, 160 v.			
4	Castell de Burriana	2244, 140	27	"	2244, 167 v.			
† 5	"	2244, 140 v.	28	"	2244, 168			
6	Castell de la plana de Burriana (22)	2244, 141 v.	29	"	2244, 169 v.			
7	"	(23)	† 30	"	2244, 168 v.			
8	"	2244, 142	MAIG					
9	"	2283, 65 v.	1	Valencia	2246, 2			
10	Vila Castilionis planicie de Burriana	2231, 154 v.	2	"	2287, 74 v.			
11	Castell de la plana de Burriana	2244, 144	3	"	2211, 151 v.			
† 12	"	"	4	"	2244, 170			
13	"	2244, 145	5	"	2287, 75 v.			
14	"	"	6	"	2305, 175			
15	Burriana (24)	2244, 147	† 7	"	2244, 171 v.			
	" (25)	"	8	"	2244, 172			
16	Nules	2169, 160	9	"	2244, 173 v.			
	Almenar	2169, 161	10	"	2244, 174			
17	Almenara	2169, 160 v.	11	"	2244, 174 v.			
	Loch del Puig	2168, 117	12	"	2244, 176			
18	Monestir de Sta. Maria del Puig	2168, 116 v.	13	"	2244, 173			
19	Puig de Valencia (26)	2244, 148 v.	† 14	"	2283, 72 v.			
† 20	Monestir del Puig de Valencia	2244, 147 v.	15	"	2231, 160 v.			
21	Monestir de Sant Vicent de Valencia (27)	2244, 148	16	"	2305, 177 v.			
23	Monestir de Sant Vicens horta de Valencia	2244, 149 v.	17	"	2305, 65			
24	Monestir de Sant Vicens prop de Valencia	2244, 150	18	"	2244, 176 v.			
25	Monestir de Sant Vicens de Valencia	"	19	"	Ll.R, 473-74			
† 26	Valencia	2244, 150	20	"	2244, 179			
27	"	2244, 151	† 21	"	2226, 190 v.			
28	"	2233, 97	22	"	2244, 179 v.			
29	"	2232, 147 v.	23	"	2232, 151 v.			
30	"	2231, 156	24	"	2211, 159			
31	"	2244, 151	25	"	2244, 180			
ABRIL								
1	Valencia	2244, 151 v.	26	"	2287, 76			
† 2	"	2133, 165	27	"	2233, 105			
3	" (28)	2244, 152	28	"	2244, 182 v.			
4	"	2244, 152 v.	29	"	2244, 184 v.			
			30	"	2244, 182 v.			
			31	"	(40)			
JUNY								
1	Valencia	2244, 184 v.	1	Valencia	2244, 184 v.			
2	"	" (41)	2	"	2244, 185			
			3	"	2305, 182 v.			
† 4	"	"	4	"	2175, 104 v.			
			5	"	2169, 162			
			6	"	2244, 187			
			7	Regali palatio Valencie	2300, 92 v.			
			8	Valencia	2244, 187 v.			

Data	Lloch	Signatura	Data	Lloch	Signatura
9	Valencia	2244, 187 v.	14	Valencia	2245, 21 v.
10	"	2287, 78	15	"	2135, 96 v.
†11	"	2244, 189 v.	16	"	2245, 21 v.
12	"	2244, 193	17	"	LL.R 494
13	"	2244, 189 v.	18	"	2287, 100 v.
14	"	2245, 1	19	"	2245, 23 v.
15	"	2244, 191	†20	"	2136, 36 v.
16	"	2244, 192	21	" (54)	2287, 86 v.
17	" (42)	2245, 1	22	"	2245, 23 v.
†18	"	2244, 192 v.	23	"	2306, 192
19	"	2301, 32	24	"	2245, 24
20	" (43)	2245, 1 v.	25	"	2287, 87 v.
21	"	2245, 3	26	"	2245, 29 v.
22	"	2233, 107 v.	†27	"	2306, 192 v.
23	"	2287, 78 v.	28	" (55)	2245, 26 v.
24	"	2135, 58	29	"	"
†25	"	2136, 4 v.	30	"	2245, 28 v.
26	" (44)	2245, 3 v.	31	"	2287, 88
27	"	2136, 3			
28	"	2245, 4			
30	"	2287, 79			
JULIOL					
1	Valencia	2244, 194	1	Valencia	2287, 88 v.
†2	" (45)	2245, 4 v.	2	" (56)	2245, 31
3	"	"	3	"	2245, 32
4	"	2136, 6 v.	4	"	2301, 34 v.
5	"	2245, 7	5	"	LL.R 496
6	"	"	6	"	2231, 170 v.
7	"	2287, 79 v.	7	"	2245, 33 v.
8	"	2245, 8 v.	8	"	2245, 34
†9	"	2306, 187 v.	9	"	2287, 97 v.
10	" (46)	2287, 80	†10	"	2211, 183 v.
11	"	2168, 136 v.	11	"	2233, 123
12	Regali palatio Valencie	2300, 100 v.	12	" (57)	2245, 33
13	Valencia (47)	2245, 10	13	"	2245, 36
14	"	2287, 83 v.	14	"	"
15	"	2245, 13	15	"	2287, 112
†16	"	2245, 11 v.	16	"	2211, 180 v.
17	" (48)	2245, 13	†17	"	2136, 19
18	"	2287, 121	18	"	2287, 92
19	"	2231, 164	19	" (58)	2245, 36
20	" (49)	2245, 14	20	"	2287, 112
21	"	2306, 188 v.	21	"	2245, 39 v.
22	"	2245, 14	22	"	2245, 41
†23	"	2306, 189	23	"	2245, 38 v.
24	"	2295, 199	†24	"	2245, 37 v.
25	"	2231, 165 v.	25	" (59)	2245, 39
26	"	2134, 65 v.	26	"	2245, 40
27	"	2133, 195	27	" (60)	2245, 42
28	"	2245, 16 v.	28	"	2245, 42 v.
29	" (50)	"	29	"	"
†30	"	"	30	"	2245, 44 v.
31	"	2245, 17			
AGOST					
1	Valencia	2287, 84	1	Valencia	2137, 22
2	"	2233, 115	2	"	2245, 43 v.
3	" (51)	2245, 18 v.	3	"	2232, 160 v.
4	"	4233, 119 v.	4	"	2232, 161
5	"	2245, 18 v.	5	"	2245, 44
†6	"	2245, 21	6	" (61)	2245, 44 v.
7	Regali palacio Valencie (52)	2300, 103	7	"	2231, 171 v.
8	Valencia	2245, 19 v.	†8	"	2245, 45
9	"	2133, 197	9	"	2218, 104 v.
10	"	2136, 32	10	"	2245, 45 v.
11	"	2231, 168 v.	11	" (62)	2245, 46
12	" (53)	2245, 21	12	"	2211, 189
†13	"	2135, 108	13	"	2245, 46
			14	"	2245, 54
			15	"	2245, 49 v.
			16	"	2245, 47
			17	"	2245, 47 v.
			18	"	

Data	Lloc	Signatura	Data	Lloc	Signatura
19	Valencia (63)	2245, 48	25	Valencia	2245, 62 v.
20	"	2233, 133 v.	26	"	2137, 57 v.
21	"	2245, 48 v.	27	" (71)	2245, 62
22	"	2211, 192	28	"	2134, 135
23	"	2245, 51	29	"	2245, 62
24	"	2245, 50	30	"	2175, 149 v.
25	"	2245, 54			
26	Muntcada (64)	2245, 53 v.			
27	{ Monestir de Porta Celi (65)	2246, 5			
	Valencia	2137, 42			
28	" (66)	2245, 53 v.	1	Valencia (72)	2245, 62 v.
30	"	2245, 51	2	"	2245, 63 v.
31	"	2231, 173 v.	3	"	2233, 139
			4	" (73)	2245, 64 v.
			5	"	2245, 67 v.
			6	"	2245, 66
			7	"	2245, 65 v.
			8	"	Li.R 512
1	Valencia (67)	2245, 52	9	"	2245, 65 v.
2	"	2245, 51 v.	10	"	2245, 66 v.
3	"	2233, 137	11	"	"
4	" (68)	2245, 54	12	"	2245, 67
5	"	2245, 55	13	" (74)	2245, 67 v.
6	"	2245, 55 v.	14	"	2231, 176
7	"	2245, 56	15	"	2245, 68 v.
8	"	2287, 122	16	"	2245, 68
9	"	2245, 61	18	"	2233, 141
10	"	2245, 56 v.	19	"	2233, 140
11	"	2245, 57 v.	20	"	2245, 69 v.
13	" (69)	2245, 57	21	"	2245, 70
14	"	2245, 57 v.	22	"	2245, 69
15	" (70)	2245, 58	23	"	2245, 71
16	"	2245, 57 v.	24	"	2218, 110
17	"	2287, 123	27	"	2233, 141 v.
18	"	2245, 60	28	"	2245, 71
20	"	2233, 138 v.	29	"	2245, 72
21	"	"	30	"	2245, 74
22	"	2231, 174 v.	31	"	MR 1524, 97-103
23	"	2134, 133			
24	"	2211, 201 v.			

(1) Reg. 2238, fol. 69.

— Rey muyt caro e muyt amado ermano. Vuestras letras habemos recibido etc. Assimatex vos certificamos como apres que vos scrivemos de Theruel notificando a vos como eramos ya alli e como partirimos d alli el miercoles ya passado, partiremos al dito dia segunt vos scrivemos e somos venidos tener la fiesta de cabodanyoa qui en la ciudad de Daroca. E hoy por tal que yes el dia de nuestra cession convendra nos reposar aqui todo el dia, e cras martes, Dios median, partiremos continuando nuestro camino al lugar de Mallen etc. Dada en Daroca dius nuestro siello secreto a II de Janero del anyo de la natividad de nuestro Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — El rey d Aragon vuestro ermano. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(2) Reg. 2244, fol. 122 v.

Lo Rey. — Promens. Nos principalment per complaire a aquexa ciutat a gran e molt eurosa instancia que d aço ns han feta diligentemente vostres missatgers, havem auinit lo comtat d Ampuries al principat de Cathalunya e al comitat de Barchinona e havem atorgat segons nos es estat supplicat per ells, qu en lo dit comtat se serven constitucions de Cathalunya e usatges de Barchinona segons que aço e altres coses porets veure pér lo dit uniment que los dits vostres missatgers se n porten. Dada en Langa sots nostre segell secret a III. de Janer del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur consiliariis civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(3) Reg. 2238, fol. 70 v.

El Rey. — Hombres buenos. Ja sia por otras letras, vos hayamos notificado la nuestra venida en aqueste regno por razon del bien aventurado matrimonio tractado e concordado de nuestro muyt caro primogenito el rey de Sicilia e una de las infantes fillas del rey de Navarra de la qual cosa havem habido placer e consolacion, empero encara a mayor consolacion de vosotros, vos certificamos que despues que vos scrivemos continuando nuestro camino somos venido hoy data de la present a jantar aqui en la villa de la Almunia e entendemos ir a cenar e dormir a la villa d Epila; e d alli anant yr por veyernos con el dito rey de Navarra. etc. Dada en 1 Almunia dius nuestro siello secreto a IIII de Janero del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur juratis et probis hominibus civitatis Cesarauguste. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(4) Reg. 2238, fol. 70.

Rey muyt caro e muyt amado ermano. Vuestras letras, etc. E certificamos vos que nos hoy somos venidos en aqueste lugar d Epila e cras que sera jueves entendemos seyer, Dios median, en el lugar de Pedrola que yes a IIII leguas de Mallen. El dito Ponç, Rey muyt caro e muyt amado ermano, ha dito a nos que la infanta dona Johana, nuestra muyt cara

sobrina, yes seyda un pocho discresiada e no bien dispuesta, de que havemos havido grant desplazer rogando vos que de su sanidad nos querades certificar car grant placer nos en faredes. E assin mismo vos rogamos que si la dita infanta no es bien guarida, querades sperar e no cuytar de meter la en el camino, car nos volenterosament en aqueste demedio vos estaremos sperando en aquesta frontera segunt largament sobre aquesto vos para fazer relacion el dito Ponç Deçpont, etc. Dada en Epila dius nuestro siello secreto a IIII de Janero del anyo de la nativitat de nuestro Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — El rey d Aragon vuestro hermano. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(5) Reg. 2238, fol. 71.

El Rey. — Mossen Miguel. Por otras letras vos havemos scripto notificando vos la nuestra venida en aqueste regno e rogando vos que fuessedes en aquestas vistas que devemos fazer con nuestro caro hermano el rey de Navarra, etc. Porque vos certificamos que huey dada de la present, somos venidos en aquest lugar de Pedrola, e el lunes primero venient entendemos partir e ir al lugar de Mallen, etc. Dada en Pedrola dius nuestro siello secreto a V^o de Janero del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Michaeli de Guerra militi maiordomo domo domini Regis. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

A la vorada hi ha una nota qui diu: Non fuit expedita.

(6) Reg. 2244, fol. 117.

El Rey. — Mossen Ramon. Como nos hayamos menester por servicio de nuestra persona .I. leyo bien parado, rogamos vos affectuosament que por el fiel de la vuestra cambra Pedro Crexençan, el qual vos enbiamos por aquesta razon, nos embiedes .I. leyo el mas bien parado e apperellado que poredes; car feytas las vistas que havemos a fer en Mallen con el rey de Navarra, vos faremos tornar el dito leyo por el dito Pedro Crexençan, etc. Dada en el lugar de Pedrola dius nuestro siello secreto a .VI. dias de Janero del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo de Muro, militi bajulo generali regni Aragone. Sub simili forma fuit scriptum Justicie Aragonum. — Dominus Rex misit signatam.

Reg. 2244, fol. 116 v

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Vostra letra havem reebuda... etc. Scrivim als deputats de Cathalunya e als defenedors de la mercaderia de Barchinona e de Valencia que sien en la ciutat de Tortosa lo .XX. dia del present mes de Janer on nos serem, Deus volent, sens tota falla. Havem haut gran plaer car nos havets certificats de la vostra salut e bon stament, pregantvos que com pus soven porets nos en certifiquets, car cosa es en que trobam plaer gran; e car sabem que us plaura molt, vos certificam que per gracia de Deu, som ben sans e en bona disposicio de nostra persona e ns som trobats en lo cami tots jorns de be en millor. E som aci en Pedrola, creem que dimecres o dijous primer vinent serem a vistes ab lo rey de Navarra, e tantost conclouremon e finarem, Deus volent, ab lo dit rey, ço per que ych som venguts, e encontinent irem nos en riu avall a la ciutat de Tortosa. E som stats meravellats pusque ns havets fer saber que havets sabuda la dita nova de Mossen Ffrancesch Ça Garriga per .I. scuder qui es vengut de Sicilia, car no ns havets certificats si sabets res de la sanitat e bon stament del rey de Sicilia nostre e vostre primogenit molt car, de que ns fets star ab angoxosa ansia, e starem tro vos nos ne hajats scrit. Dada en lo loch de Pedrola sots nostre segell secret a .VI. dies de Janer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2244, fol. 117.

El Rey. — Como nos agora en las vistas que havemos a fer con el rey de Navarra hayamos aturar por algunos dias en Mallen e por la multitud de la gent qui es con nos hayamos menester algunos leytos, mandamos vos que vista la present liuredes e donedes al fiel de la nuestra cambra Pedro Crexençan, el qual nos enviamos por aquesta razon, XII leytos; car feytas las ditas vistas, el dito Pedro vos tornara aquelllos como assin le sea por nos stado mandado. Dada en el lugar de Pedrola dius nuestro siello secreto a .VI. dias de Janero del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur adelantatis et aljame judeorum Cesarauguste. — Dominus Rex misit signatam.

(7) Reg. 2238, f. 73.

El Rey. — Ya sabedes como nos devemos ir a aquexa villa de Mallen por haver vistas con nuestro caro hermano el rey de Navarra por conclusion del matrimonio de nuestro caro primogenito el rey de Sicilia e una de las infantas fillas del dito rey de Navarra. E como sia necesario por la grant multitud de la gent qui alli revendra que hi haya grant bastamiento de vituallas e de civadas e de totas otras provisiones, dezimos mandamos e vos rogamos que no contrastantes qualesquier privilegios por los quales sia vedado no gosar meter vino ni otras provisiones de los lugares convicinios de la dita villa dedes permission e fagades noresmenos pregonar con voz de publica crida por todos los lugares d aquexas comarcas que todo hombre menos de encorrimiento de pena alguna pueda meter todas vituallas e provisiones en la dita villa entre tanto que nos seremos presentes en aquella, certificantes vos que nos en faredes servicio muyto agradable. Empero ya por aquesto no entendemos que en res sia periudicado a los ditos vostros privilegios antes queremos expressament que aquelllos finquen en su firmeza e valor. Dada en Pedrola dius nuestro siello secreto a VIII de Janero del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur juratis et probis hominibus ville de Mallen. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(8) Reg. 2238, fol. 75.

En Marti, etc. — Al feel procurador nostre en los comtats de Rossello e de Cerdanya, En Dalmau de Biert, salut e gracia. Com haian entes qu En P. Oliver sie servent del castell nostre dela vila de Perpenya e d altre part sia trompeta en lo dit castell e serveasca alli de nit e de jorn axi com a trompeta, per ço attentats que haver trompeta en lo dit castell es cosa molt necessaria e expedient al dit castell axi com aquell qui es clau de tots los dits comtats e encara del nostre principat de Cathalunya, e volents que del treball sustenidor per ell axi com a trompeta haia alcun salari e report per consequent profit de lla on sent treball, volem ordonam e manam vos expressament e de certa sciencia que tant com lo dit P. Oliver servira axi com a trompeta en lo dit castell, part lo salari a ell constituit axi com a .I. dels servents del dit castell, li donets e paguets cascun any cent solidos de Barchinona, e en les pagues cobrants d ell apoques ab la present, ab la qual manam al nostre maestre racional o altre qualsevol de vos compte oydr que en lo retinent del dit vostre compte, vos posant en data los dits cent solidos part lo dit salari e restituhiint les dites apoques ab la present tant solament los dits cent solidos cascun any en vostre compte reeba e admeta tota difficultat cessant, com nos axi de certa sciencia vullam esser fet. Dada en lo loch de Pedrola sots nostre segell secret a VIII de Janer en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. — Ffrancisco de Blanis.

Reg. 2244, fol. 118 v.

El Rey. — Sepades que por razon de la fiesta de aquestas vistas que de present se devan fazer, Dios queriendo, entre nos e nuestro muyt caro hermano lo rey de Navarra, havemos entre otras mester buena provision de leytos de ropas necesarias ad aquellos; porque vos rogamos e mandamos que de continent nos enviedes ropa de la millor que poredes pora V.^o o .VI. leytos, por el fiel sotsarmero nuestro Pedro de Crexençan portador de la present, el qual vos enviamos solamente por esta razon, qui aquella adura a nos al lugar de Mallen do la havemos de grant mester. Dada en Pedrola dius nuestro siello

secreto a .IX. dias de Janero del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Alamino, juratis aljame serracenorium loci Burveta. — Dominus Rex mandavit mihi Martino Gallardi.

(9) Lo Rey escrigué al abbad de Poblet que ha decidit esser sepultat en lo monestir de Poblet en lo qual se farà bastir una tomba. (Reg. 2244, fol. 122). Publicada en la *Revista Artístico Arqueológica*, núm. 60, pl. 188. — 1909.

(10) Lo Rey escrigué als Consellers de Barcelona fentlos saber que ha escollida l'infanta Dona Blanca entre les filles del rey de Navarra per muller de son fill lo rey de Sicilia. (Reg. 2244, fol. 120). Publicada en la *Revista Artístico Arqueológica*, núm. 60, pl. 188. — 1909.

(11) Reg. 2244, fol. 123.

Lo Rey. — En P. Maresme. Per alcuns affers qui novellament nos son acorreguts, havem acordat de parlar ab vos avans que partiscats. Perque us manam que vista la present, siats ab nos a Tortosa on, Deus volent, serem dissapte primer vinent; e aço per res no mudets. E en cas que la fusta volgues partir, digats al veguer de part nostra que la faça aturar uns .V. o .VI. jorns, dins los quals vos porets esser tornat aquí per recullir vos. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXX dies de Janer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2244, fol. 122 v.

Lo Rey. — Promens. Per vostres missatgers nos son stades proposades entre les altres, quatre coses: la primera que ns plagues volguessem trametre soccors a nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia; la segona, li ordenassem e trametesssem consell; la terça, li procurassem e trametesssem muller tal com pertany a sa reyal decencia; la quarta, que ns plagues e volguessem fer uniment del comtat d Empuries al principat de Cathalunya, d aquell e de nostra reyal corona james no separador. Per les quals no solament mas per moltes altres evidencies e experiencies havem conegut e vist e conexem e veem la sencera e gran affeccio que havets en lo beavenir de nostra reyal casa. Per que regraciants vos ho, vos certificau que jassia haguessem en proposit provehir en les dites coses e de fet ja fos aqui Mossen Ramon de Bages per trametre l en Sicilia en soccors del dit nostre primogenit ab alcuna gent d armes, empero encara anedim a aquell maior nombre de gent d armes a gran e fervent instancia dels dits vostres missatgers. Sobre lo procurar e trametre muller al dit rey, havem provehit axi com ja sabets e us ne havem scrit per nostra letra. En trametre consell, havem deliberat e axi ho complirem, Deus volent, que ab la dita reyna ensemeps hi trametrem tals personnes de les quals lo dit rey e son regne seran be aconsellats e servits, Deus volent. Lo uniment del comtat d Empuries havem fet semblant d aquell quel senyor rey En Pere nostre pare de bona memoria feu del regne de Mallorques e del comtats de Rossello e de Cerdanya, segons ia n sots stats certificats stesament per vostres missatgers. En la retencio que en lo dit uniment havem feta, havem axi provehit que tantost nos informarem sumariament si la retencio per nos feta en lo dit uniment ha efficacia alguna e si no u ha, tantost la manarem e farem levar d aquell. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a .XXX. dies de Janer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur consiliariis civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(12) Reg. 2244, fol. 129.

Molt car e molt amat frare. Be creem sapiats les grans e inhonestes novitats manaces e altres violencies qui a nostre sant pare son fetes e s fan ara novellament per los cardenals e ciutadans d Avinyo, e los grans perills en que per aquelles es posat ell e tots los nostres naturals e sotsmeses qui ab ell son encloses dins son palau papal; per rao de les quals coses es presumidor que ls dits cardenals e ciutadans d Avinyo procehiran de tot llur poder contra les personnes del dit sant pare e de tots aquells nostres sotsmeses qui ab ell son; les quals coses, molt car e molt amat frare, tornen en gran vituperi e menyspreu de nostre molt car così lo rey de Ffranca e de sa reyal casa, qui lo dit sant pare ha pres e te en sa custodia e salvaguardia en la qual li es stat promes per part del dit rey, que l farien tractar honestament; tornen aximeteix les dites coses, molt car e molt amat frare, en injuria nostra e de la reyna muller e rey de Sicilia fill nostres, e sor e nebó vostres, entre los quals e lo dit pare sant es gran deute de parentesch, hoc encara car es de nostra nacio. E com les dites coses, molt car e molt amat frare, sien vistes toquar vostra honor, e us dejats d aquelles sentir axi per lo gran acostament de sanch que vos havets ab la casa reyal de Ffranca com per la fraternitat e gran dileccio e amor qui es entre vos e nos, per la qual cascu se deu sentir de la honor de l altre axi propriament com de la sua mateixa, hoc encara, molt car e molt amat frare, car se diu comunament ço qui no es presumidor, que ls dits cardenals e ciutadans fan les dites coses ab vostre assentiment tractament e voler. Per ço, molt car e molt amat frare, vos pregam tan cordialment com podem, que us placia procurar e fer ab acabament que cessants les novitats e procehiments damunt dits, sien constituis e posats los dits sant pare e tots aquells qui ab ell son en plena e perfeta seguretat e en llur libertat acostumada e los sia provehit bastantment axi d aço qui pertany a llur plena seguretat e honests e deguts tractaments com de totes altres coses qui en reverencia de sancta mare església se deuen fer, e per salut de les àimes, hoc encara per deute de honestat maiorem, molt car e molt amat frare, car lo dit sant pare ha fet e donat loch a la cessio, segons per lo dit rey de Ffranca es stat demandat. E d aço, molt car e molt amat frare, que tenem sobiranament a cor, nos farets singular e molt gran plaer. E si res, molt car e molt amat frare, volets de part d aça que nos fer puixam, fiablament nos ne scrivets. E tingue us, molt car e molt amat frare tots temps en sa curosa guarda la sancta Divinitat. Dada en Çaragoça sots nostre segell secret a XXXI dies de Janer del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(13) Reg. 2244, fol. 124 v.

Lo Rey. — Venerable pare en Christ. Huy data de la present en Tortosa havem reebuda vostra letra, e responem vos que jassia que nostra presencia fos stada molt necessaria en Arago, empero per la cuitosa basca que havem en tornar aqui a la cort lexats tots los negocis d Arago, som venguts ensemeps ab la reyna de Sicilia, nostra filla, aci en Tortosa a les maiors jornades que havem pogut; e de fet continuant curosament nostre camí, partirem, Deus volent, sens tota falla e irem dret camí aqui per continuar e finar aquexa cort diluns primer vinent. E en aço no posets dubte alcu. Dada en Tortosa sots nostre segell secret a X dies de Febrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo Valencie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

Reg. 2244, fol. 124 v.

Lo Rey. — Mossen Pere. Aci es ab nos En Francesch de Casasaja per fer que sia dat spatxament al viatge de Tuniq, e com nos vos haiam mester per aquesta rao, pregam vos affectuosament qu encontinent vengats a nos en la vila de Castello de Burriana on nos ne enam dret camí. E aço no mudets o laguiets com sie perill en la triga; e nos no lexarem partir de nostra presencia lo dit En Francesch de Casasaja tro vos siats vengut. Dada en Tortosa sots nostre segell secret a X dies de Febrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Petro de Queralto. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(14) Reg. 2244, fol. 131.

Lo Rey. — Xipio. Nos volem veure totes les joyes e altres coses que has portades de Granada. Perque volem e manam que tantost les ports en la vila de Castello de Burriana on nos anam dret camí. E guarda t que les hi portes totes e no n

venes en transports alcuna tro nos les haian vistes. Dada en Tortosa sots nostre segell secret a XIII dies de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Xipio serraceno Valencie. — Dominus Rex misit signatam.

(15) Reg. 2244, fol. 132.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Per tal car per lo caminar se es quacom moguda nostra cama, havem deliberat romandre ací vuy, e car dema es lo dia de la nostra accessio havem deliberat romandre; ací mateix lo dit dia. Divendres per lo mati, Deus volent, partirem d ací e irem dormir a Cabanes; e dissapte apres seguent serem ab vos, mijançant la divinal ajuda, sens tota falla... etc. E tengue us, Reyna molt cara muller, en sa curiosa guarda la santa Divinitat. Dada en la vila de Sent Matheu sots nostre segell secret a XV dies de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(16) Reg. 2244, fol. 127.

Lo Rey. — Frare Bernat. Vostra letra havem reebuda e responem vos que sobre l fet del prior de que nos havets scrit, nos parlarem ab vos largament quan serets ab nos en la vila de Castello o d Almaçora, on serem, Deus volent, sens tota falla dema qui sera dissapte, en la qual vos pregam e volem siats encontinent. Dada en lo loch de les Coves sots nostre segell secret a XVII dies de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur fratri Bernardo Ca Fabrega. — Dominus Rex misit signatam.

Reg. 2244, fol. 127.

Lo Rey. — Maestre Pere. Vostra letra havem reebuda e responem vos que havem haut e havem plaer gran car nos havets fet saber lo be e gran millorament del accident de nostra molt cara muller la reyna; pregant vos e manant vos que la tingats apropi e en sa cura vetlets diligentment e be, ací com havets acostumat e de vos plenament confiam. Dada en lo loch de les Coves sots nostre segell secret a XVII dies de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur magistro Petro Solerii — Dominus Rex misit signatam.

Reg. 2244, fol. 127.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Vostra letra havem reebuda e responem vos que havem haut goig e plaer gran car estats be de vostre accident e sots d aquell, per gracia de Deu, en perfeta convalescencia; placia a Deu que sie terme e fi de vostre mal. De nos, vos certificam a vostra consolacio e plaer, que som arribats anit a les Coves e n som be trobats en lo caminar ab gran millorament e aleujament del accident de la cama. Dema per lo mati, Deus volent, partirem e serem ab vos. Dada en lo loch de Les Coves sots nostre segell secret a XVII dies de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(17) Reg. 2244, fol. 133.

Lo Rey. — En Guillem Martorell. Nos havem reebuda la sella e lo fre que vos havets fets stimar aqui; e jassia la dita stima o preu nos parega caucom excessiu, pero pregam vos e manam que la dita stima o preu paguets decontinent als mercaders los quals vos remetem aqui, car nos vos prometem que us farem fer aquella cautela qui us sia necessaria en e per lo retinent de vostre compte. Dada en Almaçora sots nostre segell secret a XX dies de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Guillermo de Martorelli. — Dominus Rex mandavit mihi Gabrieli Mascaroni.

Reg. 2244, fol. 133.

Lo Rey. — Molt car oncle. Vostra letra havem reebuda sobre l fet de la posada que demanats en aquesta vila de Castello, a la qual vos responem que com aquesta festa sie passada de nostra molt cara filla la reyna de Sicilia, la qual, Deus volent entrara ací lo dimecres prop vinent, nos ferem entendre al nostre posader en cercar les posades qui y son, per tal que vos pugats haver la posada qui s pertany. Dada en Castello de Burriana sots nostre segell secret a XX de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Duci Gandise. — Dominus Rex mandavit mihi Johnani de Tudela.

(18) Reg. 2244, fol. 135 v.

Lo Rey. — Micer Pere. Nos havem elet vos e En Francesch de Fluvia ciutada de Valencia que efnelts per missatgers nostres a la ciutat de Marsella pera tractar e reformar pau perpetual entre nos e nostres sotsmeses d una part, e lo capita e comu de Genova e sos districtuals e sotsmeses d altra; en la qual ciutat lo dit capita e comu trametran per semblant raho solemnes missatgers. E com sia mestre vosaltres siats en la dita ciutat de Marsella per tot lo mes de Maig primer vinent, pregam vos e manam que us apperelets per manera que puxats anar e esser lla a la dita jornada a la qual segons dit es, hi seran los missatgers dels dits capita e comu. E aço no mudets. Dada en la vila de Castello de Burriana sots nostre segell secret a XXIII dies de Ffebrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Ca Calm, legum doctori. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

En aquesta mateixa data lo Rey escrigué al abbat de Poblet que li faci fer una tomba semblant a la que el rey ha vista en lo monestir de Roda. (Reg. 2244, fol. 136). Publicada en la *Revista Artística Arqueológica*, núm 60, pl. 188. — 1909.

(19) Reg. 2244, fol. 134 v.

Lo Rey. — Venerable mestre. Sapiats que nos havem acordat trametre al rey de Tuniz lo noble e amat conseller e camarlench nostre Mossen Pere de Queralt, e ago per tal com es a nos cert que l dit rey de Tuniz per honor e sguard nostre e per amor del dit noble, licenciara e relaxara tots los catius christians qui, de la nostra senyoria, son en son poder. Per que us requerim pregam e ammonestam que encontinent dels diners de les acaptes dels catius, nos trametats mil florins d or d Arago los quals ab altres serviran a les missions fahedores per la dita rao; e podets compensar que ls haguessets trameses pera reembre catius christians e sera millor profit e avantatge donar los en les dites missions e honor e merit vostre e profit dels dits catius christians, que no tremetre los lla segons dit es. Certificant vos que d aço farets servey a Deu e nos qui us ho grahirem molt. Dada en Castello de Burriana sots nostre segell secret a XXV dies de Febrer del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al venerable religios e amat nostre lo maestre del orde de madona sancta Maria de la Merce. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(20) Reg. 2244, fol. 137.

Lo Rey. — Promens. Les ciutats de Barchinona e de Valencia nos han promeses armar e prestar dues galeres, ço es cascuna ciutat una, per trametre e pasar la reyna de Sicilia, nostra molt cara filla, al rey de Sicilia, marit seu, primogenit nostre molt car; e com haian singular e ferma esperança en vosaltres, vos pregam tan cordialment com podem que per reverencia e honor nostre e dels dits rey e reyna, vullats armar e prestarnos una galea, per manera que ab les dites III. galees e altres que nos ne farem armar, puxam trametre ab aquella honor que s pertany e tost, al dit rey la dita reyna. E aximateix es necessari aquixa e encare mes galees esser armades en nostra senyoria, com haian nova que lo rey de Granada arma XV. galees, segons porets veure en lo translat de la letra que n havem reebuda, lo qual vos trametem dins la present interclus. Dada en la vila de Castello de la Plana sots nostre segell secret a XXVII dies de Ffebrer del any M.CCCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur juratis et probis hominibus civitatis Maiorice. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

En aquesta data lo Rey escriu an Ramon Fiveller meravellantse dels privilegis que ls consellers de Barchinona li demanen, d'emprar al rey una galera durant 9 o 10 jorns pera trametre l'infanta Blanca al rey de Sicilia. (Reg. 2244, fol. 136 v.)

(21) Reg. 2244, fol. 136.

Lo Rey. — Prior. Lo vicari e convent del monastir nostre de la Vall de Jhesu Christ vos scriuen per lur letra que vullats esser al dit nostre monestir pera fer ensembs ab ells la eleccio de prior, la qual vos aximateix havets a confermar segons la licència què han del prior major. Perque us pregam affectuosament que vista la present cavalcuts per venir al dit nostre monestir a fer la dita eleccio; car axi com sabets, no esta be sens algun regidor. E menats ab vos frare Bernat de Ribes, ab lo qual habem ops a parlar largament sobre alguns affers; pero abans que siats al dit nostre monestir, venits parlar ab nos. E en aço no haia falla alguna. Dada en Castello de la Plana de Burriana sots nostre segell secret a XXVIII dies de Febrer del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur priori de Scala Deu. — Dominus Rex misit signatam.

(22) Reg. 2244, fol. 141 v.

Lo Rey. — Com nos trametam aqui a vos .I. relotge lo qual nos ha dat pochs dies ha lo rey de Navarra, manam vos expressament que lo dit relotge adobets e metats encunç, com sie destorbat en la soneria, segons informara pus largament lo feel de la nostra capella Alfonso Garcia, per qui vos trametem lo dit relotge. E apres que l haurets adobat, trametets lo ns per lo dit Alfonso. Dada en Castello de la Plana de Burriana sots nostre segell secret a .VI. dies de Març del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al feel nostre Johanunço de la Roqua. — Dominus Rex misit signatam.

(23) Reg. 2244, fol. 142 v.

Lo Rey. — En Martorell. Aci a nos es stat aquell qui ha fets lo fre e la sella de la reyna de Sicilia nostra molt cara filla, e demana d aquells, CC.L florins; e com nos pareguia lo preu molt excessiu, remetem aquell aqui a vos, pregants vos que us avingats ab ell, e de la avinença que n farets, certificats nos en per vostres letres. E hauriem fort gran plaer que vos del dit preu contentasseu aquell, car nos vos ho assignarem lla on volrets, per manera que l hajats segurament. Dada en Castello de Burriana sots nostre segell secret a VII dies de Març del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Guillemo Martorell. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(24) Reg. 2244, fol. 147.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. Per tal car sabem que y trobarets sobira plaer, vos certificam que nos per gracia de Deu, nos som ben trobats en lo cami e estam molt be de nostra persona; e car desijam fort saber la salut e bon estament vostre e de nostra e vostra molt cara filla la reyna de Sicilia, vos pregam que a nostra consolacio e plaer nos en vullats certificar cascun jorn, etc. E tenga us, tots temps, reyna molt cara muller, en sa europa guarda la santa Divinitat. Dada en Burriana sots nostre segell secret a XV. dies de Març del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Poncii.

(25) Reg. 2244, fol. 147.

Lo Rey. — Reyna molt cara muller. A vostra consolacio e plaer vos certificam que per gracia de Deu, nos, nos som ben trobats en lo cami e havem hauda la accessio assats poca de poca durada e no molt congoxosa; e car desijam fort saber la salut e bon estament vostre e de nostra e vostra molt cara filla la reyna de Sicilia, vos pregam que ns en vullats tots jorns certificar car sera cosa en que trobarem plaer gran. Axi mateix vos pregam que ns façats saber quan partirets e partits con abans pores. Dada en la vila de Burriana sots nostre segell secret a XVI dies de Març del any M.CCCC.II. — Dominus Rex misit signatam.

Reg. 2244, fol. 147.

Lo Rey d Arago. — Reyna molt cara filla. Vostra letra havem reebuda e responem vos que per ço car sabem que y trobarets consolacio e plaer gran, vos certificam que nos, nos som molt be trobats en lo caminar e havem hauda la accessio assats leugera e poch enjousa e no molt durable, e jassia no puxa esser estada nostra accessio demunt sens congoxa alguna, empero encara la havem hauda e la ns ha dada maior e mes congoxosa lo anyorament que havem haut e pres de vostra persona com no us haian poguda veure e visitar segons haviem acostumat e soliem. E havem haut sobira plaer alegria e goig car nos havets certificat de la salut sanitat e bon stament de nostra molt cara muller la reyna, pregants vos tant cordialment com podem que del stament e salut seu e vostra, nos certificuets de jorn en jorn car sera cosa en que trobarem plaer e consolacio sobiran. E tenga us, reyna molt cara filla, tots temps en sa europa guarda la santa Divinitat. Dada en la vila de Burriana sots nostre segell secret a XVI dies de Març del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex misit signatam.

(26) Reg. 2244, fol. 148 v.

En Marti, etc. — Al amat conseller nostre Mossen Johan Gasco, salut e dileccio. Entes havem que En Jacme Torroella e Na Bernarda muller sua, e En Johan Torroella pare del dit Jacme han trobat en lo regne de Valencia grans tresors amagats e altres joyes e coeses de grans estimes e valors e aquells (e aquells) se han retengudes e tenen en lur poder, e vers si amagades axi com a coeses lurs propries, no denunciant les a nos o a nostres officials axi com devien e son tenguts; de que segons fur e en altra manera son greument punidors e han perdut tot dret que en aço que han trobat los pertanyia. On com nos vullam d aço saber veritat per tal que y puxa esser provehit degudament e presta, confiants de la leylata e industriosa saviesa de vos dit Mossen Johan Gasco, ab tenor de la present vos dehim, comanam e manam que cercant los demunt nomenats en aquelles parts on trobar los puxats, prengats e façats aquells e cascun d aquells pendre, e preses e ben guardats tengats o a nos menets o trametats; e si a vos vist sera puxats de les dites coeses contra aquells e cascun d aquells e altres si n trobarets en aço culpables, enquerir una e ayntantes vegades com vos sera vist faedor, e segons lurs merits o demerits condemnpar o absolle e en altra manera procehir contra ells e lurs bens, segons trobarets esser per fur e justicia faedor... etc. Dada en lo Puig de Valencia sots nostre segell secret a XVIII dies de Març en l any de la nativitat del nostre Senyor M.CCCC. dos. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Poncii.

(27) Reg. 2244, fol. 148.

Lo Rey. — Deputats. Be creem sapiats com nos ab la ajuda de nostre Senyor Deus, havem deliberat trametre pres-tament nostra molt cara filla la reyna de Sicilia a nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia, e com en aço haim necessari cert nombre de galees ab les quals a nostra honor e del dit rey nostre primogenit puxam enviar la dita reyna, pregam vos axi affectuosament com podem que si james nos entenets servir ne complaure nos prestets la galea en la qual nos anam e tornam de Sicilia mesa a punt e fornida pera navegar, en la qual munte e vage la dita reyna nostra filla, car nos farem la dita galea armar, certificants vos que ns en farets plaer molt agradable. Dada en lo monastir de sent Vicent de Valencia sots nostre segell secret a XXI de Març del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Deputatis principatus Cathalonie. Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

Reg. 2244, fol. 148.

Lo Rey. — Nos havem deliberat enviar prestament nostra molt cara filla la reyna de Sicilia a nostre molt car primogénit lo rey de Sicilia, e havents degut sguart als serveys que ns havets fets, havem ordenat que vos siats comit de la galea en la qual pujara la dita reyna nostra filla. Perque notificam vos ho per tal que ab temps vos puxats provehir de ço que haurets necessari, manants vos que en l'endemig empregats de aquella millor gent que porets necessaria al armament de la dita galea com nos prestament provehiarem aquí en l'avant de ço qui sera necessari. Dada en lo monestir de sent Vicents de Valencia sots nostre segell secret a XXI de Març del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al feel comit afiat nostre En Galceran Marquet. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(28) Reg. 2244, fol. 152.

Lo Rey. — Molt cara cosina. A gran instancia e supplicacio feta a nos de part vostra per nostre car così don Jacme de Prades, tramettem vos un reliquiari de la Vera Creu, creents fermament que sera ab vos guardat reverentment e ab gran devocio, pregants vos affectuosament que ns haiats en memoria en vostres oracions. Dada en Valencia sots nostre segell secret a III dies d Abril del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur... — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

Reg. 2244, fol. 152.

Lo Rey. — Venerable pare en Christ. Vostra letra havem reebuda sobre la bona ordinacio que havets feta en vostre bisbat per occasio d'alcuns qui confessaven e no havien confessio e dehien missa e no eren preveres, la qual ordinacio nos par sancta e bona; e que a aquella se son oposats e contradien los frares de la Merce de Barchinona, ab la qual letra vostre nos suplicats que si los dits frares de la Merce havien recors a nos sobre aço que contra justicia e en desfavor de vostre esgleya, no ls volguessem emparar ne ohir segons que en vostra letra es estesament contengut. A la qual vos respondem que nos havem per plasent la ordinacio que vos havets feta, a la qual alcuns de vostre bisbat, segons vos affermats, no han contradit sino solament los dits frares e no duplets en res ans estigats en segur que nos vos embarguem en res vostra justicia. Dada en Valencia sots nostre segell secret a III dies d Abril del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur episcopo Baerbinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(29) Reg. 2244, fol. 152 v.

Lo Rey. — Ffrare Bernat. Vostra letra havem reebuda e enteses les coses en aquella contengudes, notificam vos que nos en lo nom de Deu som entrats en la ciutat de Valencia en la qual nos han feta gran e molt notable festa e solemnitat com aquells qui han demostrat haver singular goig e alegria de nostra benaventurada venguda. E per semblant forma matexa entraren en la dita ciutat nostres molt cares muller e filla, cascuna en sa jornada. Tenim nos predit mijencant la gracia divinal, de fer justicia e metre pau concordia e bona amor en aquest regne, tant com sie possible; en manera que sie lahor e gloria de nostre Senyor Deu. En lo fet de la obra, vos respondem que nos hi tenim be la cara girada, e si plau a Deu, com haura manera vos trametrem tal recapte de diners, que n serets content. Havem sobira plaer com l'ofici divinal se fa aqui notably, e be placia a nostre Senyor Deu que encara daciavant si faça molt millor, en manera que sia lahor e gloria sua. Lo pare del novici es vengut fer reverencia a nos qui li havem dites tals paraules que ell ne s'romas per gracia de Deu molt consolat. Pream vos affectuosament nos tingats per recomenats en vostres continues e devotes oracions. Dada en Valencia sots nostre segell secret a VII dies d Abril del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur fratri Bernardo Ca Fabrega. — Dominus Rex misit signatam.

(30) Reg. 2244, fol. 153.

Lo Rey. — Mossen Bernat. Jassia diverses vegades vos haiam scrit e manat que liuasssets a aquell que nos vos fariem saber, los moros qui son en aqueix comtat que los comtes passats tenien, vos empero aço no havets curat o volgut fer de que sots digne de gran correccio e punicio. Perque representen vos en fortmet, vos manam tan expressament com podem, sots pena de nostra ira e indignacio e de X milia florins d'or d'Arago a nostres cofres applicadors, que encontinent liurets los dits moros al feel conseller nostre En Ffrancesch de Casasaja mercader de Barchinona, o a qui ell vos fara saber; certificant vos que si no ho farets, ço qui no es presumidor, d'aquesta e de les altres inobediences que per aquesta rao nos haurets fetes, vos punirem axi com demerexerets e haurem de vos e de vostres bens la pena pecuniaria demunt dita. Dada en Valencia sots nostre segell secret a VIII dies d Abril del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al noble e amat conseiller nostre Mossen Bernat de Senesterra, regent la procuracio del comtat d'Ampuries. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(31) En 10 Abril lo rey scrigué una lletra a Jacme Pastor, responsiva a uns capitols proposats per los Consellers de Barchinona. Publicada en la *Revista Artístico Arqueológica*, núm. 60, pl. 188. — 1909.

(32) Reg. 2244, fol. 158.

Lo Rey. — Martí Martinez. Com nos façam fer a Garcia Gonçalvez d'aquixa ciutat .DC. rajoles negres e grogues les quals costen a rao de dos sous VIII diners la dotzena, e li haiam prestat de present per fer les dites rajoles tres florins d'or d'Arago, manam vos expressament que les dites rajoles façats spatxar al pus prest que fer se puxa; e com sien acabades reebets les en nom nostre, e satisfets complidament lo dit Garcia de tot ço qui li sera degut, per rao de les dites rajoles, ell prenen en compte los tres florins dessus dits que ha reebuts. E noresmenys, apres que totes les dites rajoles haiats reebudes, trametets les nos decontinent ab adzemables. E en aço no hi haia falla car plaer e servir nos en farets molt agrable. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XIII dies d Abril del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Martino Martinez de Marziella. — Dominus Rex misit signatam.

(33) Reg. 2244, fol. 161 v.

Lo Rey. — Promens. Com nos vullam saber certament si en aquixa vila e en ses comarques se moren d'aquests mals epidemials, ne a quants poden muntar lo dia, e per aquesta rao tremetam aquí lo feel cirurgia de casa nostra Maestre P. Miquel, pregam vos e manam que de tot nos certifiquets clarament e distinta per lo dit Maestre P. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XVIII dies d Abril del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur juratis ville Algecire. Item similis juratis civitatis Xative. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(34) Reg. 2244, fol. 166 v.

Lo Rey. — Governador. Segons havem entes un frare menor del convent de Mallorques appellat Bonacrist axi en sos sermons com en altre manera se sforça inpugnar la provisió per nos feta sobre la suspensió dels olim jurats e consellers de la ciutat e regne de Mallorques e la surrogació en loch d'aquells feta sobre lo regiment del dit regne e metre o sembrar entre los habitadors d'aquell divisions e zizanies e somoure lo poble a avalots e a altres illicits actes; les quals coses si veres son, no devem pacientment portar ne en alguna manera tolerar. Per ço a vos dehim e manam que si atrobarets lo dit frare Bonacrist fer les coses dessus dites, a aquell encontinent de nostra part donets comiat e com a sospitos a nos, lo gitets

de tot lo regne de Mallorques, en aquell daquiant ne encara en altres parts de nostra senyoria no retornador sens nostra special licencia e voler. E guardats vos que sobre aço que tenim no poch a cor, donets aquell acabament que de vos confiam. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXII dies d Abril del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori regni Maioricarum. — Dominus Rex presente magistro Guillemo Ca Garriga mandavit mihi Anthonio de Fonte....

(35) Reg. 2244, fol. 169.

Lo Rey. — Governador. Sabut havem per letres de vostre lochtinent, dels consols de Perpinyà e del procurador reyal que certes gents d armes se ajusten en Longadoch per entrar en nostra terra e damnificar aquella; e com sia molt necessari provehir a lur damnat proposit e a lurs mals engins en cas que ls hagen contra nos o nostres regnes e terres, pre gam vos encarregam e manam que encontinent partiscats e enets en vostra governacio, e axi com havets be acostumat e mils si podets, entenats ab sobiranà diligència e cura en la conservacio e continuada guarda de la vila de Perpinyà e encara en deffensio e bona guarda de totes les viles, castells e lochs d aqueixs comtats. E fets regonexer totes les forces e castells, e fornir aquells de gents, armes, victualles e altres coses necessaries a deffensio e bona guarda d aquells; hoc encara los avisets de la dita gent d armes e de la mala intencio que han, axi extesament com conixerets faça a fer. E noresmenys trametats espies, correus e altres personnes que us parega per haver lengua, e saber tot ço e quan sia possible de les dites gents d armes, en aquella mes e maior particularitat que se n puxa trobar. E de tot ço que n porets saber e sentir nos scrivats per correus cuytats, per manera que nos hi pugam fer pus prestament e deguda les provisions que y partanyeran. E aço de que de vos plenament confiam, lexam a vostra curiosa e industriosa saviesa. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXX dies d Abril del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur gubernatori Rossillionis et Ceritanie. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Ponci.

(36) Reg. 2244, fol. 172. v.

Lo Rey. — Promens. Recordens 1 altre dia, vinents del loch de Mallen frontera de Navarra e amenants ab nos nostra molt cara filla la reyna de Sicilia, stants lavors en la ciutat de Tortosa, haver trames en aquixa ciutat lo feel conseller e scriva de racio de casa nostra En Ramon Fiveller, pregants vos molt affectuosament que ns deguesseu prestar una galea per accompanyar la dita nostra molt cara filla en Sicilia, e lo dit En Ramon Fivaller haver a nos reportat de part d aquixa ciutat, que li plahia prestar nos la dita galea, empero que a nos plagues atorgar algunes gracies per salvetat del privilegi d aquixa ciutat. E nos responguem llavors que ns plahia axi com haviem fet totstems puys a nos no fossen molt perjudicials e lesius a nostres regalies e dampnoses encara a la utilitat e ben publich d aquixa ciutat, les quals nos per cosa alguna no atorgariem, axi com no devem. Perque reduints vos a memoria totes les dites coses, pregam e encarregam vos axi affectuosament com podem, que complint per obra ço qui atorgat nos es stat, vullats prestar nos la dita galea. E podets servar una de dues maneres a indemnitat del vostre privilegi, ço es: o que la trametats en Sicilia per empredre e haver forment e provisió d aquixa ciutat, o que la prestets liberalment a la dita reyna nostra molt cara filla e no a nos, segons que ha fet aquesta ciutat de Valencia, la qual en aquesta manera serveix a nos de una galea fort liberalment. E deuriets ho fer molt mellor vosaltres, e axi ho speravem fermament que ho fariets e que seriets en aço primers, axi com nos singularment havem tota hora de singulars privilegis, favors, honors e preheminencies perseguida aquixa ciutat, denant totes altres de nostra senyoria. Sobre totes aquestes coses, havem informat largament de nostra intencio lo feel nostre En Jacme Pastor regent la tresoreria de nostra molt cara muller la reyna, a les paraules del qual, vos pregam e manam donets plenaria fe e creença, complint les per obra, axi com si nos personalment les vos dehiem, certificants vos que ns en farets plaer e servey molt agradables, los quals en son cas e loch no ns exiran de memoria en l'esdevenir. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XIII dies de Maig del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Consiliariis Civitatis Barchinone. — Dominus Rex misit signatam.

Reg. 2244, fol. 175.

Lo Rey. — En Jacme Pastor. Vostra letra havem reebuda responsiva a una que us ne haviem tramesa sobre ço que demandaven a nos los Consellers de Barchinona per occasio de la galea armada que ns han oferta prestar en accompanyar nostra molt cara filla la reyna de Sicilia e menarla a son marit. E responem vos que vists e regoneguts los capitols que sobre aço nos havets trameses, havem trobat aquells desviar de ço que nos haviem atorgat e posat en una cedula que vos vos en portats quan partis de Castello e altra semblant que n trametem interclusa en una letra qu enviam lavors pera vos als dits Consellers, on se contenia que nos dariem dos assessors als veguer e sotsveguers e dos als batle e sotsbatle de Barchinona. E ara novellament demanen IIII. assessors comuns a tots los dits officials, e la letra que nos vos trametem ab la qual consentim que si los dits consellers no volien passar al nombre dels XII. elegidors en assessors, faessets que passassen a X. sino abans que rompessets passassets a VIII., devierts e podierts entendre departint los entre los dits officials, segons se contenia en la cedula demunt dita, ço es .II. a veguer e sotsveguer e altres dos a batle e a sotsbatle. E jassia nos veessem lavors lo gran periudici que a nostres regalies se seguia d aço, encara empero per amor de la dita ciutat, ho atorgam axi deliberadament e de certa sciencia; mes despuds apres, car es estat mudat per los dits consellers e volen que ls dits assessors sien comuns, nos u no volem per res passar, ne aytampoch, pus ells nos han mudat nostre atorgament e no son estats contents d aquell que fet los havien, havem deliberat de no passar a aço que ls havien atorgat primerament. E havem haut e havem plaer gran car no u han volgut acceptar, e lo fet es romas en culpa lur e no nostra, a qui e a nostres regalies e encara en la cosa publica d aquixa ciutat se n seguiran profits e bens molt grans per la dita romasa. Perque digats los de nostra part que per res no passarie en lo dit fet. Digats los noresmenys de nostra part que som molt meravellats d ells qui en prestar nos sol una galea han demandades tan grans coses axi dampnoses a nos e a nostres regalies e drets e encara a tota la cosa publica de la ciutat damunt dita; car a la veritat no podiem presumir que en tan petita cosa aquixa ciutat nos faes tan gran demanda ne ns anas sobre aço axi puntera, haut esguard que tots temps en totes coses tocants nostre servey, s es mostrada fort fervent e avançada de totes les altres, ciutats e viles de nostra senyoria. Ne a la veritat podem tant poch imaginar que ns hi fallega per res, axi com ne ha fet ne fa aquesta ciutat de Valencia, qui fort liberalment e sens tota demanda, nos ha atorgada una galea armada per accompanyar la reyna demunt dita. E per çò car de la dita ciutat no podem desfiar, havem deliberat tornar scriure als dits consellers e encara al Consell de Cent Jurats per una letra que us tramestem ensemps ab la present. Presentats la los en Consell aplegat, e en tot cas fets que ns vullen complaure de la dita galea, induhint los hi segons que mils vos appara per vigor de creença que nos vos comanam en lur letra demunt dita; e per no perjudicar en res a lur privilegi ne esser aço tret a consequencia per avant, poran armar la dita galea e trametrala en Sicilia per empredre e fer provisió de gra per la gran necessitat qui n es en nostra senyoria, o que graciosament volen fer accompanyar ab aquella la dita reyna, e mclites altres justes e bones rahons que ells sabran be trobar, si lo eor los hi va, axi com se fan ab totes altres coses que han voler. E entre tant informats aquells dels dits consellers e consell que us parega haver bona intencio e voler en nostre servey, que us facen en aço aquella bona obra que d ells se pertany e nos ne confiam. E d aço qui se n concloura, haim cuytadament vostra resposta. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XIII dies de Maig del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Jacobo Pastor. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Ponci.

(37) Reg. 2244, fol. 176 v.

Lo Rey. — Promens. Axi com per altres letres nostres vos havem scrit, a nos es de molt gran necessitat que sie armada fort prestament la galea que aquixa ciutat arma per accompanyar e menar en lo regne de Sicilia, la reyna de Sicilia a nostre

molt car primogenit lo rey de Sicilia marit seu, segons que en les dites nostres letres ho havets pogut veure stesament. Perque us pregam tan affectuosament com podem que cuytets tant com puxats l'armament de la dita galea, per manera que en tot cas la puxam haver en la plaia d'aquesta ciutat de Valencia a XV dies del mes de juny primer vinent, on seran lo dit dia o abans totes les altres galces ordenades al passatge de la dita reyna. E per tal car la dita reyna passara, Deus volent, per aquela ciutat, pregam vos e manam que li apparellets e façats tal festa com ella mereix e de vosaltres confiam, e pertany. E sera cosa de que ns farets agradable pler e servey. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XVIII dies de Maig del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur juratis civitatis Maioricarum. — Dominus Rex mandavit mihi Guillemo Ponci.

(38) Reg. 2244, fol. 179.

Lo Rey. — Governador. Com nos haiam deliberat, Deus mijançant, partir d'aci per anar a la ciutat de Xativa diendres o dissapte primer vinent e vullam saber en que son ne en quin punt los affers per los quals sots anat aqui, manam vos que decontinent vistes les presents nos en certificats per vostra letra clarament. E aço per res no laguiets. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XX. dies de Maig del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Gubernatori regni Valencie. — Dominus Rex misit signatam.

(39) Reg. 2244, fol. 180 v.

Lo Rey. — Madona Constança. Nos scrivim per altres letres nostres al governador d'aqueix regne pregant e manant li que ell vos spatz prestament en vostra justicia en les questions que havets spatzar denant ell e sa cort. Perque volem que li facats tenir a prop per manera que us en vingats ab la galea que deu trametre aqueixa ciutat per accompanyar nostra cara filla la reyna de Sicilia. E si es cas que com la dita galea vindra, vos encara no serets en les dites questions espataxada, aximatex volem e us manam que ab la dita galea vos en passets. E lexats procurador en les dites questions En Johan Celembe car en vostra absencia, nos manarem aquelles esser espataxades. E aço per res no mudets ne allonguets si a nos desijats servir e complaure. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXVI dies de Maig del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — A la noble e amada nostra Madona Constança de Fenollar. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

Reg. 2244, fol. 181.

El Rey. — Maestre Pere. Significamos vos que nos entendemos continuament en l'espataxamiento de nuestra cara filla la reyna de Sicilia e en enviar aquella a nuestro caro primogenito el rey de Sicilia. Porque vos rogamos que vos metades a punto de venir por manera que seades aqui con nos el .XXV. dia del mes de Junio primero venient, por recullir vos con la dita reyna, etc. Dada en Valencia dius nuestro siello secreto a XXVI dias de Mayo del anyo M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al fiel metge de nuestro caro primogenito el rey de Sicilia, Maestre Pere Torrelles. — Dominus Rex mandavit mihi Johanni de Tudela.

(40) Reg. 2244, fol. 184.

Lo Rey d'Arago. — Almoynier. Vuestra letra havem reebuda de la qual havem haut sobira pler com per aquella nos havets certificats de la sanitat e bon stament de nostre molt car fill lo rey de Sicilia, manants vos axi expressament com podem que continuadament nos en certificats per vostres letres, car pler e servir nos en farets molt singular. Axi matex vos pregam affectuosament induiscats inclinets continuament lo dit nostre molt car fill al servey de Deu, car aço sera cosa que l'endreçara tots temps en sos affers. En lo fet dels libres que demandits, vos respondem que si lo dit nostre molt car fill vol dir les hores canoniques, nos li trametrem, Deu volent, un bell breviari on les pora dir qui sera tal com ell ha ops; pero havem dubte que sots color quel dit nostre molt car fill vol o ha mester les dits libres, no ls vullats per altri; la qual cosa serie a nos desplasent. Perque certificats nos en clarament, car nos, Deus volent, li n' trametrem bon recapte. Dada en Valencia sots nostre segell secret lo derrer dia de Maig del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

(41) Reg. 2244, fol. 185.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda la qual entesa vos respondem primerament en ço que ns fets saber com havets dades les nostres letres an Nicholau de Gualbes encara no n' havem hauda resposta. Los ventalls encara no havem reebuts, e aço per tal com Mestre Johan qui ls porte, encara no es vengut; pensam que d'aquests IIII haurem assats per aquest stiu, e per consequent no us en cal mes comprar. Havem haut singular pler com fets spetxar les obres del palau e de Valladaura, specialment com tenits en acabament la galeria. En ço que ns fets saber que les cambres qui s' deuen fer damunt la cambra del cap de la scala e damunt l' altre no poran exir en la galeria, vos respondem que pus los portals de les dites cambres no poden exir en la dita galeria, isquen aldemenys endret lo porxe e que en cada cambra lexassents una finestra, ço es de la una cambra que isques al cap de la scala e de la altre cambra isques la finestra endret lo taronger, pero a contrari de les finestres qui son en la cambra baxa. E totes aquestes coses volriem lexassents en orde, en manera que si nos hi trametem diners per obrar vos stant aci, entenguessen la dita obra. Axi matex volriem posassets en orde les cases dels officis qui deuen esser apres del celler en la forma e manera que us trametem pintada dins la present. Dada en Valencia sots nostre segell secret a II dies de Juny del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Raymundo de Sanctominato. — Dominus Rex misit signatam.

(42) Reg. 2245, fol. 1.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda e responem vos que havem haut pler gran car nos havets fer saber que l' fet de la galea que ls deputats nos presten ha haut bon recapte, etc..... havem haut noresmenys sobira pler car segons nos havets fet saber, lo rey de Sicilia nostre molt car primogenit, ha fermat son matrimonio ab la reyna sa muller, etc. Trobarem gran pler en tot espataxament que donets a Mossen Pere de Queralt sobre la anada de Tuniç. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XVII dies de Juny del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Ffrancisco de Casasaja. — Dominus Rex mandavit mihi Gabrieli Mascaroni.

(43) En 20 d'aquest mes lo rey escrigué una llonga y interessant lletra al Duch de Borgonya dessus un Consell celebrador pera tractar de l'extinció del scisma de l'Esglesia catholica. Publicada en la *Revista Artístico Arqueológica*, núm. 60, pl. 196. — 1909.

(44) Reg. 2245, fol. 3 v.

Lo Rey. — Entes havem que vos devets anar en Domas o en Alexandria, e com nos haiam de gran necessari quatre farons de lauto los pus bells que puxats trobar, pregam vos e manam que aquells nos comprets e portets car nos vos pagarem o farem pagar decontinent lo preu d'aquells quant que sie. E aço per res ne haie falla ne us [isque] de memoria si ns entenets servir e complaure. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXVI dies de Juny del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al fiel algutzir de les reyals e altres armades de les mars de Barchinona, En Bernat [Amat (?)]. — Dominus Rex misit signatam.

(45) Reg. 2245, fol. 4 v.

Lo Rey.—Entes havem que vos no volets anar a Massella per ambaxador que sots estat elet per los Consellers d aquexa ciutat, per reformacio de la pau qui s deu fer entre nos e nostres sotsmeses d una part, e lo Governador e Comu de Jenova d altra; de que, si axi es, havem desplaer. E com vullam axi com es necessari que vos hi anets en tot cas, com hi sapiats molt, e hi serets per consequent molt profitos e bo, pregam vos tan affectuosament com podem, volem e manam que acceptant la dita eleccio, anets en la dita ambaxada e per res no hi digats de no car no us en seria presa escusa alguna. Dada en Valencia sots nostre segell secret a II. dies de Juliol del any M.CCCC.II. Rex Martinus.—Dirigitur Guillemo Pujada consiliario Domini Regis. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Poncii.

(46) Reg. 2245, fol. 8.

Lo Rey.—Entes havem que vosaltres qui havets singular carrech de la guarda e deffensio d aquexa vila permetets tenir tavernes en lochs perilloses e nocius, e specialment en la casa del ort de Mossen Ponç de Jardi; e noresmenys lexats entrar e dormir sarts en la dita vila. E com les dites coses sien preparatoris e dar loch a dampnats tractes e affers escandaloses, manam vos com pus stretam podem sots pena de mort, que sobre les dites coses e altres provehiscats en tan segura manera que sinistre alcu no se n puxe seguir, havents per cert que si tantost no u farets, nos vos en farem axi durament castigar, que sera memoria per tots temps en aquexa vila e a vosaltres doloros castich e pena. Ne us imaginets que en trametre us socors nos retardem com aquell, volent Deu, haurets prest segons que En Ffrancesch Bos vostre missatger vos en poca certificar pus clarament per sa letra. Dada en Valencia sots nostre segell secret a X dies de Juliol del any M.CCCC.II. Rex Martinus.—Dirigitur Gubernatori et Consiliariis ville Alguerii.

Reg. 2245, fol. 9 v.

En Marti etc.—Al noble e amat conseller e camerlench nostre Mossen Bernat de Senesterra procurador general del comtat d Empuries, salut e dileccio. A remoure lo dupte lo qual segons havem entes es fet per alguns sobre la forma o manera observada en lo naufrag de fustes qui no ha molt s'es seguit e avegades se segueix en aquexes mars, volem declaram e manam que lo dit naufrag e altres qui d aqui avant se sdevenguen en les dites mars, sien cullits levats e adquisits en e per la forma acostumada en temps dels contes passats e que res no y sia innovat ni mudat. Per que us manam que axi ho servets e contra no facats ni vingats en alguna manera. Dada en Valencia sots nostre segell secret a X dies de Juliol en 1 any de la nativitat del nostre Senyor M.CCCC.II. Norbertus de Cayelles Regis cancelarius.

(47) Reg. 2245, fol. 10.

Rey muyt caro e muyt amado hermano. Deseando saber buenas nuevas del vuestro buen estamiento e sanidad, etc. Sabet rey muyt caro e muyt amado hermano, que Mossen Leonel es venido e ha nos reportado como el rey de Sicilia ha firmado el matrimonio con la reyna de Sicilia vuestra e nuestra filla assi e segunt fo concordado en Mallen e en Cortes por vos e per nos con todo acabamiento, de la qual cosa habemos havido e havemos muyt grant consolacion e plazer; e el dito rey ha scripto a la dita reyna sa muller faziendo le saber que la espera con grant deseo e plazer. E por mostrar el gran corazon que ha el dito rey de haver su muller, ha enviado aqui Mossen Bernat de Cabrera con II. galeas armadas por portar en Sicilia e acompañar la dita reyna ensemble con las otras galeas que nos femos armar a muyt gran cuya con las quales partira, Dios queriendo, dentro breves dias. E tengo vos, rey muyt caro e muyt amado hermano, en su curosa guarda la santa Divinidad. Dada en Valencia dius nuestro siello secreto a XIII dies de Julio del anyo de la natividad de nuestro Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus.—El Rey d Aragon vuestro hermano.—Dirigitur Regi Navarre.—Guillelmus Poncii mandato domini Regis facto per Petrum de Turrillis militem consiliarium et camerlengum.

(48) Reg. 2245, fol. 13.

Lo Rey.—Trametem vos per la nau d En Sabestia Lopez, primerament XIII. sarries de rajoles de manitzes; item VIII. sarries de rajoles de Paterna; item dues gerres plenes d obra de terra; item XI pilars de marbre e de jaspis; item VI capitells de pedra; item XII escabells de fust en VI. costals; item II. trossells de fust per ops de capella; item dues taules de fust pera cuberta de la capella, item I. caxeta en que va obra menuda per ops de la dita capella; item un costal en que es trossada una pedra ampla de porfi; item III. cocis plens d obra de terra. Perque dats hi bon recapte e apres que u haiats tot reebut, certificats nos en decontinent. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XVII dies de Juliol del any M.CCCC.II. Rex Martinus.—Dirigitur Jacobo Sala.—Dominus Rex misit signatma.

(49) Reg. 2245, fol. 14.

Lo Rey.—Promens. L altre iorn nos supplicaren vostres missatgers, qui son presents en nostra cort, de vostra part, que fos nostra merce volguessem spatzar de trametre a nostre molt [car] primogenit lo rey de Sicilia, nostra molt cara filla la reyna Dona Blanca sa muller, com fos gran dan en la tarda, la qual cosa sab Deus havem singularment a cor si havia vonament manera. E siats cert que forens estat axi e mes plasent, si les paraules fossen consonants a les obres, car veem que per donar evasio e scusa que no ns haguessets armar e prestar la galea, la qual fort liberalment nos havia atorgada lo consell d aquexa ciutat per lo benaventurat passatge de la dita reyna segons que en semblants e mensys necessaris actes ha loablement acostumat, havets demandates solament segons que dehbits per no interrumpir vostres privilegis tals e tan poderoses coses, que nos no les poguem bonament atorgar sens gran detriment de nostra reyal preeminencia e stat, e manifest dan e periudici del publich d aquexa ciutat. E no contents de les dites coses, mas volents donar maior destorb e tarda al dit passatge, lo qual segons es dit prosseguits e instats de paraula havets protestat al comte de Cardona embarreran e retrahen aquell, que no ns prest certa quantitat de moneda, la qual acceptarem d ell en aquest cas tan necessari e urgent, e la qual moneda resultava del dot de la sor del dit comte olim comtesa d Empuries, dients e allegants que aquexa ciutat seria perjudicada en lo dit prestech per rao de la unitat feta a ella del comte d Empuries dessus dit. Per que com nos, pus axi es, vullam procehir en declarar lo dit periudici segons que trobarem esser faedor, manam vos expressament que per vos o per vostre sindich o procurador comparegats en nostra audiencia dins X dies continuament seguidors apres que la present vos sera presentada per rahonar vostre dret e axi mateix per hoir declaracio del dit periudici que allegats. En altre manera passa lo dit terme procehiren en fer la dita declaracio, vostra absencia no contrastant. Dada sots nostre segell secret en Valencia a XX dies de Juliol del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus.—Dirigitur Consiliariis civitatis Barchinone.—Dominus Rex lecta prius semel et bis per eum ut dixit mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(50) Reg. 2245, fol. 16 v.

En Marti etc.—Al feel nostre en P. deç Mas batle de Castellvi extrem de la Marcha, salut e gracia. Per honor e reverencia d aquell per gracia del qual benaventuradament regnam e per cessar scandels e inconvenients, volem e a vos dehim e manam expresament e de certa sciencia sots incorrimient de nostra ira e indignacio, que decontinent en nom nostre façats fer crida publica per los lochs acostumats del dit castell e de sos termens, que algun del dit castell no gos ne presumesca jurar lejament de Deu ne de la verge Maria ne de sos sants, sots pena de perdre la lengua o de star a merce nostra o de vos dit batle. Ne axi mateix no gos ne presumesca portar armes algunas de nuit ne de dia en lo dit castell ne termens de aquell sots pena de D. solidos e perdre les armes. E guardats vos que en exequatar les dites coses e en altra manera, vos haiats ab

bona cura e diligencia. Certificant vos que si lo contrari farets, ço que no pensam, se comptara a vos e a vostres bens. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXIX dies de Juliol en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. — Matias vicecancellarius.

(51) Reg. 2245, fol. 18.

Lo Rey. — Maestre. Be creem no ignorets com nos enviam lo noble e amat conceller e camarlench nostre Mossen Pere de Queralt al rey de Tuniç lo qual nos ha promés de dar nos tots los catius christians que ell te en son poder qui sien de nostres regnes e terres, e encara del regne de Sicilia, e nos considerant que aço es cosa qui es a servey de Deu e a profit e honor de nostres regnes e terres, havem ordonat que dels diners que vos haviets a dar pera traure catius, en ajutori de les missions que en aquesta ambaxada s'an a fer, que vostra orde hi ajudas de mil florins d'or d'Arago e sobre aço nos ne parlarem largament ab vos ací en Valencia, e vos nos respondentes que aço vos no podets fer sense que no n'consultassents tots vostres frares en vostre capitol. E com nos sapiam de cert que vos devets celebrar capitol general a XV dies del present mes d'Agost en la ciutat de Leyda, pregam vos e volem que en vostre capitol ordonets en tal forma e manera que nos puxam haver de fet los dits mil florins per la rao damunt dita. E aço per res no mudets si en res nos desijats complaure e servir, en altra manera si fahiet lo contrari, ço que no creem, hauriem hi a provehir per altres deguts remeys. Dada en Valencia sots nostre segell secret a III dies d'Agost del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al religios e amat nostre frare Jacme Taust maestre general del orde de la Merce. — Dominus Rex misit signatam.

(52) Reg. 2245, fol. 19.

Lo Rey. — Mossen Pere. Pregam vos que per lo carrech de la missatgeria que havets a fer de part nostra segons lo memorial que En Ffrancesch de Casasaja vos ha liurat, treballats ab sobiranaria diligencia que haiam del rey de Tuniç dos corsos dels dexamples de Jesu Christ, qui jahen en sa terra, e lo cors de santa Oliva qui jau en Tuniç. E si tots no ls podets haver, hajats aquells que puxats. Aço lexam tot a la vostra discrecio e d'En Ffrancesch de Casasaja. Axi matex vos pregam hajats en memoria de haver nos pilars de marbre, loses, piques, e brolladors d'ayqua, e totes altres nobleses de pedra qui facen per nos. Axi mateix siats membrant del violers etc. E en totes les demunt dites coses hajats aquella bona diligencia que de vos confiam. Digats an Casasaja que prengue aquesta letra per sua en guisa que no s'puxa escusar de no haver ne carrech. Dada en Valencia sots nostre segell secret a VII dies d'Agost del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur nobili Petro de Queralt mili. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(53) Reg. 2245, fol. 21.

Lo Rey. — Roger Bernat. Com nos haiam una paga blanca e haiam entes que Madona Beatriu muller vostra ha un pago blanch, pregam vos affectuosament que aquell nos façats trametre per lo portador de la present lo qual trametrem aqui per aquesta rao, car plaer e servey nos en farets molt agradable. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XII dies d'Agost del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur al noble e amat nostre Mossen Roger Bernat de Pallars.

(54) Reg. 2245, fol. 22 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda ensembs ab lo translat del poder dat als missatgers constituits e aqui trames per lo governador e ancians de Jenova. E aquella e lo dit translat vists e regoneguts, responem que haguerem plaer haguessets a tractar d'aço solament ab los dits missatgers com a sindichs havents bastant poder del Comu de Jenova no intervinent hi en res lo rey de Ffranca ne lo governador per ell de Jenova, com ja entre nos e lo dit rey sia bona, ferma e perdurable pau; pero pus que lo dit governador per lo dit rey de Ffranca vol intervenir en aço, plau nos e volem qu'en tractets, axi empero que los dits missatgers hajen sindicat o poder bastant del dit comu sobre aço, car no ns par quel poder dels missatgers aqui trameses segons lo translat que ns havets trames sia bastant, com sia necessari que sia sindicat fet en plen consell; per manera que si cas era, axi com se es ja altres vegades seguit, que ls jenoveses se desexissen de la senyoria de Ffranca, lo dit Comu e sos districtuals fossen e romanguessen tots temps obligats a tener e servar çò qui aqui seria fermat e conclos. Per que fets que ls dits missatgers hajen sindicat o poder bastant, per manera, segons dit es, que si s'desexien de la dita senyoria de Ffranca, çò que per los dits missatgers o sindichs fos stat promes e fermat romangues ferm, e lo Comu de Jenova e sos districtuals ho haguessen tener e servar; e podets veure en quina manera fo fet o dat poder per lo dit Comu en lo fermament de la pau qui fo fet per lo senyor rey En Pere de santa recordacio pare nostre, ab lo Comu demunt dit, translat de la qual havets aqui. E aço fet plau nos e volem que tractets e puxats tractar segons lo memorial que us havem trames per En Matheu de Monço scriva nostre, ab los missatgers e sindichs demunt dits, intervinent hi lo dit governador per part del rey de Ffranca, pus que pero los dits missatgers hagen sindicat bastant del dit Comu. Guardant vos tots temps sobiranament que no cures fer pau alcuna de nou, com vullam servar e star e perseverar en aquella que feu lo dit senyor rey nostre pare, en la qual per res que façats no sia o puxa esser derogat ans romanga tots temps en sa plena força efficacia e valor; mas si conexes e veets que alguns enadiments, detracions o mudaments profitoses s'i deien fer, tractets d'aquells. Axi mateix tractets e provehiscats que sien dats remeys o preses maneres en los dampnatges qui entre canviablement son stats dats per nostres vasalls e sotsmeses, e los districtuals del dit Comu, en especial en aquells qui son stats dats o fets apres la temporal pau fermada entre nos d'una part e lo dit Comu d'altra e la ciutat de Barchinona com dels altres dans fets de temps passat tro lo dia de la dita darrera pau fossen ja en concordia los de nostre consell ab Micer Degerino de Podio missatger qui fo trames per lo dit Comu en Barchinona, çò es que ns remetessent per cascuna part com no hagues manera de satisfacció, e quasi fosse eguals los dits dans. E sia provehit en tot cas que daquianv semblants dampnatges no s'facen per guisa que tota manera de guerres, rancors, e odis cessen e hajen rao de cessar entre nos e lo Comu demunt dit e nostres e seus naturals, districtuals e sotsmeses, manants vos expressament que les coses demunt dites servets segons son dessus specificades, pero no volem ans vos manam expressament que us guardets que cosa alguna no permetessents o fermasset d'aço que sobre ls fets per qui sots aqui concordarets tro ns en hajats consultats e nos vos ne haiam feta resposta clara. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXI dies d'Agost del any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — Als feels consellers nostres Micer Bernat deç Pont e En G. Pujada. — Dominus Rex.... facta letra in consilio mandavit mihi Guillelmo Ponci.

Secret. Et guardats vos attentament que si imposicions de alcuns drets o execucions algunes se hajen a fer entre nos e los jenoveses o per alguna de las parts per dans donats o donadors, o per altra rao, solament se hagen a fer e hi sien entes nosnostres regnes e terres, e lo Comu e destret de Jenova, axi que en aquells o en mar tan solament se puxen exercir les dites coses, si loch hi fos, com segons es dit dessus entre nos e lo dit rey sia ja bona e segura pau, la qual sens tota interpretacio es servada. Rex Martinus.

(55) Reg. 2245, fol. 27 v.

Lo Rey d'Arago. — Molt som meravellats com ha gran temps que no ns havets scrit sobre lo fet del cors de santa Barbara, lo qual axi com sabets desijam molt haver. Per que us pregam e manam que ab sobiranaria diligencia treballats en haver aquell, car gran plaer e servir nos en farets, segons vos recitara pus largament de part nostra, lo feel nostre e P. Merles portador de la present al qual dats plenera fe e creença, de tot çò e quant vos dira de part nostra axi com si nos personalment vos ho dehiem e allo complits per obra, si james nos entenets servir o complaure d'alguna cosa; rescrivent nos com pus soven porets

de ço que hiaits procehit en haver lo dit cors, e de les novelles d'aquexes partides. Dada en Valencia sots lo segell nostre secret a XXVIII dies d'Agost del any dela nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. — Al feel nostre N Anthoni Amenler, consol de cathalans en Alexandria. — Dominus Rex misit signatam.

(56) Reg. 2245, fol. 31.

Lo Rey. — Batle. Nos havem de gran necessitat alcuna fort de bescuyt per forniment de nostres galees. Per que us pregam e manam que lo pus prest que porets façats fer aqui CCCC quintars de bescuyt per manera que ns en puxam tantost soccorrer pera obs de les dites galees. D'aco us scriu pus largament lo feel de la nostra tresoreria En Guillem Mulet; per que dats ne fe a sa letra. Dada en Valencia sots nostre segell secret a II dies de Setembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Bartholomeo Domenech baiulo citivatis Dertuse. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Poncii.

Reg. 2245, fol. 33.

Lo Rey. — Comprador. Com aco no s'puxe trobar bon vin grech per obs de nostra persona, manam vos que decontinent comprets aqui una bota del millor vin grech que trobar hi puxats, e trametets lo decontinent. E guardats vos que en aco hiaits aquella cura e diligencia que necessitat requer. Dada en Valencia sots nostre segell secret a II. dies de Setembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Guillelmo Çà Tria, emptori domus domini Regis. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

(57) Reg. 2245, fol. 33.

Lo Rey. — Maestre Pere. Per lo governador d'Arago nos es stat dit que vos no podets ara venir pera passar vos en ab nostra molt cara filla la reyna de Sicilia, ans demanats que per tot lo mes d'Octubre primer vinent vos fos prorogada vosta anada. E com nos vos hiaim licenciat de romanir fins al XX. dia del dit mes, manam vos expressament que en lo dit terme siats ab nos sens falla on que siam, e farem vos raonablement contentar. E puys irets vos en a Barchinona, de manera que ab lo primer navili qui ladonchs partira, vos en puxats passar esser e estar en servir de nostre molt car primogenit lo rey de Sicilia e de nostra molt cara filla la reyna sa muller. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XII dies de Setembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Petro Torrelles Magistro in medicina. — Dominus Rex qui eam signavit jussit expedire.

(58) Reg. 2245, fol. 36.

Lo Rey. — En Ffeli. Com nos hiaim sabut que lo capella de la nostra casa de Valldaura es mort, pregam vos e manam que decontinent anets a la dita casa e appellats los marmessors o altres per part del dit defunt, façats inventari de tot lo mobile que trobarets en aquella lo qual cotajats ab aquell inventari ab lo qual lo dit capella tenia la dita casa e lo dit mobile si aquell inventari trobarets, per çò que veiats si y defall res. E fets venemar les vinyes e dar recapte a totes les coses de la dita casa, de guisa que no puxen pendre detriment o deterioracio alguna mas aquell milloramente que s'pertany e no de vos fermantament confiam. Certificant vos que d'aco ns farets singular plaer lo qual molt vos grahirem. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XIX dies de Setembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus.

E trametets nos translat del dit inventari que vos farets e d'aquelles coses si algunes ne trovarets que y falleguen. Dada axi com dessus. Guillelmus secretarius. — Dirigitur Ffili de Ferraria civi Barchinone.

Reg. 2245, fol. 37.

Lo Rey. — Mossen Ffrancesch. Entes havem que vos havets una cervia blanca la qual desijam molt haver per çò com Mossen Arnau Derill nos deu trametre I. cervo blanch. Perque us pregam affectuosament nos vullats trametre la dita cervia, per lo portador de la present lo qual tramettem aqui per aquesta rao, donant tota manera que sia possible que la dita cervia vage segurament. Certificant vos que d'aco ns farets plaer e servir molt agradable. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XVIII. dies de Setembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Pregants vos aximateix liurets al dit portador la companyia que haura necessaria per menar la dita cervia. — Guillelmus secretarius. — Al amat conseller e algutzir nostre Mossen Ffrancesch de Muntbuy. — Dominus Rex misit signatam.

Reg. 2245, fol. 37.

Lo Rey. — Com lo nobte e amat nostre Mossen Arnau Derill nos hagues dat un cervo blanch lo qual te en lo seu castell de Selgua, e per la branca d'aqueil lo portador de la present no l'se n'puga menar, lo qual hi haviem trames per aquella rao, e ara desijem molt haver lo dit cervo per çò com nos han dada una cervia blanca, pregam vos tan affectuosament com podem que per servir nostre donets tota manera que sia possible que lo portador de la present, lo qual trametem aqui altra vegada se n'puxa menar lo dit cervo, liurant li aquella companyia que haura necessaria, car plaer e servir nos en farets que molt vos grahirem. Dada en Valencia sots nostre segell secret a .XIX. dies de Setembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al feel nostre lo procurador de Mossen Arnau Derill en lo loch de Xelva. — Dominus Rex misit signatam.

(59) Reg. 2245, fol. 39 v.

Lo Rey. — Manam vos que no permetats tallar ne boscar dins lo tariat de Valldaura per algun stranger tro a tant que lo feel cambrer nostre En Ramon de Sentmanat, lo qual breument de nostra ordinacio hi deu anar, sie aqui e vege clarament si a algu es stada feta venda de certa part de la lenya del bosch del dit tariat, e com e per quina forma, a fi que cascu haja son dret. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXV dies de Setembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Philipo de Ferraria civi Barchinone. — Dominus Rex misit signatam.

(60) A la fi després de vençudes tantes dificultats y contrarietats la reyna de Sicilia pogué de partirse devers aquell reyalme; així ho escrivia'l rey En Martí a son consogre lo rey de Navarra.

Reg. 2245, fol. 41 v.

Rey muyt caro e muyt amado hermano. Porque siempre deseamos saber buenas nuevas de la sanidad e estamiento de vos e de nuestra muyt cara e muyt amada hermana la reyna muller vuestra, e de las infantes fillas vuestras, vos rogamos que lo mas a menudo que poredes nos ende quarades certificar a nuestra consolacion e plazer. E porque somos ciertos que assin mismo ende hauredes plazer, vos certificamos que por gracia de Dios, nos, la reyna nuestra muyt cara muller e el rey e la reyna de Sicilia su muller, a vos e a nos fillos comunes muyt caros, segun ciertos e priestos ardides quando huvimos hovidos del dito rey, somos bien sanos e en buena disposicion de nuestras personas. Rey muyt caro e muyt amado hermano, huey qui es miercoles a XXVII dias del present mes de Setiembre, en el nombre de nuestro Senyor Dios, se yes partido de nuestro real palacio la dita reyna vuestra e nuestra filla, e se yes recollida en su galea, e en las otras galeas se recullen todas las gentes que sende van con ella e en su companyia e servicio por todo el present dia seran todas las ditas gentes recollidas, e en la nyxt tomaran su buena via enca el regno de Sicilia, placia a nuestro Senyor Dios por su sancta piedat que los de buenos vientos con todo buen salvamento. E tenga vos, rey muyt caro e muyt amado hermano, siempre en su curosa guarda la santa Divinidad. Dada en Valencia dius nuestro siello secreto a XXVII dias de Setiembre del anyo de la nativitat de nuestro Senyor M.CCCC.II. — Rex Martinus. — Gabriel Mascaroni mandato Regis facto ad relacionem Guillelmi Poncii secretarius.

Referent al mateix fet, lo Rey escribia també al de Navarra en la mateixa data:

Reg. 2245, fol. 42.

Rey muyt caro e muyt amado hermano... etc. notificamos vos que el dia present antes d' hora de mey dia la dita reyna de Sicilia filla vuestra e nuestra muyt cara se recullio en la nostra galea royal ensemble con todas las nobles duenyas e donzelas e otros que andan en su companyia para hir en su buen viajte en el nombre de Dios poderoso, el qual placia por su infinita clemencia, que les de buen tiempo e salvamiento e les quiera guardar de mal e de todo sinistro, assin como vos e nos deseamos. E sepades, rey muyt caro e muyt amado hermano, que ja dias ha passados que sende fora recullida e partida d' asci la dita reyna, sino que dubdabamos del tiempo que no y era bien dispuesto por navegar e assimismo que la luna se devia bolver assin como fiz esta noche mas cerca passada. etc. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXVII dies de Setiembre del anyo de la nativitat de nuestro Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — Gabriel Mascaroni mandato Regis facto ad relacionem Guillelmi Ponci secretarius.

(61) Reg. 2245, fol. 44 v.

Lo Rey. — Comte car cosi. Vostra letra havem reebuda responsiva a una nostra que l' altre jorn vos tramesem sobre certa obra que volem que lo moro maestre de la obra dalmetaruez, qui us obre a Balaguer, vege E graham vos molt la bona affecio e voler que mostrats en servir nos en: pero com lo dit moro sia segons que dehits en vostra letra, tan scelos de sa muller que per res no s' partex d' ella, e per consequent sa venguda fos molt difficult, nos no volents ajustar mes de dolor a son mal, trametem a vos qui entenets molt be la manera del obrar, les mides del lonch e ampla de la nostra obra, dins la present intercloses, pregant vos affectuosament que en la dita nostra obra, manets e façats metre la ma al dit moro decontinent, a fi que les puxam haver fort prest segons desijam. E sera cosa de que ns complaurets molt. Dada en Valencia sots nostre segell secret a VI dies de Octubre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Es necessari que de dues cubertes que han a esser, la una haja dues alnes de Leyda de lonch, e V. palms d' alna d ampla; l' altra haja VII. palms d' alna de Leyda de lonch e d ampla una alna. — Dominus Rex mandavit mihi Anthonio de Fonte.

(62) Reg. 2245, fol. 46.

Lo Rey. — Deffenedors. Axi com sabets cascuna vegada que s' fa socors per sostinent de Longosardo, hi es trames lo dit socors tant tart que si per occasio alguna o cas sinistre, co que Deus no vulla, aquell socors se perdria, lo dit castell seria molt perillós e s' perdria per ventura abans que altre socors hi pogues esser trames. Perque volents provehir segurament a la salvacio del dit castell, vos manam tan expressament com podem, que encontinent trametats al dit castell lo socors que y devets trametre no sperat temps mes avant alcu. E aço no laguiets o mudets, car en altra manera convendrie ns tornar nos en sobre vostres personnes e bens. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XI dies d' Octubre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur defensoribus mercaderie civitatis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(63) Reg. 2245, fol. 48

Lo Rey. — Promens. Nos per la gran necessitat e perill en que es posada la vila del Algier scrivim als deffenedors e clavari de la mercaderia d' aquexa ciutat que encontinent liuren e donen an Ffrancesch Foix III milia florins d' or d' Arago per soldejar L. homens per trametre ls en la dita vila del Algier. E co qui restara dels dits III milia florins, trametra axi mateix en la dita vila per socorrer ne als soldats qui ja son en aquella. Perque us pregam affectuosament e manam que façats tant com en vosaltres sie e ginyets que los dits deffenedors e clavari complexquen sens tota dilacio, co de que nos los scrivem, segons quel dit En Ffrancesch Foix vos ne tendra apropi. E sera cosa de que ns farets plaer e servey gran. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XVIII dies d' Octubre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur consiliariis Barchinone. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(64) Reg. 2246, fol. 5.

Lo Rey. — Micer Johan. Manam vos que vistes e reconegudes les cartes e altres provisions d' aço que resta a pagar de la quema an Ramon Caçabo axi com a procurador d' En Johan Martinez del regne de Castella, li façats del dit fet justicia desenbargada, per manera que no haia a recorrer a nos per defalliment de justicia. Dada en lo loch de Muntcada sots nostre segell secret a XXVI dies d' Octubre del any de nostro Senyor M.CCCC. doç. Rex Martinus. — Dirigitur al amat nostre Micer Johan Mercader. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(65) Reg. 2245, fol. 5.

Lo Rey. — Mossen Gabriel. Per tal com havem acordat que l' esgleya de Porta Celi sie consegrada digmenga prop vinent, vos pregam que de part nostra digats al bisbe e l' preguets que don licencia a Mossen l' archabisbe d' Athenes de consegrar la dita esgleya e deys a frare Pere que liure a Bernat dela nostra cambra la croça e lo pontifical e les cimeres; e aço no haia falla per res. Dada en lo monestir de Porta Celi sots nostre segell secret a XXVII dies d' Octubre del any de la nativitat de nuestro Senyor Mil CCCC. dos. Rex Martinus. — Dirigit al amat capella nostra Mossen Gabriel Gombau. — Dominus Rex mandavit mihi Berengario Sarta.

(66) Reg. 2245, fol. 53.

Lo Rey. — Comte molt car cosi. Segons certs ardis que novellament havem hauts, don Lop de Gurrea e Pedro de Gurrea ab altres de lur valenta o bandositat se son alegats al loch de Torrelles prop la ciutat de Taraçona e d' alli corren talen e dampnifiquen cascun dia diverses viles castells e lochs axi del reverent pare en Christ lo senyor cardenal de Taraçona e de la sua església com d' altres, de la qual nova es versemblant que vos qui sots en aquexes partides haiats certenitat. E com nos vullam que les dites viles castells lochs e cases del dit cardenal e dela dita sua església sien denant tots altres conservats e preservats de tots sinistres e perills, manam vos tan expressament com podem que si Anat no y serets, hi anets decontinent ab aquell major esforç que porets, e si anar no y porets, trametets hi decontinent lo noble Mossen Arnau Derill, lochinent vostre en la dita ciutat de Taraçona e termens d' aquella, per traure los damunt dits e tots altres garrejants del dit loch e de totes aquelles comarques e vedar a aquells que en los dits lochs no donen o facen dan o dampnatge algu. Hoc encara si mester sera pendre punir e castigar aquells segons lurs males obres demerexeran en tal forma que a ells sia pena perdurable e a altres terror e exempli; haven vos en aço per ttd forma que n' siats digne de lahor. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXVIII dies d' Octubre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Comiti de Denia. — Dominus Rex mandavit mihi Guillelmo Ponci.

(67) Reg. 2245, fol. 55 v.

Lo Rey. — Comte car cosi. Per alguns ardis que havem hauts d' aquexes parts som stats informats de la entrada de don Johan Martinez de Luna e d' altres, sobre la qual nos haguerem degudament provehit si ho sostingues nostra disposicio personal; car sapiats que ab gran affany e anuig nos en som venguts del monestir de Porta Celi on erem enats. Per que us pregam e us encarregam tant com podem que eurosament e ab bon sforç entenats continuament vers presta execucio e bona conclusio dels affers per qui sots aqui enat; de manera que n' puxats denant nostra maiestat degudament, segons cove e segurament speram, esser loat. Dada en Valencia sots nostre segell secret lo primer dia de Noembre del any M.CCCC.II. Rex Marti-

nus. — Dirigitur Comiti de Denia. — Anthonio de Fonte mandato domini Regis facto per Eximinum Petrum d Arenosio militem consiliarium et camerlengum.

(68) Reg. 2245, fol. 54.

Lo Rey. — Venerable abbat. Tantost que hayam finada la cort que aci celebram, lo finament de la qual sera Deus volunt dins breus dies, entenem enar, migencant la divinal ajuda, en Cathalunya per celebrar corts als Cathalans. On com haiam deliberat convocar e celebrar aquelles en la vila de Muntblanch, e nos entenam star en aqueix monastir, pregam vos affectuosament façats endreçar lo monastir e cuytar tant com puxats la obra de les nostres cambres que aqui fets; per manera que si possible sera, sien acabades quan nos siam aqui, e hi puxam albergar. E sera cosa de que ns farets plaer e servey gran que molt vos grahirem. Dada en Valencia sots nostre segell secret a IIII dies de Noembre del any Mil CCCC II. Rex Martinus. — Dirigitur abbati monasterii Populeti. — Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

Les despeses de les dites obres en lo convent de Poblet no anaven a carrech de la comunitat o al menys no pas en sa totalitat, car lo Rey escrivia en la mateixa data:

Reg. 2245, fol. 54 v.

Lo Rey. — Com nos haian deliberat e vullam que s'acab la obra de les nostres cambres començades qui son en lo monestir de Poblet, manam vos que decontinent enets al dit monastir per continuar e acabar la dita obra. Car nos vos satisfarem e us farem star content de tot ço a que us serem tenguts. E aço per res no dilatets. Dada en Valencia sots nostre segell secret a IIII dies de Noembre del any M.CCCC II. Rex Martinus. — Dirigitur Berges magistro domorum. Dominus Rex mandavit mihi Guillermo Ponci.

(69) Reg. 2245, fol. 57

Lo Rey. — Promens. Nos, Deus volent, entenem enar en la setmana prop vinent a la ciutat de Xativa, e passar per aquexa vila. Perque us notificam les dites coses, per ço que siats avisats e prests a fer nos la festa que devets. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XIII dies de Noembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur juratis ville Algezire. — Johannes Vilella mandato domini Regis facto pro Guillermo de Martorelo militem consiliarum.

(70) Reg. 2245, fol. 59.

Lo Rey. — Comte. Nos trobariem plaer en deportar nos alguns dies en caçar. Perque us pregam affectuosament que ab lo vostre caçador ensembs nos vullats prestar e trametre los vostres falcons palagrins. Car apres alguns dies que n'haian pres algun deport, los vos remetrem. E d'aço ns farets plaer e servey gran. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XV dies de Noembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Al noble e amat conseller e almirall de les nostres mars Don Johan comte de Cardona. — Dominus Rex misit signatam.

(71) Reg. 2245, fol. 62.

Lo Rey. — Sabut havem per En Jacme Boteller que vosaltres li vedats e inhibits que no tall o faça tallar o arrabaçar alguns arbres qui en lo terme d'aquexa vila li son stats venuts per singulars d'aquella, dients e allegants qu'el no pot fer per rao de cert stabliment d'aquells fet entre vosaltres. On com lo dit Jacme tall e arrebaç los dits arbres per lenyar e fer ne servey a nos e a nostra cort, manam vos expressament e de certa sciencia que no contrastant qualsevol ordinacions o stabliments fets en contrari, los quals en semblant cas no deuen haver loch, donets licencia e libertat franca al dit Jacme que puxa tallar los dits arbres, e altres qualsevol pus deien servir a nos e a nostra cort segons es dit, e que aquells puxen traure del dit terme. En altra manera siats certs que nos ho haurem molt per desplasent e conixerets ho sens tota falla. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XXVII dies de Noembre del any M.CCCC II. Rex Martinus. — Dirigitur justicie juratis et probis hominibus ville Muriveteris. — Dominus Rex misit signatam.

(72) Reg. 2245, fol. 62 v.

Lo Rey. — Vostra letra havem reebuda responsiva a aquelles que us havíem trameses sobre la solemnitat de la festa de la sagrada concepcio de Madona sancta Maria a la qual per enobleir aquella, voliem e us pregavem que fossets. E aquella vista, vos responem que no curant respondre a les raons escusatories en aquella contengudes, vos pregam que aquesta vegada vullats esser ala dita festa en e segons la forma contenguda en nostres letres demundites, per ço que en nostra absencia per vosaltres sia supplit en enobleir la dita festa. Car en les altres festes sdevenidores nos, si a Deu plaura, serem aqui e ab vosaltres ensembs posar ho hem en deguts orde e stament a servey e gloria de la dita verge Madona sancta Maria. E en aço us pregam no haia falla alguna, car fer n'ets obra molt plasent a la verge Madona sancta Maria e a nos plaer gran que molt vos grahirem. Dada en Valencia sots nostre segell secret lo primer dia de Deembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur Episcopo et Capitulo ecclesiae Barchinonae. — Gabriel Mascaroni mandato domini Regis facto ad relationem Guilleni Ponci secretarii.

(73) Reg. 2245, fol. 64 v.

Lo Rey. — Com en aquestes partides no tropiam present perdius, e per ço lo comprador de casa nostra haia dat carrech an Pere Crespo perayre (1) vehi daueix loch que per ell compre aquí perdius a opus nostrum, manam vos que de totes quantes perdius se vendran en aquexes partides façats dar la fadiga al dit Pere, ell pagant lo preu als pardiguers o caçadors d'aquelles segons ara s'i venen. Dada en Valencia sots nostre segell secret a IIII dies de Deembre del any M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dirigitur juratis et probis hominibus loci de Sarro. — Dominus Rex misit signatam.

(74) Reg. 2245, fol. 67.

En Marti, etc. — Al noble e amat nostre lo veguer de Barchinona e de Vallers, salut e dileccio. Entes havem no ab poch desplaer que un frare prebicator appellat frare Miquel Deç Puig, lo qual novellament es stat fet lector de la Seu d'aquexa ciutat, ha dit publicament legint en cadira que tota persona es heretge qui afirma que algu concebut per ajustament de hom e de fembra sie sens pecat original no faent ne excepcion de la verge Maria, dela qual cosa si vera es estada, mereix greu castig e dura pena. Per que us manam tan expressament com podem que encontrem tots altres affers lexats per grans e arduus que sien, entenats en pendre d'aço secreta informacio, la qual tantost que la haiats presa, nos trametats per correu cuitat, per ço que si s'trobaran esser veres les dites coses, puxam corregir durament lo dit frare Miquel, del foll, dur, gosat e atrevit perlament que promptuosament fet haura, per manera que n'report deguda pena, de la qual tots altres volents o presumints assatjar semblants folis perlaments, prenguen terror e exempli. E si trobats lo dit frare Miquel esser culpable en les dites coses, assegurats vos de sa persona per manera que no se n'puxa anar. E guardats vos que en aço us haiats ab aquella sobiran cura e diligencia que de vos confiam e semblant scelerat acte, requer e vol. Dada en Valencia sots nostre segell secret a XIII dies de Deembre en l'any de la nativitat de nostre Senyor M.CCCC.II. Rex Martinus. — Dominus Rex mandavit mihi Bartholomeo Gras.

Altra lletra ab termes consemblants fou adreçada al bisbe y capitol de Barchinona (idem, idem).

(1) Cardador de llana.